

Харківська академія неперервної освіти

**Аналіз результатів участі учнів ЗЗСО
Харківської області
у всеукраїнських учнівських олімпіадах,
конкурсах, турнірах
у 2022-2023 навчальному році**

**Харків
2023**

Матеріали підготовлені Харківською академією неперервної освіти

*За загальною редакцією Л.Д. Покроєвої, ректора Харківської академії неперервної освіти,
канд. пед. наук, доцента, заслуженого працівника освіти*

Інформаційно-методичний збірник підготовлено:

- *Центром методичної та аналітичної роботи (Посмітна Ю.А. – загальний кількісний аналіз учнівських олімпіад та турнірів; Румянцева-Лахтіна О.О. – українська мова та література; Косенко К.О. – іспанська мова, мова іврит та єврейська література; Моліна О.О. – англійська, французька та німецька мови; Саввіч О.М. – географія, економіка; Зайцева О.А. – біологія, екологія; Євтушенко С.С., Кравченко З.І. – математика; Григорович О.В. – хімія; Федченко С.Г. – фізика, астрономія; Сідорчук В.П. – історія, правознавство, Клімова С.В. – учнівські конкурси);*
- *Центром медіа та інформаційних технологій (Ставицький С.Б. – інформатика, інформаційні технології);*
- *Центром громадянського виховання (Панасенко А.В., Большукіна А.В. – трудове навчання (технології));*
- *Центром моніторингу якості освіти (Капустін І.В., Голтяй Т.М., Мілаш О.О., Євтушенко С.С. – усі предмети).*

Аналіз результатів участі учнів ЗЗСО Харківської області у всеукраїнських учнівських олімпіадах, конкурсах, турнірах у 2022-2023 навчальному році. – Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2023. – 239 с.

Інформаційно-методичний збірник містить аналіз результатів участі учнів закладів загальної середньої освіти Харківської області у всеукраїнських учнівських олімпіад із навчальних предметів, конкурсів, турнірів у 2022-2023 навчальному році, кількісно-якісного складу переможців III етапу олімпіад і вчителів, які підготували переможців інтелектуальних змагань, якості виконання завдань учасниками III етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад, конкурсів, турнірів.

Крім того, у збірнику вміщені рекомендації фахівцям ЦПРПП (ЦОТ), ТМО педагогічних працівників, керівникам закладів загальної середньої освіти та вчителям щодо підвищення ефективності роботи з обдарованими учнями.

Посібник призначений для керівників і фахівців ЦПРПП (ЦОТ), керівників ТМО учителів-предметників, директорів, заступників директорів із навчально-виховної роботи закладів загальної середньої освіти, учителів-предметників.

Зміст

1. Аналіз проведення Всеукраїнських учнівських олімпіад із навчальних предметів у Харківській області у 2022-2023 навчальному році	4
1.1. Організаційно-методичний супровід <u>II етапу</u> Всеукраїнських учнівських олімпіад із навчальних предметів	5
1.2. Організаційно-методичний супровід <u>III етапу</u> Всеукраїнських учнівських олімпіад із навчальних предметів	6
1.3. Партнерство із закладами вищої освіти у організації та проведенні учнівських олімпіад	16
1.4. Організаційний супровід підготовки до <u>IV етапу</u> Всеукраїнських учнівських олімпіад із навчальних предметів	18
1.5. Участь школярів Харківської області у Всеукраїнських та Міжнародних учнівських олімпіадах	21
2. Аналіз участі та результативності виступу на III (обласному) етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад у 2022/2023 навчальному році за навчальними предметами (у порівнянні з 2021/2022 навчальним роком)	24
2.1. Українська мова та література (кількісний аналіз)	24
2.2. Іноземні мови (кількісний аналіз)	38
Англійська мова	38
Німецька мова	44
Французька мова	48
Іспанська мова	51
Мова іврит та єврейська література	52
2.3. Географія (кількісний аналіз)	55
2.4. Економіка (кількісний аналіз)	66
2.5. Біологія (кількісний аналіз)	76
2.6. Екологія (кількісний аналіз)	85
2.7. Математика (кількісний аналіз)	92
2.8. Хімія (кількісний аналіз)	102
2.9. Фізика (кількісний аналіз)	111
2.10. Астрономія (кількісний аналіз)	126
2.11. Історія (кількісний аналіз)	135
2.12. Правознавство (кількісний аналіз)	143
2.13. Інформатика (кількісний аналіз)	151
2.14. Інформаційні технології (кількісний аналіз)	160
2.15. Трудове навчання (технології) (кількісний аналіз)	167
3. Аналіз проведення Всеукраїнських учнівських конкурсів і турнірів у Харківській області у 2022-2023 навчальному році	185
3.1. XXIII Міжнародний конкурс з української мови імені Петра Яцика (кількісний аналіз)	185
3.2. XIII Міжнародний мовно-літературний конкурс учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка (кількісний аналіз)	197
3.3. XXII Всеукраїнський конкурс учнівської творчості (кількісний аналіз)	209
3.4. Обласний фестиваль ораторського мистецтва, присвячений 300-річчю від дня народження Григорія Сковороди (кількісний аналіз)	221
3.5. Результати участі учнів закладів загальної середньої освіти Харківської області у Всеукраїнських учнівських турнірах у 2022-2023 навчальному році	230

1. Аналіз проведення Всеукраїнських учнівських олімпіад із навчальних предметів у Харківській області у 2022-2023 навчальному році

Із метою виявлення та розвитку інтелектуальної обдарованості, реалізації здібностей талановитих учнів, підвищення інтересу до поглибленого вивчення навчальних дисциплін, популяризації досягнень науки, техніки та новітніх технологій, активізації всіх форм позакласної та позашкільної роботи з учнями в жовтні – лютому 2022/2023 навчального року відбулися I, II, III етапи Всеукраїнських учнівських олімпіад із навчальних предметів у дистанційній формі.

Фахівцями Центру методичної та аналітичної роботи КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти» здійснювалася реалізація організаційно-методичного проєкту «Підвищення якості підготовки учнів Харківської області до Всеукраїнських учнівських олімпіад і турнірів» відповідно до таких нормативно-правових документів:

- Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 17.11.2011 за № 1318/20056 (із змінами);
- наказу Міністерства освіти і науки України від 03.10.2022 № 883 «Про проведення Всеукраїнських учнівських олімпіад і турнірів з навчальних предметів у 2022/2023 навчальному році»;
- наказу Департаменту науки і освіти Харківської обласної державної (військової) адміністрації від 11.01.2023 № 4 «Про проведення III етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад із навчальних предметів у Харківській області у 2022/2023 навчальному році»;
- наказу Департаменту науки і освіти Харківської обласної державної (військової) адміністрації від 17.03.2023 №22 «Про результати проведення III етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2022/2023 навчальному році».

Олімпіади проведено відповідно до чинної нормативно-правової бази за графіком:

I етап – жовтень 2022 року;

II етап – з 11 листопада по 16 грудня 2022 року;

III етап – з 27 січня по 25 лютого 2023 року.

1.1. Організаційно-методичний супровід II етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад із навчальних предметів

З урахуванням Указу Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», затвердженого Законом України від 24 лютого 2022 року № 2102-IX (зі змінами), **КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»** за дорученням Департаменту науки і освіти Харківської обласної державної (військової) адміністрації здійснено у дистанційній формі організаційно-методичний супровід II етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад із навчальних предметів у 2022/2023 н. р., що відбувся у листопаді-грудні 2022 року, для чого вжито комплекс заходів:

- розроблено методичні рекомендації, інструктивні матеріали, графік проведення II етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад у 2022/2023 н.р.,
- підготовлено олімпіадні завдання з усіх предметів;
- проведено 2 інструктивно-методичні семінари (у режимі Zoom-конференції) «Організаційно-методичний супровід проведення II етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад із навчальних предметів у 2022/2023 навчальному році» для відповідальних за II етап олімпіад (04.11.2022, 07.11.2022), в яких взяло участь **124** особи;
- здійснено організаційно-методичний супровід проведення згідно з графіком II етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад в територіальних громадах області (листопад-грудень 2022 року);
- проведено на партнерських засадах і на базі КЗ «Харківський науковий ліцей "Обдарованість"» Харківської обласної ради II етап Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів для учнів навчальних закладів інтернатного типу, (листопад-грудень 2022 року);
- перебіг II етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад із навчальних предметів у 2022/2023 н.р. з кожного предмету висвітлювався на сайті КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»;
- узагальнено та оброблено звіти про проведення II етапу і заявки, подані від районних оргкомітетів до оргкомітету III етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад із навчальних предметів у 2022/2023 навчальному році.

Усього в інтелектуальних змаганнях II етапу олімпіад взяло участь 12 470 здобувачів середньої освіти Харківщини (рис.1).

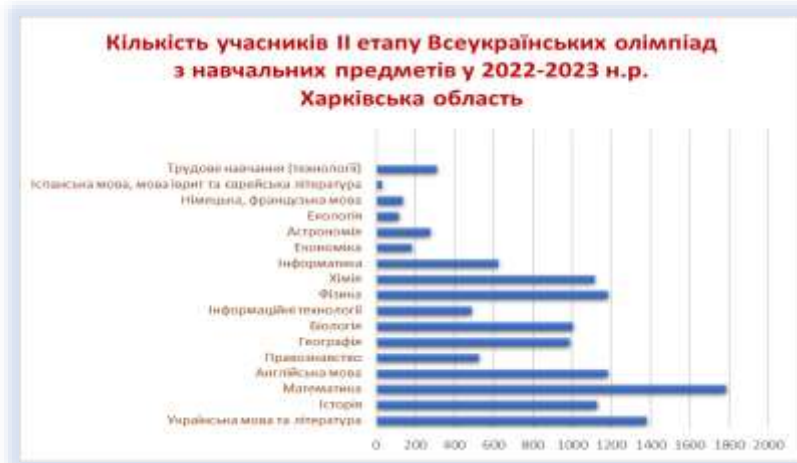

Рис.1 Кількість учасників II етапу Всеукраїнських олімпіад з навчальних предметів у 2022-2023 н.р. у Харківській області

1.2. Організаційно-методичний супровід III етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад із навчальних предметів

Відповідно до вищезначених нормативно-правових документів у **період з 27 січня 2023 року по 25 лютого 2023 року** в дистанційній формі (онлайн), з дотриманням законодавства України в частині забезпечення заходів безпеки, пов'язаних із запровадженням правового режиму воєнного стану в Україні, запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 у Харківській області, у складних умовах воєнного часу в Харківській області проведено III етап Всеукраїнських учнівських олімпіад із 19-ти навчальних предметів у 2022/2023 навчальному році, для чого методистами Центру методичної та аналітичної роботи спільно з фахівцями Центру громадянського виховання та Центру медіа та інформаційних технологій КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти» здійснено організаційно-методичний супровід а саме:

- проведено 42 онлайн-тренінги з 14-ти навчальних предметів із метою якісної підготовки учнів закладів ЗСО Харківської області до III етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад. **У онлайн-тренінгах безпосередньо взяли участь 1657 здобувачів освіти** (листопад-грудень 2022 року);
- узагальнено та оброблено звіти про проведення II етапу і заявки, подані від районних оргкомітетів до оргкомітету III етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад із навчальних предметів у 2022/2023 навч. році;
- здійснено організаційну роботу з визначення складу оргкомітетів, журі, комісій зі складання завдань (листопад-грудень 2022 року);

- розроблено графік проведення, інструкції для учнів щодо участі у III етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад по кожному навчальному предмету у 2022/2023 н.р. у дистанційній формі;
- перебіг II етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад із навчальних предметів у 2022/2023 н.р. з кожного предмету висвітлювався на сайті КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»;
- оформлено матеріали по результатах проведення III етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад із навчальних предметів у 2022/2023 н.р. (попередні та остаточні протоколи результатів олімпіад, процедури апеляції, протоколи спільного засідання оргкомітетів та журі щодо визначення переможців олімпіад, складу учасників відбірково-тренувальних зборів, остаточного складу команд для участі у IV етапі олімпіад);
- підготовлено проєкт наказу ДНІО про відзначення дипломами учнів, які посіли 1-3 місця за результатами проведення III етапу; оформлено електронні дипломи.

Усього в учнівських олімпіадах обласного рівня взяли участь 1553 здобувач освіти ЗЗСО м. Харків і Харківської області:

- з 5-ти районів Харківської області: Богодухівського – 52, Ізюмського (Балаклійська МТГ) – 41, Красноградського – 61, Чугуївського – 58, Харківського – 56, усього – **268** учнів;
- від м. Харків – **900** учнів і закладів освіти міської мережі – **160**;
- від закладів обласного підпорядкування – **51**;
- від КЗ «Харківський науковий ліцей "Обдарованість"» Харківської обласної ради – **76**;
- від Харківського приватного навчально-виховного комплексу «Авторська школа Бойка» Харківської області – **63**.
- Молодіжне наукове товариство «Q-bit» – **35**.

На жаль, не взяли участь у III етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад із навчальних предметів у 2022/2023 н.р. заклади загальної середньої освіти Лозівського району, що пояснюють із евакуацією більшості населення району, постійними бомбардуваннями та обстрілами, унаслідок того – відсутністю мережі Інтернет та електропостачання, а також **Куп'янського району** та більшості **Ізюмського району** (крім Балаклійської ТГ) - у зв'язку із окупацією військовими РФ на початку війни і постійними обстрілами після деокупації.

Наймасовішими з олімпіад 2022/2023 н.р. в Харківській області стали олімпіади з:

- математики – 202 учасника;

- інформатики – 143 учасника;
- історії і фізики – 129;
- біології – 117.

Найменше учнів узяли участь в олімпіадах з екології – 28, іврити та єврейської літератури – 8, іспанської мови – 8 (рис.2).

Рис.2. Кількісний склад учасників III етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад у 2022/2023 н.р. (за навчальними предметами)

Усього відповідно до спільних рішень оргкомітетів та журі III етапу олімпіад, відображених у протоколах, **визначено 780 учнів-переможців, яких відзначено дипломами I, II, III ступенів, це 50,22%** від загальної кількості учасників III етапу (таблиця 1).

Таблиця 1

Зведена таблиця результатів по олімпіадах на III (обласному) етапі (за навчальними предметами)

№ з/п	Навчальний предмет	Усього кількість учасників	Кількість переможців			Усього переможців	З яких ТГ, закладів освіти Харківської області
			I	II	III		
1	Англійська мова	86	9	13	22	44	Чугуївська МТГ(2), Балаклійська МТГ(1), Люботинська МТГ(1), ХНЛ «Обдарованість»(3), Харківська МТГ (37)
2	Астрономія	47	4	4	15	23	Слобожанська СТГ (1), Зміївська МТГ (1), ХНЛ «Обдарованість» (2), Харківська МТГ (19)
3	Біологія	117	11	20	30	61	Красноградська МТГ (2), Зміївська МТГ (5), Богодухівська МТГ(3), Кегичівська СТГ(1), Слобожанська СТГ (1),

							ХНЛ «Обдарованість» (2), заклади обл. та держ. підпорядкування (3), Харківська МТГ (44)
4	Географія	96	10	14	25	49	Золочівська СТГ(1), Валківська МТГ (1), Дергачівська МТГ (1),Балаклійська МТГ(1), Старовірівська СТГ (1), Чугуївська МТГ (1), заклади обл. та держ. підпорядкування (3), ХНЛ «Обдарованість» (2), Харківська МТГ (38)
5	Екологія	28	3	5	6	14	Солоницівська СТГ (1), Валківська МТГ (1), Наталинська СТГ (1),Красноградська МТГ (1), Чугуївська МТГ (1), Харківська МТГ (9)
6	Економіка	44	5	8	9	22	Золочівська СТГ(2), Харківська МТГ (20)
7	Іврит та єврейська література	8	5	1	2	8	Харківська МТГ (8)
8	Іспанська мова	8	3	3	-	6	Харківська МТГ (6)
9	Історія	129	12	20	32	64	Богодухівська МТГ(1), Сахновщинська СТГ (1), Зміївська МТГ (1), Слобожанська СТГ (1), Чугуївська МТГ (1), заклади обл. та держ. підпорядкування (8), ХНЛ «Обдарованість» (2), Харківська МТГ (49),
10	Інформатика	143	11	27	35	73	Циркунівська СТГ (1), ХНЛ «Обдарованість» (7), Харківська МТГ (65)
11	Інформаційні технології	64	6	8	19	33	Дергачівська МТГ (1), ХНЛ «Обдарованість» (7), Харківська МТГ (25)
12	Математика	202	12	26	58	96	Красноградська МТГ (1), Валківська МТГ (1), Чугуївська МТГ (1), Харківська МТГ (93)
13	Німецька мова	59	7	10	12	29	Харківська МТГ (29)
14	Правознавство	76	4	11	24	39	Богодухівська МТГ (1), Сахновщинська СТГ (1), Зміївська МТГ (2),

							Слобожанська СТГ (1), Чугуївська МТГ (1), ХНЛ «Обдарованість» (1), Харківська МТГ (32)
15	Українська мова та література	108	10	19	25	54	Богодухівська МТГ (1), Балаклійська МТГ(2), Сахновщинська СТГ (1), Красноградська МТГ (2), Слобожанська СТГ (2), Чугуївська МТГ (2), Дергачівська МТГ (1), Люботинська МТГ (1), ХНЛ «Обдарованість» (1), заклади обл. та держ. підпорядкування (1),Харківська МТГ (40)
16	Трудове навчання (технології)	56	8	10	11	29	Балаклійська МТГ(1), Красноградська МТГ (1), Валківська МТГ (2), Циркунівська СТГ (1), Наталинська СТГ (2), Харківська МТГ (22)
17	Фізика	129	10	17	38	65	Красноградська МТГ (1), Валківська МТГ (1), Слобожанська СТГ (2), Дергачівська МТГ (1), ХНЛ «Обдарованість» (5), Харківська МТГ (55)
18	Французька мова	36	4	4	10	18	Харківська МТГ (18)
19	Хімія	117	9	19	25	53	Красноградська МТГ (1), Золочівська СТГ (1), Валківська МТГ (1), ХНЛ «Обдарованість» (3), Харківська МТГ (47)
Усього		1553	143	239	398	780	74 – ТГ Харківської області, 50 – ЗЗСО обл. та держ. підпорядкування, 656 – Харківська МТГ

На *рис. 3* наведено розподіл переможців III етапу олімпіад в Харківській області, які посіли I, II, III місця.

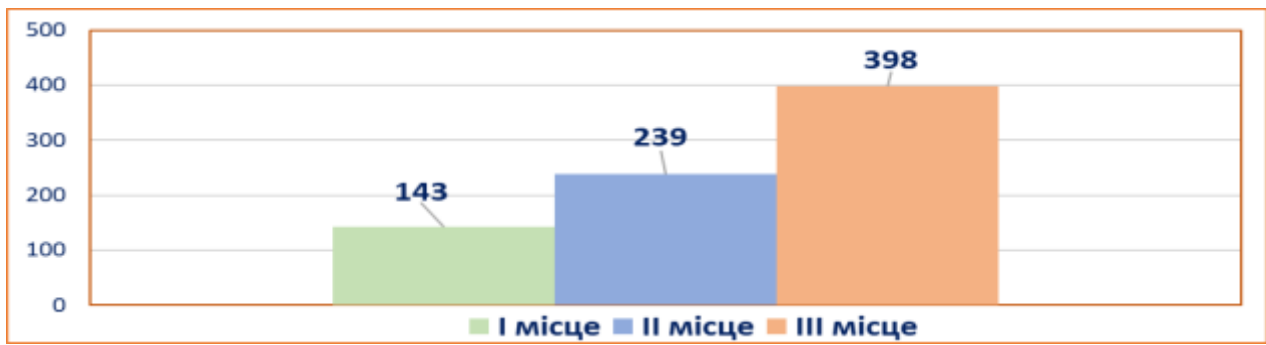

Рис.3. Розподіл переможців III етапу олімпіад у Харківській області, які посіли I,II,III місця

Серед переможців III (обласного) етапу олімпіад **найбільшу кількість дипломів 1-III ступенів – 656, отримали учні ЗЗСО м. Харків.**

Також переможцями стали **74 учні 16-ти територіальних громад Харківської області.** Найбільш результативними показали себе учні таких територіальних громад: Красноградської МТГ – 9 переможців, Чугуївської МТГ – 9, Зміївської МТГ - 9, Слобожанської СТГ – 8, Валківської МТГ – 8 учнів (рис. 4).

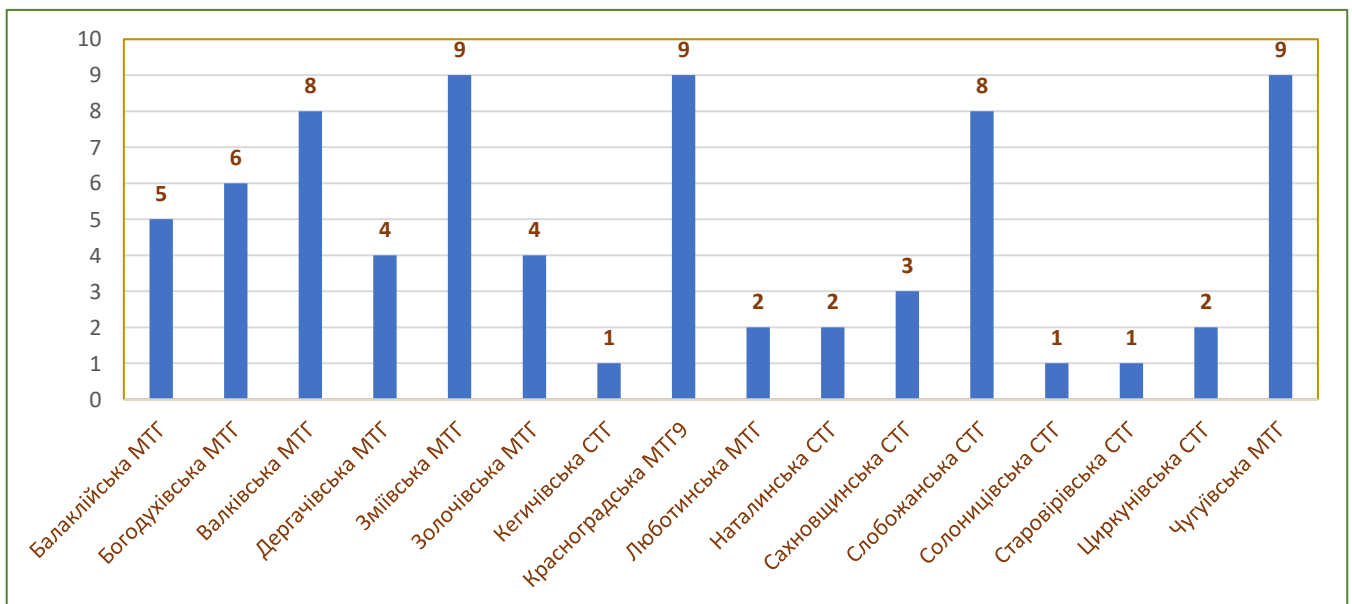

Рис. 4. Кількість переможців III етапу олімпіад від територіальних громад Харківської області

Найбільшу кількість переможців III етапу олімпіад від закладів освіти міста Харків підготували:

- Комунальний заклад «Харківський фізико-математичний лицей № 27 Харківської міської ради Харківської області» – **68** учнів;

- Комунальний заклад «Харківський академічний ліцей № 45 Харківської міської ради» – **67**;
- Харківський приватний навчально-виховний комплекс «Авторська школа Бойка» Харківської області – **53** учня;
- Харківська гімназія № 46 ім. М. В. Ломоносова Харківської міської ради Харківської області – **26** учнів;
- Комунальний заклад «Харківський ліцей № 47 Харківської міської ради» – **23** здобувача освіти;
- Харківський ліцей № 161 «Імпульс» Харківської міської ради Харківської області – **16** учнів.

Серед закладів освіти територіальних громад Харківської області найбільшу кількість переможців III етапу олімпіад підготували педагоги таких закладів загальної середньої освіти:

- Комунального закладу «Слобожанський ліцей № 2» Слобожанської селищної ради Чугуївського району Харківської області – 7 учнів;
- Красноградського ліцею № 1 ім. О. І. Копиленка Красноградської міської ради Харківської області – 5;
- Комунального закладу «Зміївський ліцей № 1 імені двічі Героя Радянського Союзу З. К. Слюсаренка» Зміївської міської ради Чугуївського району Харківської області – 4 учнів;
- Комунального закладу «Чугуївський ліцей № 1 імені І. Ю. Репіна» Чугуївської міської ради Харківської області – 4 учні.

Участь учнів від ЗЗСО обласного підпорядкування Харківської обласної ради у III етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад із навчальних предметів у 2022/2023 н.р.

Учні 9-ти ЗЗСО обласного підпорядкування (**всього 51**) взяли участь у олімпіадах із 11-ти предметів (рис.5).

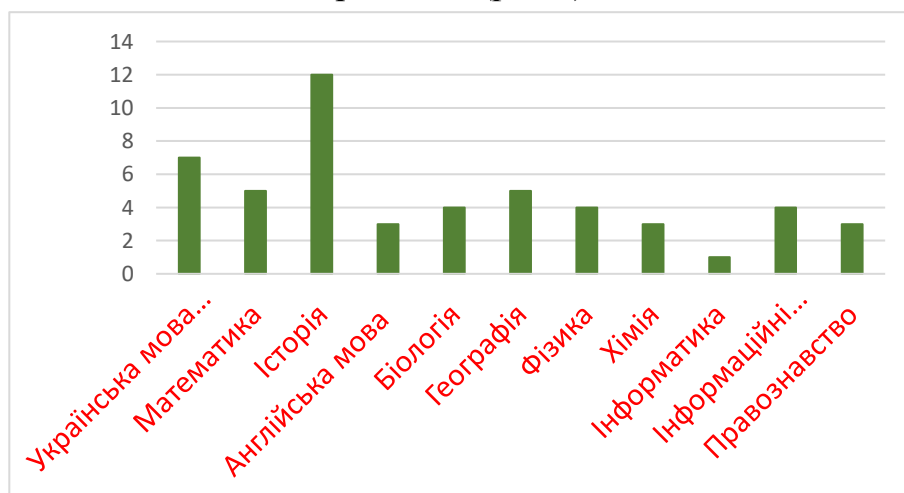

Рис. 5. Кількісний склад учасників від ЗЗСО обласного підпорядкування у III етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад із навчальних предметів у 2022/2023 н.р.

Результатів досягли 15 учнів із 4-х закладів (таблиця 2):

- Комунального закладу «Харківський ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою "Рятувальник"» Харківської обласної ради – 8,
- Державної гімназії-інтернату з посиленою військово-фізичною підготовкою «Кадетський корпус» – 3;
- Комунального закладу «Харківський ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою "Правоохоронець"» Харківської обласної ради – 3,
- Комунального закладу «Ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою «Патріот» Харківської обласної ради – 1.

Таблиця 2

Результативність участі учнів ЗЗСО обласного підпорядкування у III етапі олімпіад

Навчальний предмет	Кількість учасників усього	Кількість переможців		Назва ЗЗСО обласного підпорядкування
		Кількість учасників	Кількість переможців	
Англійська мова	3	1	-	Комунальний заклад «Харківський ліцей з посиленою військовофізичною підготовкою "Правоохоронець"» Харківської обласної ради
		1	-	Комунальний заклад «Харківський фаховий коледж спортивного профілю» Харківської обласної ради
		1	-	Комунальний заклад «Харківська спеціальна школа ім.В.Г.Короленка» Харківської обласної ради
Біологія	4	1	1- III м.	Державна гімназія-інтернат з посиленою військово-фізичною підготовкою «Кадетський корпус»
		3	2-III м.	Комунальний заклад «Харківський ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою "Рятувальник"» Харківської обласної ради
Географія	5	2	-	Комунальний заклад «Харківський фаховий коледж спортивного профілю» Харківської обласної ради
		2	1-II м. 1-III м.	Комунальний заклад «Харківський ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою "Рятувальник"» Харківської обласної ради
		1	1-III м.	Комунальний заклад «Ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою «Патріот» Харківської обласної ради
Інформатика	1	1	-	Комунальний заклад «Люботинський мистецький ліцей "Дивосвіт"» Харківської обласної ради
Історія	12	5	3 - III м.	Комунальний заклад «Харківський ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою "Правоохоронець"» Харківської обласної ради
		1	-	Комунальний заклад «Люботинський мистецький ліцей "Дивосвіт"» Харківської обласної ради
		1	1-II м.	Державна гімназія-інтернат з посиленою військово-фізичною підготовкою «Кадетський корпус»

		4	2-ІІ м., 2-ІІІ м.	Комунальний заклад «Харківський ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою "Рятувальник"» Харківської обласної ради
		1	-	Комунальний заклад «Харківський фаховий коледж спортивного профілю» Харківської обласної ради
Інформаційні технології	4	3	-	Комунальний заклад «Харківський фаховий коледж спортивного профілю» Харківської обласної ради
		1	-	Комунальний заклад «Харківський ліцей з посиленою військовофізичною підготовкою "Правоохоронець"» Харківської обласної ради
Математика	5	2	-	Комунальний заклад «Харківський ліцей з посиленою військовофізичною підготовкою "Правоохоронець"» Харківської обласної ради
		1	-	Комунальний заклад «Харківська спеціальна школа ім. В.Г. Короленка» Харківської обласної ради
		1	-	Комунальний заклад «Люботинський мистецький ліцей "Дивосвіт"» Харківської обласної ради
		1	-	Комунальний заклад «Харківська спеціальна школа № 6» Харківської обласної ради
Правознавство	3	3	-	Комунальний заклад «Харківський ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою "Правоохоронець"» Харківської обласної ради
Українська мова та література	7	1	-	Комунальний заклад «Харківська спеціальна школа №12 Харківської обласної ради»
		1	-	Комунальний заклад «Харківська спеціальна школа № 6» Харківської обласної ради
		1	-	Комунальний заклад «Харківський ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою "Правоохоронець"» Харківської обласної ради
		1	-	Комунальний заклад «Харківська спеціальна школа ім. В. Г. Короленка» Харківської обласної ради
		1	-	Комунальний заклад «Люботинський мистецький ліцей "Дивосвіт"» Харківської обласної ради
		1	1 – ІІ м.	Державна гімназія-інтернат з посиленою військово-фізичною підготовкою «Кадетський корпус»
		1	-	Комунальний заклад «Харківський фаховий коледж спортивного профілю» Харківської обласної ради
Фізика	4	1	-	Комунальний заклад «Люботинський мистецький ліцей "Дивосвіт"» Харківської обласної ради
		3	-	Комунальний заклад «Харківський ліцей з посиленою військовофізичною підготовкою "Правоохоронець"» Харківської обласної ради
Хімія	3	1	-	Комунальний заклад «Харківська спеціальна школа ім. В.Г. Короленка» Харківської обласної ради
		1	-	Комунальний заклад «Харківська спеціальна школа № 6» Харківської обласної ради
		1	-	Комунальний заклад «Харківський фаховий коледж спортивного профілю» Харківської обласної ради
Усього		51	15	

Окремо відзначимо активну і результативну участь у III етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад із навчальних предметів у 2022/2023 н.р. здобувачів освіти **Комунального закладу «Харківський науковий ліцей "Обдарованість"» Харківської обласної ради, 76 учнів якого взяли участь у олімпіадах із 13-ти предметів.**

Найбільше учнів Комунального закладу «Харківський науковий ліцей "Обдарованість"» Харківської обласної ради долучилися до участі в олімпіадах з інформатики (10), інформаційних технологій (10), математики (8), хімії (9), фізики (8). **35 учнів (46%) стали переможцями (таблиця.3).**

Таблиця 3

Результати учнів КЗ «Харківський науковий ліцей "Обдарованість"» Харківської обласної ради у III етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад із навчальних предметів у 2022/2023 н.р.

Навчальний предмет	Кількість учасників	Кількість переможців
Англійська мова	3	3 - III м.
Астрономія	4	1-II м., 1-III м.
Біологія	6	1- I м., 1-III м.
Географія	4	2- I м.
Інформатика	10	4-II м., 3-III м.
Історія	6	1 - I м., 1-III м.
Інформаційні технології	10	2-I м., 1-II м., 4-III м.
Економіка	1	-
Математика	8	-
Правознавство	3	1-I м.
Українська мова та література	4	1-I м.
Фізика	8	1-II м., 4 - III м.
Хімія	9	1-I м., 2-III м.
Усього	76	35 (46% від загальної кількості учасників олімпіад)

Найбільшу кількість призових місць здобули учасники КЗ «Харківський науковий ліцей "Обдарованість"» на олімпіадах із інформатики (7), інформаційних технологій (7) та фізики (5) (рис.6).

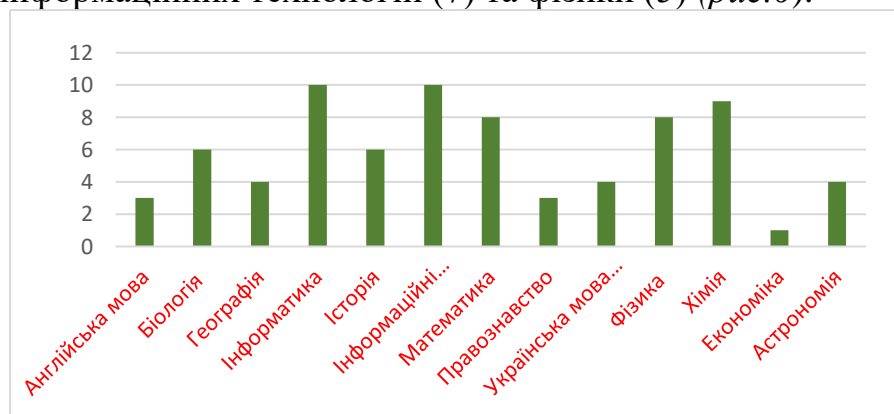

Рис. 6. Кількісний склад учасників III етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад із навчальних предметів у 2022/2023 н.р. від КЗ «Харківський науковий ліцей "Обдарованість"» Харківської обласної ради

1.3. Партнерство із закладами вищої освіти у організації та проведенні учнівських олімпіад

Традиційно в організації та проведенні III (обласного) етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад із навчальних предметів разом із КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти» беруть участь заклади вищої освіти м. Харків. Цього року така співпраця сприяла ефективній та чіткій організації олімпіад у дистанційній формі, для чого у вузах було створено організаційні комітети; безпечні та якісні технічні умови учасникам; фахові журі кожної олімпіади очолили провідні науковці; науково-педагогічні працівники вишів залучалися й до проведення відбірково-тренувальних онлайн-зборів для відбору учнів-переможців до участі в IV етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад (таблиця 4).

Таблиця 4

Заклади вищої освіти – партнери в організації та проведення III етапу та підготовки до IV етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад із навчальних предметів у 2022/2023 навчальному році

Навчальний предмет	Назва ЗВО	ПІБ голови оргкомітету
Астрономія, географія, економіка, історія, математика, фізика, хімія	Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна	Бабічев Анатолій Валерійович , проректор з науково-педагогічної роботи, кандидат наук з державного управління
Українська мова та література, англійська, німецька, французька та іспанська мови,	Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди	Голобородько Костянтин Юрійович , декан українського мовно-літературного факультету імені Г. Квітки-Основ'яненка, доктор філологічних наук; Борисов Володимир Андрійович , проректор з навчально-наукової роботи, кандидат філологічних наук, доцент; Князь Ганна Олександрівна , декан факультету іноземної філології, кандидат філологічних наук, доцент
Інформаційні технології	Харківський національний університет радіоелектроніки	Єрохін Андрій Леонідович , декан факультету комп'ютерних наук, доктор технічних наук, професор
Екологія	Харківський національний університет міського	Малиніна Тетяна Василівна , проректор з науково-

	господарства імені О.М. Бекетова	педагогічної роботи, доктор філософії
Інформатика	Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця	Серпухов Максим Юрійович , проректор зі стратегічного розвитку, кандидат економічних наук
Біологія	Національний фармацевтичний університет	Набока Ольга Іванівна , декан факультету медико-фармацевтичних технологій, доктор біологічних наук, професор
Правознавство	Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого	Барабаш Юрій Григорович , проректор з навчальної роботи, професор, доктор юридичних наук

Також до роботи у складі журі олімпіад активно долучилися науково-педагогічні працівники й інших закладів вищої освіти та науково-дослідних установ Харківської області, а саме:

- КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»,
- Інститут радіофізики та електроніки ім. О.Я. Усикова Національної академії наук України,
- Науково-дослідницький інститут проблем злочинності імені академіка В.В. Сташиса Національної академії правових наук України,
- Науково-технологічний комплекс «Інститут монокристалів» Національної академії наук України,
- Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія»,
- Українська інженерно-педагогічна академія,
- Фізико-технічний інститут низьких температур ім. Б. І. Веркіна НАН України,
- Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»,
- Науково-дослідна установа «Український науково-дослідний інститут екологічних проблем»,
- Національний аерокосмічний університет імені М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»,
- Харківський національний університет внутрішніх справ.

Таким чином, попри складні умови правового режиму воєнного стану в країні, безпеки, пов'язаної з постійним обстрілом Харківщини, завдяки спільним зусиллям партнерів, було створено необхідні й безпечні умови і проведено III (обласний) етап олімпіад з 19 навчальних предметів в Харківській

області із дотриманням норм Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності та інших нормативно-правових актів.

З метою забезпечення дотримання учасниками олімпіади академічної доброчесності та самостійності виконання завдань особлива увага цього року приділялася організації прокторингу. В умовах дистанційного проведення складність прокторингу полягала в технічному та технологічному його забезпеченні, що буде враховано на перспективу.

За результатами III етапу підготовлено дипломи учням, які посіли I-III місця, дипломи розміщено на сайті КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти».

1.4. Організаційний супровід підготовки до IV етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад із навчальних предметів

У квітні 2023 року здійснювалася підготовка харківських учнівських команд до участі в IV (фінальному) етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад із навчальних предметів у 2022/2023 н. р. У 3-х олімпіадах (математика, українська мова та література, фізика) IV етапу, які проводилися очно в Івано-Франківську, Ужгороді, Львові, і 8-ми (географія, мова іврит та єврейська література, хімія, астрономія, біологія, екологія, історія, інформатика), що пройшли у дистанційній формі, взяли участь 11 команд від Харківської області, всього 93 учасника.

Ураховуючи, що більша половина учнів – членів команд знаходилися в різних регіонах України і поза її межами (відповідно 23 і 35), методистами КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти» було проведено кропітку організаційну роботу для створення безпечних умов та якісної організації технічного супроводу за місцем знаходження кожного учасника. Для цього було налагоджено взаємодію з Департаментами освіти і науки обласних державних адміністрацій та закладами післядипломної педагогічної освіти Львівської, Кіровоградської, Вінницької, Полтавської та Хмельницької областей, в результаті якої кожний учень (учениця) як члени харківської команди мали можливість узяти участь у IV (фінальному) етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад із навчальних предметів.

Окремо слід відзначити партнерську взаємодію КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти» з педагогічним колективом та адміністрацією КЗ «Харківський науковий ліцей "Обдарованість"» Харківської обласної ради (директор Поливаний В.С.) щодо участі в IV етапі олімпіад 35-ти учнів, які на той час знаходилися у Харківській області. Стараннями колективу на базі цього закладу освіти було створено якісну платформу з підключенням до мережі Інтернет, телефонним зв'язком та електрогенераторами, облаштовану в

спеціальному укритті ліцею, що забезпечило безпечні умови та дало можливість учням-учасникам якісно виконати олімпіадні завдання у дистанційній формі.

Відповідно до довідок, наданих оргкомітетами IV етапу олімпіад, нагороджено дипломами I-III ступенів 65 (69,8%) учнів м. Харків і Харківської області (табл. 5).

Таблиця 5

Результати участі команд Харківської області у IV етапі Всеукраїнських олімпіад з навчальних предметів у 2022/2023 навчальному році

№ з\п	Навчальний предмет	К-ть учасників	Дипломи переможців			Дипломи учасників
			I ступеня	II ступеня	III ступеня	
1	Українська мова та література (очно)	6	-	1	3	2
				1-ХГ № 169	2 - ХЛ 173 1-ХЗОШ 124	1-ХЗОШ № 167, 1-ХГ № 6
2	Математика (очно)	23	3	5	15	-
			3Авт.шк. Бойка	4-Авт.шк.Бойка 1-ХЛ №161	10-Авт.шк.Бойка 4-ХФМЛ № 27 1-ХЛ № 45	-
3	Фізика (очно)	11	-	2	6	3
				1-ХФМЛ № 27 1-ХЛ № 45	2-ХФМЛ № 27 3- ХЛ № 161 1-ХЛ № 45	2-ХФМЛ № 27, 1-ХПНВК «Професіонал»
4	Інформатика (дистанційно)	11	1	5	4	1
			1-ХЛ № 45	3-ХЛ № 45 1-ХФМЛ № 27 1-Авт.шк.Бойка	3-ХЛ № 45, 1- Авт.шк.Бойка	ХЛ № 45
5	Астрономія (дистанційно)	3	1	-	1	1
			1-ХФМЛ № 27		1-ХФМЛ № 27	3- ХЛ № 161
6	Історія (дистанційно)	4	1	-	-	3
			1ХЗОШ № 139			1-ХГ№ 6 1-ХГ № 86 1-ХГ№12
7	Екологія (дистанційно)	3	-	-	-	3
						1-ХГ№ 46, 1-ХЗОШ №85, 1-ХЗОШ №153
8	Хімія (дистанційно)	9	-	4	-	5
				1-ХЛ №107, 1-ХЗОШ № 49, 1-ХЗОШ №52, 1-ХЛ № 144		2- ХФМЛ № 27, 1-ХГ № 14, 1-ХГ № 46, 1-ХНЛ «Обдарованість»
9	Біологія (дистанційно)	11	-	4	2	5
				1-Зміївський ліцей №2, 1-ХЗОШ № 68, 1-ХЛ № 116, 1-ХГ№ 46	1-ХГ№ 46, 1-ХФМЛ № 27	1-ХТЛ №173, 1-ХГ №169, 2-ХГ№ 46, 1-ХНЛ «Обдарованість»

10	Мова іврит та єврейська література (дистанційно)	3	-	1	1	1
				ХСШ № 170		
11	Географія (дистанційно)	9	2	-	3	4
			1-ХЗОШ № 128 1-ХСШ № 80		1-ХЗОШ № 153 1-ХНВК № 24, 1-ХСШ № 80	1-ХЗОШ № 85 1-ХНЛ «Обдарованість» 1-ХЗОШ №153 1-ХГ № 6
Усього		93	8	22	35	28

Співвідношення дипломів учасників та дипломів переможців до загальної кількості учасників IV етапу олімпіад:

I місце – 8,6%; II місце – 23,6%; III місце – 37,6%; учасники – 30,1%.

Переможцями у IV етапі олімпіад стали учні:

Харківського приватного навчально-виховного комплексу «Авторська школа Бойка» Харківської області – 19 (математика та інформатика);

КЗ «Харківський фізико-математичний ліцей № 27 Харківської міської ради Харківської області» – 11 (математика, фізика, астрономія, біологія та інформатика);

Комунального закладу «Харківський академічний ліцей № 45 Харківської міської ради» – 10 учнів (математика, фізика, біологія та інформатика);

Комунального закладу «Харківський ліцей № 161 Харківської міської ради «Імпульс» – 4 (математика, фізика).

По 2 переможці підготували такі ЗЗСО м. Харків: № 46 (біологія), № 80 (географія), № 170 (мова іврит та єврейська література), № 173 (українська мова та література).

Також переможцями стали по 1 учню (учениці) з таких ЗЗСО м. Харків: №№ 24, 49, 52, 68, 107, 116, 124, 128, 139, 144, 153, 169, також Зміївського ліцею № 2.

Усі учні-учасники із ЗЗСО Харківської області, м. Харків та закладів обласного підпорядкування, які попри складні умови сьогодення змагалися в олімпіадному марафоні у дистанційній формі, виявили наполегливість, старанність, відповідальність та стійкість, і показали гарні результати. Їх педагоги-наставники підтвердили свій високий рівень професіоналізму.

Також необхідно зазначити, що педагогічні працівники, адміністрації ЗЗСО м. Харкова та Харківської області провели якісну організаційну роботу щодо створення безпечних умов і надання необхідних технічних можливостей учням для їх участі у II-III етапах Всеукраїнських учнівських олімпіад із навчальних предметів у 2022/2023 навчальному році.

За результатами II, III і IV етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад із навчальних предметів у 2022/2023 н. р. фахівцями КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»:

- здійснено аналіз якості виконання олімпіадних завдань із кожного предмета;
- підготовлено методичні рекомендації педагогічним працівникам закладів загальної середньої освіти щодо роботи з учнями над помилками, вдосконаленням системи підготовки обдарованих учнів до участі в олімпіадах.

1.5. Участь школярів Харківської області у Всеукраїнських та Міжнародних учнівських олімпіадах

З 27 лютого по 4 березня 2023 року в Румунії відбулося Міжнародне змагання Romanian Master of Mathematics. У змаганнях взяли участь 90 учнів з 15 країн світу. Команду України представляли 11 учасників, серед яких п'ять учнів закладів загальної середньої освіти м. Харкова.

З 13 по 19 квітня 2023 року в Словенії відбулася European Girls Mathematical Olimpiad. В олімпіаді з математики взяли участь 213 учениць з 54 країн Європи.

Команду України представляли 4 учасниці, серед яких одна учениця м. Харкова. Українські школярки стали переможницями змагань, виборовши одну золоту та три срібні нагороди.

Спектрова Марина, учениця Харківського приватного навчально-виховного комплексу «Авторська школа Бойка» Харківської області, нагороджена срібною медаллю олімпіади.

Висновки

1. У 2022/2023 н.р. в Харківській області спостерігається суттєве зменшення кількості учасників III етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів, особливо учнів від закладів освіти районів (територіальних громад) області у зв'язку із агресією РФ та введенням на території Харківщини й всієї країни дії правового режиму воєнного стану, що спричинило небезпечні умови життєдіяльності та евакуацію більшості населення Харківської області, постійні бомбардування та обстріли її території, і як наслідок – відсутність мережі Інтернет, тепло- та електропостачання. Ці складні обставини непереборної сили унеможливили бажаючим учням закладів освіти Харківської області взяти участь в олімпіадних змаганнях цього року.

2. Стабільно високі результати продовжують демонструвати учні одних і тих же закладів загальної середньої освіти – гімназій, ліцеїв і спеціалізованих шкіл, що свідчить про високий рівень організації освітнього процесу та якості навчання в таких закладах освіти: Комунальному закладі «Харківський фізико-математичний ліцей № 27 Харківської міської ради», Комунальному закладі «Харківський академічний ліцей № 45 Харківської міської ради», Харківському приватному навчально-виховному комплексі «Авторська школа Бойка»

Харківської області, Харківській гімназії № 46 ім. М. В. Ломоносова Харківської міської ради Харківської області, Комунальному закладі «Харківський лицей № 47 Харківської міської ради», Харківському лицей № 161 «Імпульс» Харківської міської ради Харківської області.

3. Вже декілька років поспіль залишається актуальною проблема різного рівня якості підготовки учнів закладів загальної середньої освіти міста Харкова та сільських районів Харківської області до олімпіад.

4. У більшості закладів загальної середньої освіти робота з обдарованою молоддю не є систематичною, а спирається на талант окремих учнів, про що свідчать різкі зміни в показниках результативності участі в III етапі олімпіад і конкурсів.

5. Одним з основних факторів підвищення результативності участі у Всеукраїнських учнівських олімпіадах із навчальних предметів є система підготовки учнів, а також проведення тренінгів та відбірково-тренувальних зборів.

Рекомендації

Із метою підвищення якості підготовки учнів до участі у Всеукраїнських учнівських олімпіадах із навчальних предметів рекомендуємо вжити таких заходів:

Фахівцям ЦПРПП (ЦОТ):

- Детально ознайомити вчителів-предметників із Положенням про Всеукраїнські учнівські олімпіади з базових і спеціальних дисциплін, турніри, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт та конкурси фахової майстерності (із змінами згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 25 жовтня 2021 року № 1127).
- Систематично висвітлювати ефективний досвід роботи педагогів щодо підготовки учнів до Всеукраїнських олімпіад.
- Проводити майстер-класи, тренінги для керівників ТМО та ШМО, учителів-предметників щодо підготовки учнів до Всеукраїнських учнівських олімпіад із залученням методистів Центру методичної та аналітичної роботи на договірних засадах.
- Налагодити дієву співпрацю з викладачами та науковцями ЗВО з метою залучення їх до роботи у складі журі II етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад.
- Звернути увагу журі та оргкомітету II етапу олімпіад на об'єктивне визначення переможців та якісне формування складу команд для участі в III етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад із навчальних предметів, а також безпосередньої їх участі у олімпіадних змаганнях відповідно до поданих заявок.
- Шукати можливості матеріально й морально заохочувати та стимулювати вчителів, які готують переможців II, III та фінального етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад із навчальних предметів.

Керівникам територіальних і шкільних методичних об'єднань учителів-предметників:

- Здійснити аналіз результатів виступу учнів у Всеукраїнських учнівських олімпіадах із навчальних предметів, визначити прогалини в підготовці учнів до теоретичного та практичного турів олімпіад.
- Систематично проводити навчально-практичні семінари, майстер-класи, тренінги, консультації з питань організації роботи з обдарованою учнівською молоддю та підвищення фахової майстерності вчителів-предметників і керівників гуртків.
- Надавати якісну методичну допомогу вчителям-предметникам із питань підготовки та реалізації індивідуальних програм навчання учнів-переможців I та II етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад із навчальних предметів.

Керівникам закладів загальної середньої освіти:

- Організувати роботу предметних гуртків для обдарованих учнів.
- Оновити базу нормативно-правових документів і науково-методичного забезпечення щодо організації I та II етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад із навчальних предметів і проведення роботи з обдарованою молоддю.
- Провести діагностування й анкетування з метою виявлення обдарованих дітей молодшого та середнього шкільного віку, поповнити банк даних «Обдарована дитина».
- Організувати роботу вчителів із батьками здібних і обдарованих учнів (індивідуальні бесіди, рекомендації, анкетування, опитування).

Учителям-предметникам:

- Організувати індивідуальну підготовку учнів до Всеукраїнських учнівських олімпіад із навчальних предметів на диференційованій основі в урочний та позаурочний час.
- Оновити банк олімпіадних завдань для підготовки учнів до Всеукраїнських олімпіад.
- Під час підготовки до всіх етапів олімпіад урахувати структуру завдань і програму фінального етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад із навчальних предметів.
- Створювати умови для активної пізнавальної та творчої діяльності школярів, активно залучати їх до різних видів інтелектуальних змагань: Всеукраїнських учнівських турнірів, обласних, Всеукраїнських і Міжнародних конкурсів тощо.

2. Аналіз участі та результативності виступу на III (обласному) етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад у 2022/2023 навчальному році за навчальними предметами (у порівнянні з 2021/2022 навчальним роком)

2.1. Українська мова та література (кількісний аналіз)

Усього по області у 2022/2023 навчальному році в III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *української мови та літератури* взяли участь **108** учнів. Із них **54** учні (**50,00 %** від загальної кількості учасників) стали переможцями змагань.

Звернути увагу! У 2021/2022 навчальному році було **205** учасників змагань. Таким чином, кількість учасників обласної олімпіади з української мови та літератури скоротилася на **47,32 %**.

По територіальних громадах області. У III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *української мови та літератури* взяли участь **27** учнів із **15** територіальних громад Харківської області (таблиця 1).

Звернути увагу! Порівняно з попереднім навчальним роком кількість учасників обласної олімпіади з *української мови та літератури* у територіальних громадах області зменшилася **майже втричі**. Для порівняння: у 2021/2022 навчальному році участь в обласній олімпіаді взяли **82** учні із **39** територіальних громад.

Не було учасників обласного етапу змагань у Коломацькій, Краснокутській селищних (Богодухівський район), Барвінківській міській, Борівській селищній (Ізюмський район), Зачепилівській, Кегичівській селищних, Наталинській сільській (Красноградський район), Лозівській, Первомайській міських, Близнюківській селищній, Біляївській, Олексіївській сільських (Лозівській район), Південній міській, Безлюдівській, Височанській, Пісочинській, Роганській селищних, Вільхівській сільській (Харківській район), Зміївській міській, Малинівській, Новопокровській, Печенізькій, Старосалтівській селищних (Чугуївській район) громадах.

Разом із тим у Балаклійській міській громаді, яка тривалий час знаходилася під окупацією, участь в обласному етапі олімпіади з *української мови та літератури* взяли **4** учні, із яких **2** стали переможцями.

Результати III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з української мови та літератури по територіальних громадах області

№	Район	Територіальна громада	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
			Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
1	Богодухівський	Богодухівська міська громада	3	2	1	1
2		Валківська міська громада	3	2	2	0
3		Золочівська селищна громада	4	0	1	0
4		Коломацька селищна громада	1	0	-	-
5	Ізюмський	Балаклійська міська громада	4	3	4	2
6		Барвінківська міська громада	4	1	-	-
7		Донецька селищна громада	3	3	-	-
8		Куньєвська сільська громада	1	0	-	-
9		Оскільська сільська громада	1	0	-	-
10		Савинська селищна громада	1	0	-	-
11	Красноградський	Зачепилівська селищна громада	1	1	-	-
12		Кегичівська селищна громада	2	1	-	-
13		Красноградська міська громада	4	2	7	2
14		Сахновщинська селищна громада	2	2	1	1
15		Старовірівська сільська громада	-	-	1	0
16	Куп'янський	Великобурлуцька селищна громада	3	1	-	-
17		Вільхуватська сільська громада	2	0	-	-
18		Дворічанська селищна громада	2	2	-	-

19		Куп'янська міська громада	4	1	-	-
20		Шевченківська селищна громада	2	0	-	-
21	Лозівський	Біляївська сільська громада	1	1	-	-
22		Близнюківська селищна громада	2	1	-	-
23		Олексіївська сільська громада	3	3	-	-
24		Первомайська міська громада	3	1	-	-
25	Харківський	Безлюдівська селищна громада	1	1	-	-
26		Височанська селищна громада	1	0	-	-
27		Дергачівська міська громада	1	1	1	1
28		Люботинська міська громада	2	1	1	1
29		Малоданилівська селищна громада	1	0	1	0
30		Мереф'янська міська громада	1	1	1	0
31		Нововодолазька селищна громада	-	-	1	0
32		Пісочинська селищна громада	2	1	-	-
33		Роганська селищна громада	1	0	-	-
34		Солоницівська селищна громада	2	1	1	0
35	Чугуївський	Вовчанська міська громада	2	0	-	-
36		Зміївська міська громада	1	1	-	-
37		Малинівська селищна громада	2	0	-	-
38		Новопокровська селищна громада	2	1	-	-
39		Слобожанська селищна громада	-	-	2	2
40		Старосалтівська селищна громада	1	0	-	-
41		Чкаловська селищна громада	4	0	-	-
42		Чугуївська міська громада	2	1	2	2
Разом			82	36	27	12

Переможцями III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з української мови та літератури стали **12** учасників із **8** територіальних громад (**36** із **25** – у 2021/2022 навчальному році). Два роки поспіль перемогу в змаганнях здобувають учні Богодухівської міської (Богодухівський район), Балаклійської міської (Ізюмський район), Красноградської міської, Сахновщинської селищної (Красноградський район), Дергачівської, Люботинської міських (Харківській район), Чугуївської міської громад (Чугуївський район). У 2022/2023 навчальному році є переможці у Слобожанській селищній громаді (Чугуївській район), тоді як у минулому навчальному році у цій територіальній громаді не було учасників змагань.

По місту Харків. У III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з української мови та літератури взяли участь **74** учні закладів загальної середньої освіти районів міста Харкова та міської мережі (Комунального закладу «Харківський фізико-математичний лицей № 27 Харківської міської ради Харківської області»).

Найбільша кількість учасників (**11**) – у Холодногірському районі. У Салтівському, Шевченківському районах участь у змаганнях взяли **9** учнів.

Зверніть увагу! Порівняно з попереднім навчальним роком (**114** учасників) кількість учасників обласної олімпіади з української мови та літератури зменшилася на **35,09 %** (таблиця 2.)

Таблиця 2

Результати III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з української мови та літератури по місту Харкову

№	Район	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
		Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
1	Індустріальний	4	4	8	7
2	Київський	9	6	4	2
3	Немишлянський	14	10	8	6
4	Новобаварський	15	8	6	1
5	Основ'янський	11	0	4	1
6	Салтівський	15	8	9	6
7	Слобідський	10	7	8	4
8	Холодногірський	12	9	11	5
9	Шевченківський	10	5	9	6
10	Міська мережа	14	8	7	2
Разом		114	65	74	40

Переможцями III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з української мови та літератури стали **40** учасників, що складає **74,07 %** від загальної кількості учнів, які здобули перемогу в змаганнях.

Найбільша кількість переможців – в Індустріальному районі: 7 із 8 учасників. Підвищилися результати обласного етапу олімпіади з української мови та літератури в Основ'янському районі: 1 переможець із 4 учасників (жодного з 11 – у 2021/2022 навчальному році).

Зверніть увагу! У Новобаварському районі результати олімпіади погіршилися: 1 переможець з 6 учасників (8 із 15 – у 2021/2022 навчальному році). Знизилася якість виступу на обласному етапі олімпіади з української мови та літератури учнів Комунального закладу «Харківський фізико-математичний ліцей № 27 Харківської міської ради Харківської області» – 7 учасників змагань, а 2 стали переможцями. У минулому навчальному році 7 із 13 учасників олімпіади цього закладу освіти здобули перемогу в змаганнях. У 2022/2023 навчальному році відсутні учасники обласного етапу олімпіади з української мови та літератури у Комунальному закладі «Харківський університетський ліцей Харківської міської ради» (у 2021/2022 навчальному році – 1 учасник; 1 переможець).

По ЗЗСО державного та обласного підпорядкування. У ІІІ (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з української мови та літератури взяли участь 7 учнів із 4 ЗЗСО державного та обласного підпорядкування (таблиця 3).

Зверніть увагу! Порівняно з попереднім навчальним роком кількість учасників обласної олімпіади з української мови та літератури децю зменшилася. У 2021/2022 навчальному році участь в обласній олімпіаді взяли 9 учнів із 3 закладів освіти.

Таблиця 3

Результати ІІІ (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з української мови та літератури ЗЗСО державного та обласного підпорядкування

Назва закладу освіти	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
	Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
КЗ «Харківський науковий ліцей “Обдарованість”» Харківської обласної ради	7	2	4	1
Державна гімназія-інтернат з посиленою військово-фізичною підготовкою «Кадетський корпус»	1	1	1	1
КЗ «Харківська спеціальна школа ім. В.Г. Короленка» Харківської обласної ради	1	1	-	-

КЗ «Люботинський мистецький ліцей “Дивосвіт”» Харківської обласної ради	-	-	1	0
КЗ «Харківська спеціальна школа № 6» Харківської обласної ради	-	-	1	0
Разом	9	4	7	2

Два роки поспіль є переможці III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з української мови та літератури у Комунальному закладі «Харківський науковий ліцей “Обдарованість”» Харківської обласної ради та Державній гімназії-інтернаті з посиленою військово-фізичною підготовкою «Кадетський корпус».

У Комунальному закладі «Люботинський мистецький ліцей “Дивосвіт”» Харківської обласної ради та Комунальному закладі «Харківська спеціальна школа № 6» Харківської обласної ради у 2022/2023 навчальному році були учасники обласного етапу олімпіади з української мови та літератури, тоді як у минулому навчальному році вони були відсутні.

Аналіз виконання завдань учасниками III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з української мови та літератури

III етап Всеукраїнської учнівської олімпіади з української мови і літератури у 2022/2023 році проходив у дистанційній формі. **108** учасників із 116 зареєстрованих виконували завдання в гугл-формах під відеоспостереженням уповноважених членів журі.

Українська мова. 8 клас.

Проаналізувавши якість виконання завдань **із мови** восьмикласниками, слід відзначити позитивний факт підвищення рівня виконання тестових завдань із орфоєпії та орфографії (правила вживання знаку м’якшення, апострофа, правопис слів іншомовного походження, написання складних слів через дефіс). 90 відсотків учнів виконали розбір речення на високому рівні, а 10 відсотків – на достатньому (лише 2 учні із 25 отримали 4,25 бала за виконання цього завдання).

Достатній рівень умінь і навичок виявили школярі цієї паралелі під час виконання завдань на виявлення й редагування граматичних помилок. Також учні цієї вікової категорії показали високий і достатній рівень знань із морфології і синтаксису, але 20 відсотків учнів не змогли визначити синтаксичну роль інфінітивів правильно.

Творче завдання. Типові помилки.

При написанні творчого завдання деякі учні не розуміли, як сформулювати тезу, правильно наводити аргументи, приклади. Також учні цієї вікової категорії припускалися лексичних та граматичних помилок, це свідчить про те, що вони не розуміють значення багатьох слів, що призводить до збіднення лексики, окрім того, часто вживають «русизми». Тож, як результат, лише ті учні, які посіли

призові місця (перше і друге), написали твір на високому рівні (10-12 балів, 5 учнів – 20 відсотків учасників цієї вікової категорії); 11 учнів написали твір на достатньому рівні; 9 учнів – на низькому рівні, отримавши від 0 до 6 балів.

Українська література 8 клас. Типові помилки.

Звертаємо увагу, що цього року виконання учнями **8-х класів** тестових завдань із літератури кращі, ніж виконання відкритих завдань. Під час виконання тестових завдань учні не могли визначити твір Т. Шевченка «Думи мої, думи». На достатньому рівні виконали завдання з теорії літератури (від 4,5 до 5,5 балів у 5-х учнів). 20 учнів виконали це завдання з показником від 1 до 3 балів.

На достатньому рівні восьмикласники виконали завдання, складаючи паспорт поетичного твору на основі запропонованого уривку. Більшість із них не змогли визначити спосіб римування та віршовий розмір. 70 % учнів впоралися із цим завданням на високому й достатньому, хоча максимальних 16 балів не досяг ніхто, але 8 учнів виконали завдання на середньому й низькому рівнях, отримавши від 1 до 7 балів. Це свідчить про те, що вчителі-філологи не приділяють належної уваги вивченню теоретичних понять, художньо-ідейному аналізу творів, не прищеплюють навички цього аналізу учням, не надають практичної допомоги школярам. Та найскладнішим для учнів 8-х класів виявилось завдання з теорії літератури. Учасники олімпіади не змогли назвати особливості драматичних творів. Завдання потребувало розгорнутої відповіді. Учні в більшості випадків не відповіли, якими є ознаки драматичних творів, а також не підтвердили теоретичні поняття прикладами з художньої літератури. Окрім того, більшість учасників не змогли визначити мотиви поезії Т. Шевченка.

Українська мова. 9 клас.

Результати виконання учнями **9-х класів** завдань із мови засвідчили той факт, що більшість школярів припускаються помилок із синтаксису (не можуть визначити синтаксичну роль окремих частин мови, плутають види односкладних речень тощо).

Як і минулого року, у переважній більшості дев'ятикласників труднощі викликало завдання на синтаксичний розбір речення. Значна частина учнів не вміє виконувати повний синтаксичний розбір складного речення, відображати його схематично, розставляти розділові знаки в складних синтаксичних конструкціях, давати характеристику еквівалентам простих речень. При визначенні частин мови найтипівішими помилками були сплутування сполучних слів і сполучників, незнання ознак прислівників. Лише 6 учнів-переможців набрали від 10 до 12 балів із 12 можливих, 18 учнів виконали це завдання на достатньому рівні і четверо – на середньому й низькому. На відміну від попередніх років за це завдання ніхто не отримав 0 балів.

Творче завдання. Типові помилки.

Найгірше вдалося дев'ятикласникам створити власні висловлення. Окрім того, що учні не знають структури формального есе, наявна велика кількість не тільки лексичних і граматичних, а й орфографічних помилок. Лише 4 учнів-переможців написали власне висловлення на високому рівні, 16 учнів впоралися

із завданням на достатньому рівні, а 8 – на середньому й низькому. Оцінку «нуль» отримав один учасник.

Українська література. 9 клас. Типові помилки.

Тестові завдання з літератури учні 9-х класів виконали на достатньому й високому рівнях, але типовою помилкою виявилось незнання біографії Т. Шевченка. 20 відсотків учнів на питання «Що було прямим наслідком написання поеми «Сон» відповіли неправильно. Складним виявилось виконання завдання з теорії літератури. Ніхто з учасників олімпіади не виконав його на максимальний бал. Троє учнів отримали від 0 до 0,5 бала. Ускладненим для учнів цієї паралелі виявилось завдання з паспортизації художнього твору. Це завдання на високому рівні (від 16 до 18 балів) змогли виконати лише 9 учнів, які посіли призові місця, а 6 учнів виконали це завдання на низькому й середньому рівнях, 13 учнів – на достатньому.

Під час виконання завдання на теорію літератури учасники олімпіади не змогли пояснити, чим відрізняється байка і притча? Окрім того, не знали види лірики, не змогли визначити тему й ідею запропонованої поезії.

Вищезазначені факти знову-таки підтверджують те, що вчителями-словесниками не приділяється належна увага ідейному-художньому аналізу творів, учням не прищеплюються навички порівняльного аналізу, не надається практична допомога на належному рівні.

Українська мова. 10 клас.

Аналіз виконання учнями 10-х класів завдань із мови засвідчив позитивний факт підвищення знань, умінь і навичок з орфографії та синтаксису: поставити дефіси у складних словах, поставити наголос, визначити уподібнення приголосних, визначити тип односкладних речень змогли 92 % учнів, але ускладнення викликало завдання на редагування словосполучень і речень (20 відсотків учнів дали неправильні відповіді. 6 учнів отримали за це завдання 0 балів.) Також достатній рівень знань показали школярі під час синтаксичного розбору речення.

На достатньому рівні, як і минулого року, учасники олімпіади виконали завдання із синтаксису (синтаксичний розбір речення). Цього року лише 4 учні змогли наблизитися до максимального результату (набрали від 10 до 12 балів із 12 можливих); 16 десятикласників виконали більше половини завдання, за що й отримали від 8 до 9 балів, а решта (5 учнів) отримали від 4 до 6 балів. В учасників олімпіади цього року не було «нулів». Більшість учнів помилялася при визначенні частин мови й членів речення, побудові схеми, плутала сполучники й сполучні слова.

Творче завдання. Типові помилки.

На достатньому рівні десятикласники впоралися із відкритим завданням з мови (написання власного висловлення). Необхідно відзначити деяке зростання рівня написання творчого завдання в порівнянні з попередніми роками: 5 учнів-переможців отримали від 10 до 11 балів із 12 можливих. 6 учнів отримали від 4 до 6 балів, тобто виконали завдання на середньому рівні, 9 учнів впоралися із завданням на достатньому рівні (від 7 до 9 балів). У роботах наявна значна

кількість лексичних та стилістичних помилок, окремі учні не можуть навести приклади з художньої літератури, аргументувати тезу.

Українська література. 10 клас. Типові помилки.

При виконанні тестових завдань із літератури учні 10-х класів припустилися наступних помилок: 15 відсотків учнів не змогли відповісти на питання «Особливістю творів якого письменника є показ реальної дійсності на різних зрізах – соціального, національного, історичного, побутового життя народу, що надає творам життєвої достовірності, панорамності, психологічної вмотивованості ситуацій?», а також не змогли встановити відповідність між віршованими розмірами, що свідчить про недостатню підготовку 10-класників із теорії літератури та визначення індивідуального стилю письменника.

У завданні з теорії літератури, у якому треба було дати розгорнуту відповідь стосовно того, що називається трагікомізмом, лише семеро учнів, які стали переможцями, змогли правильно навести приклад.

Під час паспортизації поетичного твору, 10-класники не змогли назвати види лірики і визначити, що жар поетичного твору - сонет. Учнів-переможців, які набрали від 16 до 20 із 18 балів, цього року було 7, а 12 десятикласників отримали від 10 до 12 балів за це завдання. 6 учнів виконали завдання на низькому рівні.

Отже, на уроках української літератури вчителям необхідно приділяти більше уваги темам з теорії літератури, удосконалювати навички художньо-ідейного аналізу поетичного твору.

Українська мова. 11 клас.

Проаналізувавши результати виконання **одинадцятикласниками** завдань із мови, слід відзначити факт підвищення загальної мовної грамотності випускників, яка виявилася під час написання твору. Учні дотримувалися певної структури, не порушували логічний виклад думок. Твір оцінювався в 12 балі: 5 учнів (25 %) написали його на високому рівні восьмеро – на середньому 17 – на достатньому, але одна учениця отримала «нуль» балів.

Оскільки власне висловлення необхідно було створити, дотримуючись структури, яка пропонується на ЗНО, то можна зробити висновок, що школярі достатньо підготовлені й до цих випробувань. Вони вміють формулювати тезу, ґрунтовно аргументують її; наводять приклади, які свідчать про знання історичних фактів, змісту програмових художніх творів. Окрім того, одинадцятикласники мають достатній словниковий запас, використовують синоніми, через що уникають лексичних помилок; володіють навичками логічно викладати свої думки.

Набагато краще (у порівнянні з попередніми роками) учні 11-х класів виконали синтаксичний розбір речення. 8 учнів-переможців наблизилися до максимальної кількості балів – набрали від 10 до 11,8 балів із 12 можливих. Усі інші учасники виконали завдання на достатньому рівні. Більшість школярів не змогла визначити види підрядності, помилялася при визначенні сполучників і сполучних слів, у побудові схеми.

Найкраще одинадцятикласники впоралися із тестовими завданнями з орфографії, морфології, та синтаксису. Не викликало ускладнень завдання на редагування речень.

Ускладнення виникли під час тестових завдань на правопис прислівників разом, через дефіс і окремо та дотримання правил чергування.

Українська література. 11 клас. Типові помилки.

Цього року, у порівнянні з минулим, дещо знизився загальний рівень виконання завдань із літератури учнями **11-х класів**. Під час виконання тестових завдань 8 учнів не могли дати відповідь на питання «Що таке ВАПЛІТЕ?» а також 6 учнів не змогли вибрати правильну відповідь на питання «Думка А. Швейцера: «Людина стане етичною лише тоді, коли життя як таке, життя рослин і тварин буде для неї таке ж священне, як життя людини», – співзвучна з ідеєю твору:...». Плутались школярі при встановленні відповідності між літературними напрямками та їх особливостями. Це означає, що найскладнішим як для учнів, так і для вчителів ось уже багато років поспіль залишається програмовий матеріал не тільки із теорії літератури, а й на розуміння та тлумачення тексту й стилю письменника.

Виконання завдання з теорії літератури викликало ускладнення. Лише 9 учнів-переможців наблизилися до максимальної кількості балів – 5 із 6, але 6 учнів отримали від 1 до 2 балів. Учні не змогли навести приклади неоромантизму з вивчених творів, що й стало для них проблемою. Це свідчить про те, що школярі не лише не знайомі з теорією літератури, а й не вміють критично й аналітично мислити, тому вчителям необхідно вдосконалювати вміння учнів щодо роботи над інтерпретацією художнього твору та його ідейно-художнім аналізом.

Не складним цього року виявилось завдання на паспортизацію поетичного твору. 8 учасників-переможців олімпіади отримали від 23 до 26 балів із 26 можливих. Двоє учнів отримали 3 і 8 балів, «нуль» балів цього року не отримав ніхто. Усі інші (20 учасників) виконали завдання на достатньому рівні.

Висновки

Таким чином, цього року *найскладнішими* серед олімпіадних завдань для переважної більшості учнів виявилися: *синтаксичний розбір речення, редагування словосполучень і речень, синтаксичні синоніми, завдання з теорії літератури, стилів і напрямів у літературі, визначення індивідуального стилю письменника тощо.*

При підготовці учнів до обласного етапу олімпіади *недостатня увага* приділяється підвищенню рівня мовної культури школярів, зокрема володінню ними орфографічними, лексичними, стилістичними нормами; визначенню лексичного й граматичного значення загальнонавчаних слів; вивченню

термінологічного апарату з мови, редагуванню текстів і синтаксичному розбору речень і словосполучень.

Що ж стосується літератури, то вчителями *не приділяється належна увага* ідейно-художньому аналізу прозового й поетичного творів: школярам не прищеплюються навички цього аналізу, не надається практична допомога, не розвиваються творчі здібності, критичне й аналітичне мислення, оскільки самі педагоги володіють цим питанням *не на достатньому рівні*. Така ж ситуація виникає і з викладанням теорії літератури. Більшість з учителів обмежуються на уроках літератури лише розглядом змісту художніх творів, не заглиблюючись у контекст.

Рекомендації:

Фахівцям ЦПРП та ЦОТ:

1. Проаналізувати результати участі команди району на III етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з української мови та літератури у порівнянні з результатами по області.
2. Забезпечити системність роботи з обдарованими учнями.
3. Організувати роботу з підготовки учнівських команд і резерву (тренінги) до виступу на II етапі олімпіад, залучивши фахівців закладів вищої освіти області та загальної середньої освіти району до проведення тренувальних занять.
4. Організувати участь інтелектуально обдарованих школярів та вчителів української мови та літератури в онлайн-тренінгах із підготовки учнів Харківської області до III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з української мови та літератури у наступному навчальному році, які щорічно проводить КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти».
5. Спільно з керівниками ТМО вчителів української мови та літератури у межах роботи методичних об'єднань ретельно спланувати на наступний навчальний рік заходи з обдарованими учнями.

Керівникам ТМО вчителів української мови та літератури:

1. Проаналізувати результати виступу команд районів області на III етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з української мови та літератури у порівнянні з результатами по області.
2. Ознайомити членів ТМО із представленим аналізом виконання завдань III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з української мови та літератури у Харківській області.
3. Спланувати роботу на наступний навчальний рік з урахуванням заходів (тренінгів, консультацій, майстер-класів), спрямованих на підвищення фахової майстерності вчителів української мови та літератури з питань якісної підготовки учнів до II-III етапів Всеукраїнської учнівської олімпіади з української мови та літератури.

4. Систематично організовувати обмін досвідом із питань використання проблемного навчання, пошукових і дослідницьких методів на уроках української мови та літератури.

5. Ретельно спланувати в межах роботи територіальних методичних об'єднань заходи з інтелектуально обдарованими учнями на наступний навчальний рік.

Учителям української мови та літератури:

1. При підготовці учнів до участі в олімпіаді особливу увагу приділяти підвищенню рівня загальної мовної культури школярів, зокрема володінню ними орфографічними, орфоепічними, лексичними, стилістичними нормами; визначенню лексичного й граматичного значення загальноновживаних слів; вивченню термінологічного апарату з мови, редагуванню текстів і синтаксичному розбору речень і словосполучень.

2. Поступово ознайомлювати учнів зі змінами, внесеними до нової редакції українського правопису.

3. Створити чітку систему роботи з філологічно обдарованими учнями. Налагодити систему повторення, широко використовувати інтернет-ресурси, додаткову літературу, досвід колег із цього питання.

4. Приділяти належну увагу ідейно-художньому аналізу художнього твору (на основі якого здійснюється паспортизація, цитатна характеристика героїв), прищеплювати навички контекстуального аналізу школярам.

5. Більше уваги приділяти вивченню біографії письменника, зокрема особливих рис у його творчості, надавати учням практичну допомогу з цього питання. Поряд із цим слід систематично підвищувати власний рівень компетентності.

6. Оскільки найскладнішими завданнями для учнів виявилися: знання з теорії мови та теорії літератури, паспортизація художнього твору за поданим уривком, визначення стилів і напрямів у літературі, особливостей художнього стилю письменника, редагування словосполучень, речень і текстів, правопис прислівників, лексичні синоніми, синтаксичний розбір речень, написання творів різних стилів і жанрів, пропонуємо дотримуватися такого алгоритму підготовки школярів до виконання цих завдань:

- восьмикласників учити відрізняти види речень за емоційним забарвленням і метою висловлювання, за наявністю головних і другорядних членів речення, продовжувати роботу над лексиною української мови, зокрема вчити дітей добирати синоніми, антоніми, омоніми. З української літератури систематично повторювати відомості про суспільно-побутові пісні та їх різновиди, коломийки, жартівливі пісні, мистецькі категорії («героїчне», «фантастичне», «пригодницьке», «романтичне», «автобіографічне», «символ», «художня деталь», «контраст», «мотив у художньому творі»); композицію художнього твору (сюжетні й позасюжетні елементи);

засоби гумористичного зображення; ідею художнього твору; баладу, повість-притчу, новелу, алегоричний образ, образ ліричного героя, образи-символи.

- із дев'ятикласниками, окрім матеріалу, вивченого в 5-8 класах, систематично вдосконалювати навички редагування речень, постановку наголосів у словах, звертати увагу на правильність виконання робіт, послідовність та чіткість виконання завдань, їх оформлення; із літератури – поглиблювати знання про давню літературу й літературу бароко, ретельно вивчати такі жанри: думу, історичну пісню, притчу, байку, патерик, звернути увагу на філософську й громадянську лірику, силабо-тонічне віршування (види рим, римування, стопи, віршовий розмір, ямб, хорей, спондей, пірихій, дактиль, амфібрахій, анапест), драму, комедію, інтермедію, вертеп, алегорію, антитезу, іронію, напрями орнаменталізм, монументалізм, бароко і класицизм.
- із десятикласниками, окрім вищезазначеного, на уроках української мови розвивати вміння аналізувати складне речення з різними видами зв'язку, складати структурні схеми. Звертати увагу на написання складних слів. На уроках літератури особливу увагу приділяти формам зображення дійсності, змісту й формі художнього твору, його проблемам, видам пафосу, засобам творення образу людини, способам передачі змісту твору, художнім засобам і прийомам (метонімія, синекдоха, оксюморон, літота, епіфора, асонанс, алітерація, багатосполучниковість, безсполучниковість, паралелізм, градація, паронімія), системі віршування (силабічна, тонічна, силабо-тонічна), особливим різновидам віршових розмірів, основним стильовим течіям, методам та їх жанрам (бароко, класицизм, просвітительський реалізм, сентименталізм, романтизм, реалізм, критичний реалізм), літературним напрямом, системам, періодизації української літератури. Звернути увагу на драму, комедію, трагікомедію, філософську, громадянську й інтимну лірику.
- з одинадцятикласниками, окрім вивченого в 5-10 класах, необхідно працювати над повним синтаксичним розбором складної синтаксичної конструкції, удосконалювати вміння писати твори, використовуючи вказані в завданні синтаксичні конструкції, відпрацьовувати навички редагування речень і текстів. На уроках літератури повторювати хронологічну канву українського літературного життя XIX – початку XX століть, поняття про літературний процес; повість, роман та їх різновиди; багатоголосся, лірику та її жанри, цикл, поетичний епос, терцину, драматичну поему, драму-феєрію, драматичний етюд, неоромантизм, натуралізм, психологізм, проблематику твору, модернізм, імпресіонізм, експресіонізм, символізм, неореалізм, художній стиль письменника, фемінізм, некролог, богему, сугестивність, пантеїзм, художній

простір та художній час, художні деталі. Ретельно вивчати особливості композиції та сюжетну канву кожного художнього твору.

7. При складанні завдань I (шкільного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з української мови та літератури використовувати матеріал науково-методичних посібників:

- Авраменко О.М., Блажко М.Б. Українська мова та література. Довідник. Завдання в тестовій формі. 2 частини. – К.: Грамота.
- Д.І. Дроздовський, Г.І. Гримашевич, О.В. Калинич, О.О. Кузьмич, О.Ю. Приходько. Практичні рекомендації з підготовки до IV етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з української мови та літератури. – gra.sonyahnyk.com.ua
- «Олімпіада з української мови та літератури: нормативний, навчально-методичний і теоретичний аспекти. Навчально-методичний посібник / Л.І. Кавун, К.В. Таранік-Ткачук. – Тернопіль: Мандрівець, 2013. – 304 с.», рекомендованого Міністерством освіти і науки України.

2.2. Іноземні мови (кількісний аналіз)

Англійська мова

Усього по області у 2022/2023 навчальному році в III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *англійської мови* взяли участь **86** учнів. Із них **44** учні (**51,16 %** від загальної кількості учасників) стали переможцями змагань.

Зверніть увагу! У 2021/2022 навчальному році було **154** учасники змагань, тобто *кількість учасників обласної олімпіади з англійської мови скоротилася майже вдвічі (44,16%)*.

По територіальних громадах області. У III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *англійської мови* взяли участь **18** учнів із **12** територіальних громад Харківської області (таблиця 1.1).

Зверніть увагу! Порівняно з попереднім навчальним роком кількість учасників обласної олімпіади з *англійської мови* у територіальних громадах області *зменшилася у 2,6 рази*. Для порівняння: у 2021/2022 навчальному році участь в обласній олімпіаді взяли **46** учнів із **21** територіальної громади.

Не було учасників обласного етапу змагань у Краснокутській селищній (Богодухівський район), Зачепилівській, Кегичівській, Сахновщинській селищних, Старовірівській сільській (Красноградський район), Лозівській, Первомайській міських, Близнюківській селищній, Біляївській, Олексіївській сільських (Лозівський район), Мерэф'янській, Південній міських, Безлюдівській, Височанській, Малоданилівській, Пісочинській, Роганській, Солоницівській селищних (Харківський район), Зміївській міській, Малинівській, Новопокровській, Печенізькій селищних (Чугуївський район) громадах.

Разом із тим у Балаклійській міській громаді, яка тривалий час знаходилася під окупацією, участь в обласному етапі олімпіади з *англійської мови* взяли **2** учні, а **1** здобув перемогу.

Таблиця 1.1

Результати III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з *англійської мови* по територіальних громадах області

№	Район	Територіальна громада	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
			Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
1	Богодухівський	Богодухівська міська громада	1	0	1	0
2		Валківська міська громада	2	0	2	0

3		Золочівська селищна громада	4	0	1	0
4		Коломацька селищна громада	1	1	1	0
5		Краснокутська селищна громада	1	0	-	-
6	Ізюмський	Балаклійська міська громада	4	2	2	1
7		Барвінківська міська громада	2	1	-	-
8		Борівська селищна громада	1	0	-	-
9		Донецька селищна громада	2	1	-	-
10		Куньєвська сільська громада	1	0	-	-
11	Красноградський	Красноградська міська громада	3	1	2	0
12		Наталинська сільська громада	-	-	1	0
13	Куп'янський	Куп'янська міська громада	4	2	-	-
14	Лозівський	Первомайська міська громада	2	0	-	-
15	Харківський	Дергачівська міська громада	1	0	1	0
16		Липецька сільська громада	1	0	-	-
17		Люботинська міська громада	1	0	1	1
18		Мереф'янська міська громада	2	1	-	-
19		Нововодолазька селищна громада	-	-	2	0
20		Південна міська громада	1	0	-	-
21		Пісочинська селищна громада	3	3	-	-
22		Солоницівська селищна громада	1	0	-	-
23	Чугуївський	Слобожанська селищна громада	-	-	1	0
24		Чугуївська міська громада	8	3	3	2
Разом			46	15	18	4

Переможцями III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з англійської мови стали 4 учасники із 3 територіальних громад (15 із 9 – у 2021/2022 навчальному році). Два роки поспіль перемогу в змаганнях

здобувають учні Балаклійської (Ізюмський район), Чугуївської міських громад (Чугуївський район). У 2022/2023 навчальному році є переможці у Люботинській міській громаді (Харківський район).

По місту Харків. У III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *англійської мови* взяли участь **86** учнів закладів загальної середньої освіти районів міста Харкова та міської мережі (Комунального закладу «Харківський фізико-математичний ліцей №27 Харківської міської ради Харківської області» та Комунального закладу «Харківський університетський ліцей Харківської міської ради Харківської області»).

Найбільша кількість учасників (**13**) – у Шевченківському районі. У Новобаварському районі участь у змаганнях взяли **8** учнів, у Немишлянському, Слобідському – **7**.

Зверніть увагу! Порівняно з попереднім навчальним роком (**100** учасників) кількість учасників обласної олімпіади з *англійської мови* зменшилася на **36,00 %** (таблиця 1.2.)

Знизилися показники участі в обласному етапі олімпіади з *англійської мови* в Індустріальному (**2** із **5** – у 2022/2023 навчальному році; **8** із **10** – у 2021/2022 навчальному році), Немишлянському (**4** із **7** – у 2022/2023 навчальному році; **9** із **11** – у 2021/2022 навчальному році), Основ'янському (**3** із **5** – у 2022/2023 навчальному році; **4** із **11** – у 2021/2022 навчальному році) та Холодногірському (**1** із **4** – у 2022/2023 навчальному році; **6** із **10** – у 2021/2022 навчальному році), Комунального закладу «Харківський університетський ліцей Харківської міської ради Харківської області» (**1** із **3** – у 2022/2023 навчальному році; **7** із **10** – у 2021/2022 навчальному році).

Таблиця 1.2

Результати III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з англійської мови по місту Харкову

№	Район	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
		Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
1	Індустріальний	10	8	5	2
2	Київський	10	5	5	5
3	Немишлянський	11	9	7	4
4	Новобаварський	11	6	8	7
5	Основ'янський	11	4	5	3
6	Салтівський	11	5	4	4
7	Слобідський	6	3	7	2
8	Холодногірський	10	6	4	1

9	Шевченківський	10	8	13	6
10	Міська мережа	10	7	6	3
Разом		100	61	64	37

Переможцями стали **37** учасників, що складає **84,09 %** від загальної кількості учнів, які брали участь у змаганнях.

Підвищилися результати обласного етапу олімпіади з англійської мови в у Новобаварському районі (**7** переможців із **8** учасників – у 2022/2023 навчальному році; **6** із **11** – у 2021/2022 навчальному році). Збільшився відсоток переможців за рахунок зменшення учасників змагань у Київському (**5** із **5** – у 2022/2023 навчальному році; **5** із **10** – у 2021/2022 навчальному році) та Салтівському районах (**4** із **4** – у 2022/2023 навчальному році; **5** із **11** – у 2021/2022 навчальному році).

У Комунальному закладі «Харківський фізико-математичний ліцей № 27 Харківської міської ради Харківської області» **3** учні взяли участь в обласній олімпіаді з англійської мови, а **2** стали переможцями (у минулому навчальному році у цьому закладі освіти були відсутні учасники змагань).

Зверніть увагу! Зменшилася результативність учасників у Слобідському (**2** із **7** – у 2022/2023 навчальному році; **3** із **6** – у 2021/2022 навчальному році) та Шевченківському районах (**6** із **13** – у 2022/2023 навчальному році; **8** із **10** – у 2021/2022 навчальному році).

По ЗЗСО обласного підпорядкування. У III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з англійської мови взяли участь **4** учні із **2** ЗЗСО державного та обласного підпорядкування (таблиця 1.3).

Протягом двох років участь в олімпіаді з англійської мови беруть учні Комунального закладу «Харківська спеціальна школа імені В.Г. Короленка» Харківської обласної ради.

Зверніть увагу! Порівняно з попереднім навчальним роком кількість учасників обласної олімпіади з англійської мови зменшилася вдвічі (для порівняння: у 2021/2022 навчальному році участь в обласній олімпіаді взяли **8** учнів із **3** закладів освіти).

Таблиця 1.3

Результати III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з англійської мови ЗЗСО обласного підпорядкування

Назва закладу освіти	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
	Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
КЗ «Харківський науковий ліцей “Обдарованість”» Харківської обласної ради	6	1	3	3
КЗ «Харківська спеціальна школа імені В.Г. Короленка» Харківської обласної ради	1	0	1	0

Комунальний заклад «Харківська санаторна школа №13» Харківської обласної ради	1	0	-	-
Разом	8	1	4	3

Успішно виступили на обласному етапі олімпіади з англійської мови учні Комунального закладу «Харківський науковий ліцей “Обдарованість”» Харківської обласної ради: 3 переможці серед 3 учасників. Порівняно з минулим навчальним роком результативність участі учнів цього закладу освіти в інтелектуальних змаганнях покращилися (для порівняння: 1 переможець із 6 учасників змагань – у 2021/2022 навчальному році).

Аналіз виконання завдань учасниками III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з англійської мови

III етап Всеукраїнської учнівської олімпіади з англійської мови у 2022/2023 навчальному році проходив у дистанційній формі. Під час проведення конкурсних випробувань серед учнів 9-х – 11-х класів закладів загальної середньої освіти визначався рівень сформованості мовленнєвих компетенцій з трьох аспектів мовленнєвої діяльності: читання, письма й говоріння. **86** учасників виконували завдання письмового туру в Google-формах під відеонаглядом уповноважених членів журі. Конкурсне випробування з визначення рівня вмінь усного продукування та усної взаємодії проведено за допомогою відеоконференцій «Zoom». Учасники приєднувалися по черзі відповідно до порядку виступу та спілкувалися з членами журі.

Завдання з **читання** складалися з декількох текстів для читання, до кожного з яких ставилися запитання. У блоках завдань були представлені питання не тільки за змістом, але й на розуміння основної ідеї, а також відтінків слів, використаних авторами.

Максимальна кількість балів, яку можна було отримати за виконання завдань із читання, – 40. *Найкраще* із завданнями з читання впоралися учні 11-х класів (відсоток виконання – 85,6), *найгірше* – 9-х класів (74,3%). У 10-му класі відсоток виконання дорівнює 75,2.

*Максимальну кількість балів за завдання з читання отримали **п'ять одинадцятикласників**.*

Зверніть увагу! Лише чотири учасники (три учні 9-го класу та один – 10-го), впоралися із завданнями на 50 % або менше (від 16 до 20 балів), що свідчить про недостатній словниковий запас, невміння застосовувати стратегії читання.

Проаналізувавши виконання завдань, можна зробити висновок, що учні здебільшого розуміють автентичні тексти різних жанрів і стилів, уміють знаходити необхідну інформацію, але *мають певні труднощі щодо аналізу та співставлення інформації, не можуть зробити висновки з прочитаного.*

Творче письмове завдання складалося із запропонованих трьох проблемних тем, із яких учні мали обрати одну й прокоментувати її в письмовій формі.

Максимальна кількість балів за творчу письмову роботу – 60.

Слід відзначити, що у порівнянні з попередніми роками *підвищився рівень писемної мовленнєвої компетенції учасників змагань*. Відсоток виконання творчого письмового завдання учнями 11-х класів становить 71,8 %, 10-х – 74,9 %, 9-х – 70,7 %. І хоча жоден учень не набрав максимальної кількості балів, п'ять дев'ятикласників (17 % учасників цієї паралелі), п'ять десятикласників (16 %) і чотири одинадцятикласники (16 %) виконали це завдання на високому рівні (від 50 до 56 балів).

Три учні 9-го класу, один – 10-го та один – 11-го показали *низький рівень* (25 – 29 балів), що свідчить про *незнання структури есе, бідний лексичний запас*.

Зверніть увагу! Аналіз творів свідчить про те, що більшість учасників олімпіади *не вміють концентровано висловлювати свої ідеї й аргументи*, а також *наводити приклади*, що доводять їхню точку зору на задану тему. ***Серед типових лексичних і граматичних помилок:*** стилістично *неправильне вживання слів, неузгодженість підмета й присудка, порушення порядку слів у реченні, використання неправильної видо-часової форми дієслова, помилки при вживанні артиклів, неправильне використання прийменників, займенників, сполучників*.

Конкурсне завдання з **говоріння** складалося в кожному класі з проблемних ситуацій спілкування. Учні мали нагоду обрати з трьох ситуацій одну й після короткої (1 хв.) підготовки повинні були висловитись, реалізуючи комунікативну спрямованість спілкування, тобто не обмежуючись монологічним висловлюванням, а стимулюючи спілкування з членами журі (максимальна кількість балів – 60).

Зверніть увагу! Усне продукування та взаємодія виявилися *найскладнішим випробуванням для учасників усіх паралелей*, особливо дев'ятикласників. Відсоток виконання у 9-му класі дорівнює 62,4 %, у 10-му – 64 %, в 11-му – 66,5 %. Дві учениці (10-го та 11-го класу) отримали *найвищу кількість балів*, продемонструвавши вміння логічно й аргументовано викладати свої думки в усному спілкуванні. Ще десять дев'ятикласників (34 %), сім десятикласників (22 %) та три одинадцятикласники (12 %) продемонстрували *високий рівень* (50 – 58 балів). Поряд із цим, одинадцять учнів 9-го класу (38 %), сім – 10-го (22 %) та чотири – 11-го (16 %) показали *низький рівень* усного продукування та взаємодії (від 8 до 29 балів).

Під час говоріння не всі учасники олімпіади розкрили зміст теми; лексична насиченість усного мовлення школярів не завжди відповідала вимогам програми. Деякі учні не могли аргументовано доводити власну точку зору, висловити своє ставлення до предмета спілкування.

Німецька мова

Усього у 2022/2023 навчальному році в III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *німецької мови* взяли участь **59** учнів. Із них **29** учнів (**49,15 %** від загальної кількості учасників) стали переможцями змагань. Усі переможці змагань – учні ЗЗСО м. Харкова.

Зверніть увагу! У 2021/2022 навчальному році було **67** учасників змагань. Таким чином, *кількість учасників обласної олімпіади з німецької мови скоротилася на 11,94 %*.

По територіальних громадах області. У III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *німецької мови* взяли участь **6** учнів із **4** територіальних громад Харківської області (*таблиця 2.1*).

Порівняно з попереднім навчальним роком кількість учасників обласної олімпіади з *німецької мови* у територіальних громадах області *децю зменшилася*. Для порівняння: у 2021/2022 навчальному році участь в обласній олімпіаді взяли **7** учнів із **4** територіальних громад.

Два роки поспіль в обласній олімпіаді з *німецької мови* беруть участь учні Кегичівської селищної (Красноградський район) та Чугуївської міської громад (Чугуївський район). У 2022/2023 навчальному році є учасники змагань у Валківській (Богодухівський район) та Зміївській міських громадах (Чугуївський район).

Таблиця 2.1

Результати III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з *німецької мови* по територіальних громадах області

№	Район	Територіальна громада	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
			Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
1	Богодухівський	Валківська міська громада	-	-	2	0
2	Красноградський	Кегичівська селищна громада	2	0	1	0
3	Харківський район	Пісочинська селищна громада	1	1	-	-
4		Солоницівська селищна громада	2	0	-	-
5	Чугуївський	Зміївська міська громада	-	-	2	0
6		Чугуївська міська громада	2	0	1	0
Разом			7	1	6	0

Зверніть увагу! Разом із тим жоден учень ЗЗСО територіальних громад області не став переможцем. Для порівняння: у 2021/2022 навчальному році перемогу в змаганнях здобув **один** учень Пісочинської селищної громади.

По місту Харків. У III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *німецької мови* взяли участь **53** учні закладів загальної середньої освіти районів міста Харкова та міської мережі (Комунального закладу «Харківський університетський ліцей Харківської міської ради»).

Звернути увагу! Порівняно з попереднім навчальним роком (**60** учасників) кількість учасників обласної олімпіади з *німецької мови* зменшилася на **11,67 %** (таблиця 2.2).

Найбільша кількість учасників (**9**) – у Салтівському районі. У Київському та Шевченківському районах участь у змаганнях взяли **8** учнів.

Таблиця 2.2

Результати III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з *німецької мови* по місту Харкову

№	Район	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
		Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
1	Індустріальний	2	1	2	2
2	Київський	8	7	8	6
3	Немишлянський	4	1	3	1
4	Новобаварський	9	2	4	2
5	Основ'янський	-	-	3	0
6	Салтівський	10	10	9	8
7	Слобідський	4	2	5	2
8	Холодногірський	7	1	4	0
9	Шевченківський	9	6	8	4
10	Міська мережа (КЗ «Харківський університетський ліцей Харківської міської ради Харківської області»)	7	3	7	4
Разом		60	33	53	29

Протягом двох років *успішно виступають на обласному етапі з німецької мови* учні Київського (**6** переможців із **8** учасників – у 2022/2023 навчальному році; **7** із **8** – у 2021/2022 навчальному році) та Салтівського району (**8** із **9** – у 2022/2023 навчальному році; **10** із **10** – у 2021/2022 навчальному році). Разом із тим *порівняно з минулим навчальним роком показники участі учнів цих закладів в олімпіаді децю знизилися.*

Підвищилися результати обласного етапу олімпіади з *німецької мови* в Комунальному закладі «Харківський університетський ліцей Харківської міської

ради Харківської області» (4 із 7 – 2022/2023 навчальному році; 3 із 7 – у 2021/2022 навчальному році), однак *погіршилися* в Шевченківському районі (4 із 8 – 2022/2023 навчальному році; 6 із 9 – у 2021/2022 навчальному році).

Відносно стабільні результати демонструють учні Слобідського району (2 із 5 – 2022/2023 навчальному році; 2 із 4 – у 2021/2022 навчальному році).

Два роки поспіль перемогу в змаганнях здобувають учні Індустріального (2 із 2 – 2022/2023 навчальному році; 1 із 2 – у 2021/2022 навчальному році). Немишлянського (1 із 3 – 2022/2023 навчальному році; 1 із 4 – у 2021/2022 навчальному році), Новобаварського районів (2 із 4 – у 2022/2023 навчальному році; 2 із 9 – у 2021/2022 навчальному році).

Зверніть увагу! Відсутні переможці в Основ'янському районі (3 учасника), де в минулому навчальному році не було учасників обласної олімпіади з німецької мови, а також в Холодногірському районі (4), де в 2021/2022 навчальному році був 1 переможець із 7 учасників змагань.

Аналіз виконання завдань учасниками III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з німецької мови

III етап Всеукраїнської учнівської олімпіади з німецької мови у 2022/2023 навчальному році проходив у дистанційній формі. Під час проведення конкурсних випробувань серед учнів 9-х – 11-х класів закладів загальної середньої освіти визначався рівень сформованості мовленнєвих компетенцій з трьох аспектів мовленнєвої діяльності: читання, письма й говоріння. 59 учасників виконували завдання письмового туру в Google-формах під відеонаглядом уповноважених членів журі. Конкурсне випробування з визначення рівня вмінь усного продукування та усної взаємодії проведено за допомогою відеоконференцій «Zoom». Учасники приєднувалися по черзі відповідно до порядку виступу та спілкувалися з членами журі.

Завдання з **читання** склалися з декількох текстів для читання, до кожного з яких ставилися запитання. Максимальна кількість балів, яку можна було отримати за виконання завдань із читання, – 40. *Найкраще із завданнями з читання впоралися учні 11-х класів* (відсоток виконання – 76,3), *найгірше* – 10-х класів (63,4 %). У 9-му класі відсоток виконання дорівнює 66,5.

Зверніть увагу! *Жоден учасник не отримав максимальну кількість балів за виконання завдань з читання.* В 11-му класі максимальний набраний бал – 38 (дві учасниці), в 9-му – 36 (три учасники), в 10-му – 30 (одна учасниця). Шість дев'ятикласників, одна десятикласниця та дві одинадцятикласниці *впоралися із завданнями на 50% або менше* (від 14 до 20 балів), що свідчить про недостатній словниковий запас, невміння застосовувати стратегії читання.

Проаналізувавши виконання завдань, можна зробити висновок, що учні здебільшого *розуміють автентичні тексти різних жанрів і стилів, уміють знаходити необхідну інформацію, але мають труднощі при співставленні фактів і виокремленні деталей тексту.*

Творче письмове завдання складалося із запропонованих трьох проблемних тем, із яких учні мали обрати одну й прокоментувати її в письмовій формі.

Максимальна кількість балів за творчу письмову роботу – 60. Традиційно завдання, що передбачає написання власного висловлення, *викликало в учасників труднощі*. Відсоток виконання творчого письмового завдання учнями 11-х класів становить 73,5 %, 10-х – 66,4 %, 9-х – 57,6 %.

Зверніть увагу! *Жоден учень не набрав максимальної кількості балів. Високий рівень писемної мовленнєвої компетенції (від 51 до 57 балів) продемонстрували шість одинадцятикласників (32 % учасників цієї паралелі), три десятикласниці (19 %) і лише одна дев'ятикласниця (4 %). На низькому рівні творчу письмову роботу виконали дві учениці 9-го класу (20 і 29 балів), два учні 10-го класу (24 і 28 балів) та один учень 11-го класу (4 бали з 60 можливих). Варто зазначити, що **один** учень 9-го класу отримав «нуль» балів за роботу через порушення правил академічної доброчесності.*

Обсяг творчих робіт відповідав вимогам навчальних програм. У своїх роботах учасники використали лексику, кліше та ідіоматичні звороти до запропонованих тем. Але *учнями було допущено ряд типових орфографічних і граматичних помилок: неправильний порядок слів у підрядних та сурядних реченнях, керування дієслів, кон'юнктив, відмінювання прикметників та іменників, використання часових форм дієслів*. Результати аналізу виконання творчої письмової роботи свідчать про те, що *більшість учнів мають бідний лексичний запас, не вміють структурувати свої думки*.

Конкурсне завдання з **говоріння** складалося в кожному класі з проблемних ситуацій спілкування. Учні мали нагоду обрати з трьох ситуацій одну й після короткої (1 хв.) підготовки повинні були висловитись, реалізуючи комунікативну спрямованість спілкування, тобто не обмежуючись монологічним висловлюванням, а стимулюючи спілкування з членами журі (максимальна кількість балів – 60).

Зверніть увагу! *Усне продукування та взаємодія виявилися найскладнішим випробуванням для учасників усіх паралелей, особливо дев'ятикласників. Відсоток виконання у 9-му класі дорівнює 41,9 %, у 10-му – 56,6 %, в 11-му – 51,6 %. Жоден учень не набрав максимальної кількості балів. Високий рівень усної мовленнєвої компетенції (52 – 58 балів) показали три десятикласниці (19 %) та три одинадцятикласники (16 %). У 9-му класі найвищий набраний бал за говоріння – 46 (2 учасники). Поряд із цим, дев'ять учнів 9-го класу (37,5 %), чотири – 10-го (25 %) та шість – 11-го (32 %) показали дуже низький рівень (від 4 до 16 балів).*

Об'єм усних повідомлень та лексична насиченість усного мовлення школярів не завжди відповідали вимогам програми. Учні припускалися фонетичних, граматичних і лексичних помилок. Під час говоріння не всі учасники олімпіади розкрили зміст теми; висловлюванням бракувало чіткості, логічності та структурованості, наявності висновків.

Французька мова

Усього у 2022/2023 навчальному році в III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *французької мови* взяли участь **36** учнів. Із них **18** учнів (**50,00 %** від загальної кількості учасників) стали переможцями змагань.

Зверніть увагу! У 2021/2022 навчальному році було **44** учасники змагань. Таким чином, кількість учасників обласної олімпіади з французької мови скоротилася на **18,18 %**.

По територіальних громадах області та м. Харків. У 2022/2023 навчальному році, як і в минулому навчальному році, учасниками III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з *французької мови* стали учні Солоницівської селищної громади (Харківський район), **8** районів міста Харкова та **1** закладу освіти міської мережі (Комунального закладу «Харківський університетський ліцей Харківської міської ради Харківської області») (таблиця 3.1).

Таблиця 3.1

Результати III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з французької мови

№	Район/місто	Територіальна громада/район міста Харкова	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
			Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
1	Харківський	Солоницівська селищна громада	3	2	1	0
2	м. Харків	Індустріальний	1	0	2	0
3		Київський	4	3	3	0
4		Немишлянський	5	0	3	1
5		Новобаварський	9	1	4	2
6		Основ'янський	3	0	2	0
7		Слобідський	1	1	2	1
8		Холодногірський	4	3	5	4
9		Шевченківський	11	11	9	7
10		Міська мережа (КЗ «Харківський університетський ліцей Харківської міської ради Харківської області»)	3	1	5	3
Разом			44	22	36	18

Найкращі результати обласної олімпіади з *французької мови* протягом двох років демонструють учні Шевченківського району міста Харкова (**7** переможців із **9** учасників – у 2022/2023 навчальному році; **11** із **11** – у 2021/2022 навчальному році).

Два роки поспіль *успішно виступають* на обласному етапі олімпіади учні Холодногірського району (4 переможці з 5 учасників – у 2022/2023 навчальному році; 3 із 4 – у 2021/2022 навчальному році).

Покращилися результати обласної олімпіади з французької мови у Новобаварському (2 із 4 – у 2022/2023 навчальному році; 1 із 9 – у 2021/2022 навчальному році), Немишлянському районі (1 із 3 – у 2022/2023 навчальному році; *жодного* з 5 – у 2021/2022 навчальному році), Комунальному закладі «Харківський університетський ліцей Харківської міської ради Харківської області (3 із 5 – у 2022/2023 навчальному році; 1 із 3 – у 2021/2022 навчальному році), однак *погіршилися* в Київському районі (*жодного* з 3 – у 2022/2023 навчальному році; 3 з 4 – у 2021/2022 навчальному році).

Протягом двох років *є переможці* у обласному етапі олімпіади в Слобідському районі (1 із 2 – у 2022/2023 навчальному році; 1 із 1 – у 2021/2022 навчальному році), але *відсутні* в Індустріальному (2 учасники – у 2022/2023 навчальному році; 1 – у 2021/2022 навчальному році) та Основ'янському (2 – у 2022/2023 навчальному році; 3 – у 2021/2022 навчальному році).

Зверніть увагу! У 2022/2023 навчальному році *не було переможців* у Солоницівській селищній громаді (1 учасник), Київському районі м. Харків (3 учасника), тоді як у минулому навчальному році перемогу в змаганнях здобули 2 із 3 та 3 з 4 учасників відповідно.

Аналіз виконання завдань учасниками III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з французької мови

III етап Всеукраїнської учнівської олімпіади з французької мови у 2022/2023 навчальному році проходив у дистанційній формі. Під час проведення конкурсних випробувань серед учнів 9-х – 11-х класів закладів загальної середньої освіти визначався рівень сформованості мовленнєвих компетенцій з трьох аспектів мовленнєвої діяльності: читання, письма й говоріння. 36 учасників виконували завдання письмового туру в Google-формах під відеонаглядом уповноважених членів журі. Конкурсне випробування з визначення рівня вмінь усного продукування та усної взаємодії проведено за допомогою відеоконференцій «Zoom». Учасники приєднувалися по черзі відповідно до порядку виступу та спілкувалися з членами журі.

Завдання з **читання** склалися з декількох текстів для читання, до кожного з яких ставилися запитання. Максимальна кількість балів, яку можна було отримати за виконання завдань із читання, – 40. *Найкраще* із завданнями з читання впоралися учні 10-х класів (відсоток виконання – 86,7), *найгірше* – 9-х класів (64,6 %). В 11-му класі відсоток виконання дорівнює 77,5.

Зверніть увагу! *Жоден учасник не отримав максимальну кількість балів за виконання завдань з читання.* Три учасники набрали 38 балів (10-й клас), дві учасниці – по 36 балів (9-й та 11-й клас). Дві дев'ятикласниці виконали завдання

з читання на *низькому рівні* (10 та 12 балів), що свідчить про *недостатній словниковий запас, невміння застосовувати стратегії читання*.

Проаналізувавши виконання завдань, можна зробити висновок, що учні *здебільшого розуміють автентичні тексти різних жанрів і стилів, уміють знаходити необхідну інформацію, але мають певні труднощі при співставленні фактів і виокремленні деталей тексту*.

Творче письмове завдання складалося із запропонованих трьох проблемних тем, із яких учні мали обрати одну й прокоментувати її в письмовій формі. Максимальна кількість балів за творчу письмову роботу – 60. Традиційно завдання, що передбачає написання власного висловлення, викликало в учасників *труднощі*. Відсоток виконання творчого письмового завдання учнями 11-х класів становить 65 %, 10-х – 66 %, 9-х – 52,1 %.

Зверніть увагу! *Жоден учень не набрав максимальної кількості балів. Високий рівень писемної мовленнєвої компетенції продемонстрували дві одинадцятикласниці (55 і 52 бали), два учні 10-го класу (50 балів) і одна дев'ятикласниця (54 бали). На низькому рівні творчу письмову роботу виконали чотири учениці 9-го класу (від 10 до 20 балів).*

Обсяг творчих робіт відповідав вимогам навчальних програм. У своїх роботах учасники використали лексику, кліше та ідіоматичні звороти до запропонованих тем. Але *учнями було допущено ряд типових орфографічних і граматичних помилок: неузгодженість прикметників з іменниками; неправильне вживання артиклів, неправильне вживання граматичних часів*. Результати аналізу виконання творчої письмової роботи свідчать про те, що *більшість учнів мають бідний лексичний запас, не вміють структурувати свої думки*.

Конкурсне завдання з **говоріння** складалося в кожному класі з проблемних ситуацій спілкування. Учні мали нагоду обрати з трьох ситуацій одну й після короткої (1 хв.) підготовки повинні були висловитись, реалізуючи комунікативну спрямованість спілкування, тобто не обмежуючись монологічним висловлюванням, а стимулюючи спілкування з членами журі (максимальна кількість балів – 60).

Зверніть увагу! *Усне продукування та взаємодія виявилися найскладнішим випробуванням для учасників усіх паралелей*. Відсоток виконання у 9-му класі дорівнює 56,3 %, у 10-му – 53,6 %, в 11-му – 56,3 %. *Жоден учень не набрав максимальної кількості балів. Високий рівень усної мовленнєвої компетенції (понад 50 балів) показали три дев'ятикласниці, дві десятикласниці та одна одинадцятикласниця. Поряд із цим, п'ять учнів 9-го класу (38 %), три – 10-го (20 %) та два – 11-го (25 %) показали низький рівень (від 11 до 20 балів).*

Об'єм усних повідомлень та лексична насиченість усного мовлення школярів не завжди відповідали вимогам програми. Учні припускалися фонетичних помилок, порушували правила утворення часів, множини та роду іменників, прикметників. Зміст повідомлень деяких учасників лише частково відповідав обраній темі; висловлюванням бракувало чіткості, логічності та структурованості, наявності висновків.

Іспанська мова

Усього у 2022/2023 навчальному році в III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з іспанської мови взяли участь **8** учнів із **2** ЗЗСО – Харківської СШ I-III ст. № 17 (**7** учасників; **5** переможців) та СЕПШ ХГУ «НУА» (**1** учасник; **1** переможець).

У 2021/2022 навчальному році участь у обласній олімпіаді з іспанської мови брали **11** учасників змагань із **2** ЗЗСО – Харківської СШ I-III ст. № 17 (**7** учасників; **5** переможців) та Харківської ЗОШ I-III ст. № 58 (**4** учасники; **2** переможці).

Зверніть увагу! Кількість учасників обласної олімпіади з іспанської мови у 2022/2023 навчальному році скоротилася на 27,3 %, але на 12 % підвищився показник кількості переможців олімпіади.

Аналіз виконання завдань учасниками III етапу олімпіади з іспанської мови

За результатами аналізу виконання завдань учасниками III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з іспанської мови можна зробити такі висновки: жоден учень не набрав максимальної кількості балів.

Зверніть увагу! Типовими недоліками є низький рівень володіння формами та управлінням дієслів, неправильний порядок слів у реченнях, узгодження часів у непрямій мові, неуважне вживання родів іспанських іменників, малий лексичний запас, недостатній обсяг творів.

При написанні творчої письмової роботи учасники використали лексику, кліше та ідіоматичні звороти до запропонованих тем. Здебільшого структуру творів було витримано. Але разом із цим учні припустилися таких орфографічних і граматичних помилок:

- відсутність переконливої аргументації;
- неправильне вживання граматичних часів;
- стилістично неправильне вживання слів;
- недостатня лексична насиченість;
- неузгодженість прикметників з іменниками;
- нечітко виражена структура творчої письмової роботи;
- нелогічне поєднання ідей;
- невідповідність уживаної лексики стилю письмового повідомлення;
- неправильна побудова складних речень.

Мова іврит та єврейська література

Усього у 2022/2023 навчальному році в III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *мови іврит та єврейської літератури* взяли участь **8** учнів Харківської СШ I-III ст. №170. **Усі** учасники стали переможцями змагань.

У 2021/2022 навчальному році участь у змаганнях взяли **14** учнів цього закладу, із яких **11** стали переможцями.

Зверніть увагу! *Кількість учасників обласної олімпіади з мови іврит та єврейської літератури скоротилася на 42,8 %, але на 21,5 % підвищився показник кількості переможців олімпіади.*

Аналіз виконання завдань учасниками III етапу олімпіади з мови іврит та єврейської літератури

Під час проведення конкурсних випробувань олімпіади серед учнів 9-11 класів закладів загальної середньої освіти визначався рівень сформованості мовленнєвих компетенцій із трьох аспектів мовленнєвої діяльності: читання, клозу та граматики й письма.

Завдання з **читання** склалися з тексту для читання, до якого ставилися запитання. Тестові завдання склалися із запитань, до яких пропонувалося по декілька варіантів відповідей. Учні обирали той, що, на їх думку, відповідає змісту прочитаного тексту, і мали зробити відповідну позначку в бланку для відповіді.

Завдання з **граматики** склалися з тексту-клозу та тестових граматичних завдань, у яких учні обирали правильну граматичну конструкцію чи форму та робили відповідний запис у бланку відповідей.

Письмове завдання складалося із запропонованих трьох проблемних тем, із яких учні мали обрати одну й прокоментувати її в письмовій формі. Творча письмова робота орієнтована на коло інтересів учасників, спонукає їх до письмового висловлення життєвої та громадянської позиції, ставлення до тих чи інших фактів або осмислення певних проблемних ситуацій.

Аналізуючи виконання завдань I туру олімпіади з іврит (читання), можна зробити висновок, що 66 % учасників олімпіади *розуміють загальний зміст прочитаного, уміють диференціювати інформацію*. Решта учасників *мають труднощі у співставленні фактів і виокремленні деталей тексту, що є показником відсутності досвіду роботи учнів із такими видами завдань*.

II тур (клоз та граматика) засвідчив, що лише 33% учнів розуміють граматичні структури іврит на високому та достатньому рівнях.

Зверніть увагу! *Більшість школярів не змогла правильно визначити місце даної структури в реченні. Найбільш складними виявились завдання на утворення граматичної категорії «сміхут». Жоден учень не виконав вправу в повному обсязі через те, що не звернув увагу на формулювання завдання.*

III тур – написання твору (писемне мовлення) – показав, що витримали структуру твору лише 38% учнів. Обсяг творчих робіт відповідав вимогам навчальних програм. У своїх роботах учасники використали лексику, кліше та ідіоматичні звороти до запропонованих тем. Але **учні припустилися значної кількості типових орфографічних і граматичних помилок**: уживання граматичних структур із модальними дієсловами, неправильний порядок слів у складному реченні, відмінювання прийменників, використання часових форм дієслів. Результати аналізу виконання творчої письмової роботи свідчать про те, що більшість школярів має недостатній лексичний запас, не вміє структурувати свої думки. Подекуди учасники використовували заздалегідь вивчені теми для розкриття творчих завдань.

Типові помилки під час виконання письмових робіт:

- нерозуміння змісту текстів та невміння інтерпретувати інформацію;
- неправильний порядок слів у реченні;
- неправильне вживання інфінітивних конструкцій;
- неправильне вживання граматичних часів дієслів;
- неузгодженість прикметників з іменниками;
- нелогічне поєднання ідей;
- нечітко виражена структура творчої письмової роботи;
- невміння вживати присвійні займенники й присвійний відмінок іменників;
- неправильна побудова складних речень.
- недостатня лексична насиченість;
- недостатній лексичний запас, незнання синонімічного ряду.

Рекомендації

З метою підвищення якості підготовки учнів до участі у Всеукраїнських учнівських олімпіадах з іноземних мов рекомендуємо вжити таких заходів:

Фахівцям ЦПРПП та ЦОТ:

1. Проаналізувати результати участі команди району на III етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад з іноземних мов у порівнянні з результатами по області.

2. Забезпечити системність роботи з обдарованими учнями.

3. Організувати роботу з підготовки учнівських команд і резерву (тренінги) до виступу на II етапі олімпіад, залучивши фахівців закладів вищої освіти області та загальної середньої освіти району до проведення тренувальних занять.

4. Організувати участь інтелектуально обдарованих школярів та вчителів іноземних мов у онлайн-тренінгах із підготовки учнів Харківської області до III етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад з іноземних мов у наступному навчальному році, які щорічно проводить КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти».

5. Спільно з керівниками ТМО вчителів іноземних мов у межах роботи методичних об'єднань ретельно спланувати на наступний навчальний рік заходи з обдарованими учнями.

Керівникам ТМО вчителів іноземних мов:

1. Проаналізувати результати виступу команд районів області на III етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад з іноземних мов у порівнянні з результатами по області.

2. Ознайомити членів ТМО із представленим аналізом виконання завдань III етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад з іноземних мов у Харківській області.

3. Спланувати роботу на наступний навчальний рік з урахуванням заходів (тренінгів, консультацій, майстер-класів), спрямованих на підвищення фахової майстерності вчителів іноземних мов з питань якісної підготовки учнів до II-III етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з іноземних мов.

4. Систематично організовувати обмін досвідом із питань використання проблемного навчання, пошукових і дослідницьких методів на уроках іноземної мови.

5. Ретельно спланувати в межах роботи територіальних методичних об'єднань заходи з інтелектуально обдарованими учнями на наступний навчальний рік.

Учителям іноземних мов (англійської, німецької, французької, іспанської, мови іврит та єврейської літератури):

1. Посилити індивідуальну роботу з лінгвістично обдарованими учнями, передбачити додаткові заняття та консультації.

2. Активізувати навчання за рахунок методики проблемного навчання, пошукових і дослідницьких видів робіт для розвитку логічного мислення школярів, удосконалювати вміння учнів аналізувати, синтезувати, узагальнювати.

3. Працювати над розширенням та збагаченням лексичного запасу школярів через читання текстів різноманітної тематики та шляхом цілеспрямованої роботи над вивченням синонімів, антонімів, прислів'їв, сталих висловів тощо.

4. Спрямовувати знання учнів на комунікативний аспект спілкування, сприяти розвитку усного мовлення та письмової компетенції учнів, заохочувати учнів висловлювати власну точку зору, наводити приклади з життєвих ситуацій, аргументувати свою позицію тощо.

5. Надавати пріоритети використанню автентичних текстів, аудіо- та відеоматеріалів, що забезпечить нормативність мовлення й створить сприятливе підґрунтя для розвитку комунікативних умінь учнів.

2.3. Географія (кількісний аналіз)

Усього по області у 2022/2023 навчальному році в III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *географії* взяли участь **96** учнів. Із них **49** учнів (**51,04 %** від загальної кількості учасників) стали переможцями змагань.

Зверніть увагу! У 2021/2022 навчальному році було **176** учасників змагань. Таким чином, кількість учасників обласної олімпіади з *географії* скоротилася на **45,45 %**.

По територіальних громадах області. У III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *географії* взяв участь **21** учень із **12** територіальних громад Харківської області (таблиця 1).

Зверніть увагу! Порівняно з попереднім навчальним роком кількість учасників обласної олімпіади з *географії* у територіальних громадах області **зменшилася у 2,7 рази**. Для порівняння: у 2021/2022 навчальному році участь в обласній олімпіаді взяли **57** учнів із **29** територіальних громад.

Не було учасників обласного етапу змагань у Богодухівській міській, Краснокутській, Коломацькій селищних (Богодухівський район), Зачепилівській, Кегичівській селищних (Красноградський район), Лозівській, Первомайській міських, Близнюківській селищній, Біляївській, Олексіївській сільських (Лозівський район), Малинівській, Новопокровській, Печенізькій селищних (Чугуївський район), Люботинській, Мерэф'янській, Південній міських, Безлюдівській, Височанській, Малоданилівській, Пісочинській, Роганській, Солоницівській селищних, Вільхівській сільській (Харківський район) громадах.

Разом із тим у Балаклійській міській громаді, яка тривалий час знаходилися під окупацією, участь в обласному етапі олімпіади з *географії* взяли **3** учні, **1** з яких став переможцем.

Таблиця 1

Результати III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з *географії* по територіальних громадах області

№	Район	Територіальна громада	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
			Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
1	Богодухівський	Валківська міська громада	2	0	2	1
2		Золочівська селищна громада	4	2	2	1
3		Коломацька селищна громада	1	0	-	-

4	Ізюмський	Балаклійська міська громада	5	3	3	1
5		Борівська селищна громада	1	0	-	-
6		Донецька селищна громада	2	2	-	-
7		Куньєвська сільська громада	1	0	-	-
8	Красноградський	Красноградська міська громада	4	1	2	0
9		Наталинська сільська громада	-	-	2	0
10		Сахновщинська селищна громада	-	-	1	0
11		Старовірівська сільська громада	-	-	1	1
12	Куп'янський	Великобурлуцька селищна громада	4	0	-	-
13		Вільхуватська сільська громада	1	0	-	-
14		Куп'янська міська громада	4	2	-	-
15		Шевченківська селищна громада	3	0	-	-
16	Лозівський	Первомайська міська громада	2	2	-	-
17	Харківський	Безлюдівська селищна громада	1	0	-	-
18		Височанська селищна громада	2	1	-	-
19		Дергачівська міська громада	1	1	2	1
20		Липецька сільська громада	1	1	-	-
21		Люботинська міська громада	1	1	-	-
22		Нововодолазька селищна громада	-	-	2	0
23		Південна міська громада	1	0	-	-
24		Пісочинська селищна громада	1	1	-	-
25		Роганська селищна громада	1	1	-	-
26		Солоницівська селищна громада	1	0	-	-
27		Циркунівська сільська громада	2	0	-	-

28	Чугуївський	Зміївська міська громада	1	1	1	0
29		Малинівська селищна громада	2	1	-	-
30		Новопокровська селищна громада	3	1	-	-
31		Печенізька селищна громада	1	0	-	-
32		Слобожанська селищна громада	3	2	1	0
33		Чугуївська міська громада	1	0	2	1
Разом			57	23	21	6

Переможцями III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з *географії* стали **6** учасників із **6** територіальних громад (**23** із **16** – у 2021/2022 навчальному році). Два роки поспіль перемогу в змаганнях здобувають учні Балаклійської, Дергачівської міських, Золочівської селищної громад. У 2022/2023 навчальному році є переможці у Валківській, Чугуївській міських громадах, де у 2021/2022 навчальному році переможці були відсутні, та в Старовірівській сільській громаді, де в минулому навчальному році взагалі не було учасників змагань.

По місту Харків. У III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *географії* взяли участь **67** учнів закладів загальної середньої освіти районів *міста Харкова* та міської мережі (Комунального закладу «Харківський фізико-математичний ліцей № 27 Харківської міської ради Харківської області» та Комунального закладу «Харківський університетський ліцей Харківської міської ради Харківської області»).

Найбільша кількість учасників (**12**) – у Салтівському районі. У Немишлянському районі участь у змаганнях взяли **9** учнів, у Новобаварському, Шевченківському – **8**.

Зверніть увагу! Порівняно з попереднім навчальним роком (**110** учасників) кількість учасників обласної олімпіади з *географії* зменшилася **на 39,09 %** (таблиця 2).

Результати III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії по місту Харкову

№	Район	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
		Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
1	Індустріальний	10	5	5	5
2	Київський	8	4	6	1
3	Немишлянський	14	6	9	7
4	Новобаварський	11	6	8	5
5	Основ'янський	4	1	4	1
6	Салтівський	13	10	12	9
7	Слобідський	14	4	3	1
8	Холодногірський	11	7	4	1
9	Шевченківський	13	9	8	5
10	Міська мережа	12	7	8	3
Разом		110	59	67	38

Переможцями стали **38** учасників, що складає **77,55 %** від загальної кількості учнів, які здобули перемогу в змаганнях.

Протягом двох років *найбільша* кількість переможців у Салтівському районі: **9** із **12** учасників – у 2022/2023 навчальному році; **10** із **13** – у 2021/2022 навчальному році. *Підвищилися результати* обласного етапу олімпіади з географії у Немишлянському районі, де **7** переможців із **9** учасників (**6** із **14** – у 2021/2022 навчальному році).

Успішно виступають на обласному етапі олімпіади з географії два роки поспіль учні Індустріального (**5** переможців із **5** учасників – у 2022/2023 навчальному році; **5** із **10** – у 2021/2022 навчальному році), Новобаварського (**5** із **8** – у 2022/2023 навчальному році; **6** із **11** – у 2021/2022 навчальному році), Шевченківського районів (**5** із **8** – у 2022/2023 навчальному році; **9** із **13** – у 2021/2022 навчальному році).

У Комунальному закладі «Харківський університетський ліцей Харківської міської ради Харківської області» протягом двох років є переможці змагань: **2** із **4** – у 2022/2023 навчальному році; **1** із **4** – у 2021/2022 навчальному році.

Зверніть увагу! Зменшилася *результативність* учасників у Київському (**1** переможець із **6** учасників – у 2022/2023 навчальному році; **4** із **8** – у 2021/2022 навчальному році), Слобідському (**1** із **3** – у 2022/2023 навчальному році; **4** із **14** – у 2021/2022 навчальному році), Холодногірському районах (**1** із **4** – у 2022/2023 навчальному році; **7** із **11** – у 2021/2022 навчальному році), Комунальному закладі «Харківський фізико-математичний ліцей № 27

Харківської міської ради Харківської області (1 із 4 – у 2022/2023 навчальному році; 6 із 8 – у 2021/2022 навчальному році).

По ЗЗСО державного та обласного підпорядкування. У III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *географії* взяли участь **8** учнів із **4** ЗЗСО державного та обласного підпорядкування (таблиця 3).

Зверніть увагу! Кількість учасників обласної олімпіади з *географії* порівняно з попереднім навчальним роком *дещо зменшилася*, проте кількість закладів-учасників *збільшилася*. У 2021/2022 навчальному році участь в обласній олімпіаді взяли **9** учнів із **2** закладів освіти.

Таблиця 3

Результати III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії ЗЗСО державного та обласного підпорядкування

Назва закладу освіти	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
	Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
КЗ «Харківський науковий ліцей “Обдарованість”» Харківської обласної ради	6	3	4	2
КЗ «Ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою “Патріот”» Харківської обласної ради	-	-	1	1
КЗ «Харківський фаховий коледж спортивного профілю» Харківської обласної ради	-	-	1	0
КЗ «Харківський ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою “Рятувальник”» Харківської обласної ради	3	3	2	2
Разом	9	6	8	5

Протягом двох років беруть участь та стають *переможцями* змагань учні Комунального закладу «Харківський науковий ліцей “Обдарованість”» Харківської обласної ради (2 переможці із 4 учасників – у 2022/2023 навчальному році; 3 із 6 – у 2021/2022 навчальному році) та Комунального закладу «Харківський ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою “Рятувальник”» (2 переможці із 2 учасників – у 2022/2023 навчальному році; 3 із 3 – у 2021/2022 навчальному році).

У 2022/2023 навчальному році участь в олімпіаді взяв 1 учень Комунального закладу «Ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою “Патріот”» Харківської обласної ради, який став переможцем, тоді як у минулому навчальному році учні цього закладу не брали участь у змаганнях.

Аналіз виконання завдань учасниками III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії

Завдання III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії для кожної паралелі склалися з теоретичного (1 питання), тестового (20 завдань) і практичного (1 питання) турів. Максимальна кількість балів за виконання завдань у 8-11-му класах – 50.

Журі визначило максимально набрану кількість балів за паралелями:

- 8 клас – 44;
- 9 клас – 45;
- 10 клас – 47;
- 11 клас – 49.

Кількість балів і відсоток виконання завдань переможцями подано в таблиці 4.

Таблиця 4

Показники виконання завдань переможцями III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії

Клас	I місце		II місце		III місце	
	Кількість набраних балів		Кількість набраних балів		Кількість набраних балів	
	Процент виконання завдань		Процент виконання завдань		Процент виконання завдань	
8	42	44	39	40	33	37
	84%	88%	78%	80%	66%	74%
9	43	45	41	42	36	38
	86%	90%	82%	84%	72%	76%
10	46	47	43	44	40	41
	92%	94%	86%	88%	80%	82%
11	46	49	42	44	38	40
	92%	98%	84%	88%	76%	80%

Найкращі показники виконання завдань мають учні 11-х класів, *найгірші* – 8-х. Зміст завдань III етапу олімпіади з географії відповідав вимогам навчальної програми та був спрямований на стимулювання учнів до подальшого вдосконалення знань і формування предметних компетентностей.

Типові помилки

8 клас

1. *Найкраще* учні та учениці виконали географічну задачу щодо розрахунків будівництва дамби у Нідерландах (середній бал за це завдання 5,5 з 10 можливих). Нажаль, жоден учень не зміг повністю вирішити цю задачу. Багато

було неточностей та неправильних розрахунків. Більшість учнів отримали 6 або 7 балів. Більшість учнів не визначили, на скільки метрів слід надбудувати дамбу до 2050 року, тому що допустили помилки щодо розрахунків швидкості опускання узбережжя Нідерландів.

2. *Краще учні та учениці виконали тестові завдання.* Середній бал за це завдання в учнів становить 21,5 балів із 30 можливих (71,5%).

3. Багато проблем в учнів викликало теоретичне завдання, щодо пояснення, чому на рівнинах України чохол осадових порід має різну потужність (товщину). *Лише один учень повністю виконав це завдання та отримав максимальний бал за його виконання,* пояснивши, що потужність осадового чохла здебільшого визначається рухом земної кори. Якщо впродовж геологічної історії певна структура платформи зазнавала переважно низхідних рухів (наприклад, Дніпровсько-Донецька та Причорноморська западини), то тут накопичувався осадовий чохол великої потужності. В умовах переважно висхідних рухів панувала денудація і накопичення осадових порід було неможливим. Яскравим прикладом є Український щит платформи, на якому нема відкладів палеозою і мезозою, бо він увесь цей геологічний час був областю денудації. Коли в палеогені і неогені тектонічні рухи Українського щита змінилися на протилежні (низхідні), він в районі сучасної Придніпровської височини був затоплений морями і тут відбувалося накопичення незначної осадової товщі (саме в ній містяться поклади марганцевих руд, бурого вугілля, глин і пісків). Зараз Український щит є областю достатньо інтенсивних підняттяв (10-12 мм/рік), і тут переважають процеси денудації. Сучасні річки в багатьох місцях вже розмили товщу палеоген-неогенових осадових порід, і в межах Придніпровської височини в долинах і балках на денну поверхню виходять (відслонюються) архей-протерозойські породи кристалічного фундаменту Східноєвропейської платформи. Є частина учнів, які отримали 1 або 2 бали за теоретичне питання. Середній бал за це завдання становить 4,7 із 12 можливих (39,4%).

9 клас

1. *Учні непогано впорались із теоретичним завданням.* В середньому за на теоретичне питання учні набрали 6,4 бали із 12 можливих (53,3%). Учасникам та учасницям географічної олімпіади необхідно було пояснити зміни кліматичних показників у великих містах, у тому числі і в Харкові, порівняно із прилеглою до міста сільською місцевістю. Учні багато наводили прикладів на це питання та схематичних малюнків, графіків. Дійсно у великих містах сонячна радіація менша через забруднення повітря; туман утворюється тут частіше через наявність у повітрі часток пилу – ядер конденсації вологи; температура повітря вища, тому що міста споживають багато енергії для виробництва, освітлення, опалення тощо, і всі види енергії за законом термодинаміки перетворюються на теплову; відносна вологість повітря дещо менша, тому що воно тепліше, ніж у передмістях; усілякі забудови зменшують у місті швидкість вітру; збільшена кількість атмосферних опадів пояснюється тим, що відносно тепле над містом

повітря піднімається угору, охолоджується і водяна пара конденсується, спричинюючи так звані конвективні опади. Ці зміни з екологічної точки зору найчастіше мають негативні наслідки. Так, тумани в умовах забрудненого у містах повітря інколи перетворюються на смоги; ситуація зі смогами погіршується тим, що швидкість і сила вітрів у місті зменшені, а тому небезпечний смог може панувати тривалий час; з тієї ж причини слабо „провітрюються” вулиці, забруднені вихлопними газами автомобілів; збільшення опадів не є позитивним явищем для рослин, ґрунтів і міського середовища в цілому, тому що конвективні опади над містом часто є кислотними дощами.

2. *Непогано учні та учениці виконали тестові завдання. Середній бал за це завдання в учнів становить 21,9 балів із 30 можливих (73,1 %).*

3. *12 учасників олімпіади змогли повністю вирішити географічну задачу про науково-дослідницьке судно, яке впродовж доби 23 вересня знаходилось у тій точці Атлантичного океану, де висота Полярної зорі над горизонтом становила 45° , а місцевий час відставав від всесвітнього (Грінвіцького) часу рівно на 2 години. Висота Полярної зорі над горизонтом дорівнює географічній широті, різниця в часі дозволяє визначити географічну довготу. 23 вересня – це день осіннього рівнодення. Сонце сходить о 6.00 за місцевим часом, який за умовами задачі на 2 години відстає від всесвітнього часу. Для 23 вересня, коли сонце на екваторі опівдні знаходиться у зеніті, полуденна висота сонця (h) визначається за формулою: $h = 90 - \varphi$, де φ – географічна широта. Середній бал за це завдання 6,7 з 8 можливих.*

10 клас

1. *16 учасників олімпіади повністю вирішили топографічну задачу. Необхідно було зрозуміти, що через точку А на топокарті проходить горизонталь 250 м, а через точку В – горизонталь 150 м. На відріжку АВ крутість схилу - 30° та визначите, за який час турист, швидкість руху якого 3 км/год, підніметься цим схилом із точки В у точку А. Катет $AA' = 100$ м (250 м – 150 м). Оскільки він лежить навпроти кута 30° , то у прямокутному трикутнику гіпотенуза АВ має вдвічі більшу довжину. Таким чином, турист із точки В до точки А пройшов 200 м. Швидкість підйому становила 3 км/год, тобто 50 м/хв. (3000 м : 60 хв.). За такої швидкості турист підніметься 200-метровим схилом за 4 хвилини (200 м : 50 м/хв.). Середній бал за це завдання становить 6,3 із 8 можливих (78,6%).*

2. *Складним для школярів виявилось завдання про підвищення ефективності видобувних галузей, що пов'язане з переведенням господарства на інтенсивну основу та передбачає, зокрема, вилучення максимальної кількості компонентів, що містяться у руді. Але це неминуче призведе до концентрації виробництва на обмеженій території та більш інтенсивного тиску на природу. Таким чином, природоохоронна вимога комплексного використання і глибокої переробки мінеральних ресурсів вступає у протиріччя із необхідністю розміщення додаткових підприємств у районі. Учням та ученицям необхідно*

було знайти вихід із цієї ситуації. Більшість учнів відповідали що така наукова проблема дійсно існує, і журі визначало вміння учнів аргументовано довести власну думку щодо її розв'язання. Вирішення зазначеної проблеми вбачають у подальшому розвитку виробництв, які не будуть негативно впливати на природу, у розробці нових, більш ефективних технологій комплексної переробки сировини. Середній бал за це завдання становить 6,4 із 12 можливих (53%).

3. *На досить високому рівні учасники виконали тестові завдання.* Середній бал за ці завдання в учнів становить 22,5 балів із 30 можливих (75%).

11 клас

1. Труднощі викликало теоретичне завдання про використання місцевих природних ресурсів, на яких ґрунтується економіка Харківської області. Необхідно було відповісти, чи всі наявні природні ресурсів використовуються повною мірою? Чи зміниться спеціалізація нашої області у відносно недалекому майбутньому? *Учні слабо розуміють*, що економіка Харківської області ґрунтується на використанні земельних ресурсів (грунти достатньо високої родючості), мінеральних ресурсів (природний газ; сіль та інша хімічна сировина; цементна сировина; скляні й будівельні піски; керамічні, формувальні, будівельні глини тощо), водних, а також інших ресурсів - лісових, рекреаційних. Звичайно, не всі наявні природні ресурсів використовуються повною мірою. Це стосується передусім земельних ресурсів, рекреаційних ресурсів, підземних вод (як джерела питної води), джерел нетрадиційної енергії - сонячної, вітрової, геотермальної (енергії гарячих підземних вод). Спеціалізація нашої області у відносно недалекому майбутньому навряд чи зміниться кардинальним чином, хоча вже зараз ми спостерігаємо значне зростання питомої ваги харчової і легкої промисловості, деяке пожвавлення бізнесу в сфері туризму і рекреації. Середній бал за це завдання становить 7,5 із 12 можливих (62,3 %).

2. *Складнощі* викликала в учнів географічна задача про те, що узимку насичена вологою над Адріатичним морем повітряна маса, яка має температуру +10°C, рухається на схід і, подолавши гірський хребет Ловчен (1750 м), опускається у долини Чорногорії, що лежать на висоті 150 метрів над рівнем моря. Необхідно було визначити, яку температуру матиме ця повітряна маса у долинах, урахувуючи, що при підйомі насиченого вологою повітря температурний градієнт дорівнює 0,6°C на 100 м, а при опусканні повітря будь якої вологості він складає 1°C на 100 м. Яке явище можна проілюструвати за допомогою цієї задачі?. Середній бал за це завдання становить 5,6 із 8 можливих (69,6%). Учням необхідно було за наведеним температурним градієнтом для насиченої вологою повітряної маси, яка піднімається, визначити, що на вершині хребта Ловчен її температура складе:

$$10^{\circ} - 1750_{м} \cdot \frac{0,6^{\circ}}{100_{м}} = - 0,5^{\circ}C.$$

За іншим температурним градієнтом визначимо температуру повітряної маси, що опустилася з вершини хребта Ловчен у долини Чорногорії:

$$- 0,5^{\circ} + (1750_{\text{м}} - 150_{\text{м}}) \cdot \frac{1^{\circ}}{100_{\text{м}}} = - 0,5^{\circ} + 16^{\circ} = + 15,5^{\circ}\text{C}.$$

Таким чином, температура повітря у долинах складе $+15,5^{\circ}\text{C}$, тобто вона стала помітно вищою, ніж початкова температура повітряної маси над Адріатичним морем. За допомогою цієї задачі можна проілюструвати утворення фенів у гірській місцевості.

3. На *високому* рівні учасники виконали тестові завдання. Середній бал за ці завдання в учнів становить 23,6 балів із 30 можливих (78,6%).

Висновки

1. За результатами виступу учнів у 2022/2023 н.р. на олімпіаді з географії *найкращий* результат показала команда Індустріального району Харківської міської громади.

2. Найбільшу кількість переможців складають учні Салтівського (9 переможців), Немишлянського (7 переможців), Індустріального та Шевченківського (по 5 переможців) районів Харківської міської громади.

3. За результатами III етапу олімпіади з географії *найскладнішими* завданнями були для учнів 8-х класів (якість виконання їх учасниками від 30 % до 88 %). *Найкраще* впоралися із завданнями учні 11-х класів (якість виконання завдань переможцями – від 44 % до 98 %).

Рекомендації

Фахівцям ЦПРПП (ЦОТ):

1. Проаналізувати результати виступу учнів команд і активізувати роботу з підготовки до олімпіади з географії у 2023/2024 н.р.

2. Провести майстер-класи для учителів щодо організації та проведення I та II етапів Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії (вересень – жовтень 2023 року).

3. Організувати індивідуальну або групову підготовку учнів до Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії на диференційованій основі в позаурочний час (жовтень 2023 року – лютий 2024 року).

4. Формувати склад команди на III етап з урахуванням відбіркових зборів на районному рівні, акцентувати увагу журі та оргкомітету II етапу

Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії на якісному формуванні команди на III етап олімпіади.

5. Особливу увагу звертати на учнів, які вже мають певні досягнення в олімпіадах із географії, скласти районну програму їх підготовки до участі в інтелектуальних змаганнях.

6. Ініціювати створення районної школи географічно обдарованих дітей, у яку б входили переможці II етапу олімпіади з географії.

7. Оновити бази даних районів щодо роботи з обдарованими учнями.

Керівникам ТМО та вчителям географії:

1. Здійснити аналіз результатів виступу учнів у I-III етапах Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії, визначити прогалини в підготовці учнів щодо тестових, теоретичних і практичних завдань олімпіад.

2. Під час підготовки до II, III та IV етапів Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії використовувати програмні засоби навчального призначення, Інтернет-технології, ілюстровані електронні презентації й опрацювати з учнями олімпіадні завдання II, III та IV етапів попередніх років.

3. Алгоритмізувати навчання учнів, забезпечити їх планами описів, описами порядку розв'язування й оформлення географічних задач.

4. До шкільного етапу олімпіади добирати завдання, доступні для учнів, але які за змістом і формою не дублюють питання репродуктивного рівня в кінці параграфів (відповідь на них не слід зводити тільки до викладу змісту шкільного підручника).

5. Стимулювати учнів до самостійного пошуку інформації та створення проєктів.

6. Посилити практичну спрямованість навчання географії (розв'язання географічних задач, робота з картами, таблицями, графіками тощо).

7. Під час організації навчальної діяльності з картами та підручниками важливо враховувати, що в них можуть міститися застарілі статистичні, номенклатурні чи картографічні дані, які не відображають реальної ситуації в розвитку та розташування географічних об'єктів на території, що зображується.

8. Брати участь в онлайн консультаціях з підготовки до олімпіади, які проводяться КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти» за допомогою месенджерів та онлайн-конференцій.

2.4. Економіка (кількісний аналіз)

Усього по області у 2022/2023 навчальному році в III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *економіки* взяли участь **44** учні. Із них **22** учні (**50,00 %** від загальної кількості учасників) стали переможцями змагань.

Зверніть увагу! У 2021/2022 навчальному році були **72** учасники змагань. Таким чином, кількість учасників обласної олімпіади з економіки скоротилася на **38,89 %**.

По територіальних громадах області. У III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *економіки* взяли участь **4** учні із **2** територіальних громад Харківської області (таблиця 1).

Зверніть увагу! Порівняно з попереднім навчальним роком кількість учасників олімпіади з *економіки* у територіальних громадах області **зменшилася майже втричі**. Для порівняння: у 2021/2022 навчальному році участь в обласній олімпіаді взяли **13** учнів із **7** територіальних громад.

Серед територіальних громад, учні яких узяли участь в обласній олімпіаді з *економіки* у 2022/2023 навчальному році, не було учасників у Балаклійській міській (Ізюмський район), Куп'янській міській (Куп'янський район), Первомайській міській (Лозівський район), Люботинській міській, Височанській селищній громадах (Харківський район).

Таблиця 1

Результати III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки по територіальних громадах області

№	Район	Територіальна громада	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
			Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
1	Богодухівський	Золочівська селищна громада	3	3	3	2
2	Ізюмський	Балаклійська міська громада	3	1	-	-
3	Куп'янський	Куп'янська міська громада	2	1	-	-
4	Лозівський	Первомайська міська громада	1	1	-	-
5	Харківський	Височанська селищна громада	1	0	-	-
6		Люботинська міська громада	2	0	-	-
7	Чугуївський	Чугуївська міська громада	1	0	1	0
Разом			13	6	4	2

Два роки поспіль *успішно* виступають на обласному етапі змагань учні Золочівської селищної громади Чугуївського району (2 переможці із 3 учасників – у 2022/2023 навчальному році; 3 із 3 – у 2021/2022 навчальному році). У 2022/2023 навчальному році **один** учень Чугуївської міської громади взяв участь в обласному етапі олімпіади з *економіки*, однак не став переможцем.

По місту Харків. У III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *економіки* взяли участь **40** учнів закладів загальної середньої освіти районів міста Харкова (таблиця 2).

Зверніть увагу! Порівняно з попереднім навчальним роком (**56** учасників) кількість учасників обласної олімпіади з *економіки* зменшилася на **28,57 %**.

Таблиця 2

Результати III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки по місту Харкову

№	Район	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
		Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
1	Індустріальний	3	1	5	1
2	Київський	7	4	4	2
3	Немишлянський	7	4	5	4
4	Новобаварський	2	1	1	0
5	Основ'янський	1	0	3	0
6	Салтівський	7	4	9	4
7	Слобідський	6	5	8	7
8	Холодногірський	2	0	2	0
9	Шевченківський	10	7	3	2
10	Міська мережа	11	4	-	-
Разом		56	30	40	20

Найбільша кількість учасників (**9**) – у Салтівському районі. У Слобідському районі участь у змаганнях взяли **8** учнів.

Переможцями стали **20** учасників, що складає **90,91 %** від загальної кількості учнів, які здобули перемогу в змаганнях.

Підвищилися результати обласного етапу олімпіади з *економіки* в Слобідському районі (**7** переможців із **8** учасників – у 2022/2023 навчальному році; **5** із **6** – у 2021/2022 навчальному році).

Протягом двох років *успішно* виступають на обласному етапі олімпіади з *економіки* учні Немишлянського (**4** переможці із **5** учасників – у 2022/2023 навчальному році; **4** із **7** – у 2021/2022 навчальному році) та

Салтівського районів (4 переможці із 9 учасників – у 2022/2023 навчальному році; 4 із 7 – у 2021/2022 навчальному році).

Зверніть увагу! Знизилася результативність участі в обласній олімпіаді команд Київського (2 із 4 – у 2022/2023 навчальному році; 4 із 7 – у 2021/2022 навчальному році) та Шевченківського районів (2 із 3 – у 2022/2023 навчальному році; 7 із 10 – у 2021/2022 навчальному році). У Новобаварському районі один учень брав участь у змаганні, однак не став переможцем. Для порівняння: у 2021/2022 навчальному році в районі був 1 переможець із 2 учасників.

Зверніть увагу! Два роки поспіль відсутні переможці в Основ'янському та Холодногірському районах. Не було учасників обласного етапу олімпіади з економіки серед учнів ЗЗСО міської мережі, тоді як у минулому навчальному році в змаганнях взяли участь 11 учнів Комунального закладу «Харківський фізико-математичний ліцей № 27 Харківської міської ради Харківської області», серед яких 4 стали переможцями.

По ЗЗСО державного та обласного підпорядкування. У 2022/2023 навчальному році учні ЗЗСО державного та обласного підпорядкування участь у III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки не брали. У минулому навчальному році 3 учні Комунального закладу «Харківський науковий ліцей “Обдарованість”» Харківської обласної ради взяли участь у змаганнях, однак не стали переможцями (таблиця 3).

Таблиця 3

Результати III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки ЗЗСО державного та обласного підпорядкування

Назва закладу освіти	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
	Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
КЗ «Харківський науковий ліцей “Обдарованість”» Харківської обласної ради	3	0	-	-
Разом	3	0	-	-

Аналіз виконання завдань учасниками III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки

У 2022/2023 н.р. завдання III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки склалися з таких видів роботи: тестові завдання двох рівнів складності з вибором однієї правильної відповіді (40 тестів), творче завдання з відкритою відповіддю, 1 економічна задача. Максимальна кількість балів – 105.

Аналізуючи виконання завдань, слід відзначити досить високий рівень знань, практичних умінь і навичок з економіки у значної частини учасників

олімпіади. Більшість переможців набрали понад 50% балів від максимально можливої кількості.

Олімпіадні завдання були спрямовані не лише на перевірку теоретичних знань, практичних умінь і навичок, а й мали на меті заохочувати інтерес учнів до подальшого вдосконалення своїх знань з економіки; розвивати уміння логічно та аналітично мислити. Деякі завдання мали проблемний характер.

Аналіз робіт учасників III етапу олімпіади з економіки дозволяє зробити такі зауваження:

9 клас

Творче завдання

Жоден учень (учениця) не отримав максимум балів за це завдання. Необхідно було показати як теоретичні так і аналітичні знання. Також складно учням робити прогнози у довготривалій перспективі. У творчому завданні не вистачало вигаданого товару – плюмбусів. За умовами завдання необхідно було написати фактори, які можуть перешкоджати зростанню продуктивності на заводі плюмбусів та обґрунтувати запропоновані варіанти, використовуючи знання, які ви знаєте про економіку. Також проаналізувати, як зростання продуктивності праці може вплинути на кадрову політику заводу з виробництва плюмбусів, тому необхідно було запропонувати аргументовані варіанти подальшого розвитку подій.

Для першого питання правильними вважалися відповіді, які детально говорять про невідповідність кваліфікації працівників вимогам робочого місця, про недосконалість системи організації праці і некомпетентності керівників, про низьку ефективність існуючих механізмів стимулювання працівників, про рестрикціонізм, тобто свідоме обмеження працівниками їх продуктивності праці та про несприятливі умови праці.

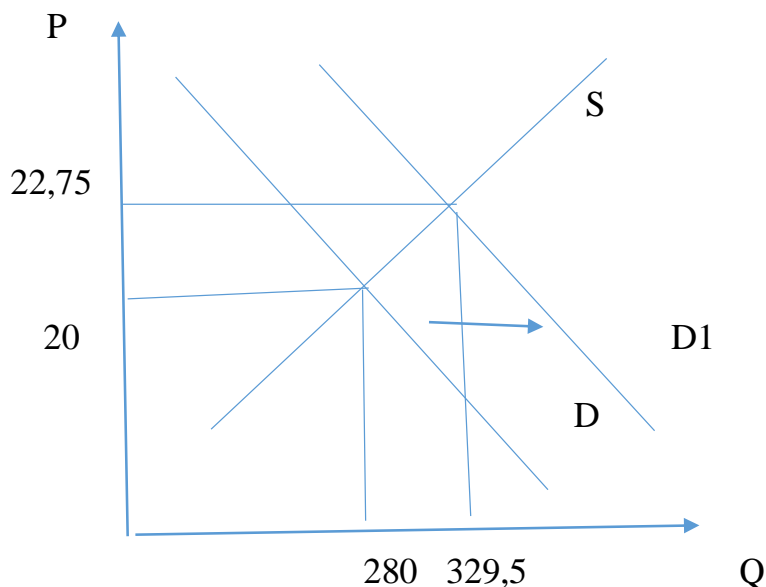
Правильними відповідями на друге питання вважалися такі, що базуються на наступних тезах:

- розвиток кадрового потенціалу (інвестиції в навчання, підвищення рівня заробітної плати);
- оптимізація чисельності персоналу (скорочення низькопродуктивних робочих місць);
- розширення штату (створення нових робочих місць).

Задача

Жоден учень (учениця) не отримав максимум балів за економічну задачу. 95% учасників задачу не виконали. Учням складно було вивести формулу еластичності. У школярів відсутнє розуміння побудови графіка. У задачі була дана функція попиту на товар – $Q_d = 400 - 6P$, а пропозиція – $Q_s = 18P - 80$, де P – гр.од., а Q – кг. Унаслідок успішної рекламної кампанії попит на товар змінився на $\frac{1}{4}$. Необхідно було визначити параметри початкової рівноваги, охарактеризувати зміни на ринку та визначити параметри нової рівноваги. Обов'язково необхідно було побудувати відповідний графік та визначити, чи еластична пропозиція за ціною на даний товар. За умовою рівноваги $Q_d = Q_s$.

Звідси $400 - 6P = 18P - 80$; $-24P = -480$; $P = 20$ гр.од. Отже кількість товару у нас становила $Q = 400 - 6 \cdot 20 = 280$ кг. Унаслідок успішної рекламної кампанії попит зростає на $\frac{1}{4}$ або на 25%, тобто крива попиту зміститься праворуч. Визначимо рівняння нової кривої попиту $Q_{d1} = 1,25(400 - 6P) = 500 - 7,5P$ та знайдемо параметри нової рівноваги $500 - 7,5P = 18P - 80$; $-25,5P = -580$; $P_1 = 22,75$ гр.од.; Тобто, завдяки рекламній компанії у нас виходить $Q_1 = 18 \cdot 22,75 - 80 = 329,5$ кг. Далі будемо графік:

Та визначаємо еластичність пропозиції товару за ціною:

$$E = \Delta Q\% / \Delta P\%$$

$$\Delta Q\% = 329,5 / 280 \cdot 100\% - 100\% = 18\%$$

$$\Delta P\% = 22,75 / 20 \cdot 100\% - 100\% = 14\%$$

$$E = 18 / 14 = 1,29. \text{ Отже, пропозиція еластична.}$$

10 клас

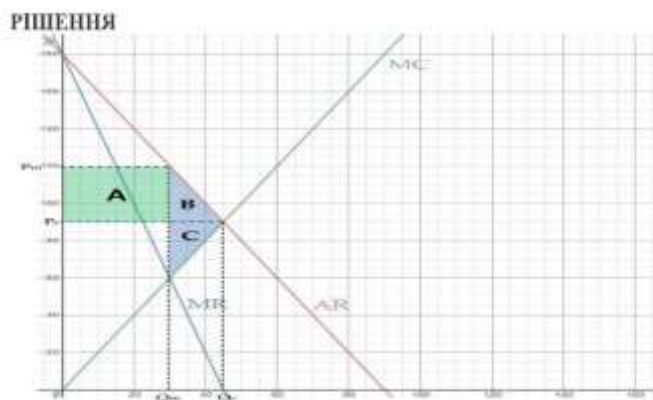
Творче завдання

Учні (учениць) зацікавило творче завдання, але й викликало багато складнощів. Необхідно було проаналізувати угоду між умовними країнами проводити торговельні операції в національній валюті. Для цього учні писали про можливі цілі відмови від використання долара США, а саме збільшення обігу національних валют двох країн, які емітуються їх центральними банками; зниження витрат компаній на конвертацію національних валют в долари; можливість захистити національні компанії від можливих санкцій з боку США. Були можливі й інші відповіді. Можливі аргументи на користь початкової відмови від використання національних валют для міжнародних розрахунків це значна волатильність (коливання) курсів національних валют; великий ризик (ймовірність) значного знецінення (знецінення) національної валюти; більш високий рівень інфляції, якому піддаються національні валюти; якщо компанії двох розглянутих країн купують сировину, обладнання, технології тощо у фірм

із третіх країн, то набагато зручніше використовувати долари США для взаєморозрахунків. В іншому випадку компаніям доведеться конвертувати національну валюту в долари США, що пов'язано з додатковими витратами. Нажаль більшість учасників олімпіади не сформулювали економічні причини переходу до торгівлі національними валютами, причини використання доларів США компаніями в міжнародних розрахунках.

Задача

Лише один учасник олімпіади повністю вирішив економічну задачу та отримав максимальний бал. У задачі необхідно було обчислити, як в результаті монополізації ринку змінився споживчий надлишок, надлишок виробника. Визначити величину чистих втрат суспільства та пояснити отримані результати та проілюструвати ситуацію графічно.

З графіку:

Втрати споживчого надлишку $\Delta HС = -(A + B)$

Збільшення надлишку виробника $\Delta HВ = A - C$

Чисті втрати суспільства - площа $B + C$.

Для розрахунку A, B, C визначаємо Q_c, Q_m, P_c, P_m .

Для умов конкуренції: Q_c та P_c ,

$$180 - 2Q = 2Q$$

$$Q_c = 45, P_c = 90$$

Для умов монополії: Q_m та P_m ,

$$MC = MR, 180 - 4Q = 2Q, Q_m = 30, P_m = 120$$

$$\text{Площа } A = 30 * (120 - 90) = 900$$

$$\text{Площа } B = 0.5 * (45 - 30) * (120 - 90) = 225$$

Для $Q_m = 30, MC = 2 * 30 = 60$, тоді

$$\text{Площа } C = 0.5 * (45 - 30) * (90 - 60) = 225$$

$$\Delta HС = -(A + B) = -(900 + 225) = -1125$$

$$\Delta HВ = A - C = 900 - 225 = 675$$

$$\text{ЧВ} = B + C = 225 + 225 = 450$$

Монополізація ринку призвела до того, що монополіст збільшує свою доходність привласнюючи частину надлишку споживача (A), який вимушений платити більшу ціну, при тому що кількість товару на ринку стає меншою. Частина надлишку споживача (B) втрачається безповоротно, адже не для всіх

споживачів товар вже є доступним, і вони вимушені шукати йому нерівноцінну заміну або зовсім відмовляться від нього. Неefективність використання наявних ресурсів (С) – те до чого призводить монополізм, коли згасає конкуренція.

11 клас

Творче завдання

Слід зазначити, що були значні відмінності в рівні підготовки учнів. Творче завдання було побудовано на класичному літературному творі, де необхідно було проаналізувати запропоновану ситуацію персонажів, поведінка яких здається економістам цікавою. Одним з найбільш колоритних героїв є вигаданий поміщик Плюшкін, блискуче описаний М.В. Гоголем у повісті «Мертві душі». Із тексту твору можна зрозуміти, що Плюшкін колись був дуже заможним власником, проте на момент зустрічі з Чічковим його маєток занепав. Прагнення Плюшкіна до збирання і накопичення набуло маніакальний характер, але, всупереч логіці і суті заощаджень, його поведінка призвела лише до повного зубожіння, а не до збільшення доходів. В економіці існує метафоричне визначення для опису такої ситуації: «Чим більше ви заощадите на чорний день, тим швидше він настане».

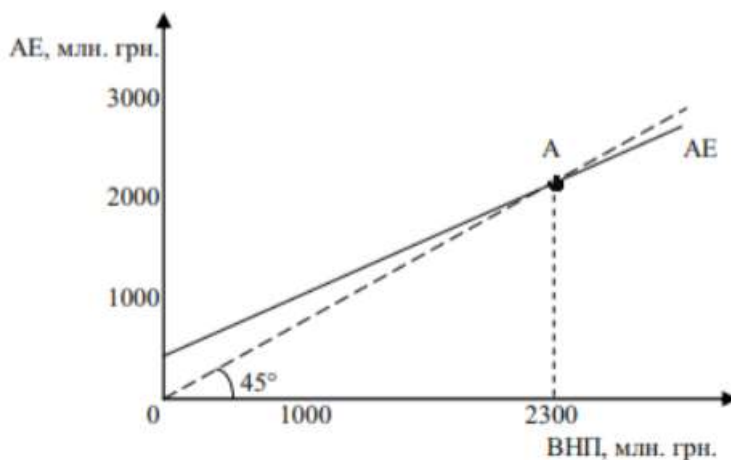
В більшості відповідей, учні розібралися з такими умовами, хоча *максимальний бал отримав лише один учасник олімпіади.*

Учні аналізували «парадокс ощадливості». Суть його полягає в тому, що прагнення суспільства до приросту багатства за рахунок заощаджень призводить до зниження сукупного попиту, і, як наслідок, і зниження рівня заощаджень. Однак погляди на цей парадокс різняться. Правило сформульовано в кейнсіанській моделі, де розповсюджується в короткостроковій перспективі і пов'язано з тим, що обсяг заощадження не дорівнюють обсягу інвестицій. Таким чином, прагнення населення до заощаджень негативно впливає на економічне зростання. У класичній теорії, навпаки, загально визнано, що обсяг заощаджень дорівнює сумі інвестицій, і, відповідно, в довгостроковій перспективі висока ощадлива активність населення сприяє економічному зростанню та інвестиційній активності. Приклад, суть якого полягатиме в бажанні населення накопичувати у вигляді готівки, або в іншому форматі, коли гроші «не працюють». У цьому випадку в довгостроковій перспективі під впливом інфляційних процесів заощадження знеціняться, що спричинить за собою зниження сукупного попиту і темпів економічного зростання. Завданням держави в даному випадку є використання заходів щодо стимулювання споживчого попиту населення. Державні програми можуть носити різний характер, наприклад, стимулювання попиту на вітчизняну продукцію, шляхом надання певних бонусів (наприклад, програми утилізації).

Задача

Під час розв'язання задачі школярі припустилися неточностей при знаходженні валового доходу, що вплинуло на подальші розрахунки ВВП. Очікувані споживчі витрати в економіці задано функцією $C = 200 + 0,8Y^v$, рівень

очікуваних інвестицій $I = 160$, $ВВП = Y^v$. Обсяг державних закупівель, як і обсяг податків на доходи фізичних осіб, дорівнює 500 (усі показники – в млн грн). Чистий експорт відсутній. За цих умов необхідно було аналітично і графічно знайти рівень макроекономічної рівноваги для даної економіки, обчислити значення мультиплікатора витрат та визначити, як зміниться обсяг рівноважного ВВП, якщо державні видатки зростуть до 700 млн грн, а всі інші частини сукупних витрат залишаться незмінними. Нажаль, жоден учасник (учасниця) олімпіади не отримав максимального балу. За умов завдання з врахуванням податків $C = 200 + 0,8(Y - 500)$. Тоді функція сукупних витрат $C + I + G + X_n$: $200 + 0,8(Y - 500) + 160 + 500$. Щоб знайти рівноважний ВВП: $C + I + G + X_n = Y$ $200 + 0,8(Y - 500) + 160 + 500 = Y$. Звідки $Y = 2300$ млн. грн. Графічно це має такий вигляд:

Мультиплікатор витрат $\mu = 1/1-MPC = 1/1-0,8 = 5$, т. е. збільшення інвестицій на 1 грн. призводить до збільшення ВВП на 5 грн. $200 + 0,8(Y - 500) + 160 + 700 = Y$ $0,2Y = 660$. $Y = 3300$ млн. грн. Тож збільшення державних витрат на 200 млн. грн. призвело до збільшення ВВП $= 3300 - 2300 = 1000$ – в 5 разів більше, відповідно до показника мультиплікатора.

Висновки

1. За результатами виступу учнів у 2022/2023 н.р. *найкращий* результат показала команда Слобідського району Харківської міської громади.
2. Найбільшу кількість переможців складають учні Слобідського (7 переможців), Салтівського та Немишлянського (по 4 переможці), районів Харківської міської громади.
3. За результатами III етапу олімпіади з економіки *найскладнішими* були завдання для учнів 10-х класів (якість виконання їх учасниками від 20 % до 68%). *Найкраще* впоралися із завданнями учні 11-х класів (якість виконання завдань переможцями – від 39% до 88%).

Рекомендації

Фахівцям ЦПРПП (ЦОТ):

1. Виявляти учнів, які мають здібності до опанування економіки. Насамперед необхідно акцентувати увагу на тих школярах, які вже досягли певних результатів в інтелектуальних змаганнях з економічних дисциплін та мають необхідну базу математичних знань.
2. Організувати участь усіх бажаючих учнів і педагогів в онлайн-тренінгах з підготовки до III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки, які проводить КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти».
3. Налагоджувати співпрацю з економічними факультетами закладів вищої освіти, залучати до роботи в журі на II етапі олімпіади.
4. Спланувати заходи з переможцями II етапу олімпіади для підготовки до III етапу, залучати до цієї роботи кращих учителів і викладачів економічних дисциплін ЗВО.
5. Звернути увагу на необхідність об'єктивного визначення складу переможців і якісне формування команд для участі в III етапі змагань.

Керівникам ГМО та вчителям економіки:

1. Під час підготовки до олімпіади порадити учням також вивчати економічну літературу, а не тільки визначення та формули з підручника.
2. Використовувати посібники та періодичні видання, де подані тексти й розв'язання олімпіадних завдань.
3. Відстежувати економічну ситуацію, поточні макроекономічні показники на офіційних сайтах урядових і міжнародних організацій:
 - Державна служба статистики: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
 - Національний банк України: <http://www.bank.gov.ua>.
 - Офіційний сайт Міністерства фінансів України: <http://www.minfin.gov.ua>.
 - Офіційний портал Верховної Ради України: <http://www.rada.gov.ua>.
 - Урядовий портал: <http://www.kmu.gov.ua>.
 - Українська асоціація інвестиційного бізнесу: <http://www.uaib.com.ua>.
 - Фонд гарантування вкладів фізичних осіб: <http://www.fg.gov.ua>.
 - Офіційний сайт Державної фіскальної служби України: <http://sfs.gov.ua>.
 - Українська фондова біржа: <http://ukrse.com.ua>.
 - Світовий банк: <http://www.worldbank.org>.
 - Розбудова фінансового сектору в Україні: <http://www.fst-ua.info/ua/>
 - ФінКульт: <https://www.facebook.com/fincultukraine/>
 - Фінансова освіта громадян: finosvita.com.ua

- Українська міжбанківська асоціація членів платіжних систем ЕМА:
<https://www.ema.com.ua>
 - Financial Literacy Ukraine: <https://www.facebook.com/finlitukraine/>
4. Під час виконання творчих завдань навчати школярів використовувати економічну термінологію, дотримуватися структури, намагатися дати повну відповідь на всі поставлені запитання, оскільки бали розподіляються між усіма «підпитаннями» (якщо якоїсь відповіді немає, то відповідно й бали не виставляються).
 5. Акцентувати увагу учнів, що економіка України не є єдиним класичним прикладом.
 6. Більше уваги звертати на необхідні математичні знання й практичне застосування формул.
 7. Формувати та розвивати навички стислого оформлення умов задач і графічних ілюстрацій до них.
 8. Навчати школярів аргументувати свої думки абстрактними економічними категоріями.

2.5. Біологія (кількісний аналіз)

Усього по області у 2022/2023 навчальному році в III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з **біології** взяли участь **117** учнів. Із них **61** учень (**52,14 %** від загальної кількості учасників) став переможцем змагань.

Зверніть увагу! У 2021/2022 навчальному році було **197** учасників змагань. Таким чином, кількість учасників обласної олімпіади з *біології скоротилася на 40,61 %*.

По територіальних громадах області. У III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *біології* взяли участь **28** учнів із **13** територіальних громад Харківської області (таблиця 1).

Зверніть увагу! Порівняно з попереднім навчальним роком кількість учасників обласної олімпіади з *біології* у територіальних громадах області *зменшилася майже у 2,5 рази*. Для порівняння: у 2021/2022 навчальному році участь в обласній олімпіаді взяли **72** учні із **33** територіальних громад.

Не було учасників обласного етапу змагань у Краснокутській селищній (Богодухівський район), Барвінківській міській, Борівській селищній (Ізюмський район), Зачепилівській селищній, Наталинській сільській (Красноградський район), Лозівській, Первомайській міських, Близнюківській селищній, Біляївській, Олексіївській сільських (Лозівський район), Мерэф'янській, Південній міській, Безлюдівській, Височанській, Малоданилівській, Нововодалазькій, Пісочинській, Роганській, Солоницівській, селищних, Вільхівській сільській (Харківський район), Чугуївській міській, Малинівській, Новопокровській, Печенізькій, Старосалтівській селищних (Чугуївський район) громадах.

Разом із тим у Балаклійській міській громаді, яка тривалий час знаходилася під окупацією, участь в обласному етапі олімпіади з **біології** взяли **4** учні, але **жоден** із них не став переможцем.

Таблиця 1

Результати III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з *біології* по територіальних громадах області

№	Район	Територіальна громада	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
			Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
1	Богодухівський	Богодухівська міська громада	4	3	3	3
2		Валківська міська громада	3	2	2	0
3		Золочівська селищна громада	3	2	1	0
4		Коломацька селищна громада	-	-	1	0

5	Ізюмський	Балаклійська міська громада	4	1	4	0
6		Донецька селищна громада	3	1	-	-
7		Куньєвська сільська громада	1	0	-	-
8	Красноградський	Кегичівська селищна громада	1	1	1	1
9		Красноградська міська громада	6	1	4	2
10		Сахновщинська селищна громада	2	1	1	0
11		Старовірівська сільська громада	-	-	1	0
12	Куп'янський	Великобурлуцька селищна громада	1	0	-	-
13		Вільхуватська сільська громада	2	0	-	-
14		Дворічанська селищна громада	2	2	-	-
15		Куп'янська міська громада	4	4	-	-
16		Шевченківська селищна громада	3	0	-	-
17	Лозівський	Біляївська сільська громада	1	0	-	-
18		Олексіївська сільська громада	1	0	-	-
19		Первомайська міська громада	3	1	-	-
20	Харківський	Безлюдівська селищна громада	1	0	-	-
21		Дергачівська міська громада	3	2	3	0
22		Люботинська міська громада	1	1	1	0
23		Нововодолазька селищна громада	1	0	-	-
24		Південна міська громада	2	0	-	-
25		Пісочинська селищна громада	2	1	-	-
26		Роганська селищна громада	1	0	-	-
27		Солоницівська селищна громада	2	1	-	-
28		Циркунівська сільська громада	1	0	-	-

29	Чугуївський	Вовчанська міська громада	1	1	-	-
30		Зміївська міська громада	5	5	5	5
31		Малинівська селищна громада	2	1	-	-
32		Новопокровська селищна громада	2	2	-	-
33		Слобожанська селищна громада	1	0	1	1
34		Чкаловська селищна громада	2	0	-	-
35		Чугуївська міська громада	1	0	-	-
Разом			72	33	28	12

Переможцями III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з *біології* стали **12** учасників із **5** територіальних громад (**33** із **19** – у 2021/2022 навчальному році).

Протягом двох років *стабільно високі результати* серед територіальних громад області демонструють учні Зміївської міської громади: **5** переможців із **5** учасників.

Два роки поспіль перемогу в змаганнях здобувають учні Богодухівської (Богодухівський район), Зміївської міської (Чугуївський район), Красноградської міської, Кегичівської селищної громад (Красноградський район). У 2022/2023 навчальному році є переможець у Слобожанській селищній громаді (Чугуївський район), тоді як у минулому навчальному році переможців не було.

По місту Харків. У III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *біології* взяли участь **79** учнів закладів загальної середньої освіти районів *міста Харкова* та міської мережі (Комунального закладу «Харківський фізико-математичний ліцей № 27 Харківської міської ради Харківської області» та Комунального закладу «Харківський університетський ліцей Харківської міської ради»).

Зверніть увагу! Порівняно з попереднім навчальним роком (**117** учасників) кількість учасників обласної олімпіади з *біології* **зменшилася на 32,48 %** (таблиця 2).

Найбільша кількість учасників (**14**) – у Шевченківському районі. У Слобідському та Салтівському районах участь у змаганнях взяли **11** учнів.

Таблиця 2

Результати III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з біології по місту Харкову

№	Район	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
		Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
1	Індустріальний	6	4	7	5
2	Київський	8	2	4	1
3	Немишлянський	11	4	7	2
4	Новобаварський	15	9	7	3
5	Основ'янський	12	4	4	3
6	Салтівський	15	8	11	7
7	Слобідський	15	11	11	9
8	Холодногірський	9	6	8	6
9	Шевченківський	13	8	14	6
10	Міська мережа	13	6	6	2
Разом		117	62	79	44

Переможцями III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з біології стали **44** учасники, що складає **72,13 %** від загальної кількості учнів, які здобули перемогу в змаганнях.

Стабільно високі результати два роки поспіль демонструють учні Слобідського району, де *найбільша* кількість переможців змагань (**9** із **11** учасників – у 2022/2023 навчальному році; **11** із **15** – у 2021/2022 навчальному році).

Протягом двох років *успішно виступають* на обласному етапі олімпіади учні Індустріального (**5** із **7** учасників – у 2022/2023 навчальному році; **4** із **6** – у 2021/2022 навчальному році), Салтівського (**7** із **11** – у 2022/2023 навчальному році; **8** із **15** – у 2021/2022 навчальному році) та Холодногірського районів (**6** із **8** – у 2022/2023 навчальному році; **6** із **9** – у 2021/2022 навчальному році).

Є переможці в закладах міської мережі: Комунальному закладі «Харківський фізико-математичний ліцей №27 Харківської міської ради Харківської області» (**1** із **3** – у 2022/2023 навчальному році; **3** із **8** – у 2021/2022 навчальному році) та Комунального закладу «Харківський університетський ліцей Харківської міської ради» (**1** із **3** – у 2022/2023 навчальному році; **3** із **5** – у 2021/2022 навчальному році).

Зверніть увагу! Зменшилася *результативність* учасників олімпіади з біології в Новобаварському (**3** із **7** – у 2022/2023 навчальному році; **9** із **15** – у 2021/2022 навчальному році) та Шевченківському районах (**6** із **14** – у 2022/2023 навчальному році; **8** із **13** – у 2021/2022 навчальному році).

По ЗЗСО державного та обласного підпорядкування. У ІІІ (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *біології* взяли участь **10** учнів із **3** ЗЗСО державного та обласного підпорядкування (**8** учнів із **2** закладів освіти – у 2021/2022 навчальному році). Порівняно з попереднім навчальним роком кількість учасників обласної олімпіади з *біології* *збільшилася*, тоді як кількість переможців *не змінилася* (**5** – у 2022/2023 навчальному році; **5** – у 2021/2022 навчальному році) (таблиця 3).

Таблиця 3

Результати ІІІ (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з *біології* ЗЗСО державного та обласного підпорядкування

Назва закладу освіти	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
	Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
КЗ «Харківський науковий ліцей “Обдарованість”» Харківської обласної ради	7	5	6	2
Державна гімназія-інтернат з посиленою військово-фізичною підготовкою «Кадетський корпус»	-	-	1	1
КЗ «Харківський ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою “Рятувальник”» Харківської обласної ради	-	-	3	2
КЗ «Харківська санаторна школа № 13» Харківської обласної ради	1	0	-	-
Разом	8	5	10	5

Два роки поспіль перемогу в змаганнях здобувають учні Комунального закладу «Харківський науковий ліцей “Обдарованість”» Харківської обласної ради. Проте якість їх виступу на обласному етапі олімпіади з *біології* *погіршилася*: **2** переможці із **6** – у 2022/2023 навчальному році; **5** із **7** – у 2021/2022 навчальному році.

Успішно виступили на обласному етапі олімпіади з *біології* учні Комунального закладу «Харківський ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою “Рятувальник”» Харківської обласної ради (**2** переможці із **3** учасників). Є переможець у Державній гімназії-інтернаті з посиленою військово-фізичною підготовкою «Кадетський корпус». У минулому навчальному році учні цих закладів освіти участь в обласному етапі олімпіади з *біології* не брали.

Аналіз виконання завдань учасниками III етапу олімпіади Всеукраїнської учнівської олімпіади з біології

III етап Всеукраїнської учнівської олімпіади з біології у 2022/2023 році проходив у дистанційній формі, в якому 117 учнів та учениць виконували завдання в гугл-формах під відеонаглядом уповноважених членів журі.

Завданнями для проведення теоретичного туру олімпіади з біології є тести закритого типу, що підвищує об'єктивність оцінювання знань конкурсантів і дозволяє охопити більший обсяг їх контрольованих елементів.

Коефіцієнт виконання завдань III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з біології та середній бал, набраний учасниками, подано у таблицях 4, 5, 6, 7.

8 клас

Таблиця 4

Мак бал	Середній бал	Коефіцієнт виконання завдань
135	90	67%

Найскладнішим виявилось завдання про компоненти бактеріальної клітини, найлегшим – про морфолого-генетичну характеристику плодів. Більшість учнів виконали завдання у діапазоні від 80 до 100 балів.

Для учнів 8 класу найскладнішими завданнями виявилися тести групи Б, у яких треба було вибрати кілька правильних відповідей, а також тести групи В, у яких необхідно було визначити, які з запропонованих варіантів відповідей є правильними, а які – ні.

9 клас

Таблиця 5

Мак бал	Середній бал	Коефіцієнт виконання завдань
135	115	91%

Найскладнішим виявилось завдання про компоненти бактеріальної клітини та завдання з ботаніки, найлегшим – про морфолого-генетичну характеристику плодів. Більшість учнів набрали у діапазоні від 80 до 100 балів.

Також складним завданням виявились тести групи В, у яких необхідно було визначити, які з запропонованих варіантів відповідей є правильними, а які – ні.

Традиційно складними виявились завдання групи Б.

Добре впоралися учні з експериментальною задачею №1, у якій треба було встановити морфолого-генетичну характеристику плодів, складнішою виявилась задача про особливості будови, систематики, життєдіяльності та значення для людини представників класу комах.

10 клас

Таблиця 6

Мак бал	Середній бал	Коефіцієнт виконання завдань
292	106	45%

Більшість учнів набрали балів у діапазоні від 100 до 125.

Найлегшими завданнями для учнів 10 класу стали: завдання про збільшення специфічності ПЛР реакції; співставлення буквеного позначення вітаміну та назви активної форми в організмі людини, тести групи А на встановлення однієї правильної відповіді.

Найскладнішим завданням виявилися питання про пристосувальні можливості жаби, питання з ботаніки, характеристика різних груп грибів та тести групи Б, де необхідно було вибрати кілька правильних відповідей, що побічно свідчить про недостатній рівень сформованості умінь робити висновки, встановлювати причинно – наслідкові зв'язки, уявляти, що відбуватиметься в певній чітко зазначеній ситуації з об'єктом.

З практичних завдань *складним* виявилось те, де змінюються умови проведення експерименту, що може свідчити про *недостатню здатність учнів до прогнозування та моделювання ситуації*.

11 клас

Таблиця 7

Мах бал	Середній бал	Коефіцієнт виконання завдань
292	100	40%

Учні 11-х класів *найкраще* впорались із завданнями тестів групи А з вибором однієї правильної відповіді, завданнями про полімеразну ланцюгову реакцію, що певною мірою пояснюється поширенням інформації про коронавірус, метою якої було з'ясувати особливості взаємодії білків-регуляторів транскрипції α та β із операторними ділянками двох генів – Q і R та практичне завдання про особливості будови, систематики, життєдіяльності та значення для людини представників класу комах.

Найскладнішим завданням виявилися тести групи Б, у яких треба було вибрати кілька правильних відповідей та захищувалась тільки повна відповідь. З практичних завдань *складним* виявилось те, де змінюються умови проведення експерименту, що може свідчити про недостатню здатність учнів до прогнозування та моделювання ситуації.

Рекомендації

Із метою підвищення якості підготовки учнів до участі у Всеукраїнській учнівській олімпіаді з *біології* рекомендуємо вжити таких заходів:

ЦПРП та ЦОТ спільно з територіальними методичним об'єднаннями:

1. Під час проведення I та II етапів олімпіади дотримуватися вимог Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт,

олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 17.11.2011 за № 1318/20056 (із змінами).

2. Ретельно проаналізувати результати участі учнів ЗЗСО району (міста) у I-III етапах Всеукраїнської учнівської олімпіади з біології з метою виявлення потенційних учасників у наступному навчальному році та з'ясувати фактори, що впливають на результативність виступу команди.

3. Організувати тренувальні заняття для потенційних учасників олімпіади.

4. Проаналізувати потенціал вчительського контингенту районів з метою вибору педагогів-тренерів для підготовки учнів до участі у III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади, тренерами вибрати вчителів, учні яких мають стабільно високі результати участі у олімпіаді минулих років.

5. Проводити навчально-відбіркові тренування для переможців II (районного) етапу олімпіади, формувати склад команди на III (обласний) етап з урахуванням відбіркових тренувань на районному рівні.

6. Створювати в закладах загальної середньої освіти простір, що сприяє реалізації та вдосконаленню біологічних здібностей школярів: уведення елективних курсів, спецкурсів, факультативів.

7. Провести семінари-практикуми для вчителів із метою їх ознайомлення з вимогами виконання завдань III етапу та рівнем їх складності.

8. Приділити особливу увагу роботі з тими дітьми, які вже мають певні досягнення у Всеукраїнській учнівській олімпіаді з біології, та цілеспрямовано готувати їх до участі у відповідних змаганнях. Бажано організувати співпрацю з науковими співробітниками закладів вищої освіти, поширення досвіду роботи вчителів, які підготували переможців минулих років.

9. Розробити банк завдань та створити систему дистанційних олімпіад, використовуючи сайти ЗЗСО району (міста).

Журі й оргкомітету II (районного) етапу олімпіади з біології:

1. Проводити якісний і детальний аналіз II етапу олімпіади, оприлюднити його зміст для вчителів із метою якісної підготовки школярів до III етапу.

2. Об'єктивно підходити до визначення переможців і відповідно якісніше формувати учнівські команди для участі у III (обласному) етапі.

Учителям біології:

1. Упроваджувати в освітній процес методики проблемного навчання, пошукових і дослідницьких видів робіт для розвитку логічного мислення школярів, удосконалювати вміння учнів аналізувати, синтезувати, узагальнювати.

2. Опрацьовувати з учнями олімпіадні завдання II, III та IV етапів попередніх років під час підготовки до III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади, які розміщені на Українському біологічному сайті та на сайті КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти».

3. Брати участь в онлайн тренінгах з підготовки до олімпіади, які проводяться КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти».

4. Використовувати діагностичні інструменти для відбору потенційних учасників олімпіади.

5. Розробити індивідуальну програму підготовки до олімпіади для кожного учня, що буде відображати його специфічну траєкторію руху.

6. Використовувати можливості інтернет-технологій для підготовки учнів до олімпіади, зокрема забезпечувати участь школярів в Інтернет-олімпіадах, використовувати можливості дистанційної роботи з учнями.

7. Створити творчі групи з учасників олімпіади минулих років різного віку для спільної підготовки.

Оскільки достатньої кількості годин на відпрацювання вміння розв'язувати завдання олімпіадного рівня програмою не передбачено, є необхідність у проведенні додаткових занять для обдарованих учнів, без яких навчити школярів розв'язувати їх неможливо.

2.6. Екологія (кількісний аналіз)

Усього по області у 2022/2023 навчальному році в III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з **екології** взяли участь **28** учнів. Із них **14** учнів (**50,00 %** від загальної кількості учасників) стали переможцями змагань.

Зверніть увагу! У 2021/2022 навчальному році було **73** учасники змагань, тобто кількість учасників обласної олімпіади з екології скоротилася на **61,64 %**.

По територіальних громадах області. У III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з **екології** взяли участь **7** учнів із **6** територіальних громад Харківської області (таблиця 1).

Зверніть увагу! Порівняно з попереднім навчальним роком кількість учасників обласної олімпіади з **екології** у територіальних громадах області зменшилася **вп'ятеро**. Для порівняння: у 2021/2022 навчальному році участь в обласній олімпіаді взяли **35** учнів із **22** територіальних громад.

Не було учасників обласного етапу змагань у всіх громадах Ізюмського та Лозівського районів, Богодухівській міській, Золочівській, Коломацькій, Краснокутській селищних (Богодухівський район), Зачепилівській, Кегичівській, Сахновщинській селищних, Старовірівській сільській (Красноградський район), Дергачівській, Мерэф'янській, Люботинській, Південній міських, Безлюдівській, Височанській, Малоданилівській, Нововодолазькій, Пісочинській, Роганській селищних, Вільхівській сільській (Харківській район), Зміївській міській, Малинівській, Новопокровській, Печенізькій, Старосалтівській селищних (Чугуївській район) громадах.

Таблиця 1

Результати III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з екології по територіальних громадах області

№	Район	Територіальна громада	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
			Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
1	Богодухівський	Богодухівська міська громада	2	2	-	-
2		Валківська міська громада	1	1	1	1
3	Ізюмський	Балаклійська міська громада	2	2	-	-
4		Барвінківська міська громада	1	0	-	-
5		Донецька селищна громада	2	2	-	-

6		Оскільська сільська громада	1	1	-	-
7	Красноградський	Зачепилівська селищна громада	3	1	-	-
8		Кегичівська селищна громада	1	1	-	-
9		Красноградська міська громада	1	0	2	1
10		Наталинська сільська громада	2	1	1	1
11	Куп'янський	Куп'янська міська громада	2	2	-	-
12		Петропавлівська селищна громада	1	0	-	-
13	Лозівський	Первомайська міська громада	2	1	-	-
14	Харківський	Височанська селищна громада	1	1	-	-
15		Дергачівська міська громада	2	2	-	-
16		Люботинська міська громада	1	0	-	-
17		Мереф'янська міська громада	1	1	-	-
18		Нововодолазька селищна громада	2	1	-	-
19		Солоницівська селищна громада	-	-	1	1
20	Чугуївський	Зміївська міська громада	2	1	-	-
21		Новопокровська селищна громада	1	0	-	-
22		Слобожанська селищна громада	1	0	1	0
23		Чугуївська міська громада	3	1	1	1
Разом			35	21	7	5

Переможцями III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з екології стали **5** учасників із **5** територіальних громад (**21** із **16** – у 2021/2022 навчальному році). Два роки поспіль перемогу в обласній олімпіаді з екології здобувають учні Валківської (Богодухівський район), Наталинської сільської (Красноградський район), Чугуївської міських громад (Чугуївський район). У 2022/2023 навчальному році є *переможець* у Красноградській міській громаді (Красноградський район), де в минулому навчальному році не було переможців, та Солоницівській селищній громаді (Харківський район), де в 2021/2022 навчальному році взагалі не було учасників змагань.

По місту Харків. У III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з екології взяв участь **21** учень закладів загальної середньої освіти районів міста Харкова.

Зверніть увагу! Порівняно з попереднім навчальним роком (**37** учасників) кількість учасників обласної олімпіади з екології зменшилася на **43,24 %** (таблиця 2).

Найбільша кількість учасників (**5**) – в Основ'янському районі. У Салтівському районі участь у змаганнях взяли **4** учні.

Не було учасників обласного етапу змагань у Шевченківському районі міста Харкова.

Таблиця 2

Результати III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з екології по місту Харкову

№	Район	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
		Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
1	Індустріальний	2	1	1	1
2	Київський	3	2	2	1
3	Немишлянський	3	0	1	1
4	Новобаварський	5	2	3	3
5	Основ'янський	3	2	5	1
6	Салтівський	7	5	4	0
7	Слобідський	5	0	2	1
8	Холодногірський	5	1	3	1
9	Шевченківський	4	3	-	-
Разом		37	16	21	9

Переможцями стали **9** учасників, що складає **64,29 %** від загальної кількості учнів, які здобули перемогу в змаганнях.

Успішно виступили на обласному етапі змагань учні Новобаварського району, де **3** переможці із **3** учасників (**2** із **5** – у 2021/2022 навчальному році). *Знизилися показники результатів участі* в обласній олімпіаді з екології у Київському (**1** переможець із **2** учасників – у 2022/2023 навчальному році; **2** із

3 – у 2021/2022 навчальному році), Салтівському (жодного з 4 – у 2022/2023 навчальному році; 5 із 7 – у 2021/2022 навчальному році), Основ'янському (1 із 5 – у 2022/2023 навчальному році; 2 із 3 – у 2021/2022 навчальному році).

Два роки поспіль перемогу в змаганнях здобувають учні Індустріального (1 переможець; 1 учасник – у 2022/2023 навчальному році; 1 переможець із 2 учасників – у 2021/2022 навчальному році), Холодногірського району (1 із 3 – у 2022/2023 навчальному році; 1 із 5 – у 2021/2022 навчальному році). Є переможці у Немишлянському та Слобідському районах міста Харкова, тоді як у минулому навчальному році у цих закладах освіти переможців не було.

По ЗЗСО державного та обласного підпорядкування.

Зверніть увагу! У 2022/2023 навчальному році серед учасників III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з екології не було учнів закладів загальної середньої освіти державного та обласного підпорядкування, тоді як у 2021/2022 навчальному році 1 учень Комунального закладу «Харківський науковий ліцей “Обдарованість”» Харківської обласної ради брав участь в інтелектуальних змаганнях та став переможцем (таблиця 3).

Таблиця 3

Результати III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з екології ЗЗСО державного та обласного підпорядкування

Назва закладу освіти	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
	Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
КЗ «Харківський науковий ліцей “Обдарованість”» Харківської обласної ради	1	1	-	-

Аналіз виконання завдань учасниками III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з екології

Основу теоретичного туру складають тестові завдання з екології, які вимагають від конкурсантів як відтворення теоретичних знань, так і вміння проводити порівняльний аналіз змісту варіантів відповідей. Виконання завдань такого формату передбачає наявність в учнів не тільки знань понятійного апарату з екології, а й уміння оперувати ними, аналізувати зміст та обсяг понять, знаходити спільне й відмінне.

У 2023 році коефіцієнт виконання завдань теоретичного туру склав 71% у 10-х класах та 63% у 11-х класах.

Більшу частину балів (80%) учасники отримували за практичний тур олімпіади – відеозахист проєкту.

Під час оцінювання журі враховувало правильність і науковість викладення матеріалу, повноту розкриття понять і закономірностей, точність уживання екологічної термінології, логічність і доказовість у викладенні матеріалу, ступінь сформованості інтелектуальних, загальноосвітніх і специфічних умінь школярів (робота з картографічними, статистичними й іншими додатковими матеріалами).

Типові помилки під час захисту екологічних проєктів:

- теми проєктів не вирізняються оригінальністю, не є актуальними, екологічними та науково-дослідними;
- формулювання «цілі проєкту» не завжди конкретне, з нього не зрозуміло, навіщо проводиться дослідження;
- перелік задач часто не повний – вони не сприймаються як послідовні кроки досягнення цілі;
- наукова гіпотеза формулюється без урахування мети проєкту;
- визначення об'єкта та предмета дослідження часто плутають або визначають неправильно;
- не обґрунтовані вибір методик, суть і хід експерименту або дослідження;
- з опису практичної частини проєкту не завжди можна зрозуміти, що саме зроблено автором і як їм отримані фактичні дані і / або вихідні матеріали для аналізу і формулювання висновків;
- висновки іноді носять загальний характер, неконкретні, констатують очевидні факти;
- недостатнє відображення інформації про ставлення суспільства до реалізації проєкту;
- не використані наукові підходи до виконання роботи;
- власні дослідження математично не обґрунтовані;
- частина учнів не дотримується вимог щодо структури проєкту (декілька робіт оформлені як реферат);
- неграмотне оформлення таблиць і графічних матеріалів (малюнків, графіків, діаграм тощо.);
- неповне розкриття теми, неволодіння науковою термінологією.

За результатами практичного туру *найвищу оцінку* отримали учні, які надали екологічні проєкти дослідницького характеру.

Зверніть увагу! Значна кількість робіт не відповідала вимогам до створення екологічних проєктів. *Причиною цього став вибір тем неекологічного змісту, необізнаність у напрямках екологічної роботи, недостатній рівень володіння методами екологічних досліджень і математичної статистики.*

Захист проєктів показав, що діти не володіють умінням чітко й аргументовано доводити актуальність проблеми, представляти методику проведення дослідів та його результати. А головне те, що значна частина учнів у

своїх роботах не змогла пояснити практичне значення проєкту та власний внесок у виконання практичної частини досліджень.

Рекомендації

З метою підвищення якості підготовки учнів до участі у Всеукраїнській учнівській олімпіаді з екології рекомендуємо вжити таких заходів.

Фахівцям ЦПРПП (ЦОТ) та ТМО учителів біології та екології:

1. Спланувати науково-методичні заходи щодо вдосконалення навичок учителів із розв'язування завдань підвищеної складності та олімпіадних задач. Для цього під час секційних засідань доцільно проводити тренінги з розв'язування подібних задач.

2. Ретельно проаналізувати результати участі учнів ЗЗСО району (міста, ОТГ) у I-III етапах Всеукраїнської учнівської олімпіади з екології з метою виявлення потенційних учасників у наступному навчальному році та з'ясувати фактори, що впливають на результативність виступу команди.

3. Організувати співпрацю з науковими співробітниками закладів вищої освіти.

4. Проаналізувати вчительський контингент району з метою вибору педагогів-тренерів для підготовки учнів до участі в III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади. Тренерами обирати вчителів, учні яких мають стабільно високі результати виступів на олімпіаді.

5. Організувати тренувальні заняття для потенційних учасників олімпіади.

6. Створити умови для роботи з обдарованими учнями в позаурочний час, у тому числі проводити навчальні збори для переможців II (районного) етапу олімпіади.

7. Формувати склад команди на III (обласний) етап з урахуванням відбіркових зборів на районному рівні.

8. Розробити банк завдань та створити систему дистанційних олімпіад, використовуючи сайти ЗЗСО району (міста).

9. Під час проведення II етапу олімпіади звернути увагу на відповідність представлених робіт вимогам до екологічних проєктів.

10. Приділити особливу увагу роботі з тими дітьми, які вже мають певні досягнення у Всеукраїнській учнівській олімпіаді з екології, цілеспрямовано готувати їх до участі у відповідних змаганнях.

Учителям-предметникам:

1. Використовувати діагностичні інструменти для відбору потенційних учасників олімпіади.

2. Брати участь в онлайн тренінгах з підготовки до олімпіади, які проводяться КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти».

3. Оскільки достатньої кількості годин на відпрацювання вміння розв'язувати завдання олімпіадного рівня в програмі не передбачено, а в типових освітніх програмах для 9–11-х класів не закладено вивчення предмета «Екологія», проводити додаткові заняття для обдарованих учнів.

4. Опрацьовувати з учнями олімпіадні завдання III та IV етапів попередніх років під час підготовки до III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади.

5. У виборі напрямку дослідження можна відштовхнутися від проблем практичного характеру, внесок в рішення яких цінується журі олімпіад особливо високо. Використовувати можливості інтернет-технологій для підготовки учнів до олімпіади, зокрема використовувати можливості дистанційної роботи з учнями.

6. Ознайомити учнів із методикою статистичної обробки експериментальних даних, оскільки в більшості робіт в етапах дослідження заявлена статистична обробка, яка фактично зводиться до розрахунків середнього значення.

2.7. Математика (кількісний аналіз)

Усього по області у 2022/2023 навчальному році в III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *математики* взяли участь **202** учні. Із них **96** учнів (**47,52 %** від загальної кількості учасників) стали переможцями змагань.

Зверніть увагу! У 2021/2022 навчальному році було **263** учасники змагань, тобто кількість учасників обласної олімпіади з *математики* скоротилася на **23,19 %**.

По територіальних громадах області. У III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *математики* взяли участь **25** учнів із **11** територіальних громад Харківської області (*таблиця 1*).

Зверніть увагу! Порівняно з попереднім навчальним роком кількість учасників обласної олімпіади з *математики* у територіальних громадах області *зменшилася майже удвічі*. Для порівняння: у 2021/2022 навчальному році участь в обласній олімпіаді взяли **40** учнів із **21** територіальної громади.

Не було учасників обласного етапу змагань у Богодухівській міській Краснокутській, Коломацькій селищних (Богодухівський район), Зачепилівській, Кегичівській селищних, Старовірівській сільській (Красноградський район), Лозівській, Первомайській міських, Близнюківській селищній, Біляївській, Олексіївській сільських (Лозівський район), Люботинській, Мерэф'янській, Південній міських, Безлюдівській, Височанській, Малоданилівській, Пісочинській, Роганській селищних, Вільхівській сільських (Харківський район), Новопокровській, Печенізькій, Чкаловській селищних (Чугуївський район) громадах.

Разом із тим у Балаклійській міській громаді, яка тривалий час знаходилася під окупацією, участь в обласному етапі олімпіади з *математики* взяли **4** учні.

Таблиця 1

Результати III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з *математики* по територіальних громадах області

№	Район	Територіальна громада	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
			Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
1	Богодухівський	Валківська міська громада	3	1	4	1
2		Коломацька селищна громада	1	0	-	-
3	Ізюмський	Балаклійська міська громада	5	0	4	0
4		Донецька селищна громада	3	0	-	-
5	Красноградський	Кегичівська селищна громада	2	0	-	-

6		Красноградська міська громада	2	0	3	1
7		Наталинська сільська громада	-	-	1	0
8		Сахновщинська селищна громада	1	0	1	0
9	Куп'янський	Куп'янська міська громада	2	0	-	-
10	Лозівський	Олексіївська сільська громада	1	0	-	-
11		Первомайська міська громада	1	0	-	-
12	Харківський	Безлюдівська селищна громада	1	0	-	-
13		Височанська селищна громада	1	0	-	-
14		Дергачівська міська громада	2	1	2	0
15		Малоданилівська селищна громада	1	1	-	-
16		Нововодолазька селищна громада	-	-	2	0
17		Південна міська громада	1	0	-	-
18		Пісочинська селищна громада	4	1	-	-
19		Роганська селищна громада	1	0	-	-
20		Солоницівська селищна громада	-	-	2	0
21		Чугуївський	Вовчанська міська громада	1	1	-
22	Зміївська міська громада		-	-	2	0
23	Новопокровська селищна громада		2	0	-	-
24	Слобожанська селищна громада		1	0	2	0
25	Чугуївська міська громада		4	1	2	1
Разом			40	6	25	3

Переможцями III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики стали **3** учасники із **3** територіальних громад (**6** із **6** – у 2021/2022 навчальному році). Два роки поспіль перемогу в змаганнях здобувають учні Валківської (Богодухівський район), Чугуївської міських (Чугуївський район) громад. У 2022/2023 навчальному році є переможець у Красноградській міській громаді.

По місту Харків. У III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *математики* взяли участь **168** учнів закладів загальної середньої освіти районів міста Харкова, міської мережі (Комунального закладу «Харківський фізико-математичний ліцей № 27 Харківської міської ради Харківської області» та Комунального закладу «Харківський університетський ліцей Харківської міської ради Харківської області») та Харківського приватного навчально-виховного комплексу «Авторська школа Бойка» Харківської області.

Найбільша кількість учасників (**51**) – у команди Харківського приватного навчально-виховного комплексу «Авторська школа Бойка» Харківської області та міської мережі (Комунального закладу «Харківський фізико-математичний ліцей № 27 Харківської міської ради Харківської області» та Комунального закладу «Харківський університетський ліцей Харківської міської ради Харківської області»). У Шевченківському районі участь у змаганнях взяли **13** учнів, у Немишлянському – **10**.

Зверніть увагу! Порівняно з попереднім навчальним роком (**209** учасників) кількість учасників обласної олімпіади з *математики* зменшилася на **19,62 %** (таблиця 2).

Таблиця 2

Результати III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики по місту Харкову

№	Район	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
		Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
1	Індустріальний	3	0	2	2
2	Київський	17	7	9	3
3	Немишлянський	19	3	10	3
4	Новобаварський	14	0	5	0
5	Основ'янський	8	0	5	1
6	Салтівський	15	2	8	1
7	Слобідський	12	4	9	4
8	Холодногірський	10	0	5	0
9	Шевченківський	30	20	13	12
10	Міська мережа	81	75	51	25
11	Харківський приватний навчально-виховний комплекс «Авторська школа Бойка» Харківської області	-	-	51	42
Разом		209	111	168	93

Переможцями стали **93** учасники, що складає **96,88 %** від загальної кількості учнів, які здобули перемогу в змаганнях.

У 2022/2023 навчальному році окремою командою був представлений Харківський приватний навчально-виховний комплекс «Авторська школа

Бойка» Харківської області. Учні цього закладу успішно виступили на обласному етапі олімпіади з *математики*: серед **51** учасника – **42** переможці.

Високі результати участі в обласному етапі олімпіади з *математики* демонструють учні Комунального закладу «Харківський фізико-математичний ліцей № 27 Харківської міської ради Харківської області» (**24** переможці з **49** учасників – у 2022/2023 навчальному році; **75** із **81** – у 2021/2022 навчальному році) та Шевченківського району (**12** із **13** – у 2022/2023 навчальному році; **20** із **30** – у 2021/2022 навчальному році).

Покращилася якість підготовки до обласного етапу олімпіади з *математики* в Індустріальному районі, де **всі 2** учасники стали переможцями змагань (відсутні переможці серед **3** учасників у 2021/2022 навчальному році).

У Комунальному закладі «Харківський університетський ліцей Харківської міської ради Харківської області» участь у змаганнях взяли **2** учні, а **1** – став переможцем, тоді як у минулому році в цьому закладі були відсутні учасники обласного етапу олімпіади з *математики*.

Зверніть увагу! *Зменшилася результативність* учасників у Київському районі (**3** із **9** – у 2022/2023 навчальному році; **7** із **17** – у 2021/2022 навчальному році). Два роки поспіль відсутні переможці змагань у Новобаварському та Холодногірському районах.

По ЗЗСО державного та обласного підпорядкування. У ІІІ (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *математики* взяли участь **9** учнів із **2** ЗЗСО державного та обласного підпорядкування (таблиця 3).

Зверніть увагу! Переважна більшість із них (**8**) – учні Комунального закладу «Харківський науковий ліцей “Обдарованість”» Харківської обласної ради, де *погіршилися результати* обласної олімпіади з *математики*: у 2022/2023 навчальному році *жоден* учень цього закладу не став переможцем змагань, тоді як у 2021/2022 навчальному році у цьому закладі було **2** переможці серед **10** учасників.

Таблиця 3

Результати ІІІ (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики ЗЗСО державного та обласного підпорядкування

Назва закладу освіти	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
	Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
КЗ «Харківський науковий ліцей “Обдарованість”» Харківської обласної ради	10	2	8	0
КЗ «Харківський ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою “Правоохоронець”» Харківської обласної ради	-	-	1	0
Державна гімназія-інтернат з посиленою військово-фізичною	1	0	-	-

підготовкою «Кадетський корпус»				
КЗ «Харківський ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою “Рятувальник”» Харківської обласної ради	3	0	-	-
Разом	14	2	9	0

Один учасник обласного етапу олімпіади з математики був від Комунального закладу «Харківський ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою “Правоохоронець”», однак він не став переможцем. У минулому навчальному році учні цього закладу не брали участь у змаганнях.

Аналіз виконання завдань учасниками III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики

7 клас

У першому турі з 48 учасників 34 (70,83 %) розв’язали щонайменше одну із запропонованих задач.

Звернути увагу! Жоден з учасників не зміг розв’язати усі запропоновані задачі та 2 (29%) не змогли набрати жодного балу.

У другому турі брали участь 24 школярі, які показали такі результати: жоден з учасників не розв’язав усі задачі; не було учнів, які не виконали жодного завдання.

Результати розв’язання задач учасниками наведено в таблиці 4.

Таблиця 4

№ задачі	I тур		II тур	
	Тематика задачі	Відсоток виконання завдань	Тематика задачі	Відсоток виконання завдань
1	Геометрія	67%	Алгебра	71%
2	Логічна задача	17%	Текстова задача з елементами логіки	83%
3	Теорія чисел з елементами алгебри	25%	Логічна задача з елементами теорії чисел	17%
4	Комбінаторна задача з елементами логіки та геометрії	0%	Текстова задача з елементами алгебри	83%
5		-	Геометрія	83%
У середньому		27%		67%

8 клас

У першому турі з **51** учасника **43** (84%) розв'язали щонайменше одну із запропонованих задач.

Зверніть увагу! Лише 3 учасники (6%) розв'язали 4 повністю із 5 запропонованих задач, а 4 (8%) не змогли набрати жодного бала.

У другому турі брали участь **23** учні, які показали такі результати: жоден з учасників не розв'язав усі задачі; 8 – виконали одне завдання повністю; не було учнів, які не виконали жодного завдання.

Результати розв'язання задач учасниками наведено в таблиці 5.

Таблиця 5

№ задачі	I тур		II тур	
	Тематика задачі	Відсоток виконання завдань	Тематика задачі	Відсоток виконання завдань
1	Алгебра	82%	Алгебра	87%
2	Теорія чисел	33%	Комбінаторна задача з елементами логіки та геометрії	48%
3	Комбінаторна задача з елементами логіки та геометрії	12%	Теорія чисел	9%
4	Логічна задача з елементами теорії чисел	31%	Алгебра	9%
5	Комбінаторна задача з елементами логіки та геометрії	4%	Геометрія	35%
У середньому		32%		38%

9 клас

У першому турі з **32** учасників **22** (69%) розв'язали щонайменше одну із запропонованих задач.

Звернути увагу! Жоден із школярів не розв'язав всі запропоновані задачі, а 6 (19%) не змогли набрати жодного бала.

У другому турі брали участь **15** учнів, які показали такі результати: жоден з школярів не розв'язав усі задачі; не було учнів, які не виконали жодного завдання.

Результати розв'язання задач учасниками наведено в таблиці 6.

Таблиця 6

№ задачі	I тур		II тур	
	Тематика задачі	Відсоток виконання завдань	Тематика задачі	Відсоток виконання завдань
1	Алгебра	56%	Алгебра	93%
2	Теорія чисел з елементами алгебри	22%	Комбінаторна задача з елементами логіки та геометрії	47%
3	Геометрія	34%	Теорія чисел	27%
4	Комбінаторна задача з елементами логіки та геометрії	6%	Теорія чисел з елементами алгебри	13%
5	Теорія чисел з елементами алгебри	3%	Геометрія	0%
У середньому		24%		36%

10 клас

У першому турі з **38** учасників **17** (45%) розв'язали щонайменше одну із запропонованих задач.

Зверніть увагу! Жоден з учнів не розв'язав усі запропоновані задачі, а 5 (13%) не змогли набрати жодного бала.

У другому турі брали участь **18** школярів, які показали такі результати: жоден учень не виконав всі задачі; 1 – не розв'язав жодного з завдань.

Результати розв'язання задач учасниками наведено в таблиці 7.

Таблиця 7

№ задачі	I тур		II тур	
	Тематика задачі	Відсоток виконання завдань	Тематика задачі	Відсоток виконання завдань
1	Алгебра	39%	Алгебра	94%
2	Комбінаторика з елементами теорії чисел	8%	Комбінаторика з елементами теорії чисел	0%
3	Комбінаторна задача з елементами логіки та геометрії	8%	Теорія чисел	33%
4	Теорія чисел	3%	Теорія чисел з елементами алгебри	11%
5	Теорія чисел з елементами алгебри	0%	Геометрія	0%
У середньому		12%		28%

11 клас

У першому турі з 33 учасників 20 (61%) розв'язали щонайменше одну із запропонованих задач.

Зверніть увагу! Жоден зі школярів не розв'язав всі завдання, а 3 (9%) не змогли набрати жодного бала.

У другому турі брали участь 14 учнів, які показали такі результати: 1 учень розв'язав всі задачі; жоден – не виконав жодного з завдань.

Результати розв'язання задач учасниками наведено в таблиці 8.

Таблиця
8

№ задачі	I тур		II тур	
	Тематика задачі	Відсоток виконання завдань	Тематика задачі	Відсоток виконання завдань
1	Алгебра	52%	Алгебра	93%
2	Теорія чисел з елементами алгебри	30%	Комбінаторика з елементами теорії чисел	14%
3	Геометрія	15%	Теорія чисел	64%
4	Теорія чисел з елементами алгебри	6%	Теорія чисел з елементами алгебри	28%
5	Комбінаторика	3%	Геометрія	21%
У середньому		21%		44%

Висновки

1. У першому турі кожен четвертий учасник олімпіади з математики не розв'язав жодної задачі та 67% учнів виконали щонайменше одну із запропонованих задач.

2. У першому турі жоден учень не розв'язав усі запропоновані задачі.

3. У другому турі не було учнів, які не змогли набрати жодного бала, та лише 1 учень виконав усі завдання другого туру.

4. Найбільш складними для учасників олімпіади були задачі з геометрії та теорії чисел.

5. Найбільше учасників олімпіади впоралися із задачами з алгебри.

Рекомендації

З метою підвищення якості підготовки учнів до участі у Всеукраїнській учнівській олімпіаді з математики рекомендуємо вжити таких заходів.

Фахівцям ЦПРП(ЦОТ), керівникам ТМО:

1. Під час проведення I та II етапів олімпіади дотримуватися вимог Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси

- з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 17.11.2011 за № 1318/20056 (із змінами).
2. Ретельно проаналізувати результати участі учнів ЗЗСО району (міста) у I-III етапах Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики з метою виявлення потенційних учасників у наступному навчальному році та з'ясувати фактори, що впливають на результативність виступу команди.
 3. Організувати тренувальні заняття для потенційних учасників олімпіади.
 4. Проаналізувати потенціал вчительського контингенту районів з метою вибору педагогів-тренерів для підготовки учнів до участі у III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади, тренерами вибирати вчителів, учні яких мають стабільно високі результати участі у олімпіаді минулих років.
 5. Проводити навчально-відбіркові тренування для переможців II (районного) етапу олімпіади, формувати склад команди на III (обласний) етап з урахуванням відбіркового тренувань на районному рівні.
 6. Створювати в закладах загальної середньої освіти простір, що сприяє реалізації та вдосконаленню математичних здібностей школярів: організація роботи спецкурсів, факультативів, гуртків.
 7. Провести семінари-практикуми для вчителів із метою їх ознайомлення з вимогами виконання завдань III етапу олімпіади з математики та рівнем їх складності.
 8. Приділити особливу увагу роботі з тими учнями, які вже мають певні досягнення у Всеукраїнській учнівській олімпіаді з математики, та цілеспрямовано готувати їх до участі у відповідних змаганнях. Бажано організувати співпрацю з науковими співробітниками закладів вищої освіти, поширення досвіду роботи вчителів, які підготували переможців минулих років.
 9. Створити банк завдань та створити систему дистанційних олімпіад, використовуючи сайти ЗЗСО району (міста).

Вчителям математики:

1. Розробити банк завдань для підготовки учнів до олімпіади, зокрема тих, що пропонуються на II, III етапах олімпіади.
2. Опрацювати з учнями олімпіадні завдання II, III та IV етапів попередніх років під час підготовки до III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади у наступному навчальному році та завдання XXIII Всеукраїнського турніру юних математиків (<https://imzo.gov.ua/2023/06/26/lyst-imzo-vid-20-06-2023-21-08-1053->

[pro-provedennia-khkhiii-vseukrains-koho-turniru-iunyk-matematykiv-u-2023-2024-navchal-nomu-rotsi/](#)). Фінальний етап змагань турніру відбудеться у жовтні 2023 року.

3. Використовувати в роботі з обдарованими учнями:
 - проблемний метод у навчанні;
 - впровадження розвивальних творчих ігор;
 - індивідуальний підхід у навчанні;
 - систематичне розв'язування творчих завдань.
4. Брати участь в онлайн тренінгах з підготовки до олімпіади, які проводяться КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти».
5. Використовувати діагностичні інструменти для відбору потенційних учасників олімпіади.
6. Розробити індивідуальну програму підготовки до олімпіади для кожного учня, що буде відображати його специфічну траєкторію руху.
7. Використовувати можливості інтернет-технологій для підготовки учнів до олімпіади, зокрема забезпечувати активну участь школярів в Інтернет-олімпіадах, використовувати можливості дистанційної роботи з учнями.
8. Створити творчі групи з учасників олімпіади минулих років різного віку для спільної підготовки.

2.8. Хімія (кількісний аналіз)

Усього по області у 2022/2023 навчальному році в III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *хімії* взяли участь **117** учнів. Із них **53** учні (**45,30 %** від загальної кількості учасників) стали переможцями змагань.

Зверніть увагу! У 2021/2022 навчальному році було **153** учасника змагань, тобто кількість учасників обласної олімпіади з *хімії* скоротилася на **23,53 %**.

По територіальних громадах області. У III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *хімії* взяв участь **21** учень із **11** територіальних громад Харківської області (таблиця 1).

Зверніть увагу! Порівняно з попереднім навчальним роком кількість учасників обласної олімпіади з *хімії* у територіальних громадах області зменшилася на **40,00 %**. Для порівняння: у 2021/2022 навчальному році участь в обласній олімпіаді взяли **35** учнів із **19** територіальних громад.

Не було учасників обласного етапу змагань у Богодухівській міській, Краснокутській, Коломацькій селищних (Богодухівський район), Зачепилівській, Кегичівській селищних, Наталинській, Старовірівській сільських (Красноградський район), Лозівській, Первомайській міських, Близнюківській селищній, Біляївській, Олексіївській сільських (Лозівській район), Зміївській міській, Малинівській, Новопокровській, Печенізькій селищних (Чугуївській район), Люботинській, Мерф'янській, Південній міських, Височанській, Малоданилівській, Пісочинській, Роганській, Солоницівській селищних, Вільхівській сільській громадах (Харківський район).

Разом із тим у Балаклійській міській та Циркунівській сільській громадах, які знаходилися під окупацією, участь в обласному етапі олімпіади з *хімії* взяли **4** учні (**3** та **1** відповідно).

Таблиця 1

Результати III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з *хімії* по територіальних громадах області

№	Район	Територіальна громада	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
			Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
1	Богодухівський	Валківська міська громада	1	1	3	1
2		Золочівська селищна громада	-	-	1	1
3	Ізюмський	Балаклійська міська громада	4	1	3	0
4		Донецька селищна громада	1	1	-	-

5		Куньєвська сільська громада	1	0	-	-
6	Красноградський	Красноградська міська громада	3	1	3	1
7		Наталинська сільська громада	1	0	-	-
8		Сахновщинська селищна громада	3	0	1	0
9	Куп'янський	Вільхуватська сільська громада	2	0	-	-
10		Великобурлуцька селищна громада	1	0	-	-
11		Куп'янська міська громада	3	1	-	-
12	Лозівський	Первомайська міська громада	2	0	-	-
13	Харківський	Безлюдівська селищна громада	-	-	1	0
14		Дергачівська міська громада	2	1	3	0
15		Люботинська міська громада	1	0	-	-
16		Нововодолазька селищна громада	-	-	1	0
17		Пісочинська селищна громада	2	2	-	-
18		Солоницівська селищна громада	1	1	-	--
19		Циркунівська сільська громада	-	-	1	0
20	Чугуївський	Вовчанська міська громада	1	0	-	-
21		Зміївська міська громада	3	0	-	-
22		Новопокровська селищна громада	2	1	-	-
23		Слобожанська селищна громада	-	-	3	0
24		Чугуївська міська громада	1	0	1	0
Разом			35	9	21	3

Переможцями III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з *хімії* стали **3** учасники з **3** територіальних громад (**9** із **8** – у 2021/2022 навчальному році). Два роки поспіль перемогу в змаганнях здобувають учні Валківської міської (Богодухівській район) та Красноградської міської громад (Красноградський район). У 2022/2023 навчальному році є переможець у Золочівській селищній громаді Богодухівського району, тоді як у минулому

навчальному році **жоден** учень цієї громади не брав участь в обласній олімпіаді з *хімії*.

По місту Харків. У III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *хімії* взяли участь **84** учні закладів загальної середньої освіти районів міста Харкова та міської мережі (Комунального закладу «Харківський фізико-математичний ліцей № 27 Харківської міської ради Харківської області» та Комунального закладу «Харківський університетський ліцей Харківської міської ради Харківської області»).

Зверніть увагу! Порівняно з попереднім навчальним роком (**109** учасників) кількість учасників обласної олімпіади з *хімії* зменшилася **на 22,94 %** (таблиця 2).

Найбільша кількість учасників (**16**) – у Шевченківському районі. У Немишлянському, Салтівському районах участь у змаганнях взяли **10** учнів.

Таблиця 2

Результати III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з *хімії* по місту Харкову

№	Район	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
		Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
1	Індустріальний	6	4	4	4
2	Київський	7	3	6	3
3	Немишлянський	14	9	10	7
4	Новобаварський	10	4	7	5
5	Основ'янський	10	3	4	1
6	Салтівський	12	7	10	7
7	Слобідський	14	7	6	3
8	Холодногірський	8	3	7	3
9	Шевченківський	15	12	16	7
10	Міська мережа	13	9	14	7
Разом		109	61	84	47

Переможцями стали **47** учасників, що складає **88,68 %** від загальної кількості учнів, які здобули перемогу в змаганнях.

Протягом двох років *успішно виступають на обласному етапі олімпіади з хімії* учні Немишлянського (7 переможців із 10 учасників – у 2022/2023 навчальному році; 9 із 14 – у 2021/2022 навчальному році) та Салтівського районів (7 із 10 – у 2022/2023 навчальному році; 7 із 12 – у 2021/2022 навчальному році), Комунального закладу «Харківський фізико-математичний ліцей № 27 Харківської міської ради Харківської області» (6 із 11 – у 2022/2023 навчальному році; 8 із 11 – у 2021/2022 навчальному році).

Підвищилися результати обласного етапу олімпіади з хімії в Новобаварському районі (5 переможців із 7 учасників – у 2022/2023 навчальному році; 4 із 10 – у 2021/2022 навчальному році). В Індустріальному районі 4 учні взяли участь у змаганнях та стали переможцями.

Два роки поспіль є переможці у Комунальному закладі «Харківський університетський ліцей Харківської міської ради Харківської області» (1 із 3 – у 2022/2023 навчальному році; 1 із 2 – у 2021/2022 навчальному році).

Зверніть увагу! Зменшилася результативність в олімпіаді учасників Основ'янського (1 із 4 – у 2022/2023 навчальному році; 3 із 10 – у 2021/2022 навчальному році) та Шевченківського районів (7 із 16 – у 2022/2023 навчальному році; 12 із 15 – у 2021/2022 навчальному році).

По ЗЗСО державного та обласного підпорядкування. У ІІІ (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії взяли участь 12 учнів із 4 ЗЗСО державного та обласного підпорядкування. Порівняно з попереднім навчальним роком кількість учасників обласної олімпіади з хімії дещо збільшилася. У 2021/2022 навчальному році участь в обласній олімпіаді взяли 9 учнів із 2 закладів освіти (таблиця 3).

Таблиця 3

Результати ІІІ (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії ЗЗСО державного та обласного підпорядкування

Назва закладу освіти	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
	Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
КЗ «Харківський науковий ліцей «Обдарованість»» Харківської обласної ради	8	6	9	3
КЗ «Харківський ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою "Рятувальник"» Харківської обласної ради	1	1	-	-
КЗ «Харківський фаховий коледж спортивного профілю» Харківської обласної ради	-	-	1	0
КЗ «Харківська спеціальна школа № 6» Харківської обласної ради	-	-	1	0
КЗ «Харківська спеціальна школа ім. В. Г. Короленка» Харківської обласної ради	-	-	1	0
Разом	9	7	12	3

Два роки поспіль переможцями змагань стають учні Комунального закладу Харківський науковий ліцей «Обдарованість»» Харківської обласної

ради. Однак порівняно з минулим навчальним роком результати їх участі в обласному етапі олімпіади *знизилися* (3 переможці з 9 учасників – у 2022/2023 навчальному році; 6 із 8 – у 2021/2022 навчальному році).

Зверніть увагу! Відсутні переможці в Комунальному закладі «Харківський фаховий коледж спортивного профілю» Харківської обласної ради, Комунальному закладі «Харківська спеціальна школа № 6» Харківської обласної ради та Комунальному закладі «Харківська спеціальна школа імені В. Г. Короленка» Харківської обласної ради. У минулому навчальному році учні цих закладів не брали участі у змаганнях.

Аналіз виконання завдань учасниками III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії

III етап Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії у 2022/2023 році відбувався у дистанційній формі.

На III (обласному) етапі олімпіади комплекти для кожної паралелі склалися із 6 відкритих завдань теоретичного туру та одного — практичного туру. Як і в попередні роки, для всіх класів (8-11) були запропоновані завдання різних рівнів складності: прості (як правило, 2 завдання на клас), типові (2-3) та складні (2-3).

Відповідно до листа Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» від 29.12.2022 № 21/08-349, який містить методичні рекомендації щодо проведення III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії у 2022/2023 навчальному році, журі при складанні завдань III етапу повинно керуватися тематичною спрямованістю завдань IV етапу Всеукраїнських та Міжнародних учнівських олімпіад з хімії попередніх років. У результаті такої спрямованості завдань, *для учнів, які мали знання з хімії у межах тільки шкільної програми, завдання олімпіади виявилися занадто складними*, що позначилося на коефіцієнтах виконання завдань і числі переможців.

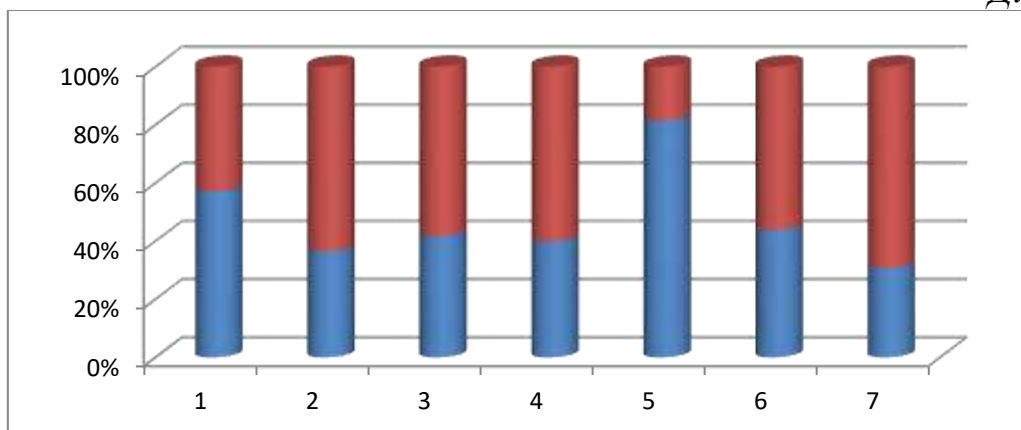
8 клас

У III етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії взяли участь **37** учнів. Із них **18** стали переможцями: I місце – 4, II місце – 7, III місце – 7. *Для восьмикласників складними виявилися завдання № 2, 3, 4, 6, 7.* Для успішного розв'язання цих завдань учням потрібно було вміти виконувати розрахунки за рівнянням Менделєєва-Клапейрона, знати властивості основних класів неорганічних сполук, мати ґрунтовні знання із властивостей сполук Алюмінію та способів установлення хімічного складу речовин. За шкільною програмою у 8-му класі більшою мірою не вивчають вищезгадані теми.

Найлегшим виявилось завдання № 5, «Інертний газ», запитання якого перевіряло знання теорії хімічного зв'язку.

На діаграмі 1 наведено коефіцієнти виконання завдань у паралелі 8-х класів.

Діаграма 1

9 клас

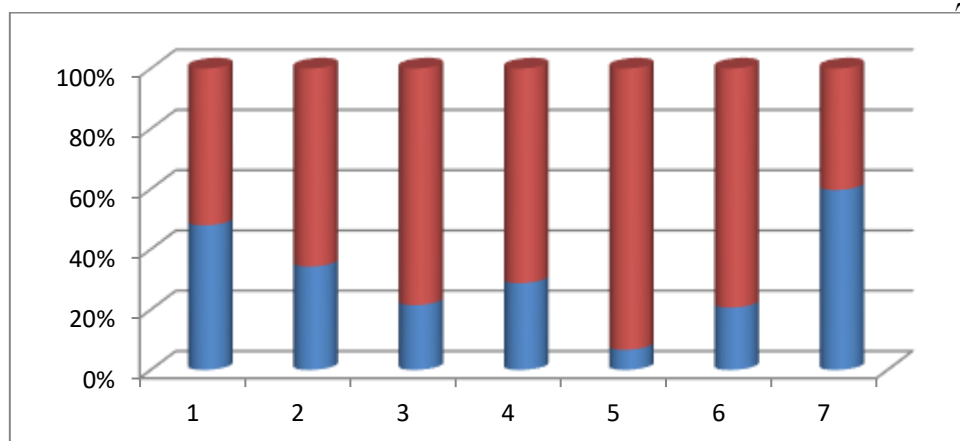
У III етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії взяли участь **32** учні. Із них **15** стали переможцями: I місце – 2, II місце – 5, III місце – 8.

Найкраще впоралися учні 9 класу із завданням експериментального туру – із нею впоралися майже 60 % учасників. У цьому завданні треба було продемонструвати навички якісного аналізу розчинів електролітів.

З іншими завданнями упоралися менше половини учасників, причому більшою мірою в межах 10-30 % учасників. *Найважчі* завдання стосувалися ґрунтовних знань щодо властивостей та методів одержання неорганічних речовин, статистичного аналізу, а також навичок здійснення стехіометричних розрахунків.

На діаграмі 2 наведено коефіцієнти виконання завдань у паралелі 9-х класів.

Діаграма 2

10 клас

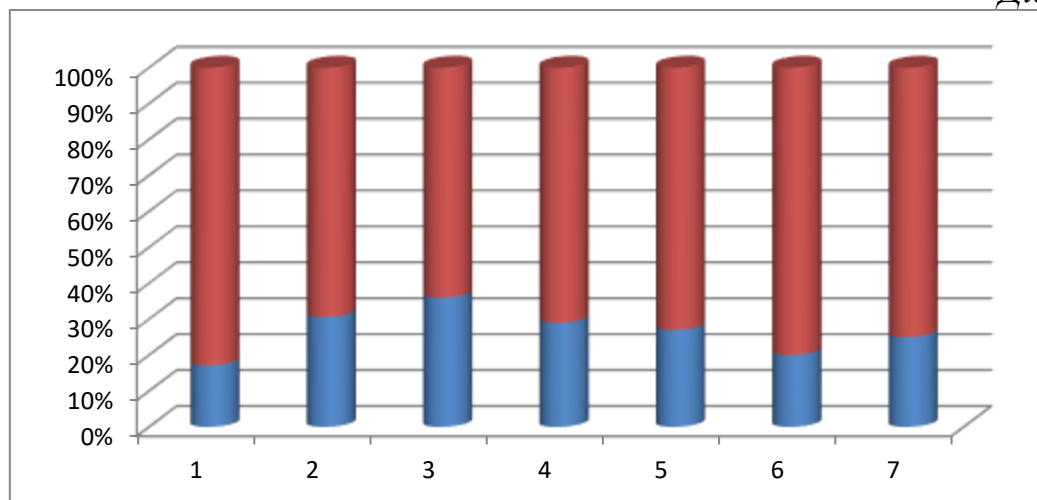
У III етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії взяли участь **26** учнів. Із них **10** стали переможцями: I місце – 2, II місце – 3, III місце – 5.

Усі завдання запропоновані учням 10-х класів на олімпіаді виявилися складними або занадто складними. Учасники олімпіади не впоралися

з розрахунками рівноважного складу розчинів слабких електролітів, здійсненням стехіометричних розрахунків, завданнями на застосування закону Геса.

На діаграмі 3 наведено коефіцієнти виконання завдань у паралелі 10-х класів.

Діаграма 3

11 клас

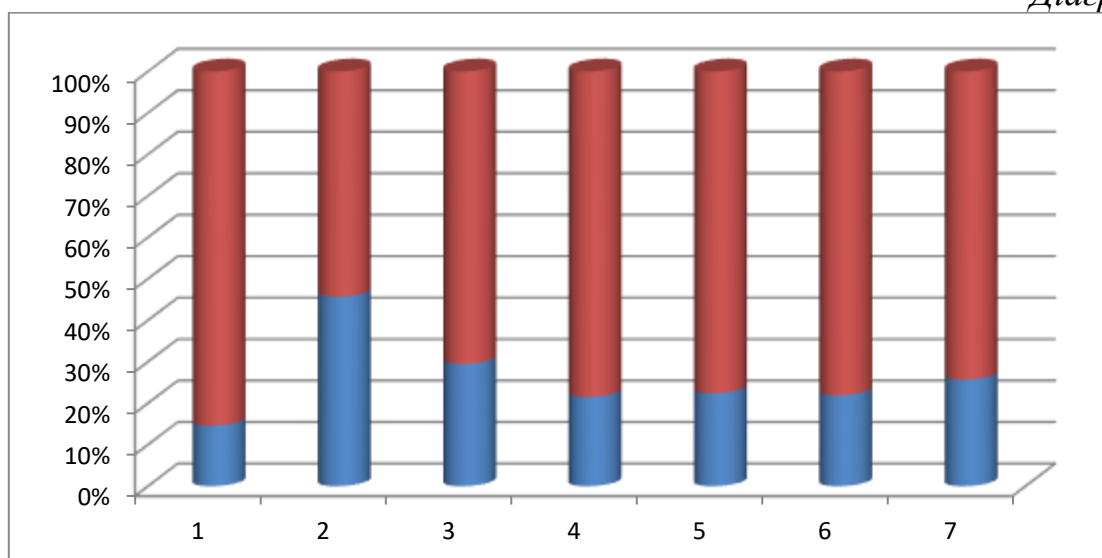
У III етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії взяли участь **22** учня. Із них **10** стали переможцями: I місце – 1, II місце – 4, III місце – 5.

Найлегшим для учнів 11 класу стало завдання № 2 – комбіноване завдання, яке поєднувало задачу на стехіометричні розрахунки за паралельними процесами та аналіз органічних сполук, продемонструвало складність 45,7 %.

Більшості учасників не вистачило ґрунтовних знань з органічної та неорганічної хімії, термохімії, кількісного аналізу, навичок здійснення складних стехіометричних розрахунків.

На діаграмі 4 наведено коефіцієнти виконання завдань у паралелі 11-х класів.

Діаграма 4

Рекомендації

У підсумку варто зазначати, що невисокі результати виконання завдань пов'язані, насамперед, із тим, що учасники більшою мірою не володіють знаннями та навичками з хімії, що виходять за межі навчальної програми.

Із метою підвищення якості підготовки учнів до успішної участі у III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії рекомендуємо вжити таких заходів:

Фахівцям ЦПРПП та ЦОТ спільно з територіальними методичними об'єднаннями:

1. Проаналізувати результати участі команди району на III етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії в порівнянні з результатами по області та ознайомити з результатами вчительську спільноту.
2. Забезпечити системність роботи з обдарованими учнями.
3. Спланувати роботу на наступний навчальний рік з урахуванням заходів (тренінгів, консультацій, майстер-класів), спрямованих на підвищення фахової майстерності вчителів хімії з питань якісної підготовки учнів до етапів Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії.
4. Організувати роботу з підготовки учнівських команд і резерву (тренувальні збори) до виступу на III етапі олімпіади, залучивши кращих фахівців закладів вищої освіти області та загальної середньої освіти району на партнерських засадах.
5. Організувати участь інтелектуально обдарованих школярів та вчителів хімії в онлайн-тренінгах із підготовки учнів Харківської області до III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії у наступному навчальному році, які щорічно проводить КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти».
6. Спільно з керівниками ТМО вчителів хімії у межах роботи методичних об'єднань ретельно спланувати на наступний навчальний рік заходи з обдарованими учнями.

Журі й оргкомітету II (районного) етапу олімпіади з хімії:

1. Проводити якісний і детальний аналіз II етапу олімпіади, оприлюднити його зміст для вчителів із метою якісної підготовки школярів до III етапу.
2. Об'єктивно підходити до визначення переможців і відповідно якісніше формувати учнівські команди для участі в III (обласному) етапі.

Учителям хімії:

1. Забезпечити якість засвоєння школярами навчального матеріалу з хімії відповідно до вимог навчальних програм з хімії та програми Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії.
2. Своєчасно спланувати індивідуальну роботу щодо підготовки учнів до II та III етапів Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії з урахуванням типових помилок, яких припускаються школярі на цих етапах олімпіади.
3. Систематично формувати й розвивати в учнів експериментальні вміння та дослідницькі навички, уміння описувати й систематизувати результати спостережень, планувати та проводити невеликі експериментальні дослідження, здійснювати вимірювання під час експериментів, узагальнювати результати та формулювати висновки.
4. Пропонувати обдарованим учням у якості індивідуальних завдань задачі підвищеної складності – нестандартні задачі та задачі олімпіад відповідних етапів минулих років.
5. Створювати умови для активної пізнавальної та творчої діяльності школярів, активно залучати їх до різних видів інтелектуальних змагань із хімії: Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії, Всеукраїнського учнівського турніру юних хіміків, Всеукраїнського учнівського турніру юних хіміків імені В.В. Скопенка, Хіміко-біологічного турніру імені І. І. Мечникова тощо.
6. Заохотити здобувачів освіти до участі в онлайн-тренінгах з підготовки учнів Харківської області до III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії, які щорічно проводить КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти».

2.9. Фізика (кількісний аналіз)

Усього по області у 2022/2023 навчальному році в III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з фізики взяли участь **129** учнів. Із них **65** учнів (**50,39 %** від загальної кількості учасників) стали переможцями змагань.

Зверніть увагу! У 2021/2022 навчальному році було **177** учасників змагань. Таким чином, кількість учасників обласної олімпіади з фізики скоротилася на **27,12 %**.

По територіальних громадах області. У III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з фізики взяли участь **20** учнів із **11** територіальних громад Харківської області (таблиця 1).

Зверніть увагу! Порівняно з попереднім навчальним роком кількість учасників обласної олімпіади з фізики у територіальних громадах області **зменшилася (на 35,48 %)**, однак **збільшилася кількість переможців (5 – у 2022/2023 навчальному році; 3 – у 2021/2022 навчальному році)**. У 2021/2022 навчальному році участь в обласній олімпіаді взяв **31** учень із **15** територіальних громад.

Не було учасників обласного етапу змагань у Богодухівській міській, Краснокутській, Коломацькій селищних (Богодухівський район), Зачепилівській, Кегичівській селищних, Старовірівській сільській (Красноградський район), Лозівській, Первомайській міських, Близнюківській селищній, Біляївській, Олексіївській сільських (Лозівський район), Мерэф'янській, Люботинській, Південній міських, Височанській, Малоданилівській, Пісочинській, Роганській, Нововодолазькій селищних, Вільхівської сільській (Харківський район), Зміївській міській, Малинівській, Новопокровській, Печенізькій селищних громадах (Чугуївський район).

Разом із тим у Балаклійській міській громаді, яка тривалий час знаходилася під окупацією, участь в обласному етапі олімпіади з фізики взяли **3** учні.

Таблиця 1

Результати III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з фізики по територіальних громадах області

№	Район	Територіальна громада	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
			Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
1	Богодухівський	Валківська міська громада	1	0	2	1
2		Золочівська селищна громада	-	-	1	0
3	Ізюмський	Балаклійська міська громада	4	1	3	0
4		Донецька селищна громада	4	0	-	-

5		Куньєвська сільська громада	1	0	-	-
6	Красноградський	Кегичівська селищна громада	2	0	-	-
7		Красноградська міська громада	-	-	2	1
8		Наталинська сільська громада	-	-	1	0
9		Сахновщинська селищна громада	2	0	1	0
10	Куп'янський	Великобурлуцька селищна громада	2	0	-	-
11		Куп'янська міська громада	3	0	-	-
12	Харківський	Безлюдівська селищна громада	1	0	3	0
13		Дергачівська міська громада	-	-	2	1
14		Південна міська громада	1	0	-	-
15		Пісочинська селищна громада	2	2	-	-
16		Солоницівська селищна громада	2	0	2	0
17	Чугуївський	Зміївська міська громада	4	0	-	-
18		Слобожанська селищна громада	1	0	2	2
19		Чугуївська міська громада	1	0	1	0
Разом			31	3	20	5

Переможцями III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з *фізики* стали учні Валківської міської (Богодухівський район), Слобожанської селищної громад (Чугуївський район), де у 2021/2022 навчальному році не було переможців, та Дергачівської (Харківський район), Красноградської міських громад, учні яких у минулому році взагалі не брали участь у змаганнях.

По місту Харків. У III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *фізики* взяли участь **100** учнів закладів загальної середньої освіти районів міста Харкова та міської мережі (Комунального закладу «Харківський фізико-математичний ліцей № 27 Харківської міської ради Харківської області»).

Зверніть увагу! Порівняно з попереднім навчальним роком (**137** учасників) кількість учасників обласної олімпіади з *фізики* зменшилася **на 27,01 %** (таблиця 2).

Найбільша кількість учасників (22) – у Шевченківському районі. У Немишлянському районі участь у змаганнях взяли 11 учнів, у Київському, Салтівському, Слобідському – 7.

Таблиця 2

Результати III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з фізики по місту Харкову

№	Район	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
		Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
1	Індустріальний	3	2	6	1
2	Київський	10	3	7	2
3	Немишлянський	11	6	11	8
4	Новобаварський	12	2	6	1
5	Основ'янський	7	0	4	0
6	Салтівський	11	4	7	3
7	Слобідський	12	7	7	5
8	Холодногірський	8	1	6	2
9	Шевченківський	25	21	22	16
10	Міська мережа (Комунальний заклад «Харківський фізико-математичний ліцей № 27 Харківської міської ради Харківської області»)	38	35	24	17
Разом		137	81	100	55

Переможцями стали 55 учасників, що складає 84,62 % від загальної кількості учнів, які здобули перемогу в змаганнях.

Стабільно високі результати участі в обласному етапі олімпіади з фізики демонструють учні Комунального закладу «Харківський фізико-математичний ліцей № 27 Харківської міської ради Харківської області» (17 переможців з 24 учасників – у 2022/2023 навчальному році; 35 із 38 – у 2021/2022 навчальному році) та Шевченківського району (16 із 22 – у 2022/2023 навчальному році; 21 із 25 – у 2021/2022 навчальному році).

Протягом двох років успішно виступають на обласному етапі олімпіади з фізики учні Немишлянського (8 переможців з 11 учасників – у 2022/2023 навчальному році; 6 із 11 – у 2021/2022 навчальному році) та Слобідського районів (5 із 7 – у 2022/2023 навчальному році; 7 із 12 – у 2021/2022 навчальному році).

Покращилася якість підготовки до обласного етапу змагань у Холодногірському районі (2 переможці з 6 учасників – у 2022/2023 навчальному році; 1 із 8 – у 2021/2022 навчальному році).

Зверніть увагу! В Індустріальному районі результати олімпіади погіршилися: 1 переможець із 6 учасників (2 із 3 – у 2021/2022 навчальному році). Два роки поспіль відсутні переможці змагань в Основ'янському районі.

По ЗЗСО державного та обласного підпорядкування. У ІІІ (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *фізики* взяли участь **9** учнів із **2** ЗЗСО обласного підпорядкування. Порівняно з попереднім навчальним роком кількість учасників обласної олімпіади з *фізики* не змінилась (таблиця 3).

Таблиця 3

Результати ІІІ (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з *фізики* ЗЗСО обласного підпорядкування

Назва закладу освіти	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
	Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
КЗ «Харківський науковий ліцей “Обдарованість”» Харківської обласної ради	7	5	8	5
КЗ «Люботинський мистецький ліцей “Дивосвіт”» Харківської обласної ради	-	-	1	0
КЗ «Харківська санаторна школа № 11» Харківської обласної ради	2	0	-	-
Разом	9	5	9	5

Переважає більшість учасників (**8**) – учні Комунального закладу «Харківський науковий ліцей “Обдарованість”» Харківської обласної ради. Два роки поспіль учні цього закладу *успішно* виступають на обласному етапі олімпіади: **5** переможців із **8** учасників – у 2022/2023 навчальному році; **5** із **7** – у 2021/2022 навчальному році. У Комунальному закладі «Люботинський мистецький ліцей “Дивосвіт”» **один** учень взяв участь в змаганнях, однак не став переможцем. У минулому навчальному році учні цього закладу взагалі не брали участь в обласній олімпіаді з *фізики*.

Аналіз виконання завдань учасниками ІІІ етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з *фізики*

Олімпійський спортивний девіз «Citius, altius, fortius – communiter», що в перекладі з латинської означає «Швидше, вище, сильніше – разом», співзвучний з ідеєю та алгоритмом учнівської олімпіади з *фізики* як масового інтелектуального змагання школярів, І-ІІІ етапи якої були успішно організовані та проведені цьогоріч в Харківській області.

Пакети завдань теоретичного та експериментального турів ІІІ етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з *фізики* був підготовлений з урахуванням головної мети проведення Всеукраїнської учнівської олімпіади з *фізики*: пошук та підтримка інтелектуально обдарованих учнів та учениць, створення умов для їхнього розвитку та самовдосконалення, поширення наукових знань, підвищення

інтересу до поглибленого вивчення фізики, а також з метою створення конкурентоспроможних умов для подальшого відбору та формування команди від Харківської області на IV етап Всеукраїнської учнівської олімпіади з фізики.

Особливістю III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з фізики цього року виявилася його дистанційна форма. Такий алгоритм організації та проведення III етапу олімпіади забезпечив максимальні умови для збереження життя та здоров'я його учасників в умовах сьогодення.

Безперечно, учасники та учасниці цього змагання для інтелектуально обдарованих школярів 8-11 класів набули корисний досвід розв'язування цікавих фізичних проблем під час теоретичного туру, спробували себе в ролі дослідників явищ природи під час експериментального туру. Особливістю завдань експериментального туру в умовах дистанційної форми проведення III етапу олімпіади з фізики було те, що вони були запропоновані на платформі <https://phet.colorado.edu> симуляцій, розроблених фахівцями Державного університету Колорадо. Ця платформа дозволяє виконувати дослідження широкого кола задач, у тому числі творчого характеру в розширеному діапазоні складності.

Не зважаючи на результат (лише половина учасників / учасниць стала переможцями різного ступеня), участь у змаганні збагатила кожного набутими ключовими та предметними компетентностями, посилила бажання брати участь у Всеукраїнській учнівській олімпіаді з фізики.

З метою допомоги в проведенні якісної підготовки школярів до змагання в наступному році, підвищення власної фахової компетентності вчителів фізики, пропонуємо аналіз виконання завдань III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з фізики в Харківській області за паралелями з оглядом типових помилок, яких припустилися учасники / учасниці змагання.

8 клас

Із завдань теоретичного туру *найуспішніше* (таблиця 4) восьмикласники/восьмикласниці впоралися із завданням № 1 на застосування знань теми «Механічний рух». 14 учнів (43,75 % учасників/учасниць цієї паралелі) за його виконання отримали максимальний бал, лише 2 учні (6,25 % учасників цієї паралелі) не отримали жодного бала.

Таблиця 4

№ завдання	Тематика завдань	Середній бал виконання завдань*
Теоретичний тур		
1	Механічний рух.	3,25
2	Перетворення енергії. Теплові явища.	1,12
3	Тиск рідин.	0,95
4	Прості механізми. Умова рівноваги важеля.	0,98
5	Теплове розширення тіл.	0,86

Експериментальний тур		
1	Дослідження залежності періоду коливачь математичного маятника від прискорення вільного падіння.	4,80

* Мах – 5 балів за виконання кожного завдання теоретичного туру, мах –10 балів за виконання завдання експериментального туру.

Найгірше восьмикласники/восьмикласниці виконали завдання № 5 на аналіз зміни параметрів тіл при тепловому розширенні: лише 1 учень повністю правильно його розв'язав, а 19 учнів (59,38 % від загальної кількості учасників/учасниць у цій паралелі) не отримали за його виконання жодного бала.

Проаналізуємо типові помилки, допущені учасниками/учасницями паралелі 8 класу при виконанні завдань теоретичного туру.

Завдання 1. Більшість учнів впорались з розв'язуванням завдання. Деякі учні застосували свої власні методи та способи розв'язування задачі, склавши відповідні алгебраїчні рівняння. Окремі учні розв'язали задачу використовуючи прості арифметичні дії. Третина учнів припустилася помилок під час складання рівняння залежності між швидкістю, шляхом та часом руху. Окремі учні припустилася помилок під час математичних обчислень.

Завдання 2. *Найпоширеніша помилка* – замість застосування рівняння умови теплового балансу використання формули для ККД або прирівнювання потенціальної енергії до кількості тепла, що отримала крапля. Також замість потенціальної енергії деякі учасники / учасниці змагання використовували формулу кінетичної енергії. 30 % учасників не впорались з цим завданням.

Завдання 3. Виявилось *занадто складним* для більшості учнів. Більшість учасників правильно знайшла масу всієї води, але не змогли знайти вагу. Лише кілька учнів змогли знайти максимальний тиск води, використавши формулу гідростатичного тиску. Також мало хто правильно встановив залежність прискорення вільного падіння від глибини занурення. На думку членів журі при розв'язуванні цього завдання учні не зовсім правильно розуміли його умову, тому припустилися багато помилок.

Завдання 4. Майже 90% учасників/учасниць не врахували силу тяжіння важеля та її обертаючий момент сили. Понад 20% – не робили рисунок і не зображували сили, що діють на важіль, не записували умову рівноваги важеля. Невелика кількість учасників/учасниць намагалася щось пояснити без запису математичних рівнянь. Тільки чотири учні змогли правильно записати рівняння моментів сил відносно точки обертання, хоча припустилися незначних помилок при алгебраїчних перетвореннях.

Завдання 5. Не враховано, що при розширенні рідини кожен з її розмірів змінився б і це вимагає використання формули для зміни об'єму, а не просто зміни лінійних розмірів. Деякі учасники/учасниці вважали, що рідина розширюється тільки вгору. Не враховано, що розширюється не тільки рідина, а й посудина, площа дна якої збільшується. *Більшість* учасників/учасниць не впорались з цим завданням.

Проаналізуємо *типові помилки*, допущені учасниками/учасницями паралелі 8 класу при виконанні **завдання експериментального туру**.

Для паралелі 8 класу було запропоновано дослідити залежність періоду коливань математичного маятника від прискорення вільного падіння. На відміну від стандартної постановки завдання, що міститься в лабораторній роботі «Дослідження коливань нитяного маятника» за шкільною програмою з фізики (7 клас), симуляція дозволила варіювати такі параметри, які неможливо, або дуже складно змінювати у реальному експерименті, розширивши можливості для обговорення таких питань. *Більшість учнів* легко справилася з інтерфейсом платформи. Складнощі викликали численні додаткові запитання і супутні завдання, зокрема про джерела похибок і умови коректного проведення експерименту. При виконанні завдання необхідно було не лише провести декілька вимірювань, але й побудувати графік залежності, що було виконано у повному обсязі лише декількома учнями. Завдання містило багато додаткових можливостей для учнів проявити їх творчі здібності і отримати бали різними шляхами, що вдалося лише одиницям. 3 учні (9,38 % від загальної кількості учасників / учасниць у цій паралелі) отримали за виконання туру максимальну суму балів.

9 клас

Найкращі результати при виконанні завдань теоретичного туру (таблиця 5) школярі показали при виконанні завдання № 2 на застосування знань про рівномірний рух матеріальної точки по колу, період обертання. 10 учнів (34,48 % учасників/учасниць цієї паралелі) отримали максимальний бал за його виконання, лише 1 учень не спромігся отримати жодного бала.

Таблиця 5

№ завдання	Тематика завдань	Середній бал виконання завдань*
Теоретичний тур		
1	Закон Архімеда.	2,09
2	Рівномірний рух матеріальної точки по колу. Період обертання.	3,14
3	Теплові явища. Кількість теплоти.	1,83
4	Електричний опір. Залежність опору провідника від його довжини, площі перерізу та матеріалу.	1,88
5	Плавання тіл. Закон Архімеда. Умови рівноваги.	0,60
Експериментальний тур		
1	Вивчення залежності доли заломленого світлового потоку від кута падіння.	4,27

* Мах – 5 балів за виконання кожного завдання теоретичного туру, мах –10 балів за виконання завдання експериментального туру.

Найскладнішим для дев'ятикласників / дев'ятикласниць виявилось завдання № 5 на застосування знань про умови рівноваги тіл, закон Архімеда. З цим завданням ніхто повністю не впорався, а 13 учнів (44,83 % учасників/учасниць цієї паралелі) не отримали за його виконання жодного бала.

Проаналізуємо типові помилки, допущені учасниками/учасницями паралелі 9 класу при виконанні завдань теоретичного туру.

Завдання 1. 17% *не почали розв'язувати завдання*. Лише 28% учасників/учасниць записали закон Архімеда, показали розуміння про зміну маси і об'єму тіла. Окремі учні допустили помилки при відніманні сил, під час математичних обчислень.

Завдання 2. *Більшість* учнів *впоралися із цим завданням*, правильно пов'язавши періоди обертання коліс машин, а також виразили швидкості руху машин через періоди обертання коліс. Основну складність при цьому викликав зв'язок частоти звуків ударів коліс з частотою їх обертання. Частина учнів не врахувала співвідношення довжин періодів та довжин сторін, припустилися помилок у відношеннях для швидкостей. Деякі допустили помилки, записуючи зв'язок швидкостей з підстановкою цих співвідношень, при математичних розрахунках.

Завдання 3. *Більшість* учасників/учасниць *частково впоралися* з цим завданням. Особливістю завдання було те, що його умова містила велику кількість зайвих даних, отже задачею учнів було не просто скомбінувати задані параметри, а проаналізувати, які дані є суттєвими для описаного явища, а які не є визначальними, що наближає описане в змісті завдання явище до реальності. Приблизно половина учасників/учасниць III етапу олімпіади цієї паралелі правильно вказали процеси, які відбуваються з лавою, і правильно написали рівняння теплового балансу. Характерною помилкою був розгляд не невеликої порції лави, а всього об'єму ділянки з лавою.

Завдання 4. *Більшість* учасників/учасниць виконали його *фрагментарно*. Вони не наважилися застосувати формулу залежності опору провідника від його довжини, площі перерізу та матеріалу, бо не зуміли її пов'язати з умовою щодо неоднорідного матеріалу конусу із змінним певним чином питомим опором.

Завдання 5. *Більшість* учнів *не змогли правильно розв'язати це завдання*. Вони застосували умову рівноваги тіла під дією кількох сил, але не змогли застосувати правила рівноваги тіла, що має вісь обертання. Учні не використали правило моментів з урахуванням усіх сил, що діють на крижину, яка плаває у воді. 50% учнів взагалі в своєму розв'язуванні не використали правило моментів. 30% взагалі не приступили до розв'язування цієї задачі. 60% учасників не розуміють взаємозв'язок тригонометричних функцій та фізичних формул.

Проаналізуємо *типові помилки*, допущені учасниками/учасницями паралелі 9 класу при виконанні **завдання експериментального туру**.

Для паралелі 9 класу було запропоновано вивчити залежність долі заломленого світлового потоку від кута падіння. На думку журі, за рідким виключенням, можна вважати, що учасників зацікавив експеримент: змінювали кути, використовували детектори, проводили розрахунки. *Більшість* розрізняли

заломлений і відбитий промені, наводили формулу закону заломлення світла. Приблизно *половина* учнів згадали про повне внутрішнє відбиття. Це відобразилося на точності визначення коефіцієнта заломлення. Розрахунок похибки провели двадцять відсотків учасників. Стільки ж указали на залежність результату експерименту від довжини хвилі світла. Слід відзначити, що визначення похибки є традиційно «слабким місцем» знань дев'ятикласників/дев'ятикласниць.

10 клас

Найкращі результати при виконанні завдань теоретичного туру десятикласники/десятикласниці показали при виконанні завдання № 1 на застосування закону збереження енергії в механічних явищах (таблиця 6). 4 учні (10,53 % учасників/учасниць цієї паралелі) отримали максимальні 5 балів за його виконання, хоча 10 учнів (26,32 % учасників/учасниць цієї паралелі) *не спромоглися отримати жодного бала*.

Таблиця 6

№ завдання	Тематика завдань	Середній бал виконання завдань*
Теоретичний тур		
1	Центральне зіткнення. Застосування закону збереження енергії в механічних явищах.	2,26
2	Рух тіла під дією кількох сил. Сила тертя. Похила площина.	1,30
3	Лінзи. Оптична сила й фокусна відстань лінзи. Формула тонкої лінзи.	1,01
4	Закон Ома для ділянки електричного кола. Послідовне й паралельне з'єднання провідників.	1,14
5	Момент сили. Умови рівноваги тіл, що мають вісь обертання. Правило моментів.	0,54
Експериментальний тур		
1	Вивчення руху скейтбордиста.	4,99

* Мах – 5 балів за виконання кожного завдання теоретичного туру, мах –10 балів за виконання завдання експериментального туру.

Найскладнішим виявилось завдання № 5 на застосування умов рівноваги тіл, що мають вісь обертання. *Ніхто з учнів повністю не впорався з цим завданням*, а 28 учнів (73,68 % від загальної кількості учасників/учасниць у цій паралелі) *не отримали за його виконання жодного бала*.

Проаналізуємо *типові помилки*, допущені учасниками/учасницями паралелі 10 класу при виконанні завдань теоретичного туру.

Завдання 1. *Третина учнів розв'язали це завдання повністю або майже повністю.* Деякі з них під час розв'язку не правильно знаходили координату центра мас трикутника, деякі робили арифметичні помилки. Ця група учнів розуміла як знаходити центр мас складної фігури на площині. 16 учнів (41%) зрозуміли, що для отримання розв'язку треба знайти координату центра мас

фігури, але не знали як це зробити для фігури такої форми. Ті, хто отримав 0 балів (10 учнів), взагалі не мали рішень для цього завдання.

Завдання 2. Зі всіх учнів *тільки один зміг повністю його розв'язати* (можливо цей учень колись розв'язував подібне завдання). 4 учні знайшли не всі величини, що вимагались. Також всі вони «загубили» числові коефіцієнти в деяких місцях. У цілому це *завдання виявилось дуже складним*, бо в ньому є багато неочевидних для учнів моментів. Наприклад, тільки один учень зміг аргументувати, що в першому випадку прискорення при розгоні та сповільненні має бути однаковим за модулем.

Завдання 3. *З ним впоралось лише 3 учні.* 14 з 38 учасників/учасниць взагалі не почали розв'язувати. *Більшість* не зрозуміла, що мова йде про фокусування променів, як у лінзі і що ми можемо застосувати відому формулу тонкої лінзи. Ті ж, хто це зрозумів, або некоректно будували хід променів в двох лінзах, або неправильно застосовували формулу лінзи для системи двох лінз.

Завдання 4. Було розв'язано повністю або частково лише малим процентом учнів. *У більшості робіт* розв'язку взагалі не було або була надана неправильна еквівалентна схема. У роботах з неправильними схемами закономірними були такі помилки: неправильне розташування відповідних амперметрів та заміна нелінійного елемента на звичайний резистор. З частки учнів, що коректно спростили схеми, у більшості неправильні записи рівняння для суми напруг у послідовному з'єднанні або неправильне використання закону збереження струмів для вузлів.

Завдання 5. *Значно малий процент учнів наблизився до правильного розв'язку цього завдання.* З тих робіт, у яких були спроби вирішення поставленої в умові проблеми, найпоширенішою помилкою було невміння коректно записати правило моментів для каменя: моменти рахувались для різних точок опору або враховувались моменти, яких не повинно бути. Серед учнів, що частково вирішили завдання, поширена була проблема з визначення напрямку дії сили нормальної реакції опори з боку каменя на куб.

Проаналізуємо *типові помилки*, допущені учасниками/учасницями паралелі 10 класу при виконанні **завдання експериментального туру**.

Для паралелі 10 класу було запропоновано вивчити рух скейтбордиста. Завдання було присвячене темі «мертва петля» і містило різного рівня завдання: побудова треку «мертва петля», теоретичний й практичний аналіз мінімальної необхідної висоти для проходження верхньої точки, побудова графіків залежності та аналіз факторів, що впливають на результат і його точність. З учасників/учасниць, що виконували це дослідження, *більшість впоралась із завданням добре* (18 учнів отримали більше 2/3 балів). Більшість втрачених балів було за наступні недоліки: за маленькій та не плавно побудований трек (що збільшує похибки вимірювань); за відсутність аналізу джерел похибок та шляхів їх зменшення; за відсутність адекватно порахованих похибок.

11 клас

Завжди результативність виступу паралелі 11 класу визиває найбільшу зацікавленість. Позмагатися прийшли вмотивовані й підготовлені випускники/випускниці, які, можливо, пов'язують своє подальше навчання в закладах вищої освіти і майбутню професійну діяльність з фізикою. Вони намагалися досягти найкращого результату в останньому змаганні з фізики учнівського рівня, дехто мав амбіції продовжити змагання на IV етап олімпіади. Загалом, якість виступу одинадцятикласників/одинадцятикласниць виявилася *найвищою* з усіх паралелей.

При виконанні завдань теоретичного туру *найкращих результатів* випускники/випускниці досягли у завданні № 1 на застосування знань особливостей прямолінійного рівноприскореного руху (*таблиця 7*). 25 учнів (83,33 % учасників/учасниць цієї паралелі) за його виконання отримали максимальні 5 балів. Ніхто не отримав 0 балів.

Таблиця 7

№ завдання	Тематика завдань	Середній бал виконання завдань*
Теоретичний тур		
1	Прямолінійний рух тіл з прискоренням.	4,43
2	Комбіноване з'єднання провідників.	2,10
3	Коливальний рух. Період коливань математичного маятника.	1,28
4	Закон збереження імпульсу. Основи МКТ.	1,22
5	Електромагнітна індукція. Перетворення енергії.	1,50
Експериментальний тур		
1	Вивчення хвиль у натягнутому джгуті.	4,75

* Мах – 5 балів за виконання кожного завдання теоретичного туру, мах –10 балів за виконання завдання експериментального туру.

Найгірше випускники впоралися із завданням № 4 на застосування знань закону збереження імпульсу, основ МКТ. Лише 2 учні повністю його виконали, а 15 учнів (50,0 % від загальної кількості учасників/учасниць у цій паралелі) не отримали за його виконання жодного бала.

Проаналізуємо *типові помилки*, допущені учасниками/учасницями паралелі 11 класу при виконанні завдань теоретичного туру.

Завдання 1. Переважна *більшість* учасників впоралися із завданням – більше вісімдесяти відсотків мають максимальний результат. Системні помилки відсутні. Неточності зводились до пропуску двійки у формулі шляху, або в кінцевій відповіді забули додати шлях на прискоренні і гальмуванні.

Завдання 2. *Більшість* учасників/учасниць, з тих хто не виконав завдання, не розуміють, що ідеальний амперметр має нульовий опір, а значить нульову різницю потенціалів. Як результат, можна з'єднати між собою точки, до яких підключено амперметр, для побудови еквівалентної схеми, яка матиме лише послідовні та паралельні з'єднання опорів. Основною помилкою при розв'язанні

завдання виявилася неправильна еквівалентна схема. Відсутність доведення факту того, що струм, який тече по першому амперметру, дорівнює $2/3$ струму, який тече по верхній частині кола. (та аналогічного твердження для другої частини) – помилка деяких тих, хто накреслив правильну еквівалентну схему.

Завдання 3. *З цим завданням упоралось лише 4 учня. 8 з 30 взагалі не почали розв'язувати. Завдання виявилось складним, оскільки треба було зробити декілька нетипових та математично складних кроків, а саме: правильно записати залежність довжини маятника від часу; правильно отримати залежність амплітуди коливання від довжини маятника, при умові повільного зменшення довжини; провести відповідне інтегрування, або зрозуміти, як просумувати шляхи, що проходить тіло під час коливань. Тому переважна більшість обмежувалась записом формули для періоду коливань математичного маятника і далі не просувалась.*

Завдання 4. *Завдання виявилось складним – дві третини учасників / учасниць не приступили до розв'язання або майже нічого не зробили. Серед наявних помилкових розв'язань можна відмітити неправильні формули молекулярно-кінетичної теорії для енергії, і практично повністю відсутню спроможність учнями нехтувати малими доданками, що призводило до громіздких формул, і, як наслідок, помилок на фінальних стадіях викладок.*

Завдання 5. *Більшість учасників / учасниць не виконала завдання, бо не змогли побудувати ланцюжок від зміни магнітного поля через індукційний струм у кільці та його нагрівання через цей струм. Також для тих, хто подолав перший крок, було не просто отримати правильне рівняння теплового балансу. Учасників/ учасниць також увело в оману потенційне розширення кільця за рахунок нагрівання.*

Проаналізуємо *типові помилки*, допущені учасниками/учасницями паралелі 11 класу при виконанні **завдання експериментального туру**.

Завдання було присвячене складній темі «біжучі і стоячі хвилі» і містило різного рівня завдання, від простих, з якими *впоралася більшість учасників/ учасниць*, до високого рівня, які у повній мірі *виконали лише декілька учасників/ учасниць*. Складність викликала не лише побудова графіка залежності, який необхідно було отримати на основі отриманих експериментальних даних, але і виконання самого симуляційного експерименту. Отримання стоячих хвиль за наявності дисипацій можливо лише наближено, і учасникам/учасницям було необхідно обрати коректний набір вхідних параметрів, для яких отримання цієї залежності було найбільш точним. Завдання цього туру дозволило опрацювати тему, недоступну для реального експерименту, оскільки необхідне обладнання є надто складним. Однак завдяки симуляціям стало можливим дослідити це дуже важливе явище і запропонувати випускникам реалізувати творчі підходи при виконанні цього експериментального завдання.

Зверніть увагу! *Типові помилки*, які із року в рік часто зустрічаються в учнівських роботах.

Теоретичний тур.

1. Учні не уважно читають умову завдання, тому починають шукати відповідь із неправильно використаних даних.

2. Деякі учасники/учасниці змагання зневажливо ставляться до запису короткої умови задачі, обираючи не типові буквені позначення для фізичних величин, нехтуючи використанням системи СІ.

3. Учні не вміють будувати загальний хід розв'язання поставленої фізичної проблеми, аналізувати запропоновані в завданні фізичні умови, помиляються при математичних перетвореннях і розрахунках.

4. Часто фізичні проблеми, про які йдеться в завданнях, школярі розв'язують із суто математичним підходом, без пояснень фізичних явищ, закономірностей, які описують ці явища.

5. Не завжди учні перевіряють одиниці шуканих величин. оцінюють реальність отриманої відповіді.

6. Плутають формули для розрахунку кількості теплоти при теплових процесах.

7. Не вміють використовувати (і правильно креслити) еквівалентні схеми електричних кіл.

8. Не враховують напрямки діючих на тіло сил у завданнях на рух тіл під дією кількох сил.

9. Не знають (або плутають величини) основних фізичних законів та формул.

10. Не вміють складати рівняння теплового балансу.

11. Учасники/учасниці III етапу олімпіади часто нехтують ґрунтовним поясненням ходу розв'язку, нібито члени журі самі мають здогадатися, що учень мав на увазі. Школярі не звертають уваги на те, що саме вони мають презентувати докладний розв'язок із поясненнями поставленої перед ними проблеми.

Експериментальний тур.

1. Учасники/учасниці III етапу олімпіади з фізики не вміють складати план своєї роботи, обирати раціональний порядок вимірювання, обґрунтовувати свої дії, оцінювати похибки проведених вимірювань, пояснювати, чим ці похибки зумовлені.

2. Дуже мало робіт містить грамотний і лаконічний план експерименту.

3. Школярі не вміють описувати й систематизувати результати спостережень, здійснювати вимірювання фізичних величин, робити узагальнення й висновки.

4. Учасники/учасниці III етапу олімпіади демонструють недостатньо сформовані експериментальні вміння та дослідницькі навички, недосконалі вміння планувати й проводити невеликі експериментальні дослідження, здійснювати вимірювання фізичних величин, робити узагальнення й висновки (що є одним із завдань шкільного курсу фізики основної школи).

Висновки

1. Загальна результативність виступу учасників III етапу олімпіади з фізики низька.

2. Результативність виконання завдань теоретичного та експериментального турів свідчить про певні прогалини в опануванні учасниками/учасницями матеріалом шкільної програми з фізики, у формуванні ключових компетентностей.

3. Найвищу результативність виконання завдань продемонстрували учні з паралелі 11 класу.

4. Учасники III етапу олімпіади з фізики загалом продемонстрували кращу результативність при виконанні завдань експериментального туру.

5. Проведення експериментального туру дистанційно у віртуальній лабораторії є доцільним, не супроводжується плагіатом, і викликає жвавий інтерес у школярів – учасників змагання.

Рекомендації

Із метою підвищення якості підготовки учнів до успішної участі у III етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з фізики рекомендуємо вжити таких заходів:

Фахівцям ЦПРП та ЦОТ:

1. Проаналізувати результати участі команди району на III етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з фізики в порівнянні з результатами по області.
2. Забезпечити системність роботи з обдарованими учнями.
3. Організувати роботу з підготовки учнівських команд і резерву (тренувальні збори) до виступу на III етапі олімпіади, залучивши кращих фахівців закладів загальної середньої освіти району.
4. Організувати участь інтелектуально обдарованих школярів та вчителів фізики в онлайн-тренінгах із підготовки учнів Харківської області до II та III етапів Всеукраїнської учнівської олімпіади з фізики у наступному навчальному році, які щорічно проводить КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти».
5. Спільно з керівниками ТМО вчителів фізики та астрономії у межах роботи методичних об'єднань спланувати на наступний навчальний рік заходи з обдарованими учнями.

Керівникам ТМО вчителів фізики та астрономії:

1. Проаналізувати результати виступу команд районів області на III етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з фізики в порівнянні з результатами по області.

2. Ознайомити членів ТМО із представленим аналізом виконання завдань III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з фізики в Харківській області.
3. Спланувати роботу на наступний навчальний рік з урахуванням заходів (тренінгів, консультацій, майстер-класів), спрямованих на підвищення фахової майстерності вчителів фізики з питань якісної підготовки учнів до етапів Всеукраїнської учнівської олімпіади з фізики.
4. Систематично організовувати обмін досвідом із проведення демонстраційного та фронтального експерименту на уроках фізики.
5. Спланувати в межах роботи територіальних методичних об'єднань на наступний навчальний рік заходи з інтелектуально обдарованими школярами.

Учителям фізики:

1. Забезпечити якість засвоєння школярами навчального матеріалу з фізики відповідно до вимог навчальних програм з фізики та вимог Нової української школи.
2. Своєчасно спланувати індивідуальну роботу щодо підготовки учнів до II та III етапів Всеукраїнської учнівської олімпіади з фізики з урахуванням типових помилок, яких припускаються школярі на цих етапах олімпіади.
3. На уроках приділяти увагу формуванню в учнів алгоритмічних прийомів розв'язування фізичних задач та евристичних способів пошуку розв'язування різноманітних фізичних проблем.
4. Розвивати просторове мислення учнів, учити їх робити чіткі та правильні (з точки зору фізики) пояснювальні малюнки та креслення до розв'язків.
5. Систематично формувати й розвивати в учнів експериментальні вміння та дослідницькі навички, уміння описувати й систематизувати результати спостережень, планувати та проводити невеликі експериментальні дослідження, здійснювати вимірювання фізичних величин, робити узагальнення й висновки.
6. Пропонувати обдарованим учням у якості індивідуальних завдань задачі підвищеної складності – олімпіадні та нестандартні задачі.
7. Створювати умови для активної пізнавальної та творчої діяльності школярів, активно залучати їх до різних видів інтелектуальних змагань із фізики: Всеукраїнської учнівської олімпіади з фізики, Всеукраїнських учнівських турнірів юних фізиків, юних винахідників і раціоналізаторів, Всеукраїнського фізичного конкурсу «Левеня» тощо.
8. Заохотити школярів до участі в онлайн-тренінгах з підготовки учнів Харківської області до III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з фізики, які щорічно проводить КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти».

2.10. Астрономія (кількісний аналіз)

Усього по області у 2022/2023 навчальному році в III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *астрономії* взяли участь **47** учнів. Із них **23** учні (**48,94 %** від загальної кількості учасників) стали переможцями змагань.

Зверніть увагу! У 2021/2022 навчальному році було **56** учасників змагань. Таким чином, кількість учасників обласної олімпіади з *астрономії* скоротилася на **16,07 %**.

По територіальних громадах області. У III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *астрономії* взяли участь **11** учнів з **8** територіальних громад Харківської області, які стали переможцями (таблиця 1).

Зверніть увагу! Порівняно з попереднім навчальним роком кількість учасників обласної олімпіади з *астрономії* у територіальних громадах області зменшилася (на **21,43 %**). Для порівняння: у 2021/2022 навчальному році участь в обласній олімпіаді взяли **14** учнів із **6** територіальних громад.

Не було учасників обласного етапу змагань у Богодухівській міській, Золочівській, Краснокутській, Коломацькій селищних (Богодухівський район), Барвінківській міській, Донецької селищної (Ізюмський район), Красноградській міській, Зачепилівській селищній, Старовірівській сільській громадах (Красноградський район), усіх громадах Лозівського району, Дергачівській, Люботинській, Мереш'янській, Південній міських, Височанській, Малоданилівській, Нововодолазькій, Пісочинській, Роганській, Солоницівській селищних, Вільхівській сільській (Харківський район), Чугуївській міській, Малинівській, Новопокровській, Печенізькій селищних громадах (Чугуївський район).

Разом із тим у Балаклійській міській громаді, яка тривалий час знаходилася під окупацією, участь в обласному етапі олімпіади з *астрономії* взяв **1** учень.

У 2022/2023 навчальному році є учасники обласної олімпіади з *астрономії* у Кегичівській, Наталинській, Сахновщинській селищній (Красноградський район), Безлюдівській селищній громадах (Харківський район), тоді як у минулому навчальному році учні цих громад не брали участь у змаганнях.

Таблиця 1

Результати III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з *астрономії* по територіальних громадах області

№	Район	Територіальна громада	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
			Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
1	Богодухівський	Валківська міська громада	2	0	1	0

2	Ізюмський	Балаклійська міська громада	3	2	1	0
3	Красноградський	Красноградська міська громада	2	1	-	-
4		Кегичівська селищна громада	-	-	1	0
5		Наталинська сільська громада	-	-	1	0
6		Сахновщинська селищна громада	-	-	1	0
7	Куп'янський	Куп'янська міська громада	4	1	-	-
8	Харківський	Безлюдівська селищна громада	-	-	2	0
9	Чугуївський	Зміївська міська громада	2	2	2	1
10		Слобожанська селищна громада	1	1	2	1
Разом			14	7	11	2

Переможцями III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з *астрономії* стали **2** учасники з **2** територіальних громад (**7** із **5** – у 2021/2022 навчальному році). Два роки поспіль є переможці на обласному етапі олімпіади з *астрономії* у Зміївській міській (**1** із **2** учасників – у 2022/2023 навчальному році; **2** із **2** – у 2021/2022 навчальному році) та Слобожанській селищній громадах Чугуївського району (**1** переможець із **2** учасників – у 2022/2023 навчальному році; **1** учасник; **1** переможець – у 2021/2022 навчальному році).

По місту Харків. У III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *астрономії* взяли участь **32** учні закладів загальної середньої освіти районів міста Харкова та міської мережі (Комунального закладу «Харківський фізико-математичний ліцей № 27 Харківської міської ради Харківської області»).

Зверніть увагу! Порівняно з попереднім навчальним роком (**38** учасників) кількість учасників обласної олімпіади з *астрономії* зменшилася **на 15,79 %** (таблиця 2).

Найбільша кількість учасників (**8**) – у Комунальному закладі «Харківський фізико-математичний ліцей № 27 Харківської міської ради Харківської області», серед районів міста Харкова (**5**) – у Шевченківському.

Таблиця 2

**Результати III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади
з астрономії по місту Харкову**

№	Район	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
		Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
1	Індустріальний	1	1	2	0
2	Київський	3	1	2	2
3	Немишлянський	4	3	4	2
4	Новобаварський	4	0	2	1
5	Основ'янський	2	1	2	1
6	Салтівський	6	2	3	1
7	Слобідський	3	0	2	2
8	Холодногірський	2	0	2	0
9	Шевченківський	6	3	5	4
10	Міська мережа (Комунальний заклад «Харківський фізико-математичний ліцей № 27 Харківської міської ради Харківської області»)	7	7	8	6
Разом		38	18	32	19

Переможцями стали **19** учасників, що складає **82,61 %** від загальної кількості учнів, які здобули перемогу в змаганнях.

Два роки поспіль *успішно* виступають на обласному етапі олімпіади з астрономії учні Комунальному закладі «Харківський фізико-математичний ліцей № 27 Харківської міської ради Харківської області» (**6** переможців із **8** учасників – у 2022/2023 навчальному році; **7** із **7** – у 2021/2022 навчальному році). Однак порівняно з минулим навчальним роком результати дещо *знизилися*.

Підвищилися результати III етапу олімпіади з астрономії у Шевченківському (**4** переможці з **5** учасників – у 2022/2023 навчальному році; **3** із **6** – у 2021/2022 навчальному році), Київському (**2** із **2** – у 2022/2023 навчальному році; **1** із **3** – у 2021/2022 навчальному році), Слобідському районах (**2** із **2** – у 2022/2023 навчальному році; **жодного** з **3** – у 2021/2022 навчальному році), Новобаварському (**1** із **2** – у 2022/2023 навчальному році; **жодного** з **4** – у 2021/2022 навчальному році), але *знизилися* в Індустріальному (**жодного** з **2** – у 2022/2023 навчальному році; **1** переможець; **1** учасник – у 2021/2022 навчальному році), Немишлянському районах (**2** з **4** – у 2022/2023 навчальному році; **3** з **4** – у 2021/2022 навчальному році).

Зверніть увагу! Протягом двох років в Основ'янському районі є переможці змагань (**1** із **2** учасників), тоді як в Холодногірському вони відсутні.

По ЗЗСО державного та обласного підпорядкування. Як і в минулому навчальному році, у III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з

астрономії взяли участь 4 учні Комунального закладу «Харківський науковий ліцей “Обдарованість”» Харківської обласної ради, серед яких 2 – стали переможцями змагань (таблиця 3).

Таблиця 3

Результати III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з астрономії ЗЗСО обласного підпорядкування

Назва закладу освіти	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
	Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
КЗ «Харківський науковий ліцей “Обдарованість”» Харківської обласної ради	4	2	4	2
Разом	4	2	4	2

Аналіз виконання завдань учасниками III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з астрономії

Відомий вислів давньоримського філософа Луція Сенеки «Per aspera ad astra», що в перекладі з латинської «Через тернії до зір», означає «Через зусилля до перемоги», співзвучний з ідеєю та алгоритмом учнівської олімпіади з астрономії як масового інтелектуального змагання школярів, I-III етапи якої були успішно організовані та проведені цьогоріч в Харківській області.

Пакети завдань для паралелей 10 та 11 класів III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з астрономії були підготовлені з урахуванням головної мети проведення Всеукраїнської учнівської олімпіади з астрономії: пошук та підтримка інтелектуально обдарованих учнів та учениць, створення умов для їхнього розвитку та самовдосконалення, поширення наукових знань, стимулювання інтересу учнівської молоді до астрономії та астрофізики, збагачення та розширення астрономічної освіти у закладах загальної середньої освіти, а також з метою створення конкурентоспроможних умов для подальшого відбору та формування команди від Харківської області на IV етап Всеукраїнської учнівської олімпіади з астрономії.

Особливістю III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з астрономії другий рік поспіль виявилася його дистанційна форма. Такий алгоритм організації та проведення III етапу олімпіади забезпечив максимальні умови для збереження життя та здоров'я його учасників в умовах сьогодення.

З метою допомоги в проведенні якісної підготовки школярів до змагання в наступному році, підвищення власної фахової компетентності вчителів, які навчають астрономії, пропонуємо аналіз виконання завдань III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з астрономії в Харківській області за паралелями з оглядом типових помилок, яких припустилися учасники / учасниці змагання.

10 клас

Особливістю участі школярів у Всеукраїнській учнівській олімпіаді з астрономії за паралель 10 класу є те, що вони ще не вивчають астрономію як предмет у закладах загальної середньої освіти. Тому зміст завдань, в основному, зорієнтований на зміст вивченого в курсі природознавства матеріалу з астрономії, знання основ механіки шкільного курсу фізики. Ураховується й те, що змагання розраховані на зацікавлених астрономією учнів, які спроможні із доступних віку джерел самостійно знайомитися з характеристиками складових Всесвіту, спостерігати об'єкти зоряного неба, вивчати їх особливості.

Кожного року за цю паралель виступають кілька учнів 8-9-х класів (2 учні у цьому році, 10 % від загальної кількості учасників паралелі 10 класу), що демонструє їхній інтерес до астрономії і гарну підготовку, оскільки на II етапі змагань вони змогли випередити більш старших суперників. Вони навіть увійшли до складу переможців: Тихий Максим, учень 9 класу Спеціалізованої економіко-правової школи I-III ступенів з поглибленим вивченням іноземної мови приватного вищого навчального закладу Харківського гуманітарного університету «Народна українська академія» посів I місце, Чуаселі Катерина, учениця 9 класу Комунального закладу «Харківська гімназія № 169 Харківської міської ради Харківської області», посіла II місце. Ці приклади свідчать, що особиста зацікавленість дитини астрономією має важливу роль у ході підготовки учнів до олімпіади.

Із завдань III етапу олімпіади *найуспішніше (таблиця 4)*, з огляду на максимальну кількість балів за завдання, учасники / учасниці паралелі 10 класу впоралися із завданням № 6 на визначення періоду обертання зір у подвійній системі. 2 учні (10,0 % учасників цієї паралелі) за його виконання отримали максимальний бал, 4 учні (20,0 % учасників цієї паралелі) не отримали жодного бала.

Таблиця 4

№ завдання	Тематика завдань	Середній бал виконання завдань*
1	Сучасні наземні й космічні телескопи.	4,25
2	Взаємодія тіл. II космічна швидкість.	6,05
3	Рух тіл. Кінетична енергія тіл.	2,35
4	Характеристики планет Сонячної системи та їх супутників.	2,70
5	Землю як планета Сонячної системи.	4,10
6	Подвійні зорі. Визначення періоду обертання зір у подвійній системі.	3,00

* Мах – 5 балів за виконання завдань № 3, № 6. Мах – 10 балів за виконання завдань № 1, № 2, № 5. Мах – 20 балів за виконання завдання № 4.

Найгірше учасники / учасниці III етапу олімпіади впоралися із завданням № 4 на застосування знань про характеристики планет Сонячної системи та їх супутників. *Ніхто не набрав за його виконання максимально можливої кількості*

балів. 10 учнів (50,0 % від загальної кількості учасників цієї паралелі) *не набрали за виконання цього завдання жодного бала* із 20 можливих.

Загалом, учні *успішніше* розв'язували простіші завдання із меншою кількістю балів за їх виконання.

Проаналізуємо *типові помилки*, допущені учасниками / учасницями паралелі 10 класу при виконанні завдань III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з астрономії.

Завдання 1. Складність була пов'язана з нерозумінням поняття «потік частинок», яке не входить в шкільну програму, але є цілком зрозумілим хоча би виходячи з розмірності цієї величини.

Завдання 2. *Найскладнішим* виявилось вірне зрозуміння вказівки, що метеорит падає на поверхню з мінімально можливою швидкістю. Більшість учасників уважали, що це перша космічна швидкість для Марса. Але важливо розуміти, що метеорити приходять на Марс не з низької колової орбіти, а з інших частин Сонячної системи. То значить, що Марс вони зустрічають щонайменше з другою космічною швидкістю.

Завдання 3. Неправильне розуміння поняття «та ж сама орбіта». Чомусь це інтерпретувалось як орбіта з таким самим радіусом, у той час як треба було вважати, що співпадають усі елементи орбіти, з чого робиться висновок, що зіткнення відбувалося зі швидкістю, що наближається до нуля.

Завдання 4. *Більшість* учасників / учасниць розраховували, яку частину диску Сонця може закрити Фобос, порівнюючи лінійні, а не кутові розміри.

Завдання 5. При розрахунку маси атмосфери школярі намагалися користуватися газовими законами, замість використання простого співвідношення: «тиск \times площу поверхні = маса \times прискорення вільного падіння».

Завдання 6. Спостерігалось неврахування того факту, що в системі двох тіл порівняної маси не можна вважати, що одне тіло обертається навколо іншого, а тільки розглядати рух обох тіл навколо спільного центру мас.

11 клас

Як видно з представлених в *таблиці 5* даних з огляду на максимальну кількість балів за завдання, *найуспішніше* одинадцятикласники / одинадцятикласниці впорались із завданням № 1 на знаходження характеристик планет та супутників планет Сонячної системи. 4 учнів за його виконання отримали максимальний бал, лише 2 учні не отримали жодного бала.

Таблиця 5

№ завдання	Тематика завдань	Середній бал виконання завдань*
1	Характеристики планет Сонячної системи та їх супутників.	2,81
2	Зоряні величини. Визначення відстаней до небесних тіл.	3,63
3	Небесні координати.	1,41

4	Зоряні величини. Визначення відстаней до небесних тіл. Зорі. Характеристики зір.	2,26
5	Визначення характеристик планет Сонячної системи	3,22
6	Фізично-змінні зорі.	2,26

* Мах – 5 балів за виконання завдань № 1, № 3. Мах – 10 балів за виконання завдань № 2, № 4, № 5. Мах – 20 балів за виконання завдання № 6.

Найгірше школярі впорались із завданнями № 6 на знаходження характеристик фізично-змінних зір. Лише 1 учасник набрав за його виконання максимально можливу кількість балів, а 15 учнів (55,56 % від загальної кількості учасників цієї паралелі) не набрали за його виконання жодного бала з 20 можливих.

Проаналізуємо *типові помилки*, допущені учасниками / учасницями паралелі 11 класу при виконанні завдань III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з астрономії.

Завдання 1. При розрахунку маси атмосфери школярі намагалися користуватися газовими законами, замість використання простого співвідношення: «тиск \times площу поверхні = маса \times прискорення вільного падіння».

Завдання 2. Учні використовували формулу Погсона (що пов'язує абсолютну та видиму зоряну величину з відстанню до об'єкта) не помітивши, що відстань в задачі задана не в парсеках а в світлових роках. При розрахунку кутового розміру МЗ1 використовувались загальні тригонометричні формули, не враховуючи їх спрощення для малих кутів. Це не є помилкою, але призводить до зайвої витрати часу.

Завдання 3. Учні проявили невміння оцінити пряме сходження Сонця на задану дату, та нечітке розуміння того, що в фазі 90° Місяць знаходиться на $90^\circ = 6$ годин від Сонця по прямому сходженню.

Завдання 4. Типовим виявилось незнання наявності залежності між періодом та світністю цефеїд.

Завдання 5. До шкільної програми дійсно не входить питання про розрахунок площі еліпса. Але автори задачі вважали, що учасник обласного етапу олімпіади з астрономії може розуміти, що кожна геометрична фігура, якщо на неї дивитися під кутом, виглядає як зменшена в \cos того куту разів за площею.

Завдання 6. Лише два учасники розглянули обидва варіанти будови подвійної системи. Більшість з тих, хто подолав цю задачу запинились на одному варіанті. Майже ніхто не знав наближеного співвідношення типу $0.1m \Leftrightarrow 0.1$ за інтенсивністю світла.

Звертаємо також увагу на *типові помилки*, які зустрічалися в учнівських роботах.

1. Некоректна робота з розмірностями та одиницями фізичних та астрономічних одиниць. Якщо розмірність й перевіряється, то лише в загальному вигляді (LMT), що не відрізняє, наприклад, метри та парсеки. Потім при

підстановці в кінцеву формулу позначення величин опускаються й метри скорочуються с парсеками.

2. Часті помилки з приставками дрібності/кратності (мілі-, кіло- та ін.), якщо відповідна величина входить в формулу в ступеню, що різниться від одиниці. Ось й бачило журі в роботах щось типу $1\text{км}^2 = 10^3\text{м}^2$ замість 10^6м^2 .

3. Якщо в задачі треба розрахувати декілька пов'язаних величин, то виводять кінцеву формулу окремо для кожної, не користуючись можливістю розрахувати спочатку деяку проміжну величину, щоб не робити багато однотипних підстановок чисел, під час яких збільшується вірогідність чисельної помилки. До того ж розрахунок проміжних величин дає змогу робити поточний контроль результатів, перевіряючи, наприклад швидкість на фізичну допустимість ($V < C$).

4. Кумедна помилка, пов'язана з використанням Інтернету під час роботи (що взагалі заборонено!). Браузери часто не вміють підіймати індекси, й журі читало в роботі: «маса Сонця $2 \cdot 1030$ кг...».

5. Нерозрізнення градусів та радіанів. «0.5 градусів – то малий кут, тому $\sin 0.5^\circ = 0.5$ ».

Висновки

1. Учні загалом мають слабку теоретичну та практичну підготовку з астрономії.

2. Школярі не вміють аналізувати завдання й застосовувати міжпредметні зв'язки з фізикою, математикою, географією.

3. Низька математична підготовка учасників олімпіади, невміння проводити розрахунки й аналізувати отриманий результат.

4. Високу результативність демонструють учні закладів освіти, у яких систематично проводиться індивідуальна підготовка школярів до Всеукраїнської учнівської олімпіади з астрономії або ведеться систематична позашкільна робота з астрономії.

Рекомендації

Із метою підвищення якості підготовки учнів до успішної участі у III етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з астрономії рекомендуємо вжити таких заходів:

Фахівцям місцевих органів управління у сфері освіти та ЦПРПП:

1. Проаналізувати результати участі команди району на III етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з астрономії в порівнянні з результатами по області.
2. Організувати участь інтелектуально обдарованих школярів та вчителів, які навчають астрономії, в онлайн-тренінгах із підготовки учнів Харківської області до III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з астрономії в наступному навчальному році, які щорічно проводить КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти».
3. Спільно з керівниками ТМО вчителів фізики та астрономії у межах роботи методичних об'єднань спланувати та урізноманітнити заходи з обдарованими учнями на наступний навчальний рік.

Керівникам ТМО вчителів фізики та астрономії:

1. Разом з учителями, які навчають астрономії, ознайомитися з аналізом проведення III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з астрономії у 2022/2023 навчальному році в Харківській області.

2. Проаналізувати результати виступу команд районів області на III етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з астрономії в порівнянні з результатами по області.

3. У межах роботи ТМО проводити обговорення складних тем із навчальних програм з астрономії, обмін досвідом, практикуми з розв'язування астрономічних задач, завдань практичної спрямованості.

4. Спланувати роботу ТМО на наступний навчальний рік з урахуванням заходів, спрямованих на підвищення фахової майстерності вчителів, які викладають астрономію та інтегровані курси природничої освітньої галузі для 5-6 класів; питань якісної підготовки учнів до Всеукраїнської учнівської олімпіади з астрономії (тренінгів, консультацій, тимчасових творчих колективів тощо).

Учителям, які навчають астрономії та інтегрованим курсам природничої освітньої галузі в 5 - 6 класах:

1. Опрацювати представлені аналітично-інформаційні матеріали, узяти до відома та виконувати надані рекомендації.

2. Забезпечити якість засвоєння школярами навчального матеріалу з астрономії відповідно до навчальних програм.

3. Забезпечити системність роботи з обдарованими учнями.

4. Урізноманітнити й посилити індивідуальну роботу щодо підготовки учнів 10-11-х класів до I-III етапів Всеукраїнської учнівської олімпіади з астрономії.

5. При підготовці учнів до участі в учнівській олімпіаді з астрономії урахувати типові помилки, яких припускаються школярі на III етапі олімпіади, розв'язувати завдання, які певною мірою потребують використання математичного апарату, знань фізичних та астрономічних понять і законів, каталогів щодо знаходження астрономічних об'єктів та їхніх характеристик.

6. Пропонувати обдарованим учням у якості індивідуальних завдань олімпіадні та нестандартні задачі, завдання на спостереження об'єктів зоряного неба.

7. Заохотити школярів до участі в онлайн-тренінгах із підготовки учнів до III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з астрономії у наступному навчальному році, які систематично проводить КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти».

8. За можливості організувати роботу факультативів, гуртків з астрономії.

9. Активно використовувати можливості Харківського планетарію імені Ю.О. Гагаріна для підвищення рівня знань з астрономії та популяризації астрономічних знань серед учнівської молоді.

2.11. Історія (кількісний аналіз)

Усього по області у 2022/2023 навчальному році в III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *історії* взяли участь **129** учнів. Із них **64** учні (**49,61 %** від загальної кількості учасників) стали переможцями змагань.

Зверніть увагу! У 2021/2022 навчальному році було **181** учасник змагань. Таким чином, кількість учасників обласної олімпіади з *історії* скоротилася на **28,73 %**.

По територіальних громадах області. У III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *історії* взяли участь **27** учнів із **14** територіальних громад Харківської області (таблиця 1).

Зверніть увагу! Порівняно з попереднім навчальним роком кількість учасників обласної олімпіади з *історії* у територіальних громадах області **зменшилася майже удвічі**. Для порівняння: у 2021/2022 навчальному році участь в обласній олімпіаді взяли **57** учнів із **28** територіальних громад.

Не було учасників обласного етапу змагань у Краснокутській, Коломацькій селищних (Богодухівський район), Барвінківській міській, Борівській, Донецькій селищних (Ізюмський район), Зачепилівській, Кегичівській селищних, Старовірівській сільській (Красноградський район), Лозівській, Первомайській міських, Близнюківській селищній, Біляївській, Олексіївській сільських (Лозівський район), Люботинській, Мерэф'янській, Південній міських, Височанській, Малоданилівській, Пісочинській, Роганській селищних, Вільхівській сільській (Харківський район), Малинівській, Новопокровській, Печенізькій селищних громадах (Чугуївський район).

Разом із тим у Балаклійській міській громаді, яка тривалий час знаходилася під окупацією, участь в обласному етапі олімпіади з *історії* взяли **4** учні.

Таблиця 1

Результати III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з *історії* по територіальних громадах області

№	Район	Територіальна громада	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
			Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
1	Богодухівський	Богодухівська міська громада	1	1	1	1
2		Валківська міська громада	3	0	3	0
3		Золочівська селищна громада	4	0	1	0
4		Коломацька селищна громада	2	0	-	-
5	Ізюмський	Балаклійська міська громада	3	0	4	0

6		Барвінківська міська територіальна громада	1	0	-	-
7		Борівська селищна громада	2	0	-	-
8		Донецька селищна громада	3	0	-	-
9		Куньєвська сільська громада	1	1	-	-
10		Савинська селищна громада	1	0	-	-
11	Красноградський	Кегичівська селищна громада	4	1	-	-
12		Красноградська міська громада	1	0	1	0
13		Наталинська сільська громада	-	-	1	0
14		Сахновщинська селищна громада	-	-	2	1
15	Куп'янський	Вільхуватська сільська громада	2	0	-	-
16		Куп'янська міська громада	3	1	-	-
17		Петропавлівська сільська громада	1	1	-	-
18		Шевченківська селищна громада	1	0	-	-
19	Лозівський	Первомайська міська громада	2	1	-	-
20	Харківський	Безлюдівська селищна громада	1	0	3	0
21		Дергачівська міська громада	1	1	1	0
22		Липецька сільська громада	1	0	-	-
23		Люботинська міська громада	2	2	-	-
24		Нововодолазька селищна громада	-	-	1	0
25		Південна міська громада	1	0	-	-
26		Пісочинська селищна громада	4	1	-	-
27		Роганська селищна громада	1	0	-	-
28		Солоницівська селищна громада	1	0	1	0

29	Чугуївський	Зміївська міська громада	1	0	3	1
30		Новопокровська селищна громада	6	1	-	-
31		Слобожанська селищна громада	-	-	2	1
32		Чугуївська міська громада	3	3	3	1
Разом			57	14	27	5

Переможцями III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з *історії* стали **5** учасників із **5** територіальних громад (**14** із **11** – у 2021/2022 навчальному році). Два роки поспіль перемогу в змаганнях здобувають учні Богодухівської, Чугуївської міських громад. У 2022/2023 навчальному році є переможець у Зміївській міській громаді (у 2021/2022 навчальному році переможців не було), а також у Слобожанській (Чугуївський район), Сахновщинській селищних громадах (Красноградський район), де у 2021/2022 навчальному році взагалі не було учасників змагань.

По місту Харків. У III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *історії* взяли участь **85** учнів закладів загальної середньої освіти районів міста Харкова та міської мережі (Комунального закладу «Харківський фізико-математичний ліцей № 27 Харківської міської ради Харківської області» та Комунального закладу «Харківський університетський ліцей Харківської міської ради»).

Зверніть увагу! Порівняно з попереднім навчальним роком (**114** учасників) кількість учасників обласної олімпіади з *історії* зменшилася на **25,44 %** (таблиця 2).

Найбільша кількість учасників (**12**) – у Шевченківському районі. У Київському, Салтівському районах участь у змаганнях взяли **11** учнів, у Новобаварському – **10**.

Таблиця 2

Результати III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з *історії* по місту Харкову

№	Район	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
		Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
1	Індустріальний	6	4	6	6
2	Київський	13	11	11	3
3	Немишлянський	11	5	8	3
4	Новобаварський	13	7	10	6
5	Основ'янський	11	4	8	4

6	Салтівський	12	7	11	8
7	Слобідський	13	9	7	5
8	Холодногірський	9	4	6	5
9	Шевченківський	14	11	12	7
10	Міська мережа	12	6	6	2
Разом		114	68	85	49

Переможцями стали **49** учасників, що складає **76,56 %** від загальної кількості учнів, які здобули перемогу в змаганнях.

Найбільша кількість переможців – у Салтівському районі: **8** із **11** учасників.

Підвищилися результати обласного етапу олімпіади з історії в Індустріальному районі, де всі з **6** учасників стали переможцями змагань (**4** із **6** – у 2021/2022 навчальному році). Проте у Київському районі результати олімпіади погіршилися: **3** переможці з **11** учасників (**11** із **13** – у 2021/2022 навчальному році).

У Комунальному закладі «Харківський фізико-математичний ліцей № 27 Харківської міської ради Харківської області» – **3** учасники змагань, а **2** стали переможцями.

Зверніть увагу! Знизилася якість виступу на обласному етапі олімпіади з історії учнів Комунального закладу «Харківський університетський ліцей Харківської міської ради Харківської області», де також **3** учасники, але переможці **відсутні**. У минулому навчальному році **2** із **2** учасників олімпіади цього закладу освіти здобули перемогу в змаганнях.

По ЗЗСО державного та обласного підпорядкування. У III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії взяли участь **16** учнів із **5** ЗЗСО державного та обласного підпорядкування. Порівняно з попереднім навчальним роком кількість учасників обласної олімпіади з історії збільшилася. У 2021/2022 навчальному році участь в обласній олімпіаді взяли **10** учнів із **4** закладів освіти (таблиця 3).

Таблиця 3

Результати III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії ЗЗСО державного та обласного підпорядкування

Назва закладу освіти	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
	Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
КЗ «Харківський науковий ліцей “Обдарованість”» Харківської обласної ради	5	4	6	2

КЗ «Харківський ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою “Рятувальник”» Харківської обласної ради	3	3	4	4
КЗ «Харківський ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою “Правоохоронець”» Харківської обласної ради	-	-	5	3
Державна гімназія-інтернат з посиленою військово-фізичною підготовкою «Кадетський корпус»	1	1	1	1
КЗ «Люботинський мистецький ліцей “Дивосвіт”» Харківської обласної ради	-	-	1	0
КЗ «Харківська спеціальна школа ім. В.Г. Короленка» Харківської обласної ради	1	1	-	-
Разом	10	9	17	10

Два роки поспіль *успішно виступають* на обласному етапі олімпіади з історії учні Комунального закладу «Харківський ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою “Рятувальник”» Харківської обласної ради (4 переможці з 4 учасників – у 2022/2023 навчальному році; 3 із 3 – у 2022/2023 навчальному році). У Комунальному закладі «Харківський ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою “Правоохоронець”» Харківської обласної ради 3 із 5 учасників стали переможцями. У минулому навчальному році в цьому закладі освіти були відсутні учасники змагань.

Зверніть увагу! *Погіршилися результати* обласної олімпіади з історії у Комунальному закладі «Харківський науковий ліцей “Обдарованість”» Харківської обласної ради, де 2 переможці з 6 учасників змагань (4 із 5 – у 2021/2022 навчальному році).

Аналіз виконання завдань учасниками III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії

Олімпіада вперше проводилася у дистанційній формі, коли завдання були надані учасникам у форматі GoogleForm. Це спричинило необхідність дещо складніших формулювань завдань, навіть тестів першого рівня, аби ускладнити пошук учасниками інформації в мережі Інтернет. Загалом ця стратегія може вважатися такою, що спрацювала.

Комплект завдань для кожної паралелі складався з тестів різних рівнів складності та творчого завдання.

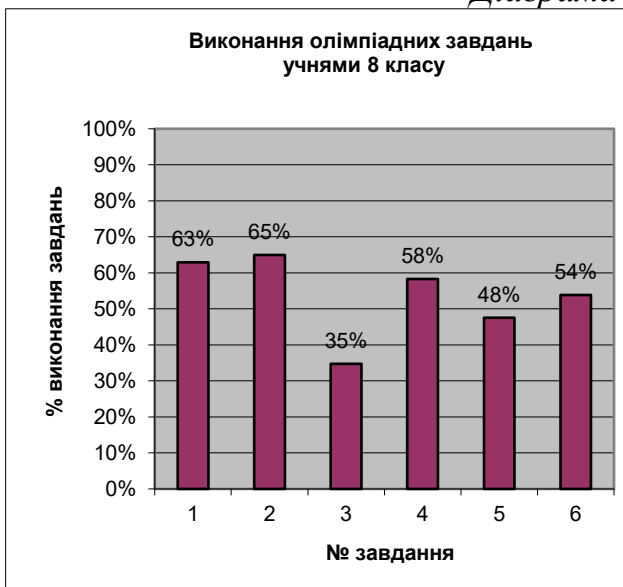
Аналіз якості виконання *тестових завдань* показав, що учні 9-х та 11-х класів *найкраще* виконали візуальне завдання № 5. Для учнів 10-х класів

найлегшим було завдання № 4, яке передбачало роботу з картосхемою. Для **восьмикласників** найлегшим виявилось завдання № 2 на роботу з історичними поняттями (діаграми 1, 2, 3, 4).

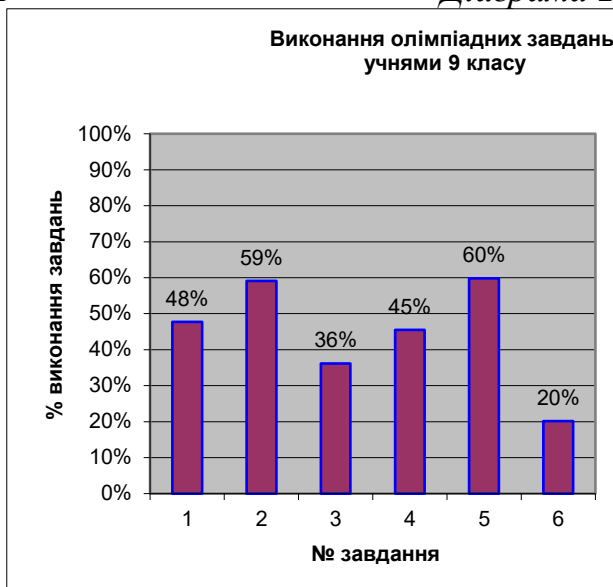
Найскладнішим для **учнів усіх паралелей** виявилось завдання № 3 на співвідношення подій історії України з подіями всесвітньої історії та подій історії України, що відбулися в одне десятиліття.

Творче завдання найкраще виконали учні **11-х класів** (виконання – 59 %), а найгірше – **учні 9-х класів** (виконання – 20 %).

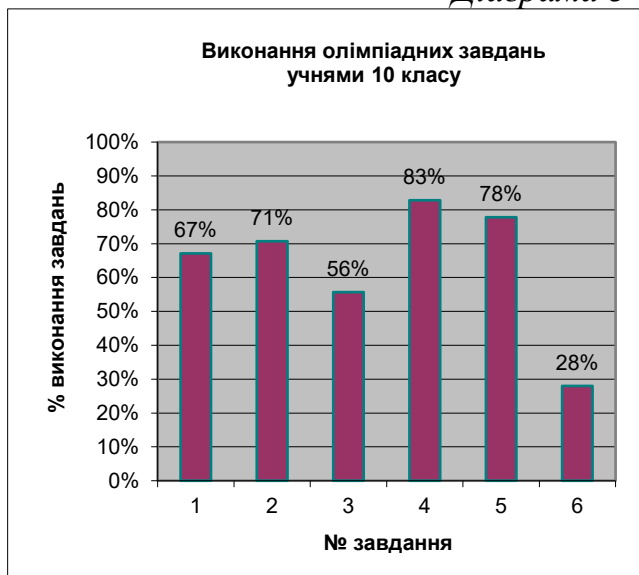
Діаграма 1

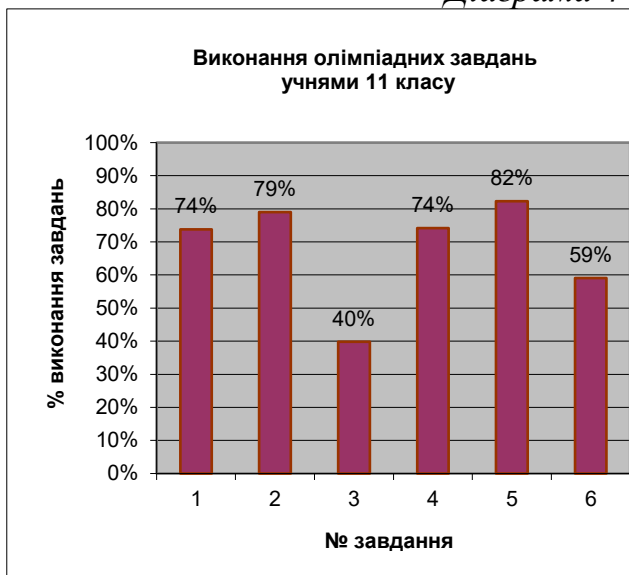
Діаграма 2

Діаграма 3

Діаграма 4

Учням було доволі складно співставляти події з історії України та всесвітньої історії (насамперед це стосується заповнення таблиць, що містять матеріал з обох шкільних курсів).

У учнів старших класів виникли проблеми з завданнями, що стосуються середньовічної та ранньомодерної історії України – періодів, вивчених вже давно і частково забутих.

Традиційно (вже не перший рік) проблемними є деякі питання, пов'язані з історією неєвропейських країн (держав Сходу тощо).

Впізнаваність візуальних образів із «золотої скарбнички» світової культури (Сикстинська мадонна, статуя Нефертіті, твори Ель Греко, провідних французьких імпресіоністів, Сальвадора Далі тощо) в різних класах теж викликає деякі питання.

Натомість трохи краща ситуація з архітектурою – споруди епохи Київської Русі, бароко чи конструктивізму впізнавані дещо краще (можливо, за рахунок частого і вже багаторічного використання цих образів у ЗНО). Особливо це стосується паралелі 8-х класів, завдання для учнів яких взагалі виявилися доволі непростими (середній бал – 22 з 60, для порівняння: 10 клас – 28 з 60, 11 клас – 27 з 60).

Творчі завдання в 10-х і особливо 11-х класах не викликали аж надто великих проблем, натомість учні 8-х та 9-х класів зіштовхнулися з певними складнощами в умінні формулювати грамотно й чітко свою думку, відповідати не «взагалі що я знаю на цю чи схожу тему», а конкретно на низку поставлених питань.

Типові помилки, які визначили члени журі:

- слабке орієнтування в хронології історичних подій;
- недостатнє володіння навичками синхронізації подій історії України та всесвітньої історії;
- невміння чітко та послідовно викладати власну думку, неструктурованість відповіді;
- наведення матеріалу, який безпосередньо не стосується запитань;
- підміна аналізу подій їх описом;
- недостатня аргументованість власної точки зору.

Рекомендації

Із метою підвищення якості підготовки учнів до успішної участі у III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії рекомендуємо вжити таких заходів:

Фахівцям ЦПРПП та ЦОТ:

1. Проаналізувати результати участі команди району на III етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії в порівнянні з результатами по області.

2. Забезпечити системність роботи з обдарованими учнями.

3. Організувати роботу з підготовки учнівських команд і резерву (тренувальні збори) до виступу на III етапі олімпіади, залучивши кращих фахівців закладів вищої освіти області та загальної середньої освіти району на партнерських засадах.

4. Організувати участь інтелектуально обдарованих школярів та вчителів історії в онлайн-тренінгах із підготовки учнів Харківської області до III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії у наступному навчальному році, які щорічно проводить КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти».

5. Спільно з керівниками ТМО вчителів історії у межах роботи методичних об'єднань ретельно спланувати на наступний навчальний рік заходи з обдарованими учнями.

Керівникам ТМО вчителів історії:

1. Проаналізувати результати виступу команд районів області на III етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії в порівнянні з результатами по області.

2. Ознайомити членів ТМО із представленим аналізом виконання завдань III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії в Харківській області.

3. Спланувати роботу на наступний навчальний рік з урахуванням заходів (тренінгів, консультацій, майстер-класів), спрямованих на підвищення фахової майстерності вчителів історії з питань якісної підготовки учнів до етапів Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії.

4. Систематично організовувати обмін досвідом із проведення практичних робіт (творчих завдань) на уроках історії.

5. Ретельно спланувати в межах роботи територіальних методичних об'єднань на наступний навчальний рік заходи з інтелектуально обдарованими учнями.

Учителям історії:

1. Під час проведення уроків історії використовувати завдання на співставлення подій історії України з всесвітньою історією та подій історії України, які відбувались в одне десятиліття.

2. Формувати хронологічні вміння учнів. Учити школярів не механічно запам'ятовувати дати й події, а логічно пов'язувати їх із характеристикою явища та епохи.

3. Більше уваги приділяти роботі з історичними текстами. Вчити умінню інтерпретувати та аналізувати їх зміст.

4. Продовжувати роботу з історичними термінами та поняттями. Звернути увагу на розуміння термінів «лібералізм», «націоналізм» та «соціалізм» різними вченими. Розвивати вміння співвідносити історичні терміни з певною епохою.

5. Приділяти увагу опрацюванню фактів життєдіяльності історичних осіб.

6. Активізувати роботу щодо формування в учнів логічної компетентності, вчити знаходити причинно-наслідкові зв'язки. Звернути увагу на значення принципу легітимізму та наслідків його застосування у 1814 – 1815 роках.

7. Учити методам розв'язування творчих завдань, аргументації власної точки зору, структуруванню відповіді.

2.12. Правознавство (кількісний аналіз)

Усього по області у 2022/2023 навчальному році в III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *правознавства* взяли участь **76** учнів. Із них **39** учнів (**51,32 %** від загальної кількості учасників) стали переможцями змагань.

Зверніть увагу! У 2021/2022 навчальному році учасниками змагань були **134** учні. Таким чином, кількість учасників обласної олімпіади з *правознавства* скоротилася на **43,28 %**.

По територіальних громадах області. У III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *правознавства* взяли участь **11** учнів із **9** територіальних громад Харківської області (таблиця 1).

Зверніть увагу! Порівняно з попереднім навчальним роком кількість учасників обласної олімпіади з *правознавства* у територіальних громадах області **зменшилася в 4,5 рази**. Для порівняння: у 2021/2022 навчальному році участь в обласній олімпіаді взяли **49** учнів із **29** територіальних громад.

Не було учасників обласного етапу змагань у Краснокутській, Коломацькій селищних (Богодухівський район), Красноградській міській, Зачепилівській, Кегичівській селищних, Наталинській, Старовірівській сільській (Красноградський район), Лозівській, Первомайській міських, Близнюківській селищній, Біляївській, Олексіївській сільських (Лозівський район), Люботинській, Мерэф'янській, Південній міських, Безлюдівській, Височанській, Малоданилівській, Нововодолазькій, Пісочинській, Роганській, Солоницівській селищних громадах (Харківський район), Малинівській, Новопокровській, Слобожанській селищних громад (Чугуївський район). Разом із тим у Балаклійській міській та Циркунівській сільській громадах, які знаходилися під окупацією, були учні, які взяли участь в обласному етапі олімпіади з *правознавства*.

Таблиця 1

Результати III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з *правознавства* по територіальних громадах області

№	Район	Територіальна громада	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
			Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
1	Богодухівський	Богодухівська міська громада	2	1	1	1
2		Валківська міська громада	2	0	1	0
3	Ізюмський	Балаклійська міська громада	3	3	2	0

4		Барвінківська міська територіальна громада	1	0	-	-
5		Куньєвська сільська громада	2	2	-	-
6		Савинська селищна громада	1	0	-	-
7	Красноградський	Кегичівська селищна громада	2	0	-	-
8		Красноградська міська громада	5	1	-	-
9		Наталинська сільська громада	1	0	-	-
10		Сахновщинська селищна громада	2	2	1	1
11		Старовірівська сільська громада	1	0	-	-
12	Куп'янський	Куп'янська міська громада	3	2	-	-
13		Петропавлівська сільська громада	1	0	-	-
14		Шевченківська селищна громада	1	0	-	-
15	Лозівський	Олексіївська сільська громада	2	1	-	-
16		Первомайська міська громада	1	1	-	-
17	Харківський	Безлюдівська селищна громада	1	0	-	-
18		Височанська селищна громада	1	0	-	-
19		Дергачівська міська громада	2	0	1	0
20		Пісочинська селищна громада	2	0	-	-
21		Солоницівська селищна громада	1	1	-	-
22		Циркунівська сільська громада	1	0	1	0
23	Чугуївський	Вовчанська міська громада	1	0	-	-
24		Зміївська міська громада	2	1	2	2
25		Малинівська селищна громада	3	2	-	-
26		Новопокровська селищна громада	1	0	-	-

27	Печенізька селищна громада	1	0	-	-
28	Слобожанська селищна громада	1	1	1	1
29	Чугуївська міська громада	2	1	1	1
Разом		49	19	11	6

Переможцями III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з *правознавства* стали **6** учасників із **5** територіальних громад (**19** із **13** – у 2021/2022 навчальному році). *Успішно виступили* на обласному етапі олімпіади учні Зміївської міської громади (Чугуївський район), де **2** переможці із **2** учасників змагань (**1** із **2** – у 2021/2022 навчальному році). Є переможці у Богодухівській міській (Богодухівський район), Сахновщинській селищній (Красноградський район), Чугуївській міській, Слобожанській селищній громадах (Чугуївський район). Два роки поспіль учні цих громад здобувають перемогу в змаганнях.

По місту Харків. У III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *правознавства* взяв участь **61** учень закладів загальної середньої освіти районів *міста Харкова* та *міської мережі* (Комунального закладу «Харківський фізико-математичний ліцей №27 Харківської міської ради Харківської області» та Комунального закладу «Харківський університетський ліцей Харківської міської ради Харківської області»).

Зверніть увагу! Порівняно з попереднім навчальним роком (**79** учасників) кількість учасників обласної олімпіади з *правознавства* зменшилася на **22,78 %** (таблиця 2).

Найбільша кількість учасників (**11**) – у Шевченківському районі. В Основ'янському районі участь у змаганнях взяли **8** учнів, у Немишлянському, Салтівському, Слобідському районах – **7**.

Таблиця 2

Результати III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з *правознавства* по місту Харкову

№	Район	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
		Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
1	Індустріальний	3	1	2	2
2	Київський	7	3	5	1
3	Немишлянський	9	4	7	5
4	Новобаварський	10	5	6	3
5	Основ'янський	6	5	8	3
6	Салтівський	8	4	7	4

7	Слобідський	10	8	7	2
8	Холодногірський	5	3	6	3
9	Шевченківський	11	10	11	9
10	Міська мережа	10	5	2	0
Разом		79	48	61	32

Переможцями стали **32** учасники, що складає **82,05 %** від загальної кількості учнів, які здобули перемогу в змаганнях.

Два роки поспіль *найбільша* кількість переможців у Шевченківському районі (**9** із **10** учасників – у 2022/2023 навчальному році; **10** із **11** – у 2021/2022 навчальному році).

Стабільно виступають на обласному етапі олімпіади учні Салтівського (**4** із **7** учасників – у 2022/2023 навчальному році; **4** із **8** – у 2021/2022 навчальному році) та Холодногірського районів (**3** із **6** учасників – у 2022/2023 навчальному році; **3** із **5** – у 2021/2022 навчальному році),

Підвищилися результати обласного етапу олімпіади з *правознавства* в Немишлянському (**5** із **7** учасників – у 2022/2023 навчальному році; **4** із **9** – у 2021/2022 навчальному році) та Індустріальному районах (**2** із **2** учасників – у 2022/2023 навчальному році; **1** із **3** – у 2021/2022 навчальному році), однак *погіршилися* – в Основ'янському (**3** із **8** учасників – у 2022/2023 навчальному році; **5** із **6** – у 2021/2022 навчальному році), Слобідському (**2** із **7** учасників – у 2022/2023 навчальному році; **8** із **10** – у 2021/2022 навчальному році).

Зверніть увагу! *Знизилися показники* участі в олімпіаді в Київському (**1** із **5** учасників – у 2022/2023 навчальному році; **3** із **7** – у 2021/2022 навчальному році), Новобаварському районах (**3** із **6** учасників – у 2022/2023 навчальному році; **5** із **10** – у 2021/2022 навчальному році).

У Комунальному закладі «Харківський фізико-математичний ліцей № 27 Харківської міської ради Харківської області» у 2022/2023 навчальному році лише **один** учень брав участь у змаганнях, який не став переможцем (**4** переможці із **8** учасників – у 2021/2022 навчальному році). Відсутні переможці в Комунальному закладі «Харківський університетський ліцей Харківської міської ради Харківської області» (**1** учасник), тоді як у минулому навчальному році перемогу в обласній олімпіаді з *правознавства* здобув **1** із **2** учасників.

По ЗЗСО державного та обласного підпорядкування. У ІІІ (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *правознавства* взяли участь **4** учні із **2** ЗЗСО державного та обласного підпорядкування.

Зверніть увагу! Порівняно з попереднім навчальним роком кількість учасників обласної олімпіади з *правознавства* зменшилася на **33,33 %**. У 2021/2022 навчальному році участь в обласній олімпіаді взяли **6** учнів із **2** закладів освіти (таблиця 3).

Результати III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства ЗЗСО державного та обласного підпорядкування

Назва закладу освіти	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
	Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
КЗ «Харківський науковий ліцей “Обдарованість”» Харківської обласної ради	-	-	2	1
КЗ «Харківський ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою “Правоохоронець”» Харківської обласної ради	3	0	2	0
КЗ «Харківський ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою “Рятувальник”» Харківської обласної ради	3	2	-	-
Разом	6	2	4	1

Переможцем став 1 учень Комунального закладу «Харківський науковий ліцей “Обдарованість”» Харківської обласної ради (у минулому навчальному році в цьому закладі освіти були відсутні учасники змагань).

Зверніть увагу! Два роки поспіль немає переможців у Комунальному закладі «Харківський ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою “Правоохоронець”» (2 учасники – у 2022/2023 навчальному році; 3 – у 2021/2022 навчальному році).

У 2022/2023 навчальному році відсутні учасники обласного етапу олімпіади з правознавства у Комунальному закладі «Харківський ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою “Рятувальник”» Харківської обласної ради (2 переможці із 3 учасників у 2021/2022 навчальному році).

Аналіз виконання завдань учасниками III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства

Комплект завдань III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства складався з тестових завдань на розуміння норм різних галузей права та юридичних задач.

Аналіз якості виконання завдань показав, що учні усіх паралелей *краще виконали тестові завдання* (9 клас – виконання 71 %, 10 клас – 80 %, 11 клас – 73 %). *Задачі для усіх учасників олімпіади виявилось розв’язувати складніше.*

Задачу №1 на знання норм цивільного права щодо прав споживачів та задачу № 2, яка вимагала знань щодо порядку подання електронної петиції,

дев'ятикласники виконали майже однаково (№ 1, виконання – 54 % та № 2, виконання – 50 %).

Для учнів **10-х класів** *легшою* була задача №1 на визначення порядку відкриття спадщини та черговості спадкування (виконання – 77 %). *Складнішою* виявилася задача № 2 щодо знання норм трудового права в умовах режиму воєнного стану (виконання – 55 %).

Учні **11-х класів**, у порівнянні з дев'ятикласниками та десятикласниками, менш рівномірно виконали всі олімпіадні завдання. *Найскладнішою* для них виявилася задача № 1, у якій потрібно було кваліфікувати дії учасників наведеного кримінального правопорушення, підкріплюючи свою відповідь нормами Кримінального кодексу України (виконання – 25 %). *Більш успішно* учні 11-х класів виконали задачу № 2, де пропонувалось проаналізувати ситуацію, в якій виникли адміністративні правовідносини за участі неповнолітньої особи (виконання – 58 %).

Висновки

Члени журі визначили наступні **найбільш типові помилки**:

- Надання відповіді не по суті питання.
- Не всі учні володіють знаннями норм новел законодавства України.
- Певна кількість учнів має недостатні знання положень Конституції України.
- Недостатнє розуміння прав споживачів у разі придбання товару неналежної якості (9 клас); черговості спадкування в нормах цивільного права (10 клас); умов відшкодування заподіяної моральної шкоди (11 клас).
- Слабке знання норм трудового права в умовах дії режиму воєнного стану (10 клас).
- Невміння визначити ознаки складу наведеного кримінального правопорушення, види покарань згідно норм Кримінального кодексу України, кримінально-правову кваліфікацію діяння учасника правової ситуації (11 клас);
- Слабкий розвиток логічного мислення та аргументації власної думки.
- Під час аналізу юридичної ситуації не всі учні правильно визначають характер правовідносин та не підкріплюють свою відповідь посиланнями на приписи нормативно-правових актів.
- У відповідях учасників олімпіади відсутня конкретика, переважають загальні фрази.

Зверніть увагу! Як і у попередні роки, учасники олімпіади демонструють слабкі знання стосовно положень прав і свобод людини (випадки, у яких можуть

бути скасовані права і свободи; право, яке вважається фундаментом для всіх інших конституційних прав; класифікація прав людини).

Рекомендації

Із метою підвищення якості підготовки учнів до успішної участі у III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства рекомендуємо вжити таких заходів:

Фахівцям ЦПРПП та ЦОТ:

1. Проаналізувати результати участі команди району на III етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства в порівнянні з результатами по області.
2. Забезпечити системність роботи з обдарованими учнями.
3. Організувати роботу з підготовки учнівських команд і резерву (тренувальні збори) до виступу на III етапі олімпіади, залучивши кращих фахівців закладів вищої освіти області та загальної середньої освіти району на партнерських засадах.
4. Організувати участь інтелектуально обдарованих школярів та вчителів правознавства в онлайн-тренінгах із підготовки учнів Харківської області до III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства у наступному навчальному році, які щорічно проводить КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти».
5. Спільно з керівниками ТМО вчителів правознавства у межах роботи методичних об'єднань ретельно спланувати на наступний навчальний рік заходи з обдарованими учнями.

Керівникам ТМО учителів правознавства:

1. Проаналізувати результати виступу команд районів області на III етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства в порівнянні з результатами по області.
2. Ознайомити членів ТМО із представленим аналізом виконання завдань III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства в Харківській області.
3. Спланувати роботу на наступний навчальний рік з урахуванням заходів (тренінгів, консультацій, майстер-класів), спрямованих на підвищення фахової майстерності вчителів правознавства з питань якісної підготовки учнів до II-III етапів Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства.
4. Систематично організовувати обмін досвідом із проведення практичних робіт (виконання творчих завдань) на уроках правознавства.

5. Ретельно спланувати в межах роботи територіальних методичних об'єднань на наступний навчальний рік заходи з інтелектуально обдарованими учнями.

Учителям історії та правознавства:

1. Під час підготовки до уроків урахувати рекомендації Міністерства освіти і науки України щодо навчання предмета в поточному навчальному році.
2. Під час освітнього процесу опрацьовувати з учнями положення Конституції України, урахувати зміни в законодавстві України, що відбулися останнім часом.
3. Більше уваги приділяти роботі з юридичними поняттями.
4. Під час опрацювання навчального матеріалу приділяти увагу питанням прав людини, вивченню міжнародних і регіональних стандартів та механізмів захисту прав людини.
5. Учити учнів аналізувати правові ситуації за алгоритмом:
 - визначити галузь права, що регулює описані в ситуації правовідносини; виокремити правовідносини та їх складники;
 - на основі положень відповідних нормативно-правових актів визначати правові норми, що встановлюють правомірні моделі поведінки суб'єктів правовідносин;
 - з'ясувати правомірність чи неправомірність дій фігурантів та їхні дії із захисту своїх прав;
 - запропонувати варіанти розв'язку ситуації;
 - сформулювати висновки чи намітити подальші дії.
6. Формувати навички розв'язування завдань у тестовій формі.
7. Рекомендувати учням, які готуються до олімпіади, опрацьовувати галузеві кодекси, більше уваги приділяти вивченню їх структури.
8. Продовжити роботу щодо структури відповіді учня, аргументованості власної думки, уважності при читанні запитання (розумінні його сутності) та відповіді на нього.

2.13. Інформатика (кількісний аналіз)

Усього по області у 2022/2023 навчальному році в III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *інформатики* взяли участь **143** учні. Із них **74** учні (**51,75 %** від загальної кількості учасників) стали переможцями змагань.

Зверніть увагу! У 2021/2022 навчальному році було **185** учасників змагань. Таким чином, кількість учасників обласної олімпіади з *інформатики* скоротилася на **22,70 %**.

По територіальних громадах області. У III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *інформатики* взяли участь **12** учнів із **6** територіальних громад Харківської області (таблиця 1).

Зверніть увагу! Порівняно з попереднім навчальним роком кількість учасників обласної олімпіади з *інформатики* у територіальних громадах області **зменшилася у 3,8 рази**. Для порівняння: у 2021/2022 навчальному році участь в обласній олімпіаді взяли **46** учнів із **20** територіальних громад.

Не було учасників обласного етапу змагань із усіх територіальних громад Богодухівського та Лозівського районів, Зачепилівської, Кегичівської, Сахновщинської селищних, Наталинської, Старовірівської сільських громад (Красноградський район), Мереш'янської, Люботинської, Південної міських, Безлюдівської, Малоданилівської, Нововодолазької, Пісочинської, Роганської, Солоницівської селищних, Вільхівської сільської громад (Харківський район), Вовчанської, Зміївської міських, Малинівської, Новопокровської, Слобожанської селищних громад (Чугуївській район).

Разом із тим у Балаклійській міській та Циркунівській сільській громадах, які знаходилися під окупацією, були учні, які взяли участь в обласному етапі олімпіади з *інформатики*, а в Циркунівській сільській громаді **один** учень виборов перемогу в змаганнях (**9** із **7** – у 2021/2022 навчальному році).

Таблиця 1

Результати III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з *інформатики* по територіальних громадах області

№	Район	Територіальна громада	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
			Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
1	Ізюмський	Балаклійська міська громада	4	1	5	0
2		Барвінківська міська громада	4	0	-	-

3		Борівська селищна громада	2	0	-	-
4		Донецька селищна громада	1	0	-	-
5	Красноградський	Красноградська міська громада	-	-	1	0
6		Наталинська сільська громада	2	0	-	-
7		Сахновщинська селищна громада	1	0	-	-
8	Куп'янський	Куп'янська міська громада	5	2	-	-
9		Шевченківська селищна громада	2	0	-	-
10	Лозівський	Первомайська міська громада	5	0	-	-
11	Харківський	Безлюдівська селищна громада	2	0	-	-
12		Височанська селищна громада	1	1	1	0
13		Дергачівська міська громада	2	0	2	0
14		Малоданилівська селищна громада	1	1	-	-
15		Південна міська громада	2	1	-	-
16		Пісочинська селищна громада	3	1	-	-
17		Циркунівська сільська громада	1	0	2	1
18	Чугуївський	Зміївська міська громада	4	0	-	-
19		Печенізька селищна громада	1	0	-	-
20		Слобожанська селищна громада	1	0	-	-
21		Чугуївська міська громада	2	2	1	0
Разом			46	9	12	1

По місту Харків. У III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *інформатики* взяли участь **120** учнів закладів загальної середньої освіти районів міста Харкова, міської мережі (Комунального закладу «Харківський фізико-математичний ліцей № 27 Харківської міської ради Харківської області» та Комунального закладу «Харківський університетський ліцей Харківської міської ради»), Молодіжного наукового товариства «Q-bit» та Харківського приватного навчально-виховного комплексу «Авторська школа

Бойка» Харківської області. Порівняно з попереднім навчальним роком кількість учасників обласної олімпіади з інформатики не змінилася.

У 2022/2023 навчальному році Молодіжне наукове товариство «Q-bit» та Харківський приватний навчально-виховний комплекс «Авторська школа Бойка» Харківської області були представлені окремими командами. Учні цих закладів *успішно виступили на олімпіаді: 23* переможці із **35** учасників – у Молодіжному науковому товаристві «Q-bit» та **11** із **12** – у Харківському приватному навчально-виховному комплексі «Авторська школа Бойка» Харківської області.

Найбільша кількість учасників (**35**) – у Молодіжному науковому товаристві «Q-bit». Серед районів міста Харкова – у Шевченківському (**20**) (таблиця 2).

Таблиця 2

Результати III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформатики по місту Харкову

№	Район	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
		Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
1	Індустріальний	5	3	4	0
2	Київський	15	15	9	3
3	Немишлянський	14	2	2	0
4	Новобаварський	11	2	3	0
5	Основ'янський	4	1	2	1
6	Салтівський	14	4	7	0
7	Слобідський	13	7	8	2
8	Холодногірський	5	0	4	0
9	Шевченківський	24	24	20	20
10	Міська мережа	15	14	14	6
11	Молодіжне наукове товариство «Q-bit»	-	-	35	23
12	Харківський приватний навчально-виховний комплекс «Авторська школа Бойка» Харківської області	-	-	12	11
Разом		120	72	120	66

Переможцями стали **66** учасників, що складає **89,19 %** від загальної кількості учнів, які здобули перемогу в змаганнях.

Другий рік поспіль високі результати демонструють учні ЗЗСО Шевченківського району, де всі **20** учасників стали переможцями (**24** із **24** – у 2021/2022 н. р.).

Зверніть увагу! Зменшилася результативність обласного етапу олімпіади з інформатики у Київському (**3** переможці із **9** учасників – у 2022/2023 навчальному році; **15** із **15** – у 2021/2022 навчальному році),

Слобідському (2 із 8 – у 2022/2023 навчальному році; 7 із 13 – у 2021/2022 навчальному році) районах та Комунальному закладі «Харківський фізико-математичний ліцей № 27 Харківської міської ради Харківської області» (6 із 13 – у 2022/2023 навчальному році; 14 із 15 – у 2021/2022 навчальному році).

Відсутні переможці змагань в Індустріальному, Немишлянському, Новобаварському, Салтівському районах, де у 2021/2022 навчальному році такі учні були. Два роки поспіль немає переможців обласного етапу олімпіади з *інформатики* у Холодногірському районі.

У 2022/2023 навчальному році участь в обласній олімпіаді взяв **один** учень Комунального закладу «Харківський університетський ліцей Харківської міської ради», який не став переможцем. У минулому навчальному році в цьому закладі взагалі не було учасників обласного етапу змагань.

По ЗЗСО обласного підпорядкування. У III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *інформатики* взяли участь **11** учнів із **2** ЗЗСО державного та обласного підпорядкування.

Зверніть увагу! Порівняно з попереднім навчальним роком кількість учасників обласної олімпіади з *інформатики* зменшилася. У 2021/2022 навчальному році участь в обласній олімпіаді взяли **19** учнів із **3** закладів освіти (таблиця 3).

Таблиця 3

Результати III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з *інформатики* ЗЗСО обласного підпорядкування

Назва закладу освіти	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
	Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
КЗ «Харківський науковий ліцей “Обдарованість”» Харківської обласної ради	13	11	10	7
КЗ «Люботинський мистецький ліцей “Дивосвіт”» Харківської обласної ради	4	2	1	0
КЗ «Харківський ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою “Рятувальник”» Харківської обласної ради	2	0	-	-
Разом	19	13	11	7

Стабільно високі результати демонструють учні Комунального закладу «Харківський науковий ліцей “Обдарованість”» Харківської обласної ради, де **7** із **10** учасників (**11** із **13** – у 2021/2022 навчальному році) стали переможцями.

У Комунальному закладі «Люботинський мистецький ліцей “Дивосвіт”» Харківської обласної ради **один** учень брав участь в обласній олімпіаді

з інформатики, який не став переможцем. Разом із тим у минулому навчальному році 2 із 4 учнів цього закладу здобули перемогу в змаганнях.

Аналіз виконання завдань учасниками III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформатики

У 2022/2023 н.р. III етап Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформатики було проведено в *два тури* за єдиними завданнями, розробленими ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти».

Кожен із турів містив по 5 задач. Кожна задача оцінювалася 100-а балами. Максимальна кількість балів, яку міг отримати учасник у кожному турі, – 500. Перевірка та оцінювання завдань проводилися за допомогою тестуючої системи E-olymp. Оцінювання робіт учасників здійснювалось за результатами запусків відкомпільованих програм-розв'язків на тестових наборах даних. Оцінювались правильність, ефективність та оптимальність розв'язків.

Учаснику нараховувалась певна кількість балів за тест, якщо його програма завершила роботу у відведений час, а отримані вихідні дані відповідали умові задачі та технічним умовам.

За складністю завдання розраховані на відносно високий рівень підготовки учнів із програмування, на нестандартне логічне мислення, загальну ерудицію, проте перші дві задачі, на думку авторів завдань, мали б розв'язати всі учасники.

Зверніть увагу! Результати свідчать про те (таблиця 4), що й надалі залишається актуальним питання щодо покращення роботи з масивами, двовимірними масивами та розв'язуванні елементарних задач з перебором. Учасники недостатньо володіють методами побудови ефективних програм. Задача з програмування, як правило, потребує спочатку побудувати її математичну модель, аналітично дослідити цю модель, розробити алгоритм розв'язування математичної задачі, а вже потім написання програми, яка буде розв'язувати задачу для довільних вхідних даних.

Таблиця 4

Коефіцієнт виконання завдань учасниками III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформатики

Класи	I тур					II тур				
	№ задачі					№ задачі				
	A	B	C	D	E	A	B	C	D	E
8	86%	23%	36%	5%	0%	86%	50%	50%	0%	0%
9	85%	44%	47%	3%	0%	91%	62%	53%	3%	0%
10	94%	70%	67%	21%	0%	94%	76%	70%	12%	0%
11	89%	54%	59%	9%	2%	94%	72%	54%	9%	0%

Під час аналізу виконання завдань III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформатики було виявлено **основні причини низьких результатів участі команд:**

- спроби спілкування з перевіряючою системою;
- відсутність досвіду роботи з компіляторами, що використовуються під час проведення олімпіади.

Висновок. Причини вищезазначених помилок свідчать про те, що вчителям інформатики при підготовці учнів до олімпіади слід більше уваги приділяти налагодженню програм і роботі у перевіряючій системі.

Аналіз виступу команди Харківської області на IV етапі олімпіади з інформатики

На IV етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформатики у 2023 році Харківську область представляли 11 учасників з таких закладів освіти:

- Комунальний заклад «Харківський академічний ліцей № 45 Харківської міської ради»;
- Комунальний заклад «Харківський фізико-математичний ліцей № 27 Харківської міської ради Харківської області»;
- Харківський приватний навчально-виховний комплекс «Авторська школа Бойка» Харківської області.

Цього навчального року рівень виступу команди в порівнянні з минулими роками не знизився (таблиця 5).

Таблиця 5

Результати участі команди Харківської області в IV етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформатики в 2023 році

№ з/п	Прізвище, ім'я учня	Клас	Заклад загальної середньої освіти	Результати виступів
1.	Баркулов Михало	9	Харківський приватний навчально-виховний комплекс «Авторська школа Бойка» Харківської області	III
2.	Гончаров Денис	11	Комунальний заклад «Харківський фізико-математичний ліцей № 27 Харківської міської ради Харківської області»	II
3.	Жаріхін Єгор	11	Комунальний заклад «Харківський академічний ліцей № 45 Харківської міської ради»	III
4.	Жаріхін Ігнат	10	Комунальний заклад «Харківський академічний ліцей № 45 Харківської міської ради»	I
5.	Отусіле Еммануїл Болашодун	10	Комунальний заклад «Харківський академічний ліцей № 45 Харківської міської ради»	учасник
6.	Пермяков Ілля	10	Комунальний заклад «Харківський академічний ліцей № 45 Харківської міської ради»	II
7.	Рощупкін Михайло	10	Комунальний заклад «Харківський академічний ліцей № 45 Харківської міської ради»	III

№ з/п	Прізвище, ім'я учня	Клас	Заклад загальної середньої освіти	Результати виступів
8.	Фурсов Ілля	10	Комунальний заклад «Харківський академічний ліцей № 45 Харківської міської ради»	III
9.	Чуб Володимир	11	Комунальний заклад «Харківський академічний ліцей № 45 Харківської міської ради»	II
10.	Шведченко Максим	8	Комунальний заклад «Харківський академічний ліцей № 45 Харківської міської ради»	II
11.	Шевченко Ілля	8	Харківський приватний навчально-виховний комплекс «Авторська школа Бойка» Харківської області	II

Дипломи переможців здобули 10 учнів. У таблиці 6 наведено результати виступу команди Харківської області на IV етапі олімпіади у 2016 – 2019 роках.

Таблиця 6

Результати участі команди Харківської області в IV етапі олімпіади за 2017-2019 та 2023 роки

2017				2018				2019				2023			
Кількість учнів	Диплом I ст.	Диплом II ст.	Диплом III ст.	Кількість учнів	Диплом I ст.	Диплом II ст.	Диплом III ст.	Кількість учнів	Диплом I ст.	Диплом II ст.	Диплом III ст.	Кількість учнів	Диплом I ст.	Диплом II ст.	Диплом III ст.
44	3	5	4	13	4	1	6	13	3	3	2	11	1	5	4

Висновки

1. Значну частину переможців III (обласного) етапу олімпіади з *інформатики* протягом двох років складають учні Харківського НВК № 45 «Академічна гімназія» та Комунального закладу «Харківський фізико-математичний ліцей № 27 Харківської міської ради Харківської області»: **67 %** – у 2019 році; **61 %** – у 2018 році. Порівняно з минулим роком відносна кількість таких учнів **збільшилася на 6 %**.

2. Більшість учасників та переможців змагань протягом двох років готують учителі вищої кваліфікаційної категорії. Причому відносна кількість учителів вищої кваліфікаційної категорії, які підготували переможців обласного етапу олімпіади, **складає 64 %**.

3. Серед учасників обласного етапу олімпіади з *інформатики* в 2019 році більшість учнів 10-11-х класів навчалася в класах *математичного* та *фізико-математичного* профілів навчання. Їх кількість складала **59 %** (**52 %** – у 2018 році) від загальної кількості учнів 10-11-х класів. Також серед цих учнів

найбільше виявилось переможців змагань. Відсоток учнів класів *математичного* та *фізико-математичного* профілів, які здобули перемогу в обласному етапі олімпіади з *інформатики*, від загальної кількості переможців дорівнює **75 % (75 % – у 2018 році)**.

4. У **8-ми** районах (містах, ОТГ) області є учні, які не отримали **жодного** бала за виконання завдань обласного етапу олімпіади з *інформатики*: **7-ми сільських районів** та **1-го району міста Харкова**. У минулому році такі учні були в **7-ми сільських районах, 1-ій ОТГ** та **5-ти районах міста Харкова**. Порівняно з минулим роком *дещо зменшилася* кількість учнів, які показали такі результати: з **19 до 13** (на 2,57 %).

5. Протягом двох років у 4-х ЗЗСО є учні, які за підсумками обласного етапу олімпіади з *інформатики* не отримують **жодного** бала: Балаклійській ЗОШ І-ІІІ ст. № 1 імені О.А. Тризни, Великобурлуцькому ліцеї (у 2018 році – Великобурлуцькій ЗОШ І-ІІІ ст.), Ватутінському ліцеї (у 2018 році – Ватутінській ЗОШ І-ІІІ ст.) – Нововодолазький район, Харківському ліцеї № 161 «Імпульс».

6. Середній коефіцієнт виконання завдань у 2019 році становив **0,36** (порівняно з минулим роком зменшився на **0,01**); серед переможців змагань – **0,52** (зменшився на **0,02**); серед учасників змагань, які не стали переможцями, – **0,20** (порівняно з минулим роком не змінився).

7. Середнє значення коефіцієнта виконання завдань у 2019 році виявилось *найвищим* (**0,39**) у 10-му класі, *найнижчим* (**0,34**) – у 8-му; *серед переможців* обласного етапу змагань: *найвищим* (**0,54**) – у 8-му та 9-му класах, *найнижчим* (**0,50**) – в 11-му; серед учасників, які не стали переможцями: *найвищим* (**0,25**) – у 10-му класі, *найнижчим* (**0,14**) – у 8-му класі.

8. Порівняно з минулим роком середній коефіцієнт виконання завдань *збільшився* в 9-му класі (**на 0,04**), *зменшився* у 8-му (**на 0,05**) та 11-му (**на 0,01**), *залишився незмінним* у 10-му класі (**0,39**); серед переможців змагань – *збільшився* в 9-му класі (**на 0,05**), *зменшився* у 8-му (**на 0,01**), 10-му (**на 0,02**), 11-му (**на 0,07**) класах; серед учасників, які не стали переможцями, – *збільшився* в 10-му класі (**на 0,03**), *зменшився* у 8-му класі (**на 0,10**), *залишився незмінним* у 9-му (**0,16**) та 11-му (**0,20**) класах.

Рекомендації

Фахівцям ЦПРПП та ЦОТ, ТМО учителів інформатики:

1. Організувати роботу щодо виявлення обдарованих дітей у галузі інформатики й організувати їх підготовку до учнівських олімпіад.
2. Запровадити літні онлайн школи обдарованої молоді. Особливу увагу слід приділити роботі з тими дітьми, які вже мають певні досягнення в змаганнях з інформаційних технологій, цілеспрямовано готувати їх до участі у відповідних заходах.

3. Активізувати участь учителів інформатики у різних науково-методичних заходах, спрямованих на вдосконалення фахових навичок.
4. Налагоджувати співпрацю з науковими співробітниками закладів вищої освіти.

Журі та оргкомітету II (районного) етапу олімпіади:

1. Дотримуватися рекомендацій КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти» щодо проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформатики.
2. Під час перевірки робіт учасників використовувати тестуючу систему dots.org.ua на II етапі олімпіади з інформатики.
3. Об'єктивно підходити до визначення переможців і більш якісно формувати учнівські команди для участі в III (обласному) етапі.
4. Формувати склад команди на III (обласний) етап з урахуванням відбіркових зборів на районному рівні.

Учителям інформатики:

1. Організовувати з обдарованими в галузі інформатики учнями позашкільні заняття, гурткову роботу, на яких опрацьовувати завдання III та IV етапів Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформатики попередніх років.
2. На уроках інформатики, викладаючи теми з програмування, особливу увагу приділяти відпрацюванню вмінь і навичок складання програм, роботі з файлами, рекурентним рівнянням, числами Фібоначчі, основними алгоритмами, математичному програмуванню, обчислювальній геометрії, використанню динамічних структур.
3. Під час проведення уроків із програмування використовувати перевіряючі системи:
 - <http://www.e-olimp.com.ua> – Інтернет-портал організаційно-методичного забезпечення дистанційних олімпіад із програмування;
 - <http://dots.org.ua> – перевіряюча система DOTS для вчителів та викладачів інформатики Харкова та Харківської області.

2.14. Інформаційні технології (кількісний аналіз)

Усього по області у 2022/2023 навчальному році в III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *інформаційних технологій* взяли участь **64** учні. Із них **33** учні (**51,56 %** від загальної кількості учасників) стали переможцями змагань.

Зверніть увагу! У 2021/2022 навчальному році було **116** учасників змагань. Таким чином, кількість учасників обласної олімпіади з *інформаційних технологій* скоротилася на **44,83 %**.

По територіальних громадах області. У III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *інформаційних технологій* взяли участь **14** учнів із **6** територіальних громад Харківської області (таблиця 1).

Зверніть увагу! Порівняно з попереднім навчальним роком кількість учасників обласної олімпіади з *інформаційних технологій* у територіальних громадах області зменшилася **вдвічі**: у 2021/2022 навчальному році участь в обласній олімпіаді взяли **29** учнів із **12** територіальних громад.

У **33** територіальних громадах *відсутні* учасники обласного етапу змагань.

Разом із тим у Балаклійській міській громаді, яка тривалий час знаходилася під окупацією, участь в обласному етапі олімпіади з *інформаційних технологій* взяли **3** учні.

Таблиця 1

Результати III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з *інформаційних технологій* по територіальних громадах області

№	Район	Територіальна громада	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
			Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
1	Богодухівський	Валківська міська громада	-	-	3	0
2	Ізюмський	Балаклійська міська громада	4	3	3	0
3		Донецька селищна громада	1	1	-	-
4	Красноградський	Кегичівська селищна громада	2	2	3	0
5		Красноградська міська громада	3	0	-	-

6	Куп'янський	Куп'янська міська громада	3	2	-	-
7		Шевченківська селищна громада	1	1	-	-
8	Лозівський	Первомайська міська громада	4	2	-	-
9	Харківський	Безлюдівська селищна громада	1	1	-	-
10		Дергачівська міська громада	-	-	2	1
11		Пісочинська селищна громада	1	0	-	-
12	Чугуївський	Зміївська міська громада	3	3	-	-
13		Новопокровська селищна громада	2	1	-	-
14		Слобожанська селищна громада	-	-	2	0
15		Чугуївська міська громада	4	3	1	0
Разом			29	19	14	1

Переможцем III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з *інформаційних технологій* став **1** учасник із Дергачівської міської громади (Харківський район). Для порівняння: у 2021/2022 навчальному році перемогу в змаганнях здобули **19 учнів** із **10** територіальних громад.

По місту Харків. У III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *інформаційних технологій* взяли участь **38** учнів закладів загальної середньої освіти районів міста Харкова та міської мережі (Комунального закладу «Харківський фізико-математичний ліцей № 27 Харківської міської ради Харківської області» та Комунального закладу «Харківський університетський ліцей Харківської міської ради»).

Зверніть увагу! Порівняно з попереднім навчальним роком (**80** учасників) кількість учасників обласної олімпіади з *інформаційних технологій* зменшилася на **52,50 %** (таблиця 2).

Найбільша кількість учасників (**7**) – у Слобідському районі. У Немишлянському, Шевченківському районах участь у змаганнях взяли **5** учнів.

Результати III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформаційних технологій по місту Харкову

№	Район	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
		Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
1	Індустріальний	2	2	3	3
2	Київський	9	4	3	3
3	Немишлянський	7	4	5	2
4	Новобаварський	10	5	4	3
5	Основ'янський	4	1	1	1
6	Салтівський	11	4	4	2
7	Слобідський	10	6	7	5
8	Холодногірський	6	2	2	0
9	Шевченківський	10	6	5	5
10	Міська мережа	11	1	4	1
Разом		80	35	38	25

Переможцями стали **25** учасників, що складає **75,76 %** від загальної кількості учнів, які здобули перемогу в змаганнях.

Успішно виступили на обласному етапі олімпіади з інформаційних технологій учні закладів загальної середньої освіти Шевченківського району, де всі **5** учасників змагань стали переможцями.

Порівняно з минулим навчальним роком покращилися результати участі в Індустріальному районі (**3** переможці із **3** учасників – у 2022/2023 навчальному році; **2** із **2** – у 2021/2022 навчальному році).

Підвищилася якість підготовки до обласного етапу олімпіади з інформаційних технологій учнів команд Київського (**3** переможці із **3** учасників – у 2022/2023 навчальному році; **4** із **9** – у 2021/2022 навчальному році), Новобаварського (**3** із **4** – у 2022/2023 навчальному році; **5** із **10** – у 2021/2022 навчальному році), Салтівського (**2** із **4** – у 2022/2023 навчальному році; **4** із **11** – у 2021/2022 навчальному році), Слобідського районах (**5** із **7** – у 2022/2023 навчальному році; **6** із **10** – у 2021/2022 навчальному році). У цих районах зменшилася кількість учасників, однак збільшилася відносна кількість переможців.

В Основ'янському районі **1** учень взяв участь у змаганнях і виборов перемогу (**1** із **4** – у 2022/2023 навчальному році).

Зверніть увагу! Погіршилися результати участі в олімпіаді у Холодногірському районі: **жодного** переможця з **2** учасників (**2** із **6** – у 2021/2022 навчальному році).

Серед закладів освіти міської мережі протягом двох років є переможці у Комунальному закладі «Харківський фізико-математичний лицей № 27 Харківської міської ради Харківської області» (**1** із **3** – у 2022/2023 навчальному році).

році; **1** із **5** – у 2021/2022 навчальному році), тоді як у Комунальному закладі «Харківський університетський ліцей Харківської міської ради Харківської області вони *відсутні* (**1** учасник – у 2022/2023 навчальному році; **6** – у 2022/2022 навчальному році).

По ЗЗСО обласного підпорядкування. У III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *інформаційних технологій* взяли участь **12** учнів із **2** ЗЗСО державного та обласного підпорядкування.

Порівняно з попереднім навчальним роком кількість учасників обласної олімпіади з *інформаційних технологій* *збільшилася*. У 2021/2022 навчальному році участь в обласній олімпіаді взяли **7** учнів із **3** закладів освіти (*таблиця 3*).

Таблиця 3

Результати III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з *інформаційних технологій* ЗЗСО державного та обласного підпорядкування

Назва закладу освіти	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
	Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
КЗ «Харківський науковий ліцей “Обдарованість”» Харківської обласної ради	5	4	10	7
КЗ «Харківський фаховий коледж спортивного профілю» Харківської обласної ради	-	-	2	0
КЗ «Харківська спеціальна школа ім. В.Г. Короленка» Харківської обласної ради	1	1	-	-
КЗ «Харківський ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою “Рятувальник”» Харківської обласної ради	1	0	-	-
Разом	7	5	12	7

Стабільно високі результати демонструють учні Комунального закладу «Харківський науковий ліцей “Обдарованість”» Харківської обласної ради, де **7** із **10** учасників (**4** із **5** – у 2021/2022 навчальному році) стали переможцями.

У Комунальному закладі «Харківський фаховий коледж спортивного профілю» Харківської обласної ради **2** учні брали участь в обласній олімпіаді з *інформаційних технологій* та **жоден** не став переможцем (у 2021/2022 у цьому закладі були відсутні учасники змагань).

Аналіз виконання завдань учасниками III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформаційних технологій

III (обласний) етап Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформаційних технологій проводився за єдиними завданнями, розробленими ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». Олімпіада проходила у 2 практичні тури.

Усі завдання відповідали змісту чинних навчальних програм з інформатики, а також вимогам III (обласного) етапу олімпіади.

Завдання 1-го туру, що склалися з чотирьох тематично пов'язаних задач, були розраховані на 4 години виконання. Розв'язання кожної з них було спрямоване на використання відповідного програмного засобу з пакету додатків MS Office (Word, PowerPoint, Excel, Access).

Незважаючи на всі проблеми, обумовлені воєнним станом та дистанційною формою проведення олімпіади, слід відзначити наполегливість та стійкість всіх учасників олімпіади під час виконання завдань.

Найкраще учасники олімпіади впоралися із завданнями на використання Word (середній бал – 8,44, що складає 56% від максимально можливої кількості балів за це завдання) та PowerPoint (середній бал – 12,36, що складає 49% від максимально можливої кількості балів за це завдання).

Зверніть увагу! *Найбільші труднощі* викликали завдання із застосування Excel (середній бал – 2,41, що складає 12% від максимально можливої кількості балів за це завдання, *57% учасників зовсім його не виконували*) та систем управління базами даних (середній бал – 5,05, що складає 25% від максимально можливої кількості балів за це завдання, *46% учасників зовсім його не виконували*).

Завдання 2-го туру склалися з шести окремих задач, не зв'язаних єдиною темою, але також спрямовані на застосування пакету додатків MS Office (Word, PowerPoint, Excel, Access).

Як і на попередньому турі, *найкраще* учасники олімпіади впоралися із завданнями на використання Word (середній бал – 7,17, що складає 48% від максимально можливої кількості балів за це завдання) та PowerPoint (середній бал – 12,25, що складає 61% від максимально можливої кількості балів за це завдання).

Зверніть увагу! *Найбільші труднощі* викликали три завдання із застосування Excel (1-ша задача: середній бал – 1,94, що складає 13% від максимально можливої кількості балів за це завдання, *61% учасників зовсім його не виконували*; 2-га задача: середній бал – 1,7, що складає 11% від максимально можливої кількості балів за це завдання, *57% учасників зовсім його не виконували*; 3-тя задача: середній бал – 0,33, що складає 2% від максимально можливої кількості балів за це завдання, *76% учасників зовсім його не виконували*) та систем управління базами даних (середній бал – 5,91, що складає 30% від максимально можливої кількості балів за це завдання, *31% учасників зовсім його не виконували*).

Максимальна кількість балів за розв'язання задач практичного туру можна було набрати максимально 180 балів. *Жоден учасник олімпіади не зміг набрати цю кількість балів.*

Типові помилки

Члени журі III (обласного) етапу олімпіади з інформаційних технологій визначили типові помилки, яких припустилися учасники.

У завданнях з Word були поширені помилки у:

- форматуванні тексту відповідно до зразка, застосуванні стилів;
- розташуванні графічних об'єктів;
- застосуванні автоматичної нумерації сторінок;
- застосуванні автоматичного змісту документа;
- застосуванні гіперпосилань на графічних об'єктах з переходом на відповідні розділи документа;
- оформленні колонтитулів.

У завданнях з PowerPoint були поширені помилки при:

- створенні криволінійних графічних об'єктів (перетворення фігури за точками, групування об'єктів);
- застосуванні тригерів;
- забезпеченні руху за вказівником (наведення) миші для різних положень графічних об'єктів у всіх можливих напрямках;
- реалізації електронного збільшення-зменшення, анімації за зразком.

У завданнях з Excel були поширені помилки у:

- розташуванні графічних елементів у таблиці;
- побудові діаграм та визначенні відповідних функцій;
- застосуванні функцій;
- умовному форматуванні комірок.

У завданнях із БД:

- неправильно визначені сутності, атрибути та зв'язки між ними;
- коректно не створені запити на додавання, оновлення даних, а також запити на вибірку з використанням групових операцій та умов відбору;
- не створені відповідні форми за прикладом для введення даних у таблиці та звіти для відображення відповідних даних;
- невміння нормалізувати БД;
- учні не створюють перехресні запити;
- учні (учасники олімпіади) не конструюють макроси, а намагаються зробити завдання за допомогою фільтрів.

Рекомендації

Із метою підвищення якості підготовки учнів до участі у Всеукраїнській учнівській олімпіаді з інформаційних технологій надаємо рекомендації.

Фахівцям ЦПРПП та ЦОТ, ТМО вчителів інформатики:

1. Організувати роботу щодо виявлення обдарованих дітей у галузі інформатики й організувати їх підготовку до учнівських олімпіад.
2. Запровадити літні онлайн школи обдарованої молоді. Особливу увагу слід приділити роботі з тими дітьми, які вже мають певні досягнення в змаганнях з інформаційних технологій, цілеспрямовано готувати їх до участі у відповідних заходах.
3. Активізувати участь учителів інформатики у різних науково-методичних заходах, спрямованих на вдосконалення фахових навичок.

Журі та оргкомітету II (районного) етапу олімпіади:

1. Формувати склад команди на III (обласний) етап з урахуванням відбіркових зборів на районному рівні.
2. Об'єктивніше підходити до визначення переможців і, відповідно, якісніше формувати учнівські команди для участі в III (обласному) етапі.

Учителям інформатики:

1. Опрацьовувати з учнями олімпіадні завдання III етапу попередніх років.
2. При підготовці учнів до олімпіади з інформаційних технологій, більш детально з ними опрацювати:

- у **текстовому процесорі**: створення текстового документа з використанням засобів форматування, редагування та пошуку, вбудованих і зв'язаних об'єктів, стилів, посилань та розсилок, засобів рецензування;
- у **табличному процесорі**: створення та опрацювання табличних даних із використанням засобів форматування, редагування, фільтрації, сортування та пошуку, вбудованих і зв'язаних об'єктів, стилів, вбудованих функцій та засобів аналізу даних, ділової графіки;
- у **системах управління базами даних**: проектування моделі бази даних та її реалізація з можливістю опрацювання даних на рівні таблиць, запитів, форм і звітів (форматування, редагування, пошук, фільтрація, сортування та обчислення за допомогою вбудованих функцій);
- у **програмі для створення презентацій**: проектування моделі презентації та її реалізація з використанням засобів форматування й редагування, анімації, вбудованих і зв'язаних об'єктів, стилів, посилань, створення навігації по слайдах, використання елементів керування.

3. Організовувати з обдарованими учнями в галузі інформатики позашкільні заняття, гурткову роботу, на яких опрацьовувати завдання III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформаційних технологій попередніх років. Заняття краще проводити у формі «міні-олімпіад» для поступового психологічного налаштування учнів.

2.15. Трудове навчання (технології) (кількісний аналіз)

Усього по області у 2022/2023 навчальному році в III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *трудового навчання (технологій)* взяли участь **56** учнів. Із них **29** учнів (**51,79 %** від загальної кількості учасників) стали переможцями змагань.

Зверніть увагу! У 2021/2022 навчальному році олімпіада з *трудового навчання (технологій)* не була завершена у зв'язку з повномасштабною війною рф проти України, що розпочалася 24 лютого 2022 року.

По територіальних громадах області. У III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *трудового навчання (технологій)* взяли участь **17** учнів із **9** територіальних громад Харківської області (таблиця 1).

Зверніть увагу! У **39** територіальних громадах відсутні учасники обласного етапу змагань.

Разом із тим у Балаклійській міській та Циркунівській сільській громадах, які знаходилися під окупацією, в обласному етапі олімпіади з *трудового навчання (технологій)* були учасники змагань, які стали переможцями.

Таблиця 1

Результати III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з *трудового навчання, технологій* по територіальних громадах області

№	Район	Територіальна громада	Кількість учасників	Кількість переможців
1	Богодухівський	Валківська міська громада	4	2
2	Ізюмський	Балаклійська міська громада	1	1
3	Красноградський	Красноградська міська громада	2	1
4		Кегичівська селищна громада	1	0
5		Наталинська сільська громада	4	2
6	Харківський	Дергачівська міська громада	1	0
7		Безлюдівська селищна громада	2	0
8		Циркунівська сільська громада	1	1
9	Чугуївський	Чугуївська міська громада	1	0
Разом			17	7

Також *переможцями* III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з *трудового навчання (технологій)* стали учні Валківської (**2** із **4** учасників), Красноградської міських (**1** із **2**) та Наталинської сільської громад (**2** із **4**). У Кегичівській селищній (Красноградський район), Безлюдівській, Дергачівській (Харківський район), Чугуївській міській громадах (Чугуївський район), були учасники змагань, які не стали переможцями.

По місту Харків. У III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з *трудового навчання (технологій)* взяли участь **39** учнів закладів загальної середньої освіти районів міста Харкова (таблиця 2).

Найбільша кількість учасників (**7**) – у Салтівському районі. У Київському, Немишлянському районах участь у змаганнях взяли **6** учнів.

Таблиця 2

Результати III (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з *трудового навчання, технологій* по місту Харкову

№	Район	Кількість учасників	Кількість переможців
1	Індустріальний	2	1
2	Київський	6	3
3	Немишлянський	6	3
4	Новобаварський	3	2
5	Основ'янський	5	2
6	Салтівський	7	4
7	Слобідський	2	1
8	Холодногірський	4	4
9	Шевченківський	4	2
Разом		39	22

Переможцями стали **22** учасники, що складає **75,86 %** від загальної кількості учнів, які здобули перемогу в змаганнях. Переможці змагань були в **усіх** районах міста Харкова.

Успішно виступили на обласному етапі олімпіади з *трудового навчання (технологій)* учні закладів загальної середньої освіти Холодногірського району, де всі **4** учасники стали переможцями, а також Салтівського (**4** переможці з **7** учасників), Київського (**3** із **6**), Немишлянського районів (**3** із **6**).

Аналіз виконання завдань учасниками III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з *трудового навчання (технологій)*

У 2022/2023 н. р. III етап Всеукраїнської учнівської олімпіади з трудового навчання (технологій) було проведено у *два тури*:

– у *першому (теоретичному) турі* учасникам було запропоновано дати відповіді на запитання (обрати правильну відповідь із запропонованих варіантів, установити відповідність, визначити послідовність) з основ проєктування, матеріалознавства, технік і технологій обробки, побутової діяльності та самообслуговування тощо (опитування проводилося за допомогою Google-форм) (20 балів);

– у *другому (практичному) турі* учасникам олімпіади було запропоновано виконати завдання творчого характеру – скласти технологічну карту на виготовлення певного виробу (60 балів).

Максимальна кількість балів – 80.

Зміст завдань був спрямований на вміння здійснювати проектно-технологічну діяльність, перевірку теоретичних знань із трудового навчання і технологій та рівня сформованості практичних умінь і навичок, уміння розбиратися в кресленнях. Завдання носили творчий характер і давали змогу оцінити ступінь абстрактно-логічного, аналітичного й математичного мислення. Завдання враховували знання програмового матеріалу, орієнтування в проектно-технологічній діяльності, основні категорії та поняття предметів «Трудове навчання» і «Технології», вивчені школярами, починаючи з п'ятого класу, і мали на меті стимулювати їх до подальшого вдосконалення своїх знань, умінь та навичок.

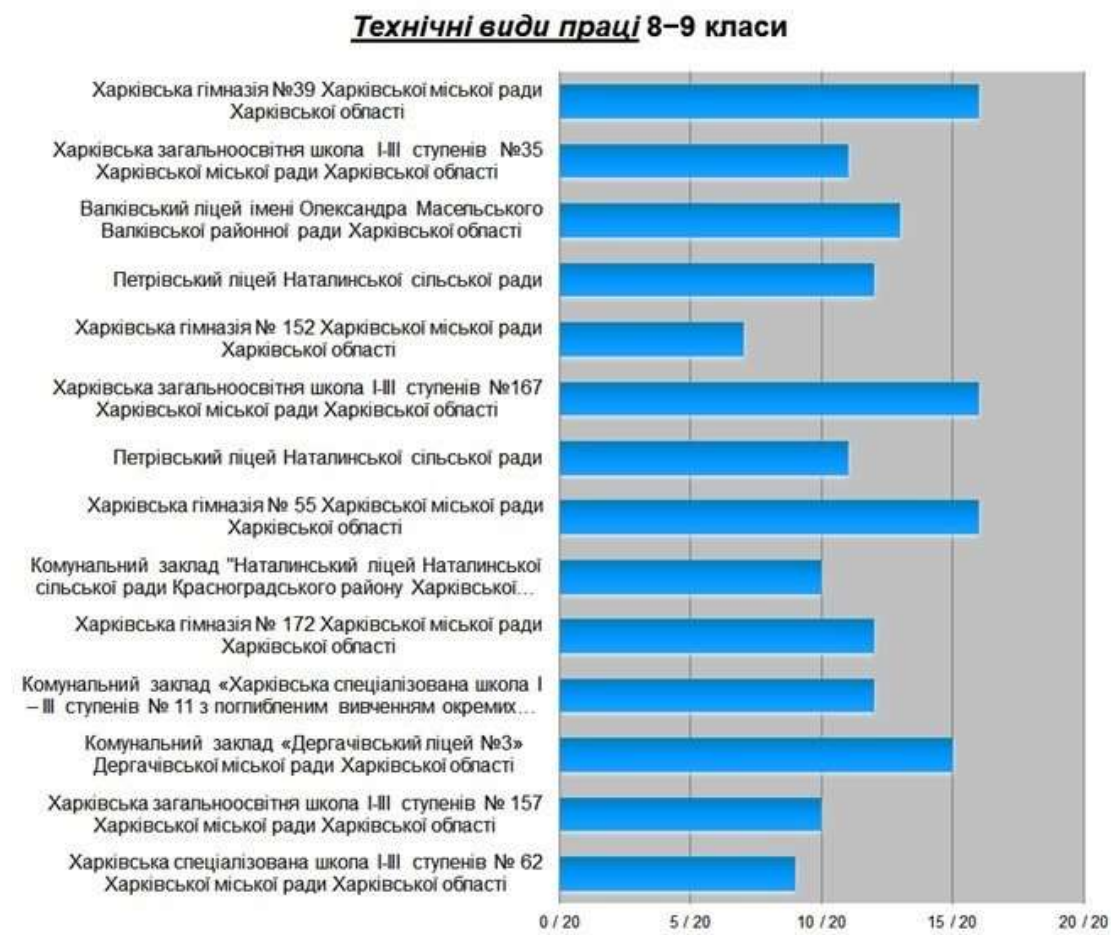
Зверніть увагу! Аналіз робіт учасників III етапу олімпіади з трудового навчання дозволяє зробити такі висновки:

Теоретичний тур

Тестові завдання

Технічні види праці (8-9 класи)

Діаграма 1

Як видно з *діаграми 1*:

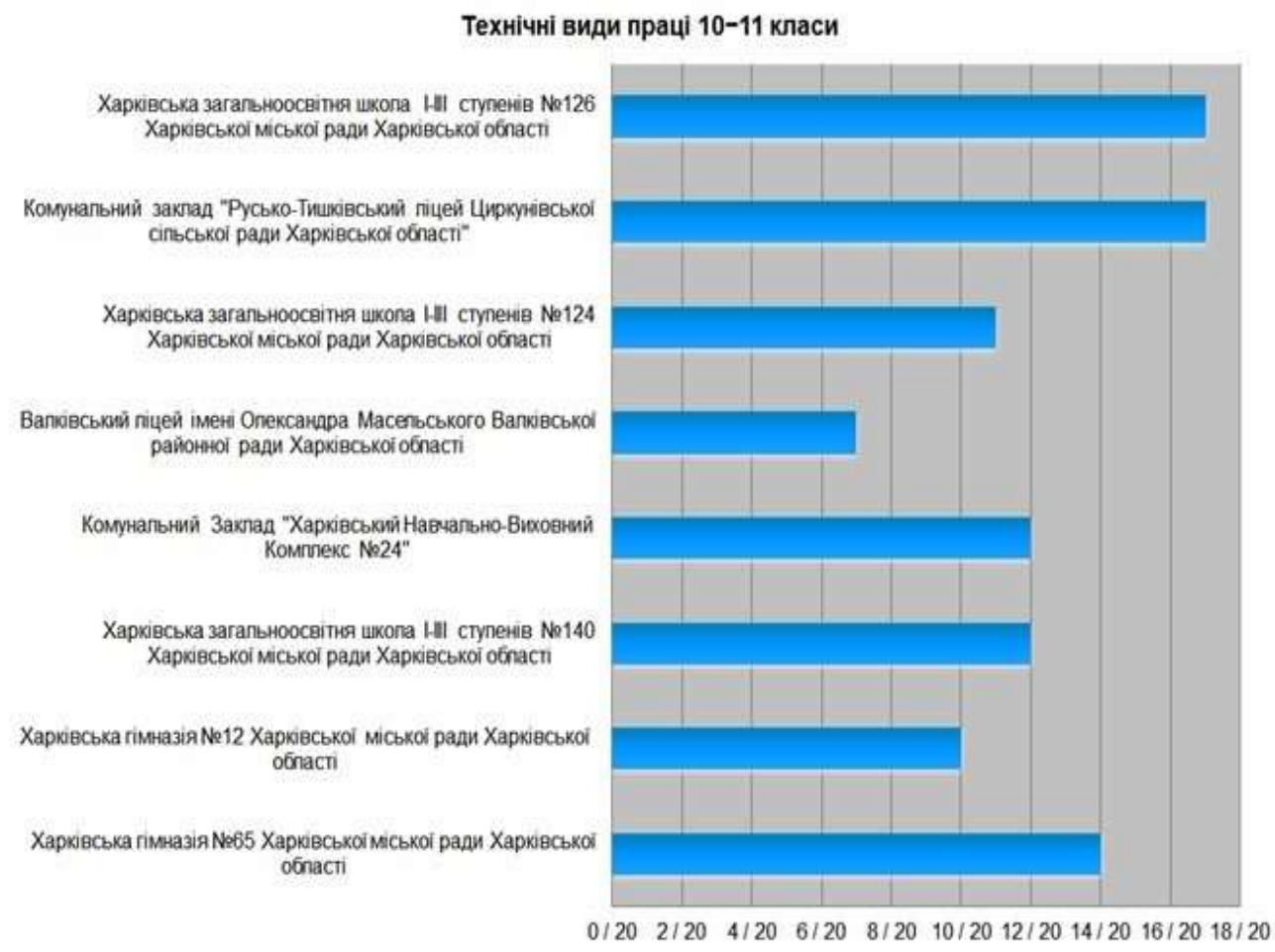
- 3 учні змогли дати правильні відповіді на 80 % запитань;
- 1 учень надав правильні відповіді на 75 % запитань;

- 8 учнів дали правильні відповіді на 50 % - 60 % запитань;
- 2 учні дали правильні відповіді менше ніж на 45 % відповідей

Тестові завдання

Технічні види праці (10-11 класи)

Діаграма 2

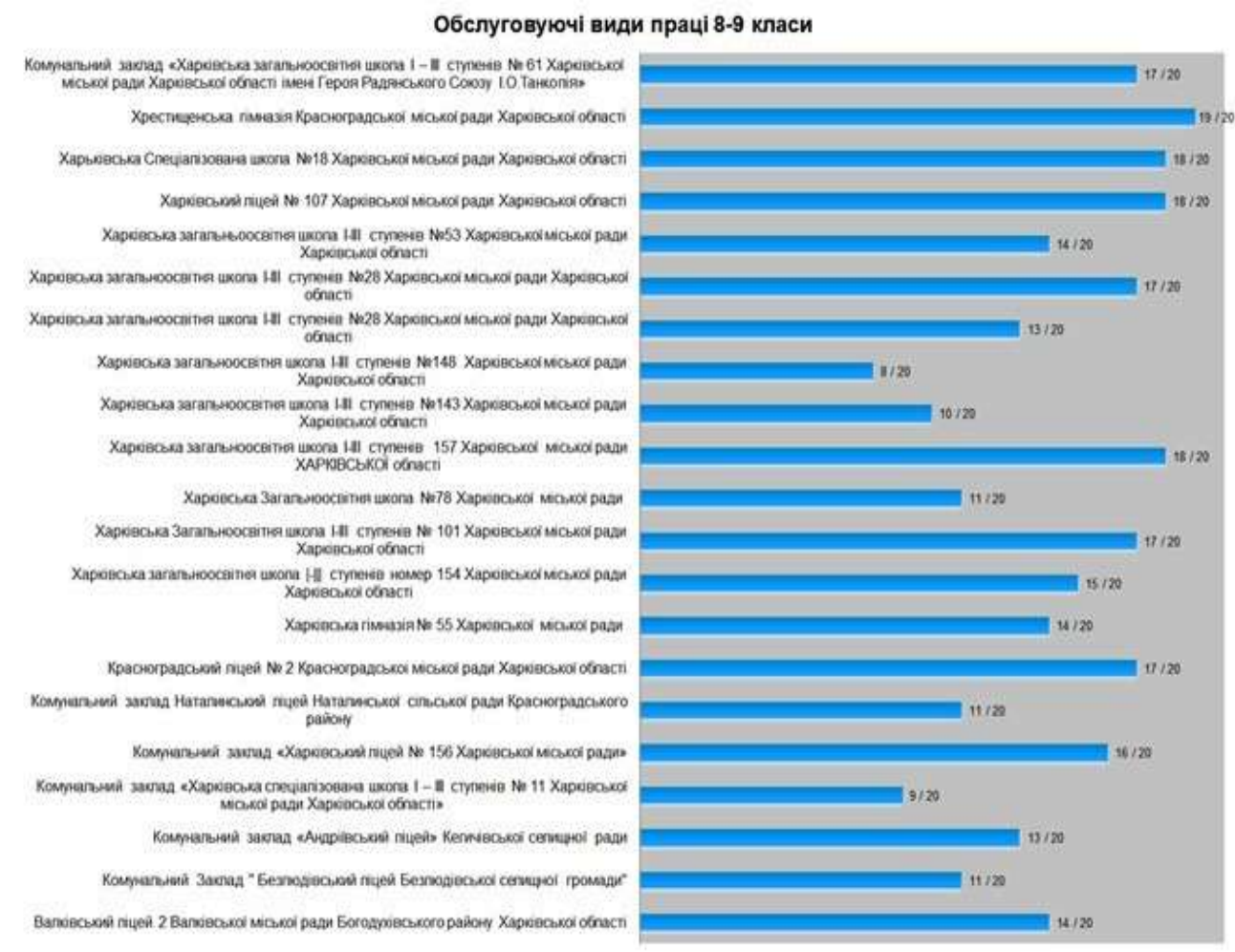
Як видно з *діаграми 2*:

- 1 учень дав правильні відповіді на 85% запитань;
- 3 учні змогли дати правильні відповіді на 60% - 70% запитань;
- 2 учні дали правильні відповіді на 50% - 55% запитань;
- 1 учень дав правильні відповіді на 35% запитань.

Як видно з *діаграми 3*:

- 8 учениць дали правильні відповіді на 85 % - 95 % запитань;
- 5 учениць дали правильні відповіді на 70 % - 89 % запитань;
- 6 учениць дали правильні відповіді на 50 % - 65 % запитань;
- 2 учениці дали правильні відповіді на 40 % - 45 % запитань.

Тестові завдання

Як видно з діаграми 4:

- 6 учениць дали правильні відповіді на 70 % - 80 % запитань;
- 6 учениць дали правильні відповіді на 55 % - 65 % запитань;
- 2 учениці дали правильні відповіді на 45 % - 50 % запитань.

Діаграма 4

Практичний тур

Практичний тур, а саме виконати завдання творчого характеру – скласти технологічну карту на виготовлення певного виробу, оцінювався за такими критеріями (таблиця 3):

Таблиця 3

Критерії оцінювання виконання завдань творчого характеру – складання технологічної карти на виготовлення виробу

Здобувач освіти розуміє етапи проектування, виготовлення виробу (деталізація). Дотримується послідовності етапів	Виділено основні етапи проектування
	Відсутність технічних помилок у визначенні основних етапів проектування
	Дотримана правильна послідовність дій (операцій) відповідно до основних етапів проектування
	Відсутність технічних помилок при побудові послідовності дій (операцій) відповідно до основних етапів проектування
	Чіткий розподіл дій (операцій) відповідно до кожного з етапів проектування
	Відсутність технічних помилок при розподілі дій (операцій) відповідно до кожного з етапів проектування

проектної діяльності	Прослідковується деталізація залучених дій (операцій) при виготовленні
	Відсутність технічних помилок при деталізації залучених дій (операцій) під час виготовлення
	Залучення професійної термінології у визначеннях дій(операцій)
	Надання повного (достатнього опису) дії (операції)
Добір конструкційних матеріалів	Визначення кількості (та доцільності) матеріалів для виготовлення виробу
	Робить висновки про необхідність економічного використання конструкційних матеріалів
	Уміння добирати матеріали та правильне використання технічних назв матеріалів
	Урахування різних типів матеріалів залежно від моделі, їх властивостей та поєднання
	Уміння залучення необхідної кількості матеріалу
	Урахування особливостей підготовки матеріалу до використання (залучення)
	Пропозиції щодо матеріалів-компаньйонів, заміників
	Урахування економічності у використанні матеріалів
Добір інструментів і пристосувань для обробки конструкційних матеріалів	Опис прийомів роботи з інструментами та пристосуваннями
	Чітке розмежування використання інструментів і пристосувань
	Правильне використання технічних назв використання інструментів і пристосувань та їх частин
	Правильне використання застосування інструментів і пристосувань відповідно до дій (операцій) етапів проектування (виготовлення)
	Правильний опис прийомів роботи з інструментами та пристосуваннями (чіткість, правильна послідовність залучення)
	Присутність деталізації
	Урахування підготовчих дій до використання інструменту та/або пристосування
	Деталізація залучення інструменту та/або пристосування
	Пропозиції щодо використання альтернативних сучасних інструментів і пристосувань
Виконання ескізу, креслення виробу (деталізація)	Залучення ескізів (технічних побудов), правильне (доречне) їх використання
	Правильна передача конструктивних особливостей та геометричної форми в ескізі (технічній побудові, технічному малюнку)
	Присутність головного зображення (найбільш якісного та достатньо інформативного візуального контенту)
	Використання достатньої кількості зображень (ескізів, виглядів, розрізів, перерізів та ін.) для повної візуалізації дії (операції, кінцевого результату)
	Правильно залучений масштаб при побудові ескізу (побудови, зображення)
	Достатній рівень деталізації в ескізі (побудові, зображенні)
	Урахування різних типів ліній в ескізі (побудові, кресленні, зображенні)

	Урахування передачі різних типів матеріалів в ескізі (побудові, кресленні, зображенні)
	Присутність підписів, розмірних характеристик і параметрів, умовних позначень
	Акуратність виконання ескізів (технічних побудов)
	Залучення чітких і рівних ліній у побудові, акуратних і правильних підписів
	Урахування додаткової деталізації в ескізі (побудові, зображенні) – розрізів, перерізів, додаткових зображень, які доповнюють основне зображення (побудову, креслення)
Послідовність технологічних операцій відповідно до виробу та технології його виготовлення	Побудова чіткої та логічної послідовності технологічних операцій, відсутність «пропусків»
	Урахування відповідності до етапів загальних принципів технологічного виготовлення
	Чітке розмежування використання матеріалу, інструментів, пристосувань
	Вказання виду робіт, розуміння чіткого розмежування їх використання
	Вказання повних (достатньої інформації) технічних умов виконання операції (дії)
	Правильне зазначення технічних назв виконання операції (дії), знання термінології, назв інструментів, пристосувань, обладнання
	Уточнення особливостей маніпуляцій дій при виконанні операцій, залучення технічних назв деталей крою та їх конструктивних особливостей, швів, деталей, конструктивних елементів та ін.
	Відсутність дублювання (повторів) операцій(дій) у технологічній послідовності
	Застосування технічних параметрів і метричних значень у ході виконання операції (дії)
	Виокремлення основних етапів у технологічній послідовності, їх чітке розмежування та розподіл від інших
	Правильне оформлення технічної документації (формальні особливості, акуратність і наповненість)
	Урахування підготовчих робіт і контролю якості в технологічній послідовності
	Присутність деталізації в описі назв технологічної операції (повного опису дій)
	Урахування паралельних і послідовних особливостей виконання дій (операцій)
	Опис правил безпечної праці при виконанні
Запропонування сучасних прийомів, способів і методик обробки (із залученням сучасного обладнання, інструментів, пристосувань)	
Дотримання техніки безпеки (безпечної праці) при виконанні ручних робіт і їх урахування в технологічній послідовності (або у висновку)	
	Дотримання техніки безпеки при виконанні машинних робіт і їх урахування в технологічній послідовності (або у висновку)

технологічних операцій	Дотримання пожежної безпеки та її врахування при виготовленні моделі
	Згадування (врахування) використання спеціального захисного одягу, спецодягу
	Згадування (врахування) виконання технологічних операцій із залученням спеціально обладнаного та підготовленого робочого місця
	Використання підготовчих дій (операцій) у технологічній послідовності, які пов'язані із забезпеченням безпечних умов праці
	Використання інструментів, пристосувань та дій(операцій) за призначенням і відповідно до технологічних карт і дотримання безпечних умов праці
	Наявність додаткового повідомлення (у висновку, примітках до таблиці технологічної послідовності та ін.) про особливості дотримання правил техніки безпеки

Зверніть увагу! Під час оцінювання практичного туру, а саме виконання завдання творчого характеру – складання технологічної карти на виготовлення певного виробу, і у дівчат (обслуговуючі види праці, 8-9 та 10-11 класи), і хлопців (технічні види праці, 8-9 та 10-11 класи) було виявлено такі *однотипні помилки*:

- здобувачі освіти не розуміють основні етапи проектування виготовлення виробу;
- відсутній чіткий розподіл дій (операцій) відповідно до кожного з етапів проектування;
- під час добору конструкційних матеріалів відсутнє визначення кількості (та доцільності) матеріалів для виготовлення виробу;
- не враховуються різні типи матеріалів залежно від моделі, їх властивостей, поєднання та правильне використання технічних назв матеріалів;
- відсутні пропозиції щодо матеріалів-компаньйонів, замінників;
- відсутні висновки про необхідність економічного використання матеріалів;
- не враховуються підготовчі дії до використання інструменту та/або пристосування;
- відсутня деталізація залученого інструменту та/або пристосування;
- відсутні пропозиції щодо використання альтернативних сучасних інструментів і пристосувань;
- при побудові ескізу (креслення) помилково залучений масштаб, недостатній рівень деталізації в ескізі (креслення);
- при підготовці ескізу (креслення) використовуються однотипні лінії;
- відсутня деталізація в ескізі (креслення) – розрізів, перерізів, додаткових зображень, які доповнюють основне зображення (побудову, креслення);
- ескізи (креслення) виконані неакуратно;

- відсутній опис правил безпечної праці при виконанні технологічних операцій, при виконанні ручних робіт, їх урахування в технологічній послідовності (або у висновку), при виконанні машинних робіт, їх урахування в технологічній послідовності (або у висновку);
- відсутні згадування (врахування) використання спеціального захисного одягу;
- відсутні повідомлення (у висновку, примітках до таблиці технологічної послідовності та ін.) про особливості дотримання правил безпеки.

У таблиці 4 подано результати оцінювання практичного туру переможців ІІІ (обласного) етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з трудового навчання (технологій), де:

Сума балів за основними критеріями	
Правильна відповідь	1
Неправильна відповідь	0

Таблиця 4

**Результати оцінювання практичного туру переможців III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з трудового навчання
(технологій)**

1	Розуміє етапи проектування, виготовлення виробу (деталізація). Дотримується послідовності етапів проектної діяльності.	6	6	6	4	5	5	6	6	6	5	5	4	4	5	5	7	6	4	4	4	4	6	6	6
1.1	Виділено основні етапи проектування	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
1.2	Відсутність технічних помилок у визначенні основних етапів проектування	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.3	Дотримується правильна послідовність дій (операцій) відповідно до основних етапів проектування	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
1.4	Відсутність технічних помилок при побудові послідовності дій (операцій) відповідно до основних етапів проектування	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
1.5	Чіткий розподіл дій (операцій) відповідно до кожного з етапів проектування	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
1.6	Відсутність технічних помилок при розподілі дій (операцій) відповідно до кожного з етапів проектування	1	1	1	0	0	0	1	1	1	0	1	0	0	1	1	1	1	0	0	0	0	0	1	1
1.7	Прослідковується деталізація залучених дій (операцій) при виготовленні	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
1.8	Відсутність технічних помилок при деталізації залучених дій (операцій) при виготовленні	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1
1.9	Залучення професійної термінології у визначеннях дій	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	1	1	
1.10	Надання повного (достатнього опису) дії (операції)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Добір конструкційних матеріалів. Визначення кількості (та доцільності) матеріалів для виготовлення виробу. Робить висновки про необхідність економічного використання конструкційних матеріалів.	2	2	3	2	3	3	3	3	3	4	5	3	1	2	2	1	2	1	1	2	2	2	2	3
2.1	Уміння добирати матеріали та правильне використання технічних назв матеріалів	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
2.2	Урахування різних типів матеріалів залежно від моделі, їх властивостей та поєднання	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.3	Уміння залучення необхідної кількості матеріалу	0	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	0	1	0	0	1	1	0	1	1
2.4	Урахування особливостей підготовки матеріалу до використання (залучення)	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
2.5	Пропозиції щодо матеріалів-компаньйонів, заміників	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.6	Урахування економічності у використанні матеріалів	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	Добір інструментів і пристосувань для обробки конструкційних матеріалів. Опис прийомів роботи з інструментами та пристосуваннями.	5	4	5	5	5	5	5	5	5	5	4	4	4	4	5	4	4	4	4	4	4	5	5	4

4.11	Залучення чітких і рівних ліній у побудові, акуратних і правильних підписів	0	0	0	0	1	0	0	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.12	Урахування додаткової деталізації в ескізі (побудові, зображенні) – розрізів, перерізів, додаткових зображень, які доповнюють основне зображення (побудову, креслення)	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Послідовність технологічних операцій відповідно до виробу та технології його виготовлення.	9	10	7	6	9	9	10	9	9	9	9	8	8	8	7	7	7	5	5	5	5	9	10	7	
5.1	Побудова чіткої та логічної послідовності технологічних операцій, відсутність «пропусків»	1	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0
5.2	Урахування відповідності до етапів загальних принципів технологічного виготовлення	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
5.3	Чітке розмежування використання матеріалу, інструментів, пристосувань	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
5.4	Вказання виду робіт, розуміння чіткого розмежування їх використання	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5.5	Вказання повних (достатньої інформації) технічних умов виконання операції (дії)	0	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0
5.6	Правильне зазначення технічних назв виконання операції (дії), знання термінології, назв інструментів, пристосувань, обладнання	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	1	1	1	1
5.7	Уточнення особливостей маніпуляцій дій при виконанні операцій, залучення технічних назв деталей крою та їх конструктивних особливостей, швів, деталей, конструктивних елементів та ін.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
5.8	Відсутність дублювання (повторів) операцій(дій) у технологічній послідовності	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
5.9	Застосування технічних параметрів і метричних значень у ході виконання операції (дії)	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1
5.10	Виокремлення основних етапів у технологічній послідовності, їх чітке розмежування та розподіл від інших	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5.11	Правильне оформлення технічної документації (формальні особливості, акуратність і наповненість)	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
5.12	Урахування підготовчих робіт і контролю якості в технологічній послідовності	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
5.13	Присутність деталізації в описі назв технологічної операції (повного опису дій)	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0
5.14	Урахування паралельних і послідовних особливостей виконання дій (операцій)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

5.15	Урахування раціональної методики обробки (виготовлення), раціональне використання інструментів, пристосувань, прийомів і дій, урахування можливої економії часу на виконання операції (дії), використання (заміщення) спеціального обладнання	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5.16	Запропонування сучасних прийомів, способів і методик обробки (із залученням сучасного обладнання, інструментів, пристосувань)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Опис правил безпечної праці при виконанні технологічних операцій.	3	3	3	3	3	4	4	3	4	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
6.1	Дотримання техніки безпеки (безпечної праці) при виконанні ручних робіт, їх урахування в технологічній послідовності (або у висновку)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.2	Дотримання техніки безпеки при виконанні машинних робіт, їх урахування в технологічній послідовності (або у висновку)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.3	Дотримання пожежної безпеки та її врахування при виготовленні моделі (виробу)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.4	Згадування (врахування) використання спеціального захисного одягу, спецодягу	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.5	Згадування (врахування) виконання технологічних операцій із залученням спеціально обладнаного та підготовленого робочого місця	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
6.6	Використання підготовчих дій (операцій) у технологічній послідовності, які пов'язані із забезпеченням безпечних умов праці	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
6.7	Використання інструментів, пристосувань та дій(операцій) за призначенням і відповідно до технологічних карт і дотримання безпечних умов праці	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
6.8	Присутність додаткового повідомлення (у висновку, примітках до таблиці технологічної послідовності та ін.) про особливості дотримання правил техніки безпеки	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Висновки

1. Значну кількість переможців III (обласного) етапу олімпіади з трудового навчання (технологій) у 2023 році становили учні ЗЗСО районів міста Харкова (75,86 %), із ЗЗСО сільських районів і ТГ значно менше (24,14 %).

2. Більшість учасників і переможців змагань готували переважно вчителі вищої кваліфікаційної категорії.

3. *Низьку якість відбору учнів до участі в III етапі олімпіади та низький рівень* показали учасники з Петрівського ліцею Наталинської сільської ради, Харківська загальноосвітня школа I-III ступенів №35 Харківської міської ради Харківської області, Харківської гімназії №12 Харківської міської ради Харківської області, КЗ «Безлюдівський ліцей Безлюдівської селищної громади», КЗ «Безлюдівський юридичний ліцей імені Героя Радянського Союзу І.Я. Підкопая Безлюдівської селищної ради», Харківської загальноосвітньої школи I-III ступенів №111 Харківської міської ради Харківської області. Такі результати пояснюються неналежним рівнем роботи з обдарованими учнями.

4. Основна кількість учасників практичного туру III етапу олімпіади з трудового навчання (технологій) показали *середні результати*, що підтверджується такими недоліками:

- відсутнє творче, технічне та креативне мислення в учнів;
- відсутні оригінальні та неординарні підходи до розв'язання поставлених завдань перед учнями;
- відсутній розподіл дій (операцій) відповідно до етапів проєктування;
- неврахування економічності у використанні матеріалів;
- відсутні чіткі розмежування використання інструментів і пристосувань;
- відсутня деталізація в ескізах (побудові, зображенні) – розрізів, перерізів, додаткових зображень, які доповнюють основне зображення (побудову, креслення).

5. Не брали участі в III (обласному) етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з трудового навчання і технології представники Куп'янського, Ізюмського (окрім Балаклійської міської територіальної громади) та Лозівського районів.

Рекомендації

Фахівцям ЦПРПП та ЦОТ, ТМО учителів трудового навчання (технологій):

1. Проаналізувати результати участі команди району на III етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з трудового навчання (технологій) в порівнянні з результатами по області.
2. Організувати роботу щодо виявлення обдарованих дітей у технологічній освітній галузі й організувати їх підготовку до учнівських олімпіад.

3. Особливу увагу слід приділити роботі з тими дітьми, які вже мають певні досягнення в змаганнях, конкурсах з трудового навчання (технологій), цілеспрямовано готувати їх до участі у відповідних заходах.
4. Активізувати участь учителів трудового навчання (технологій) у різних науково-методичних заходах, спрямованих на вдосконалення їх професійної компетентності.
5. Налагоджувати співпрацю з науковими співробітниками закладів вищої освіти з питань підготовки обдарованих учнів до участі у олімпіадних змаганнях.

Керівникам ТМО вчителів трудового навчання і технологій:

1. Провести глибокий аналіз виступу учнів на II-III етапах Всеукраїнської учнівської олімпіади з трудового навчання (технологій) порівняно з результатами минулого навчального року.

2. Виявляти учнів, які мають здібності до опанування трудового навчання і технологій. Насамперед необхідно акцентувати увагу на тих здобувачах освіти, які вже досягли певних результатів в інтелектуальних змаганнях із природничо-математичних дисциплін, образотворчого мистецтва, художньої культури та мають необхідну базу знань з інформатики й у проєктно-технологічній діяльності.

3. Налагоджувати співпрацю з Центрами професійної підготовки та факультетами закладів вищої освіти відповідного спрямування, залучати викладачів закладів вищої та професійно-технічної освіти до роботи в журі на II етапі олімпіади.

4. Спланувати заходи з переможцями II етапу олімпіади для підготовки до III етапу, залучати до цієї роботи кращих учителів - майстрів.

5. Активізувати роботу щодо підтримки обдарованих дітей та їх наставників у районах (містах, ТГ) області.

6. Постійно вдосконалювати форми, методи роботи та підходи щодо підготовки до II-III етапів Всеукраїнської учнівської олімпіади з трудового навчання (технологій).

7. У плані роботи методичних об'єднань на наступний навчальний рік передбачити проведення творчих консультацій, майстер-класів з питань підготовки учнів до II-III етапів олімпіади.

8. Посилити роботу в районах (містах, ТГ) області з молодими вчителями та вчителями, які працюють не за фахом, щодо підвищення фахової майстерності з таких питань:

- розв'язування творчих завдань і ситуацій;
- створення творчих проєктів підвищеної складності;
- використання ІКТ.

9. Під час підготовки учнів до олімпіади з трудового навчання (технологій) більше уваги приділяти:

- розв'язанню творчих завдань із конструювання;

- моделюванню;
- створенню пристроїв малої механізації та ін.

10. Більше часу відводити на вивчення будови навчального устаткування й обладнання (шкільної майстерні та кабінету обслуговуючої праці).

Закладам загальної середньої освіти:

1. Необхідно виявляти творчо обдарованих учнів, які мають інтерес до предметів «Трудове навчання» і «Технології».
2. Організувати системну роботу з обдарованими учнями з метою підготовки їх до олімпіади.
3. Розглянути питання щодо внесення до робочих навчальних планів ЗЗСО вивчення предмета «Креслення».
4. Вирішити питання щодо покращення навчально-матеріальної бази з трудового навчання і технологій.

Учителям трудового навчання і технологій:

1. Під час підготовки до олімпіади поради учням також вивчати додаткову літературу з цих предметів.
2. Навчати школярів під час відповіді на творчі завдання дотримуватися структури, оскільки бали розподіляються між усіма «підпитаннями» (якщо якоїсь відповіді немає, то відповідно й бали не виставляються).
3. Акцентувати увагу на необхідних математичних знаннях і практичному їх застосуванні.
4. Навчати школярів аргументувати свої думки абстрактними економічними категоріями.
5. Під час підготовки до III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з трудового навчання і технологій використовувати посібники та періодичні видання, де подані тексти й розв'язання олімпіадних завдань, а також олімпіадні завдання минулих років.
6. Реалізовувати принципи диференціації на уроках із різними за підготовкою категоріями учнів, ширше практикувати групові, парні та індивідуальні форми роботи.
7. Створювати відповідні умови для засвоєння програмового матеріалу.
8. Постійно реалізовувати міжпредметні зв'язки з економікою, фізикою, математикою, хімією, образотворчим мистецтвом, художньою культурою, історією, кресленням.
9. Пропонувати учням для індивідуальних домашніх завдань задачі та завдання творчого плану й підвищеної складності, а також завдання побутового характеру.
10. Активно впроваджувати під час уроків і позакласної роботи інтерактивні та нетрадиційні форми й методи навчання, проектно-технологічну діяльність.
11. При підготовці до олімпіади з обдарованими учнями постійно організовувати додаткові заняття.

12. Приділяти більше уваги розв'язанню творчих завдань із конструювання, моделювання, створенню пристроїв малої механізації.

13. Для досягнення високих результатів на олімпіаді обласного рівня обов'язково приділяти увагу кресленню, роботі зі штангенциркулем, вивченню норм безпеки, технологічних послідовностей виготовлення виробу, властивостей різних матеріалів, проектно-технологічній діяльності та інформаційно-комунікаційним технологіям.

Журі й оргкомітетам II (районного) етапу олімпіади:

1. Дотримуватися методичних рекомендацій КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти» щодо проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з трудового навчання і технологій та вимог Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 17.11.2011 за № 1318/20056 (зі змінами).

2. Під час перевірки робіт учасників дотримуватися критеріїв оцінювання, визначених у методичних рекомендаціях щодо проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з трудового навчання і технологій.

3. Акцентувати увагу на об'єктивному визначенні переможців олімпіад і якісному формуванні складу команд для участі у III етапі олімпіади.

4. Оцінюючи творчі роботи (проекти), ураховувати:

- практичну спрямованість і значимість виконаної роботи;
- кількість унікальних матеріалів і технологій, що використовувалися;
- наявність і аргументованість творчих рішень при складанні технологічної карти;
- рівень оригінальності, наявність естетичних задумів;
- використовувані технології та раціональність їхнього застосування.

3. Аналіз проведення Всеукраїнських учнівських конкурсів і турнірів у Харківській області у 2022-2023 навчальному році

3.1. XXIII Міжнародний конкурс з української мови імені Петра Яцика (кількісний аналіз)

У 2022/2023 навчальному році Міжнародний конкурс з української мови імені Петра Яцика проводився відповідно до листа Міністерства освіти і науки України від 03.11.2022 №1/13108-22 «Про проведення XXIII Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика», Положення про Міжнародний конкурс з української мови імені Петра Яцика.

I етап XXIII Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика відбувся 9 листопада 2022 року, у День української писемності та мови, у закладах загальної середньої освіти територіальних громад Харківської області, районів міста Харкова та закладах загальної середньої освіти обласного та державного підпорядкування.

II етап конкурсу був проведений на рівні територіальних громад Харківської області, районів м. Харкова та серед закладів освіти обласного та державного підпорядкування.

Через воєнні дії в Україні у Харківському регіоні у 2022/2023 навчальному році не брали участь у Міжнародному конкурсі з української мови імені Петра Яцика учні з таких територіальних громад районів області: Борівської, Савинської, Куньєвської, Оскільської (Ізюмський район), Липецької, Люботинської, Циркунівської (Харківський район), Вовчанської, Старосалтівської, Чкаловської (Чугуївський район), жодна з громад Куп'янського району (минулого навчального року в конкурсі взяли участь учні з усіх територіальних громад Харківської області).

21 грудня 2022 року КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти» було проведено III (обласний) етап Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика, який відбувся в дистанційному форматі з використанням платформи Google Meet.

Усього по області у 2022/2023 навчальному році до участі в III (обласному) етапі *Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика* були допущені 100 осіб – переможців II (районного) етапу конкурсу, із яких **73 учні** взяли участь у змаганні.

Із них **27** учнів (**36,98 %** від загальної кількості учасників) стали переможцями змагань.

Зверніть увагу! У 2021/2022 навчальному році було **94** учасники змагань. Таким чином, *кількість учасників обласного етапу Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика скоротилася на 22,35 %*.

По територіальних громадах області. У III (обласному) етапі Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика взяв участь 41 учень із 20 територіальних громад Харківської області (таблиця 1).

Зверніть увагу! Порівняно з попереднім навчальним роком кількість учасників Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика у територіальних громадах області дещо зменшилася (на 12,77%). Для порівняння: у 2021/2022 навчальному році участь в обласній олімпіаді взяли 47 учнів із 23 територіальних громад.

Порівняно з минулим навчальним роком **не було учасників обласного етапу змагань** у Богодухівській міській (Богодухівський район), Ізюмській міській (Ізюмський район), Сахновщинській селищній (Красноградський район), Дворічанській селищній, Куп'янській міській (Куп'янський район), Дергачівській міській, Люботинській міській, Липецькій селищній, Нововодолазькій селищній (Харківський район), Старосалтівській селищній (Чугуївський район) громадах.

Разом із тим у Наталинській сільській громаді участь в обласному етапі конкурсу взяли 4 учні, причому усі з них стали переможцями; у Пісочинській селищній громаді були теж 4 учасники конкурсу, 3 з яких стали переможцями.

Таблиця 1

Результати III (обласного) етапу Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика по територіальних громадах області

№	Район	Територіальна громада	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
			Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
1	Богодухівський	Богодухівська міська громада	1	-	-	-
2	Ізюмський	Балаклійська міська громада	7	5	4	-
3		Барвінківська міська громада	2	-	2	2
4		Донецька селищна громада	5	-	2	-
5		Ізюмська міська громада	3	-	-	-
6		Зачепилівська селищна громада	-	-	2	-
7	Красноградський	Красноградська міська громада	1	-	3	-
8		Наталинська сільська громада	1	-	4	4
9		Сахновщинська селищна громада	1	-	-	-

10		Старовірівська сільська громада	-	-	1	-
11	Куп'янський	Дворічанська селищна громада	2	-	-	-
12		Куп'янська міська громада	3	1	-	-
13	Лозівський	Близнюківська селищна громада	-	-	2	-
14		Лозівська міська громада	2	-	3	2
15		Первомайська міська громада	2	-	2	1
16	Харківський	Безлюдівська селищна громада	-	-	1	1
17		Вільхівська сільська громада	-	-	1	-
18		Дергачівська міська громада	1	-	-	-
19		Люботинська міська громада	1	-	-	-
20		Липецька селищна громада	1	-	-	-
21		Мереф'янська міська громада	-	-	1	1
22		Нововодолазька селищна громада	1	-	-	-
23		Пісочинська селищна громада	2	1	4	3
24		Південна селищна громада	1	-	-	-
25		Чугуївський	Зміївська міська громада	-	-	1
26	Малинівська селищна громада		2	-	1	-
27	Новопокровська селищна громада		2	-	3	1
28	Печенізька сільська громада		2	1	1	-
29	Слобожанська селищна рада		3	-	1	-
30	Старосалтівська селищна громада		1	-	-	-
31	Чугуївська міська громада		-	-	2	-
Разом			47	8	41	15

Усього переможцями III (обласного) етапу *Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика* стали **15** учасників із **8** територіальних громад (для порівняння: **8** переможців із **4** територіальних громад –

у 2021/2022 навчальному році). Два роки поспіль перемогу в змаганнях здобувають учні Пісочинської селищної громади (Харківський район).

У 2022/2023 навчальному році є *переможці* в Барвінківській міській (Ізюмський район), Наталинській сільській (Красноградський район) Лозівській міській, Первомайській міській (Лозівський район), Мереф'янській міській, Безлюдівській селищній (Харківський район), Новопокровській селищній громаді (Чугуївський район), тоді як у минулому навчальному році у цих територіальних громадах переможців змагань не було.

По місту Харків. У III (обласному) етапі *Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика* взяв участь **31** учень закладів загальної середньої освіти районів міста Харкова.

Найбільша кількість учасників (**6**) – у Київському районі. У Немишлянському, Холодногірському, Шевченківському районах було по **5** учасників змагань.

Зверніть увагу! Порівняно з попереднім навчальним роком (**45** учасників) кількість учасників *обласного етапу конкурсу* зменшилася на 31,11% (таблиця 2)

Таблиця 2

Результати III (обласного) етапу Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика по місту Харків

№	Район	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
		Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
1	Індустріальний	4	2	4	2
2	Київський	7	5	6	2
3	Немишлянський	4	-	5	2
4	Новобаварський	4	1	1	-
5	Основ'янський	2	-	-	-
6	Салтівський	9	3	4	3
7	Слобідський	7	3	1	-
8	Холодногірський	2	1	5	2
9	Шевченківський	6	4	5	1
Разом		45	19	31	12

Переможцями III (обласного) етапу *Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика* стали **12** учасників, що складає **44,44 %** від загальної кількості учнів, які здобули перемогу в змаганнях.

Найбільша кількість переможців – в Салтівському районі: **3** з **4** учасників. Підвищилися результати *обласного етапу конкурсу* в Немишлянському районі: **2** переможці з **5** учасників (жодного з **4** – у 2021/2022 навчальному році).

Зверніть увагу! У Новобаварському районі результати олімпіади погіршилися: **1** учасник, який не став переможцем (**1** переможець із **4** учасників – у 2021/2022 навчальному році).

По ЗЗСО державного та обласного підпорядкування. У ІІІ (обласному) етапі Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика взяв участь **1** учень із ЗЗСО державного та обласного підпорядкування (таблиця 3).

Зверніть увагу! Порівняно з попереднім навчальним роком кількість учасників конкурсу зменшилася. У 2021/2022 навчальному році участь в обласному етапі конкурсу взяли **2** учні із **2** закладів освіти, однак два роки поспіль переможців у цих закладах освіти немає.

Таблиця 3

Результати ІІІ (обласного) етапу Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика по ЗЗСО державного та обласного підпорядкування

Назва закладу освіти	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
	Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
КЗ «Харківський науковий ліцей «Обдарованість» Харківської обласної ради	1	-	1	-
КЗ «Харківська спеціальна школа ім. В.Г. Короленка» Харківської обласної ради	1	-	-	-
Разом	2	-	1	-

Аналіз виконання завдань учасниками ІІІ етапу Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика

ІІІ етап Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика у 2022/2023 році проходив у дистанційній формі. Усі **73** учасники виконували завдання під відеоспостереженням уповноважених членів журі.

Обсяг і рівень складності конкурсних завдань, запропонованих учням на цьому етапі конкурсу забезпечили можливість якнайповнішого розкриття особистостей його учасників, їхніх інтелектуальних можливостей. Переможці обласного етапу конкурсу виявили достатній рівень мовної та мовленнєвої підготовки, здатність логічно та грамотно мислити, а також творчі здібності у володінні художнім словом при написанні творчих робіт.

Разом із тим журі, проаналізувавши виконання учнями конкурсних творчих завдань, визначило й типові недоліки.

3-4 класи

Проаналізувавши якість виконання конкурсних завдань учнями 3-4 класів, слід відзначити *підвищення рівня виконання з фонетики, орфоенії, будови слова,*

лексики, граматики (знання м'яких - твердих, дзвінких - глухих звуків, особливостей алфавіту, визначення слів, що мають закінчення, визначення частин слова, антонімічних висловів з протилежним значенням).

83% учнів впоралися з цими завданнями на високому та достатньому рівнях, а 15% показали задовільні знання.

Творчі завдання. Типові помилки.

У 3 класі було найважчим для виконання завдання, де треба було пояснити прислів'я «Людина без Батьківщини як соловей без пісні». Усі учні висловили свою щирю любов до Батьківщини, розповіли про красу її природи, про обов'язок людей захищати й боронити власну державу. Однак при виконанні цього завдання були допущені такі помилки:

- труднощі з добиранням аргументів до власних тверджень (4 учні з 8 – 50% учасників);
- труднощі з логікою викладу думок (3 учні – 37,50%);
- невміння наводити приклади, порівняння, використовувати художні засоби (5 учнів – 62,50%);
- орфографічні помилки на вживання ненаголошених голосних, правопис апострофа та м'якого знака, подвоєння приголосних (2 учні – 25%).

Творче завдання у 4 класі передбачало роздуми учнів про зміст прислів'я «Україна – мати, за нею треба головою стояти»? Усі учні виявили високий рівень патріотичних почуттів при виконанні цього завдання, готовність зростати мужніми захисниками Вітчизни. Разом із тим при виконанні цього завдання учні допустилися таких помилок:

- роботи найбільшої кількості учнів (6 – 66,67%) містили лексичні помилки (моя власна думка, самий кращий, безвихідне положення, прийшло в голову тощо);
- граматичні помилки допустили 4 учні (44,44%) – відсутність необхідного порівняльного звороту (осінь цього року тепліша), помилки у вживанні прийменників (поставили в приклад), неправильне утворення відмінкових форм займенників (на їй була відповідальність),
- відсутність послідовного та логічного завершення тексту – 2 роботи (22,22%);
- пунктуаційні помилки у простих та складних реченнях (4 роботи – 44,44%);
- помилки при складанні речень з прямою мовою (1 робота – 11,11%).

5-7 класи

Цього року, у порівнянні з минулим, дещо знизився загальний рівень виконання конкурсних завдань учнями 5-7 класів, зокрема це стосується таких завдань:

5 клас

- перебудова речень шляхом уведення до їх складу прикметників (помилки допустили 3 учні – 37,5%);

- складання речення з прикметниками, утвореними від власних назв (помилки допустили 5 учнів – 62,5%);

6 клас

- визначення слів-синонімів (помилки в 4 роботах – 50%);
- створення загадки про сніг (помилки мають 2 учні – 25%).

7 клас

- розпізнавання частин мови (помилки у 5 роботах – 55,55%);
- редагування речень (помилки у 3 роботах – 33,33%).

Творчі завдання. Типові помилки.

У 5 класі завдання щодо розкриття думки Г.С. Сковороди: *«Без бажання усе важке, навіть найлегше»* показало, що учні здебільшого *креативно підходять до його виконання, дбають про оригінальність та належне мовне оформлення висловлення*. Однак деякі учні ще не мають достатнього досвіду щодо цікавого початку твору, висловлення захопливої ідеї, що розкриває зміст твору, не вміють наводити переконливі приклади та аргументи. Крім цього, *конкурсанти допустили таких помилок:*

- тавтологія слів та словосполучень (5 учнів – 55,55);
- невміння побудувати розповідь на контраргументах (2 учні – 25%);
- «розмиті» висновки (2 роботи – 25%).

Написали твір на високому рівні (10-12 балів) 3 учні – 37,5% учасників цієї вікової категорії); 5 учнів (62,5%) написали твір на достатньому рівні.

У 6 класі у творчому завданні учням треба було розкрити думку: *«Добрим словом мур проб'єш, а лихим навіть у двері не ввійдеш»*. Учні розмірковували про силу слова, наводили приклади слів, які сьогодні українські діти вимовляють з гордістю: ЗСУ, дім, рідна земля, батьки.

Однак при виконанні творчого завдання учні цієї вікової категорії *припускалися лексичних та граматичних помилок*. Це свідчить про те, що вони не розуміють значення окремих слів, що призводить до збіднення лексики, вживають русизми.

Тож, як результат, лише ті учні, які посіли призові місця, написали твір на високому рівні (10-12 балів). Це 3 учні – 37,5% учасників цієї вікової категорії, тоді як 5 учнів (62,5%) написали твір на достатньому рівні.

У 7 класі учням треба було обґрунтувати думку французького філософа Вольтера, який сказав: *«Праця вберігає нас від трьох великих бід: нудьги, гріха та злиднів»*. Учні розмірковували про навчання як працю, про те, що в житті людини обов'язково повинна бути улюблена справа, наводили приклади улюблених героїв художніх творів.

Серед помилок слід відзначити такі: орфографічні та пунктуаційні помилки (5 учнів – 55,55%), не завжди правильно ставили розділові знаки при прямій мові (2 учні – 22,22%), допускали випадки нечітких висновків – так само 2 учні (22,22%), відволікалися від головної думки твору (1 учень – 11,11%).

Написали твір на високому рівні 4 учні – 44,44% учасників цієї вікової категорії, 4 учні (44,44%) – на достатньому рівні, 1 учень (11,11%) – на середньому рівні.

8-9 класи

Проаналізувавши якість виконання конкурсних завдань учнями 8-9 класів, слід відзначити *підвищення рівня виконання завдань* щодо утворення словосполучень, визначення поширеної прикладки, а також визначення частин мови та їх синтаксичної ролі в реченні.

У 8 класі *більшість помилок, які допустили конкурсанти, стосувалися:*

- постановки розділових знаків у тексті (6 учнів – 66,67%);
- помилок у синтаксичному розборі речення (6 учнів – 66,67%);
- редагування словосполучень (4 учні – 44,44%);
- визначення спільнокореневих слів (3 учні (33,33%).

У 9 класі найчастіше учні допускали такі помилки:

- чергування приголосних при творенні прикметників (4 учні (50,00%).
- визначення головних та другорядних членів речення (3 учні (37,50%).

Творчі завдання. Типові помилки.

У 8 класі учням було запропоноване таке завдання: «Колись один із музикантів сказав: *«Усе можна пережити, якщо підібрати потрібну пісню»*. Чи згодні ви з цим? Розкажіть, яку музику ви слухаєте і чому».

При виконанні цього завдання учні визначали музику, як феноменальне явище, яке породжує позитивні емоції, зазначали про популярність народної української пісні. Найбільші труднощі були пов'язані з інтегрованим характером виконання завдання: частина дітей не дуже добре орієнтується в музиці. Іноді вони слухають твори, але не знають, хто їх автор чи виконавець, а інколи слухають музику просто «під настрій».

Більше половини конкурсантів так і не змогли пояснити, чому ж вони слухають музику. Інші проблеми стосувалися логіки структурування власної відповіді: 5 учнів (55,55%) відволікалися від теми завдання.

Лише 4 учні-переможці (44,44%) написали творчу роботу на *високому рівні*, інші школярі впоралися із завданням на *достатньому рівні*.

У 9 класі учням пропонувалося поміркувати над завданням: «*Меганоліси, невеликі затишні міста й мальовничі села – усе є на просторах нашої країни. Викладіть Ваші думки про те, де б Ви хотіли жити і чому*». При написанні творчих робіт учні виявили глибоку любов до рідної землі, краси її природи та місцевості, у якій вони живуть і не збираються ні на що міняти.

Труднощі при виконанні цього завдання найбільше стосувалися синтаксичної побудови речень (3 учні – 37,50%), окремих орфографічних та лексичних помилок. Їх допустила майже половина конкурсантів.

Усі учні виконали роботу на *високому та достатньому рівні*.

10-11 класи

Цього року, у порівнянні з минулим, дещо підвищився загальний рівень виконання конкурсних завдань учнями 10-11 класів. Однак школярі ще допускають помилки, які можна визначити як типові.

У 10 класі це такі помилки:

- неправильна заміна багатозначного слова на синонімічне (3 учні – 37,50%);
- помилкове визначення частин мови (4 учні – 50%);
- помилки у визначенні членів речень 4 учні (50%);
- неправильна постановка розділових знаків (5 учнів – 62,50%);
- чергування у-в (5 учнів – 62,50%).

В 11 класі:

- недоліки в синтаксичному розборі речення (3 учні – 50%);
- помилки в редагуванні речень (4 учні – 66,67%);
- помилки в поясненні фразеологізмів (4 учні – 66,67%).

Творчі завдання. Типові помилки.

У 10 класі учням пропонувалося під час написання твору викласти думки щодо висловлення «*Мова – не просто інструмент, а простір, у якому живемо*». Конкурсанти розмірковували щодо значення мови в українському суспільстві, зазначали про особливу роль мови під час війни з росією, погоджувалися з тим, що мова є невід’ємною частиною культури нації.

Учні дотримувалися певної структури своїх міркувань, не порушували логічний виклад думок. Твір оцінювався в 12 балів: 3 учні (37,50%) написали його на високому рівні, інші школярі – на достатньому рівні.

В 11 класі школярі виклали свої думки щодо ролі слова в житті людини. Конкурсанти зазначали, що з давніх часів той, хто майстерно володів словом, був майстерним ритором, високо шанувався в суспільстві. Отже, учні доходили висновків, що їм треба багато вчитися, щоб вправно володіти словом.

Одинадцятикласники вміло формулювали тезу, ґрунтовно аргументували її; наводили приклади, які свідчать про знання історичних фактів та сучасних процесів, що відбуваються в суспільстві. Більшість учнів написали твір на високому рівні (66,67%), інші – на достатньому рівні.

Висновки

При підготовці школярів до III (обласного) етапу Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика недостатня увага приділяється підвищенню мовної грамотності школярів, написанню ними творчих робіт, набуттю учнями досвіду роботи з різними видами конкурсних завдань.

Найбільш типовими для переважної більшості учнів виявилися:

У 3-4 класах:

- орфографічні, лексичні та граматичні помилки;
- пунктуаційні помилки у простих та складних реченнях;

- помилки в оформленні прямої мови;
- труднощі з добором аргументів до власних тверджень;
- труднощі з логікою викладу думок.

У 5-7 класах:

- складання речення з прикметниками, утвореними від власних назв;
- визначення слів-синонімів;
- розпізнавання частин мови;
- тавтологія слів та словосполучень;
- орфографічні та пунктуаційні помилки;
- низькою є оригінальність творчих робіт.

У 8-9 класах:

- постановка розділових знаків у тексті;
- помилки в синтаксичному розборі речення;
- чергування приголосних при творенні прикметників;
- визначення головних та другорядних членів речення;
- порушення логіки структурування власної відповіді.

У 10-11 класах:

- помилки при заміні багатозначного слова на синонімічне;
- незнання частин мови;
- помилки у визначенні головних і другорядних членів речень;
- пунктуаційні помилки;
- порушення норм милозвучності;
- недоліки в синтаксичному розборі речення;
- помилки в редагуванні речень;
- помилки в поясненні фразеологізмів.

Таким чином, при підготовці учнів до обласного етапу конкурсу *недостатня увага* приділяється підвищенню рівня мовної культури школярів, зокрема володінню ними орфографічними, лексичними, стилістичними нормами; визначенню лексичного й граматичного значення загальноживаних слів; синтаксичному розбору речень, написанню оригінальних творчих робіт.

Школярам не завжди надається практична допомога у виконанні конкурсних завдань, не розвиваються творчі здібності, критичне й аналітичне мислення, оскільки самі педагоги володіють цим питанням *недостатньо*.

Рекомендації

Фахівцям ЦРПП та ЦОТ:

1. Проаналізувати результати участі конкурсантів від закладів освіти територіальних громад у III етапі *Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика* у порівнянні з результатами по області.
2. Забезпечити системність роботи з обдарованими учнями.
3. Організувати роботу з підготовки учнів (практикуми, тренінги) до виступу на II етапі конкурсу, залучивши кращих фахівців закладів загальної середньої освіти району до проведення тренувальних занять.

4. Спільно з керівниками ТМО вчителів української мови та літератури у межах роботи методичних об'єднань спланувати на наступний навчальний рік заходи з обдарованими учнями, що передбачають набуття учнями необхідного досвіду для участі в конкурсі.

Керівникам ТМО вчителів української мови та літератури:

1. Проаналізувати результати виступу команд районів області на III етапі *Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика* у порівнянні з результатами по області.

2. Ознайомити членів ТМО із представленим аналізом виконання завдань III етапу *Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика* у Харківській області.

3. Спланувати роботу на наступний навчальний рік з урахуванням заходів (тренінгів, майстер-класів, моделюванням конкретних ситуацій, ділових педагогічних ігор, дискусій, практичних занять тощо), спрямованих на підвищення фахової майстерності вчителів української мови та літератури з питань якісної підготовки учнів до II-III етапів *Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика*.

4. Систематично організовувати обмін досвідом із питань використання проблемного навчання, пошукових і дослідницьких методів на уроках української мови та літератури.

5. Ретельно спланувати в межах роботи територіальних методичних об'єднань заходи з інтелектуально обдарованими учнями на наступний навчальний рік.

Учителям української мови та літератури:

1. При підготовці учнів до участі в *Міжнародному конкурсі з української мови імені Петра Яцика* приділяти увагу підвищенню рівня загальної мовної культури школярів, зокрема володінню ними орфографічними, орфоепічними, лексичними, стилістичними нормами; визначенню лексичного й граматичного значення загальнонавчаних слів; редагуванню текстів і синтаксичному розбору речень і словосполучень.

2. Шляхи подолання:

- постійно поповнювати словниковий запас учнів;
- удосконалювати вміння висловлювати власну думку усно та письмово;
- розвивати аналітичні навички;
- розвивати логічне мислення в учнів.

Для успішного формування мовної компетентності учителям слід увести у практику роботи систему інтегрованих завдань спрямованих на розв'язання певних задач у змодельованих життєвих ситуаціях. У такому форматі організації роботи учні зможуть здійснювати різноманітні мисленнєві операції, розкривати причинно-наслідкові зв'язки, аналізувати, зіставляти пропоновану ситуацію і робити висновки..

3. Збільшити кількість граматичних вправ комунікативного характеру, збагачувати мовлення учнів фразеологізмами, ідіомами, сприяти формуванню міцних навичок вживання мовленнєвих структур та граматичних явищ.

4. Створити чітку систему роботи з філологічно обдарованими учнями. Налагодити систему повторення, широко використовувати інтернет-ресурси, додаткову літературу, досвід колег із цього питання.

5. Стимулювати самовиправлення, самооцінювання та взаємооцінювання учнів.

6. Особливу увагу звернути на формування в учнів необхідного досвіду роботи з конкурсними завданнями.

7. Дбати про формування медіаконтенту юного словесника: залучати учнів до мультимедійних проєктів лінгвістичної тематики, веб-сайтів, блогів лінгвістичної тематики чи тематичних груп у соціальних мережах.

8. Проводити для учнів вебконсультації щодо вправлення в майстерності роботи з конкурсними завданнями.

9. При складанні завдань I (шкільного) етапу *Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика* використовувати конкурсні завдання минулих років та матеріали науково-методичних посібників:

- Збірник завдань для підготовки учнів 5 класу до Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика. Режим доступу: <https://naurok.com.ua/zbirnik-zavdan-dlya-pidgotovki-uchniv-5-klasu-do-mizhnarodnogo-konkursu-z-ukra-nsko-movi-imeni-petra-yacika-225887.html>
- «Слобожанські перлини: альманах дитячої літературної творчості. – Вип. 21. – Харків : Харківська академія неперервної освіти, 2022. – 288 с.
- Як написати твір-роздум. – Режим доступу: <https://naurok.ua/student/blog/yak-napisati-tvir-rozdum>
- Як писати есе: корисні поради – Режим доступу: <https://zno.if.ua/?p=985>

3.2. XIII Міжнародний мовно-літературний конкурс учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка (кількісний аналіз)

У 2022/2023 навчальному році XIII Міжнародний мовно-літературний конкурс учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка був проведений відповідно до листа Міністерства освіти і науки України від 18.10.2022 №1/12288-22 «Про проведення XIII Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка», Положення про проведення Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка.

Усього по області у 2022/2023 навчальному році в III (обласному) етапі Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка взяли участь **64** учні. Із них **21** учень (**32,81 %** від загальної кількості учасників) став переможцями змагань.

Зверніть увагу! У 2021/2022 навчальному році було **89** учасників змагань. Таким чином, кількість учасників обласного етапу конкурсу скоротилася на **28,08%**.

По територіальних громадах області. У III (обласному) етапі Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка взяли участь **33** учні з **19** територіальних громад Харківської області (таблиця 1).

Зверніть увагу! Порівняно з попереднім навчальним роком кількість учасників обласного етапу Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка у територіальних громадах області зменшилася **майже на чверть**. Для порівняння: у 2021/2022 навчальному році участь в обласному етапі конкурсу взяли участь **46** учнів із **26** територіальних громад.

Порівняно з минулим навчальним роком не було учасників обласного етапу змагань у Богодухівській міській, Золочівській селищній (Богодухівський район), Борівській селищній, Савинській селищній (Ізюмський район), Сахновщинській селищній (Красноградський район), Куп'янській міській, Дворічанській селищній, Курилівській сільській (Куп'янський район), Біляївській сільській (Лозівський район), Дергачівській міській, Нововодолазькій селищній, Липецькій сільській (Харківський район), Вовчанській міській, (Чугуївській район) громадах.

Разом із тим у Балаклійській міській громаді, яка тривалий час знаходилася під окупацією, участь в обласному етапі конкурсу взяли **4** учні, із них **усі** стали переможцями.

Результати III (обласного) етапу Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка по територіальних громадах області

№	Район	Територіальна громада	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
			Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
1	Богодухівський	Богодухівська міська громада	1	-	-	-
2		Валківська міська громада	-	-	1	-
3		Золочівська селищна громада	2	-	-	-
4		Краснокутська селищна громада	1	-	1	1
5	Ізюмський	Балаклійська міська громада	7	5	4	4
6		Барвінківська міська громада	1	-	2	-
7		Борівська селищна громада	1	-	-	-
8		Донецька селищна громада	2	-	1	-
9		Савинська селищна громада	1	-	-	-
10	Красноградський	Красноградська міська громада	-	-	3	-
11		Наталинська сільська громада	2	-	1	-
12		Сахновщинська селищна громада	3	-	-	-
13	Куп'янський	Дворічанська селищна громада	1	1	-	-
14		Куп'янська міська громада	4	-	-	-
15		Курилівська сільська громада	1	-	-	-
16	Лозівський	Біляївська сільська громада	1	-	-	-
17		Лозівська міська громада	2	-	2	1
18		Первомайська міська громада	3	1	3	1
19	Харківський	Безлюдівська селищна громада	1	-	1	-
20		Вільхівська сільська громада	-	-	1	-

21		Дергачівська міська громада	1	-	-	-
22		Липецька сільська громада	1	-	-	-
23		Мереф'янська міська громада	2	-	2	-
24		Нововодолазька селищна громада	2	-	-	-
25		Пісочинська селищна громада	2	1	3	1
26		Солоницівська селищна громада	1	-	1	-
27	Чугуївський	Вовчанська міська громада	1	-	-	-
28		Зміївська міська громада	1	-	1	-
29		Малинівська селищна громада	-	-	2	-
30		Новопокровська селищна громада	-	-	1	-
31		Слобожанська селищна громада	-	-	1	-
32		Чугуївська міська громада	1	-	2	-
Разом			46	8	33	8

Переможцями III (обласного) етапу *Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка* стали **8** учасників (**38,09%** від загальної кількості переможців) із **5** територіальних громад (**8** із **4** – у 2021/2022 навчальному році). Два роки поспіль перемогу в змаганнях здобувають учні Балаклійської міської (Ізюмський район), Первомайської міської (Лозівський район), Пісочинської селищної (Харківській район) громад. У 2022/2023 навчальному році є переможці у Краснокутській селищній (Богодухівський район), Лозівській міській (Лозівський район) громадах, тоді як у минулому навчальному році у цих територіальних громадах переможців не було.

По місту Харків. У III (обласному) етапі *Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка* взяли участь **29** учнів закладів загальної середньої освіти районів міста Харкова.

Найбільша кількість учасників (**6**) – у Салтівському районі. У Київському, Немишлянському, Слобідському районах участь у змаганнях взяли по **4** учні.

Зверніть увагу! Порівняно з попереднім навчальним роком (**37** учасників) кількість учасників обласного етапу конкурсу зменшилася на **21,62 %** (таблиця 2).

Таблиця 2

Результати III (обласного) етапу Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка по місту Харкову

№	Район	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
		Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
1	Індустріальний	3	1	3	1
2	Київський	6	2	4	4
3	Немишлянський	3	2	4	2
4	Новобаварський	2	-	1	-
5	Основ'янський	1	-	2	-
6	Салтівський	7	3	6	2
7	Слобідський	5	-	4	-
8	Холодногірський	6	2	2	2
9	Шевченківський	4	3	3	2
Разом		37	13	29	13

Переможцями III (обласного) етапу *Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка* стали **13** учасників, що складає **61,91 %** від загальної кількості учнів, які здобули перемогу в змаганнях.

Найбільша кількість переможців – у Київському районі: **4** із **4** учасників. Підвищилися результати обласного етапу *Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка* в Слобідському районі: **2** переможці з **4** учасників (жодного з **5** – у 2021/2022 навчальному році).

Зверніть увагу! Другий рік поспіль не показують високі результати на обласному етапі конкурсу учні Новобаварського, Основ'янського та Слобідського районів м. Харкова.

По ЗЗСО державного та обласного підпорядкування. У III (обласному) етапі *Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка* взяли участь лише 2 учні з **1** ЗЗСО державного та обласного підпорядкування (таблиця 3).

Зверніть увагу! Порівняно з попереднім навчальним роком кількість учасників обласного етапу конкурсу **вдвічі** зменшилася. У 2021/2022 навчальному році участь у конкурсі взяли **4** учні з **4** закладів освіти.

Результати III (обласного) етапу Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка ЗЗСО державного та обласного підпорядкування

Назва закладу освіти	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
	Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
КЗ «Харківський науковий ліцей «Обдарованість» Харківської обласної ради	1	-	2	-
КЗ «Нововодолазька санаторна школа» Харківської обласної ради	1	-	-	-
КЗ «Харківська санаторна школа № 1» Харківської обласної ради	1	-	-	-
КЗ «Харківська спеціальна школа імені В.Г. Короленка» Харківської обласної ради	1	-	-	-
Разом	4	-	2	-

Зверніть увагу! Два роки поспіль переможців серед учасників, які представляють ці заклади освіти, немає.

Аналіз виконання завдань учасниками III етапу Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка

III етап Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка у 2022/2023 році проходив у дистанційній формі. Усі 64 учасники виконували завдання під відеоспостереженням уповноважених членів журі.

Учням пропонувалося **одне творче завдання**. Із 24 можливих балів учні отримали:

5 клас: 1-3 місця від 24 до 21 бала (27,27% учнів); 4-11 місця – від 19 до 14 балів (72,73% учнів).

6 клас – 1-3 місця від 24 до 22 балів (33,33%); 4-9 місця – від 20 до 17 балів (66,67%).

7 клас – 1-3 місця від 24 до 21 бала (30%); 4-10 місця – від 19 до 13 балів (70%).

8 клас – 1-3 місця від 23 до 21 бала (37,5%); 4-8 місця – від 19 до 17 балів (62,5%).

9 клас – 1-3 місця від 24 до 22 балів (42,85%); 4-7 місця – від 18 до 16 балів (57,15%).

10 клас – 1-3 місяця від 24 до 22 балів (33,33%); 4-9 місяця – від 19 до 16 балів (66,67%).

11 клас – 1-3 місяця від 24 до 22 балів (30%); 4-10 місяця – від 20 до 17 балів (70%).

Типові помилки при виконанні творчих завдань

Типовими помилками у творчих роботах є лексичні, граматичні, синтаксичні та стилістичні. За висновками членів журі, учні 5-8 класів не дотримуються вимог щодо написання творів (обсяг, відповідність жанровим особливостям), не прогнозують, як розкрити тему у власному творі. Як наслідок, значна частина учнівських робіт спрямована на переказ фактів із життя і творчості Тараса Шевченка відірвано від теми та жанру запропонованої роботи. Найскладнішими для учнів в останні роки є нестандартні завдання щодо створення сценарію до фільму, відеокліпу, відео для власного ТікТок каналу, уявити себе одним із персонажів поезії «Садок вишневий коло хати...» та написати від імені цього героя твір-опис весняного вечора, придумати легенду «Чому Шевченка Кобзарем назвали?», поміркувати у творі-роздумі, чи збулися мрії Кобзаря або для чого сучасний молодий українець має знати творчість Тараса Григоровича Шевченка тощо. Аналіз творів показав, що діти мають найбільші труднощі при виконанні таких завдань, а це свідчить про те, що вчителі-філологи не приділяють належної уваги підготовці учнів до конкурсу, не опрацьовують різноманітні типи та жанри завдань, не прищеплюють учням навички аналізу таких завдань, не надають належної практичної допомоги школярам.

Учителям насамперед треба звернути увагу, що конкурсні завдання вимагають не лише гарного знання творчості Кобзаря, але й креативності в підході до їхнього виконання. Із цією метою на обласному етапі конкурсу учням пропонуються завдання, максимально наближені до тих, із якими вони працюють на фінальному етапі конкурсу.

Щодо мовного оформлення робіт, варто відзначити *достатньо високий рівень* знань учнів з орфографії, пунктуації, проте окремі школярі не вміють правильно будувати складні синтаксичні конструкції (10-11 класи), допускають лексичні та граматичні помилки. Під час написання конкурсних робіт в учнів також виникали певні труднощі із виконанням ідейно-художнього аналізу поезії (коли цього потребувало завдання), окремі учні не змогли навести приклади з творів Тараса Шевченка, навести переконливі аргументи.

Отже, на уроках української літератури вчителям необхідно удосконалювати навички художньо-ідейного аналізу поетичного твору, розвивати майстерність учнів у написанні творів різних жанрів, звертати увагу на набуття учнями досвіду виконання конкурсних завдань.

Загалом школярі виявили *достатній рівень* сформованих знань щодо життєвого та творчого шляху Т.Шевченка. Необхідно відзначити деяке зростання рівня написання творчого завдання в порівнянні з попередніми роками: 22% школярів показали *високий рівень виконання завдання*, 63% учнів – *достатній рівень*, 13% – середній рівень.

У 5 класі конкурсанти розповідали про свою першу «зустріч» із Тарасом Шевченком, розмірковували над тим, як вони відкрили для себе творчість українського митця, пояснювали почуття та емоції, які в них викликав перший твір Тараса Шевченка, із яким вони ознайомилися. Школярі змогли повністю розкрити тему, однак окремі роботи мали *недоліки*:

- одноманітність синтаксичних конструкцій;
- порушення логічного викладу думок;
- «розмиті» висновки;
- недостатній словниковий запас, що стало причиною тавтології, а також знизило художню виразність учнівських творів.

Серед недоліків робіт слід окремо відзначити невміння учнів пояснювати власні почуття та емоції, будувати окремі синтаксичні конструкції.

У 6 класі конкурсанти розмірковували над тим, чому поетичні твори Тараса Шевченка дослідники літератури називають *візіонерськими*, тобто такими, у яких передбачено долю України, описували власне сприйняття (асоціативні ланцюжки, звуки й кольори, настрої) в одному з поетичних творів Т. Шевченка.

Серед *недоліків*, крім орфографічних та пунктуаційних помилок, можна визначити:

- невиправдані повтори слів в одному чи в сусідніх реченнях;
- порушення чергування в-у;
- помилки у відмінкових закінченнях слів.

Найбільш важким для учнів виявилось розпізнавання асоціативних ланцюжків у творчості Тараса Шевченка. Правильно відтворили їх у своїх роботах лише 4 учні з 9 учасників конкурсу (44,44%). Не завжди діти розуміють мотиви віршів Кобзаря, не можуть визначити їх настрої: відповідні проблеми мали 66,67% учасників.

У 7 класі учням пропонувалося подумати над тим, які нові лексичні одиниці вони відкрили для себе, читаючи твори Кобзаря (3-4 слова (власні чи загальні назви), які збагатили словниковий запас учнів. Школярі пояснювали лексичне значення цих слів, а також контекст, у якому ці слова вжиті в поетичних творах Шевченка.

Серед *недоліків* можна визначити:

- відсутність абзаців у творчих роботах;
- наявність орфографічних та пунктуаційних помилок;
- одноманітність лексики, наявність тавтологій;
- окремі нечітко сформульовані думки.

Найбільшою проблемою для семикласників стали розмірковування над словами, які відкрили учні для себе у творчості Тараса Григоровича Шевченка. *На це завдання вчителям слід звернути особливу увагу*, бо навіть ті учні, які визначили ці лексеми, мали значні труднощі в поясненні того, що ж вони відкрили в цих словах нового для себе. Таким чином, учителям необхідно звернути належну увагу на формування в учнів досвіду щодо роботи з контекстом художнього твору, його мовним багатством.

У 8 класі учням пропонувалося написати есе за темою: «*Осмислення історичних явищ у поетичному світі Тараса Шевченка*», самостійно дібравши з

творчості поета один історичний епізод і пояснивши, у який спосіб митець розкриває його для читачів. У своїх роботах учні зазначали, про які історичні персоналії йдеться у творі, характеризували історичне бачення Тараса Шевченка в контексті описуваного явища.

Аналіз результатів виконаних цього завдання свідчить про те, що більша частина школярів змогла продемонструвати знання про життя і творчість Тараса Шевченка, виявила самостійність мислення під час аналізу художнього тексту.

Серед *недоліків* можна визначити:

- орфографічні та пунктуаційні помилки;
- наявність зайвої інформації, не пов'язаної з основною думкою твору;
- порушення лексичної сполучуваності слів (більша половина творів поета);
- неточне вживання фразеологізмів (жити іншим розумом);
- граматичні помилки (сподіватися у щось, *недовіра людей один до одного*).

У 9 класі дітям пропонувалося уявити, що їм потрібно записати відео для власного *ТікТок* каналу, яке б привернуло увагу однолітків до творчості Тараса Шевченка. При цьому треба було описати одну з поезій Тараса Шевченка, щоб зацікавити молодь життям і творчістю поета. Завдання було інтегровано спрямованим, оскільки конкурсантам треба було описати, яким вони бачать відео про творчість українського класика для *ТікТок* каналу, поміркувати про доречний музичний супровід.

Більшість учнів виконали це завдання креативно, виявили цікаві творчі ідеї. Разом із тим можна зазначити деякі *недоліки*:

- непропорційність частин тексту (вступу, основної частини, висновку);
- граматичні помилки (Тарасу Шевченко, ТікТоком каналом);
- неправильна побудова словосполучень і речень (порушення синтаксичних норм);
- вживання однотипних синтаксичних конструкцій.

В окремих роботах усі персонажі творів Шевченка (поема «Гайдамаки») сприймалися учнями як історично достовірні, що свідчить про нерозуміння школярами умовності мистецтва.

У 10 класі, оскільки сьогодні тексти Тараса Шевченка здобувають нове музичне аранжування, стають відомими піснями, які торкають душі мільйонів українців, учням треба було уявити, який музичний кліп вони хочуть створити до пісні на слова Тараса Шевченка. Школярі у формі вільного есе обґрунтовували, чому вони обрали певний твір поета і описували, яким бачать відеокліп.

Найбільші труднощі учні відчували в описі музичного аранжування та розкадровки відеокліпу. Зокрема це стосувалося опису звукових та відео ефектів, балансу кольорів і зовнішнього вигляду відеокліпу.

Учителям необхідно звернути увагу, що завдання було сучасним і цікавим для учнів, але досвіду щодо його виконання діти не мають.

Серед інших *недоліків* можна відзначити:

- неправильний вибір прийменника (плисти по течії)
- невдале використання експресивної лексики та емоційно забарвлених засобів (стилістичні помилки);
- порушення законів милозвучності мови (чергування у-в, і-й).

В 11 класі конкурсантам треба було пригадати послання Тараса Шевченка «*І мертвим і живим, і ненарожденним ...*» та пояснити, як вони розуміють слова: «*В своїй хаті своя й правда, І сила, і воля ...*». При цьому учні мали охарактеризувати погляди Т. Шевченка на історію України, урахувавши текст твору. Кращі роботи конкурсантів відзначалися доказовістю й обґрунтованістю думок, самостійністю суджень і виявленням власного ставлення до порушеної проблеми.

Однак школярі допустили окремі орфографічні та лексичні, а також логічні помилки щодо правильного викладу фактів та подій. Однією з найбільших проблем для одинадцятикласників стало нерозуміння авторського ставлення до зображеного у творі.

Висновки

Таким чином, для переважної більшості учнів цього року *найскладнішими* є нетрадиційні типи та жанри завдань, щодо виконання яких вони не мають необхідного досвіду. Крім того, школярі не володіють в достатній мірі креативними та оригінальними підходами, навичками ідейно-художнього аналізу поезії, що реалізуються при написанні творчих робіт. Творчим роботам учнів притаманні такі основні *недоліки*:

- одноманітність синтаксичних конструкцій, порушення логічного викладу думок, недостатній словниковий запас, що є причиною зниження художньої виразності учнівських творів;
- учні не вміють пояснювати власні почуття та емоції, не можуть визначити асоціативні ланцюжки у творчості Тараса Шевченка, не завжди розуміють мотиви віршів Кобзаря, не можуть визначити їх настрій, не мають належного досвіду роботи з контекстом художнього твору, його мовним багатством.
- не завжди учні виявляють самостійність мислення під час аналізу художнього тексту, не розуміють авторське ставлення до зображеного у художньому творі.
- деякі роботи учнів мають слабку аргументацію в судженнях, недостатність доказів та аргументів, низьку художню якість.

Це означає, що школярі не вміють критично й аналітично мислити, тому вчителям необхідно вдосконалювати вміння учнів щодо роботи над інтерпретацією художнього твору та його ідейно-художнім аналізом, розвивати оригінальне креативне мислення при написанні творчих робіт.

Рекомендації

Фахівцям ЦПРПП та ЦОТ:

1. Проаналізувати результати участі конкурсантів від закладів освіти територіальних громад у III етапі *Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка* у порівнянні з результатами по області.
2. Забезпечити системність роботи з обдарованими учнями.
3. Спільно з керівниками ТМО вчителів української мови та літератури у межах роботи методичних об'єднань ретельно спланувати на наступний навчальний рік заходи з обдарованими учнями.

Керівникам ТМО вчителів української мови та літератури:

1. Проаналізувати результати виступу команд районів області на III етапі *Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка* у порівнянні з результатами по області.
2. Ознайомити членів ТМО із представленим аналізом виконання завдань III етапу *Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка* у Харківській області.
3. Спланувати роботу на наступний навчальний рік з урахуванням заходів (тренінгів, консультацій, майстер-класів, ділових ігор, методичних турнірів, методичних фестивалів тощо), спрямованих на підвищення фахової майстерності вчителів української мови та літератури з питань якісної підготовки учнів до *Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка*.
4. Систематично організовувати обмін досвідом із питань використання проблемного навчання, пошукових і дослідницьких методів на уроках української мови та літератури.
5. Ретельно спланувати в межах роботи територіальних методичних об'єднань заходи з інтелектуально обдарованими учнями на наступний навчальний рік.

Учителям української мови та літератури:

1. При підготовці учнів до участі в мовно-літературних конкурсах особливу увагу приділяти підвищенню рівня загальної мовної культури школярів, зокрема володінню ними орфографічними, орфоепічними, лексичними, стилістичними нормами; визначенню лексичного й граматичного значення загальноновживаних слів; вивченню термінологічного апарату з мови, редагуванню текстів і синтаксичному розбору речень і словосполучень.
2. Створити чітку систему роботи з філологічно обдарованими учнями. Налагодити систему повторення, широко використовувати інтернет-ресурси, додаткову літературу, досвід колег із цього питання.
3. Приділяти належну увагу ідейно-художньому аналізу художнього твору, прищеплювати навички контекстуального аналізу школярам.

4. Більше уваги приділяти вивченню особистості письменника, характерних рис у його творчості, надавати учням практичну допомогу з цього питання. Поряд із цим слід систематично підвищувати власний рівень компетентності.

5. Оскільки найскладнішими завданнями для учнів виявилися нетрадиційні типи та жанри завдань, недостатній рівень креативності та оригінальності, знання особливостей художнього стилю письменника, пропонуємо дотримуватися таких орієнтовних видів підготовки школярів до удосконалення досвіду роботи з конкурсними завданнями:

Для учнів 5-7 класів:

- реконструйоване або уявне інтерв'ю з письменником;
- пошук оригінальних думок, неочевидних зв'язків у художньому творі;
- удосконалення художнього тексту, додавання вступу та висновків до головної частини;
- відтворення в учнівській роботі виключно власного досвіду;
- визначення унікальності художніх деталей, яскравості художніх засобів та неповторності образів художніх творів;
- фіксація цікавих думок, образів, словосполучень, створення відповідних записників (наприклад: *які цікавинки/слова/думки зачепили вашу увагу нещодавно?* Робота з таким нотатником формує звичку ловити думку, фіксувати її, а передовсім тренує спостережливість);
- ознайомлення з конкретними прикладами творчих робіт, що сприятиме більшому розумінню учнями жанру, тому цікавим видається обговорення кращих творів;
- написання різножанрових письмових робіт, відпрацювання майстерності у написанні есе.

Для учнів 8-9 класів:

- мотивація до того, що участь у конкурсі вдосконалив творчі здібності учня, збагатить його неоціненним досвідом;
- створення схем за мотивами та проблематикою художніх творів;
- розроблення сценаріїв для фільмів, відеофільмів, відеокліпів тощо;
- пазли з питань та цитат для відповідей;
- вивчення художності та своєрідності лексики письменника, «відкриття» слова, художнього образу;
- проведення дискусії «Як удосконалити свої творчі здібності і чи потрібно це робити зараз?»;
- створення онлайн-енциклопедії «Твір-шедевр»;
- розроблення таблиць «Інтегрування різних видів мистецтва при вивченні творчості Тараса Шевченка»;
- критичне осмислення різних поглядів на одну й ту ж подію, явище, що зображується в художньому творі;
- навчить учнів писати конкретно, «не лити воду», відображати свій погляд на подію;

- визначте з учнями місце емоцій в їхніх творах, бо перегравати або писати увесь твір на печальній ноті – це не шлях переможення;
- написання есе на різноманітні теми з метою розвитку критичного мислення учнів.

Для учнів 10-11 класів:

- набуття учнями досвіду унікального і неповторного сприймання художнього твору засобами вивчення індивідуального стилю письменника;
- створення банку завдань щодо знання особливостей жанру, прийомів і знахідок письменника;
- розробка схем-моделей «Доповнюємо твір»;
- навчіть учнів не забувати, що в них є всього 2–3 речення, щоб їхню історію продовжили уважно читати далі;
- поширюйте практику бета-рідерів (однокласники учнів, які беруть участь у конкурсі, можуть стати першими читачами або навіть редакторами текстів, поділитися враженнями від прочитаного).

6. При підготовці учнів до участі в *Міжнародному мовно-літературному конкурсі учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка* використовувати матеріал науково-методичних посібників:

- Довідник з академічної доброчесності для школярів / уклад. М. В. Григор'єва, О. І. Крикова, С. Г. Певко ; за заг. ред. О. О. Гужви. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. – 64 с.
- Проект проведення тижня української літератури, присвяченого творчості Т.Г.Шевченка.- Режим доступу: <https://naurok.com.ua/shevchenkivskiy-tizhden-u-shkoli-23271.html>
- «Слобожанські перлини: альманах дитячої літературної творчості. – Вип. 21. – Харків : Харківська академія неперервної освіти, 2022. – 288 с.
- Хомуха О.А. Твір з української мови та літератури. Рекомендації та матеріали до творчих робіт учнів. – Кривий Ріг, 2014. – С.51.- Режим доступу: http://vchitukrlit.blogspot.com/2015/04/blog-post_57.html
- Як навчити школяра писати твір: поради дітям та їх батькам. – Режим доступу: https://smartum.com.ua/about_us/blog/vospitanie-detej/kak-nauchit-shkolnika-pisat-sochinenie-sovety-detyam-i-ih-roditelyam/

3.3. XXII Всеукраїнський конкурс учнівської творчості (кількісний аналіз)

Відповідно до листа [Міністерства освіти і науки України від 15.11.2022 №1/13928-22 «Про проведення XXII Всеукраїнського конкурсу учнівської творчості»](#) у листопаді-січні 2022/2023 навчального року було проведено XXII Всеукраїнський конкурс учнівської творчості «Об'єднаймося ж, брати мої!» за темою: «*Народ мій є! Народ мій завжди буде! Ніхто не перекреслить мій народ!*» у номінаціях «Література» та «Історія України і державотворення».

Усього по області у 2022/2023 навчальному році в III (обласному) етапі Всеукраїнського конкурсу учнівської творчості взяли участь **105** учнів. Із них **69** учнів (**65,09 %** від загальної кількості учасників) стали переможцями змагань.

Зверніть увагу! У 2021/2022 навчальному році було **135** учасників змагань. Таким чином, кількість учасників обласного етапу конкурсу скоротилася на **22,23 %**.

Номінація «Література»

По територіальних громадах області. У III (обласному) етапі Всеукраїнського конкурсу учнівської творчості взяв участь **51** учень із **23** територіальних громад Харківської області (у минулому навчальному році **49** учнів із **22** територіальних громад) (таблиця 1).

Порівняно з минулим навчальним роком не було учасників обласного етапу змагань у Кегичівській селищній, Старовірівській сільській (Красноградський район), Великобурлуцькій селищній, Куп'янській міській, Курилівській сільській (Куп'янський район), Олексіївській сільській (Лозівський район) Липецькій сільській, Пісочинській, Роганській селищних (Харківський район), Вовчанській міській (Чугуївській район) громадах.

Разом із тим з'явилися такі учасники у Валківській міській, Краснокутській селищній (Богодухівський район), Донецькій селищній (Ізюмський район), Біляївській сільській (Лозівський район), Безлюдівській селищній, Вільхівській сільській, Дергачівській міській, Нововодолазькій селищній (Харківський район), Зміївській міській (Чугуївський район) громадах.

Таблиця 1

**Результати III (обласного) етапу Всеукраїнського конкурсу
учнівської творчості по територіальних громадах області**

№	Район	Територіальна громада	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
			Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
1	Богодухівський	Валківська міська громада	-	-	1	1
4		Краснокутська селищна громада	-	-	1	1
5	Ізюмський	Барвінківська міська громада	3	1	2	1
7		Донецька селищна громада	-	-	2	2
8		Ізюмська міська громада	3	2	1	1
11	Красноградський	Зачепилівська селищна громада	2	1	1	1
12		Кегичівська селищна громада	1	1	-	-
13		Красноградська міська громада	3	2	3	3
14		Наталинська сільська громада	3	3	3	3
15		Сахновщинська селищна громада	1	-	2	1
		Старовірівська сільська громада	1	-	-	-
16	Куп'янський	Великобурлуцька селищна громада	2	-	-	-
19		Куп'янська міська громада	2	1	-	-
20		Курилівська сільська громада	3	3	-	-
21	Лозівський	Біляївська сільська громада	-	-	3	-
22		Лозівська міська громада	4	2	4	4
23		Олексіївська сільська громада	1	-	-	-
24		Первомайська міська громада	3	3	3	3
25	Харківський	Безлюдівська селищна громада	-	-	1	1

26		Височанська селищна громада	1	-	2	1
27		Вільхівська сільська громада	-	-	1	-
28		Дергачівська міська громада	-	-	2	1
		Липецька сільська громада	1	1	-	-
29		Люботинська міська громада	3	1	3	2
30		Мереф'янська міська громада	2	1	2	1
31		Нововодолазька селищна громада	-	-	3	2
32		Пісочинська селищна громада	1	-	-	-
33		Роганська селищна громада	2	-	-	-
34		Солоницівська селищна громада	1	-	1	1
35	Чугуївський	Вовчанська міська громада	2	-	-	-
36		Зміївська міська громада	-	-	3	-
39		Слобожанська селищна громада	2	2	3	1
42		Чугуївська міська громада	2	1	2	2
Разом			49	25	51	33

Переможцями III (обласного) етапу *Всеукраїнського конкурсу учнівської творчості* стали **33** учасники (**70,21%** від загальної кількості переможців у номінації) із **20** територіальних громад (**25** із **15** – у 2021/2022 навчальному році).

Найбільше учасників обласного етапу конкурсу було у Лозівській міській громаді (Лозівський район) – **4** учні, із яких **усі** стали переможцями.

По **3** учасники були в Красноградській міській, Наталинській сільській (Красноградський район), Первомайській міській (Лозівський район) громадах, причому усі з них стали переможцями. Крім того **2** з **3** учасників стали переможцями у Люботинській міській та Нововодолазькій селищній (Харківський район) громадах. У Слобожанській селищній громаді (Чугуївський район) із 3 учасників переможцем став 1 учень. Також по 3 учасники були в Біляївській сільській (Лозівський район) та Зміївській міській (Чугуївський район) громадах, однак переможців там не було.

Два роки поспіль перемогу в змаганнях здобувають учні Барвінківської міської, Ізюмської міської (Ізюмський район), Зачепилівської селищної, Красноградської міської, Наталинської сільської (Красноградський район), Лозівської міської, Первомайської міської (Лозівський район) Люботинської,

Мереф'янської міських (Харківській район), Слобожанської селищної, Чугуївської міської (Чугуївський район) громад.

У 2022/2023 навчальному році є переможці у Валківській міській, Краснокутській селищній (Богодухівський район), Донецькій селищній (Ізюмський район), Безлюдівській селищній, Дергачівській міській, Нововодолазькій селищній (Харківський район), тоді як у минулому навчальному році у цих територіальних громадах не було учасників змагань.

По місту Харків. У III (обласному) етапі *Всеукраїнського конкурсу учнівської творчості* взяв участь **21** учень закладів загальної середньої освіти районів міста Харкова.

Найбільша кількість учасників (по 4 учні) були в Київському та Салтівському районах. У Немишлянському, Слобідському, Холодногірському, Шевченківському районах участь у змаганнях взяли **по 3** учні.

Порівняно з попереднім навчальним роком (**8** учасників) кількість учасників обласного етапу конкурсу збільшилася **на 61,90 %** (таблиця 2).

Таблиця 2

Результати III (обласного) етапу Всеукраїнського конкурсу учнівської творчості по місту Харкову

№	Район	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
		Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
1	Індустріальний	-	-	-	-
2	Київський	3	3	4	1
3	Немишлянський	1	1	3	3
4	Новобаварський	-	-	-	-
5	Основ'янський	-	-	1	-
6	Салтівський	3	3	4	4
7	Слобідський	-	-	3	2
8	Холодногірський	1	1	3	2
9	Шевченківський	-	-	3	2
Разом		8	8	21	14

Переможцями III (обласного) етапу Всеукраїнського конкурсу учнівської творчості стали **14** учасників, що складає **29,79 %** від загальної кількості учнів, які здобули перемогу в змаганнях.

Найбільша кількість переможців – у Салтівському районі: **4 з 4** учасників. Підвищилися результати обласного етапу конкурсу у Слобідському, Шевченківському та Холодногірському районах: по **2** переможці з **3** учасників (причому у Слобідському та Шевченківському районах у 2021/2022 навчальному році не було жодного учасника); у Немишлянському районі – **3** переможці з **3** учасників (минулого року – 1 з 1);

Зверніть увагу! У Київському районі результати конкурсу *погіршилися*: **1** переможець з **4** учасників (**3 з 3** – у 2021/2022 навчальному році).

Учні Індустріального та Новобаварського районів не беруть участь у конкурсі *два роки* поспіль.

По ЗЗСО державного та обласного підпорядкування. У III (обласному) етапі *Всеукраїнського конкурсу учнівської творчості* взяли участь **2** учні з **1** ЗЗСО державного та обласного підпорядкування (*таблиця 3*).

У 2021/2022 навчальному році учні ЗЗСО державного та обласного підпорядкування участі в обласному етапі конкурсу не брали зовсім.

Таблиця 3

Результати III (обласного) етапу Всеукраїнського конкурсу учнівської творчості по ЗЗСО державного та обласного підпорядкування

Назва закладу освіти	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
	Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
Комунальний заклад з посиленою військово-фізичною підготовкою «Рятувальник» Харківської обласної ради	-	-	2	1
Разом	-	-	2	1

У комунальному закладі з посиленою військово-фізичною підготовкою «Рятувальник» Харківської обласної ради у 2022/2023 навчальному році були **2** учасники обласного етапу конкурсу, один із яких став переможцем (у минулому навчальному році школярі цього закладу освіти участі в конкурсі не брали).

Номінація «Історія і державотворення»

По територіальних громадах області. У III (обласному) етапі *Всеукраїнського конкурсу учнівської творчості* взяли участь **19** учнів із **11** територіальних громад Харківської області (у минулому навчальному році **37** учнів із **21** територіальної громади) (*таблиця 1*).

Зверніть увагу! У поточному навчальному році порівняно з минулим кількістю учасників зменшилася майже **вдвічі**.

Порівняно з минулим навчальним роком не було учасників обласного етапу змагань у Богодухівській міській (Богодухівський район), Ізюмській міській (Ізюмський район), Зачепилівській селищній, Кегичівській селищній (Красноградський район), Дворічанській селищній, Куп'янській міській, Курилівській сільській, Шевченківській селищній (Куп'янський район),

Близнюківській селищній, Олексіївській сільській (Лозівський район) Пісочинській, Роганській селищних (Харківській район), Чугуївській міській (Чугуївській район) громадах.

Разом із тим з'явилися такі учасники у Барвінківській міській (Ізюмський район), Сахновщинській селищній (Красноградський район), Люботинській міській Солоницівській селищній (Харківський район) громадах.

Таблиця 1

Результати III (обласного) етапу Всеукраїнського конкурсу учнівської творчості по територіальних громадах області

№	Район	Територіальна громада	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
			Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
1	Богодухівський	Богодухівська міська громада	2	1	-	-
2		Валківська міська громада	1	-	1	1
4		Коломацька селищна громада	1	-	2	2
5	Ізюмський	Барвінківська міська громада	-	-	1	-
6		Ізюмська міська громада	2	2	-	-
7	Красноградський	Зачепилівська селищна громада	1	1	-	-
8		Кегичівська селищна громада	1	-	-	-
9		Красноградська міська громада	3	3	3	2
10		Наталинська сільська громада	2	-	2	2
11		Сахновщинська селищна громада	-	-	2	-
12	Куп'янський	Дворічанська селищна громада	1	1	-	-
13		Куп'янська міська громада	2	-	-	-
14		Курилівська сільська громада	1	1	-	-
15		Шевченківська селищна громада	2	2	-	-
16	Лозівський	Близнюківська селищна громада	3	2	-	-

17		Лозівська міська громада	2	-	2	1
18		Олексіївська сільська громада	1	1	-	-
19		Первомайська міська громада	3	3	3	3
20	Харківський	Височанська селищна громада	2	-	1	-
21		Липецька сільська громада	1	1	-	-
22		Люботинська міська громада	-	-	1	1
23		Пісочинська селищна громада	2	-	-	-
24		Роганська селищна громада	1	-	-	-
25		Солоницівська селищна громада	-	-	1	-
26	Чугуївський	Чугуївська міська громада	3	2	-	-
Разом			37	20	19	12

Переможцями III (обласного) етапу *Всеукраїнського конкурсу учнівської творчості* стали **12** учасників із **7** територіальних громад (**20** із **12** – у 2021/2022 навчальному році). Два роки поспіль перемогу в змаганнях здобувають учні Красноградської (Красноградський район), Первомайської міських (Лозівський район) громад.

У 2022/2023 навчальному році є переможці у Валківській міській, Коломацькій селищній (Богодухівський район), Наталинській сільській (Красноградський район), Лозівській міській (Лозівський район), Люботинській міській (Харківський район) громадах, тоді як у минулому навчальному році в них переможців не було.

По місту Харків. У III (обласному) етапі *Всеукраїнського конкурсу учнівської творчості* взяли участь **12** учнів закладів загальної середньої освіти районів міста Харкова (минулого року – **11**).

Найбільша кількість учасників (по **3** учні) – у Салтівському та Слобідському районах.

Зверніть увагу! Два роки поспіль не беруть участь у конкурсі учні Київського, Новобаварського та Основ'янського районів (*таблиця 2*).

Результати III (обласного) етапу Всеукраїнського конкурсу учнівської творчості по місту Харкову

№	Район	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
		Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
1	Індустріальний	1	-	1	1
2	Київський	-	-	-	-
3	Немишлянський	3	-	2	2
4	Новобаварський	-	-	-	-
5	Основ'янський	-	-	-	-
6	Салтівський	1	1	3	3
7	Слобідський	3	-	3	-
8	Холодногірський	2	2	1	1
9	Шевченківський	1	-	2	1
Разом		11	3	12	8

Переможцями III (обласного) етапу Всеукраїнського конкурсу учнівської творчості стали **8** учасників, що складає **40,00 %** від загальної кількості учнів, які здобули перемогу в номінації.

Порівняно з попереднім навчальним роком кількість учасників змагання майже не змінилася, однак кількість переможців збільшилася **на 62,50 %**.

Найбільша кількість переможців – у Салтівському районі: **3** із **3** учасників. Підвищилися результати обласного етапу конкурсу в Немишлянському районі: **2** переможці з **2** учасників (*жодного* з **3** – у 2021/2022 навчальному році), в Індустріальному **1** переможець з **1** учасника, у Шевченківському: **1** переможець з **2** учасників (*жодного* переможця у двох останніх районах у 2021/2022 навчальному році).

Зверніть увагу! У Слобідському районі немає переможців два останні роки поспіль. У Холодногірському районі результати погіршилися: у цьому навчальному році був лише один учасник, який став переможцем, тоді як минулого навчального року були два учасники, причому обидва стали переможцями.

Аналіз виконання завдань учасниками III етапу Всеукраїнського конкурсу учнівської творчості

Протягом січня 2023 року проходив III (обласний) етап Всеукраїнського конкурсу учнівської творчості «Об'єднаймо ж, брати мої!» за темою «Народ мій є! Народ мій завжди буде! Ніхто не перекреслить мій народ!». **105** учасників виконували завдання самостійно при допомозі керівників.

На конкурс були подані різноманітні за жанрами літературні твори, дослідження з історії України та її державотворення. Конкурсні роботи були

присвячені Збройним силам України, які у важкий для нашої країни час стали на захист суверенітету і територіальної цілісності України. Епіграфом до творчих робіт стали слова Надії Гуменюк: «Наш дух не вбити, волю не зламати, за нами – діти й Україна-мати і з нами воля й правда вікова!».

Усі роботи учнів проникнуті патріотизмом, гордістю за героїчне минуле та сьогодення України. Автори розкривають самовідданість і відвагу військових, які стали на захист нашої держави проти російської агресії, засуджують війну, вірять у незламність рідного народу і його перемогу.

У номінації **«Історія України та державотворення»** журі відзначило логічний виклад матеріалу, уміння учасників працювати з історичними джерелами. Роботи з історії мали дослідницький характер із залученням оригінальних джерел та склалися зі вступу, у якому автор обґрунтовував мету свого дослідження; основної частини, у якій розділи мали назву та обов'язкове логічне завершення структурних компонентів основної частини; висновку; списку використаних джерел та літератури.

Серед недоліків робіт у номінації можна відзначити такі:

- порушення логіки у викладі основної частини роботи (27,63% робіт);
- надскладні описи проведених досліджень, невміння структурувати свою розповідь (18,23%);
- недостатньо розкрити тему (16%);
- невміння вправно формулювати свою думку, мислити неординарно, доводити свою точку зору, аргументувати (14%);
- невміння критично осмислювати й використовувати різноманітну інформацію за результатами досліджень (12,27%);
- орфографічні та пунктуаційні помилки (9,46%).

У номінації **«Література»** увага журі була зацентрована на майстерності учасників у застосуванні художніх прийомів, досконалості мови, образному мисленні. При підготовці учнів до Всеукраїнського конкурсу учнівської творчості в номінації «Література» цікавим і нетрадиційним результатом задуму майбутньої роботи є деталізація та увідповіднення теми й жанру роботи. Серед жанрів учасники конкурсу використовували форму казки, історії родинної реліквії, історичної пісні в прозі, оповідання, легенди, історико-фантастичного детективу, драматичного твору, портретного нарису, поеми, віршованих творів тощо.

Велику увагу більшість учасників приділяє візуальним ефектам оформлення творчої роботи.

Серед недоліків робіт у номінації можна відзначити такі:

- одноманітність використання жанрів (більшість робіт, представлених учасниками закладів освіти м. Харкова були написані в жанрі есе);
- недостатньо сформований досвід учнів знаходити ефективні шляхи творчого розв'язання проблеми відповідно до теми, мети та завдань конкурсної роботи (17%);
- невміння учнів генерувати оригінальну ідею (14,25%);

- недостатній словниковий запас для вираження головної думки творчої роботи та її аргументації (13,9%);
- орфографічні та пунктуаційні помилки (12,28%);
- логічні та фактичні помилки в роботах учнів (4,29;%).

Висновки

Таким чином, цього року *найскладнішими* при виконанні конкурсних робіт для переважної більшості учнів виявилися:

- у номінації «Історія і державотворення»: порушення логіки у викладі основної частини роботи, надскладні описи проведених досліджень, невміння структурувати свою розповідь, недостатньо розкрита тема, невміння вправно формулювати свою думку, мислити неординарно, доводити свою точку зору, аргументувати, невміння критично осмислювати й використовувати різноманітну інформацію за результатами досліджень.
- у номінації «Література»: одноманітність використання жанрів творчих робіт, недостатньо сформований досвід учнів знаходити ефективні шляхи творчого розв'язання проблеми відповідно до теми, мети та завдань конкурсної роботи, невміння учнів генерувати оригінальну ідею, недостатній словниковий запас для вираження головної думки творчої роботи та її аргументації.

При підготовці учнів до обласного етапу конкурсу також *недостатня увага* приділяється підвищенню рівня мовної культури школярів, зокрема володінню ними орфографічними, лексичними, стилістичними нормами; визначенню лексичного й граматичного значення загальнонавчаних слів.

В окремих випадках учням не надається належна практична допомога, не розвиваються творчі здібності, критичне й аналітичне мислення, оскільки самі педагоги володіють цим питанням *не на достатньому рівні*.

Рекомендації

Фахівцям ЦПРПП та ЦОТ:

1. Проаналізувати результати участі конкурсантів від закладів освіти територіальних громад на III етапі *Всеукраїнського конкурсу учнівської творчості* у порівнянні з результатами по області.
2. Забезпечити системність роботи з обдарованими учнями.
3. Спільно з керівниками ТМО вчителів української мови та літератури у межах роботи методичних об'єднань ретельно спланувати на наступний навчальний рік заходи з обдарованими учнями.

Керівникам ТМО вчителів української мови та літератури:

1. Проаналізувати результати виступу представників районів області на III етапі *Всеукраїнського конкурсу учнівської творчості* у порівнянні з результатами по області.

2. Ознайомити членів ТМО із представленим аналізом виконання завдань III етапу *Всеукраїнського конкурсу учнівської творчості* у Харківській області.

3. Спланувати роботу на наступний навчальний рік з урахуванням заходів (тренінгів, консультацій, майстер-класів), спрямованих на підвищення фахової майстерності вчителів української мови та літератури з питань якісної підготовки учнів до участі у Всеукраїнському конкурсі учнівської творчості.

4. Систематично організовувати обмін досвідом із питань використання проблемного навчання, пошукових, дослідницьких методів на уроках української мови та літератури, розвитку творчих здібностей учнів.

Учителям української мови та літератури:

1. При підготовці учнів до участі в конкурсі особливу увагу приділяти підвищенню рівня загальної мовної культури школярів, розвитку умінь створювати письмові роботи різних жанрів, оригінально мислити, критично осмислювати й використовувати різноманітну інформацію за результатами досліджень, знаходити ефективні шляхи творчого розв'язання проблеми відповідно до теми, мети та завдань конкурсної роботи,

2. Створити чітку систему роботи з філологічно обдарованими учнями. Налагодити систему повторення, широко використовувати інтернет-ресурси, додаткову літературу, досвід колег із цього питання.

3. Відповідно до зазначених проблем пропонуємо:

- звертати увагу на правильність виконання конкурсних робіт, послідовність та чіткість виконання поставлених перед собою завдань, розвивати вміння учнів генерувати оригінальну ідею, знаходити необхідні художні засоби для її вираження;
- навчати учнів прийомам самостійної постановки і пошуку шляхів розв'язання творчих і дослідницьких завдань;
- розвивати вміння структурувати роботу, доповнювати її необхідними компонентами (додатками, ліричними відступами, художніми внесеннями тощо);
- із метою розвитку творчих здібностей учнів ознайомлювати їх з кращими зразками конкурсних робіт, творчими знахідками, прикладами узгодження жанрових особливостей та змістового матеріалу тощо.

4. При підготовці учнів до участі у Всеукраїнському конкурсі учнівської творчості пропонуємо використовувати матеріали науково-методичних посібників:

- Бондаренко Ю.І. Методика шкільного вивчення української літератури на засадах ідеаційно-концептуального підходу: теорія і практиcum. – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2012. – 199 с.
- Бондаренко Ю. Розвиток творчих здібностей школярів із допомогою жанрових пам'яток-схем для написання літературних текстів. Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки» (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя). 2011. № 9. С. 81–85.

- Малихіна О.Є. Особливості та динаміка розвитку літературно-творчих здібностей школярів. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2018. Випуск 4. С. 112–117. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/bitstream/123456789/2943/1/%D0%9C%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D1%85%D1%96%D0%BD%D0%B0%20%D0%9E.%20%D0%84.pdf> .
- «Слобожанські перлини: альманах дитячої літературної творчості. – Вип. 21. – Харків : Харківська академія неперервної освіти, 2022. – 288 с.
- Як написати твір-роздум. – Режим доступу: <https://naurok.ua/student/blog/yak-napisati-tvir-rozdum>
- Як писати есе: корисні поради – Режим доступу: <https://zno.if.ua/?p=985>

3.4. Обласний фестиваль ораторського мистецтва, присвячений 300-річчю від дня народження Григорія Сковороди (кількісний аналіз)

У вересні – жовтні 2022 року відбувся Обласний фестиваль ораторського мистецтва, присвячений 300-річчю від дня народження Григорія Савича Сковороди. Тема фестивалю: «Пізнай себе, свій рід, свій нарід, свою землю – і ти побачиш шлях у життя» (Григорій Сковорода).

Усього у 2022/2023 навчальному році в *Обласному фестивалі ораторського мистецтва* взяли участь **37** учнів 10-11 класів закладів загальної середньої освіти Харківської області.

Із них **22** учні (**59,45 %** від загальної кількості учасників) стали переможцями змагань, а **11** школярів (**29,72%**) здобули звання лауреатів фестивалю.

Зверніть увагу! У 2021/2022 навчальному році у фестивалі взяв участь **61** учасник. Таким чином, *кількість учасників фестивалю скоротилася на 39,35 %*.

По територіальних громадах області. В *Обласному фестивалі ораторського мистецтва* взяли участь **30** учнів, кожен із яких представляв **одну** територіальну громаду Харківської області (*таблиця 1*).

Зверніть увагу! Порівняно з попереднім навчальним роком кількість учасників *Обласного фестивалю ораторського мистецтва* у територіальних громадах області зменшилася **на 36,17%**. Для порівняння: у 2021/2022 навчальному році участь в *Обласному фестивалі ораторського мистецтва* взяли **47** учнів із **47** територіальних громад.

Порівняно з минулим роком не було учасників фестивалю у Золочівській селищній громаді (Богодухівський район), Барвінківській міській, Ізюмській міській, Борівській селищній, Савинській селищній, Куньєвській сільській, Оскільській сільській (Ізюмський район), Куп'янській міській, Великобурлуцькій селищній, Дворічанській селищній, Шевченківській селищній, Циркунівській сільській, Кондрашівській сільській, Курилівській сільській (Купянський район), Близнюківській селищній (Лозівський район), Липецькій сільській, Циркунівській сільській, Нововодолазькій селищній, Пісочинській селищній (Харківський район), Вовчанській міській, Малинівській селищній, Новопокровській селищній, Печенізькій селищній, Старосалтівській селищній (Чугуївській район) громадах.

Разом із тим у Балаклійській міській громаді, яка тривалий час знаходилася під окупацією, протягом двох останніх років учні брали участь і так само двічі ставали переможцями фестивалю.

**Результати III (обласного) етапу Обласного фестивалю
ораторського мистецтва по територіальних громадах області**

№	Район	Територіальна громада	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
			Кількість учасників	Кількість переможців та лауреатів	Кількість учасників	Кількість переможців та лауреатів
1	Богодухівський	Богодухівська міська громада	1	1	1	1
2		Валківська міська громада	1	-	1	1
3		Золочівська селищна громада	1	-	-	-
4		Коломацька селищна громада	1	-	1	1
5		Краснокутська селищна громада	1	1	1	1
6	Ізюмський	Балаклійська міська громада	1	1	1	1
7		Барвінківська міська громада	1	1	-	-
8		Борівська селищна громада	1	-	-	-
9		Донецька селищна громада ради	1	-	1	1
10		Ізюмська міська громада	1	1	-	-
11		Куньєвська сільська громада	1	-	-	-
12		Оскільська сільська громада	1	-	-	-
13		Савинська селищна громада	1	-	-	-
14	Красноградський	Зачепилівська селищна громада	1	-	2	1
15		Наталинська сільська громада	1	1	1	1
16		Кегичівська селищна громада	1	-	1	1

17		Красноградська міська громада	-	-	1	1
18		Сахновщинська селищна громада	1	-	1	1
19		Старовірівська сільська громада	1	-	1	-
20	Куп'янський	Великобурлуцька селищна громада	1	1	-	-
21		Дворічанська селищна громада	1	1	-	-
22		Циркунівська сільська громада	1	-	-	-
23		Кіндрашівська сільська громада	1	-	-	-
24		Куп'янська міська громада	1	1	-	-
25		Курилівська сільська громада	1	-	-	-
26		Шевченківська селищна громада	1	1	-	-
27		Лозівський	Близнюківська селищна громада	1	-	-
28	Лозівська міська громада		1	1	2	2
29	Первомайська міська громада		1	1	1	1
30	Олексіївська сільська громада		-	-	1	1
31	Харківський	Безлюдівська селищна громада	1	-	1	1
32		Вільхівська сільська громада	1	-	1	-
33		Височанська селищна рада	-	-	1	1
34		Дергачівська міська громада	1	1	1	1
35		Липецька сільська громада	1	1	-	-
36		Люботинська міська громада	1	-	1	1
37		Мереф'янська міська громада	1	1	1	1
38		Нововодолазька селищна громада	1	1	-	-
39		Пісочинська селищна громада	1	1	-	-
40		Роганська селищна громада	1	-	1	1
41		Солоницівська селищна рада	-	-	1	1
42		Циркунівська сільська громада	1	-	-	-

43	Чугуївський	Вовчанська міська громада	1	-	-	-
44		Зміївська міська громада	1	1	1	1
45		Малинівська селищна громада	1	1	-	-
46		Новопокровська селищна громада	1	-	1	1
47		Печенізька селищна громада	1	-	-	-
48		Слобожанська селищна громада	1	1	1	1
49		Старосалтівська селищна громада	1	-	-	-
50		Чугуївська міська громада	1	1	1	1
Разом			47	21	29	26

Переможцями та лауреатами *Обласного фестивалю ораторського мистецтва* стали **26** учасників із **30** територіальних громад (**21** із **47** – у 2021/2022 навчальному році). Два роки поспіль перемогу в змаганнях здобувають учні Богодухівської міської, Краснокутської селищної (Богодухівський район), Балаклійської міської (Ізюмський район), Наталинської сільської (Красноградський район), Лозівської міської, Первомайської міської (Лозівський район), Дергачівської, Мерэф'янської міських (Харківський район), Зміївської, Чугуївської міської, Слобожанської селищної громад (Чугуївський район).

У 2022/2023 навчальному році є переможці у Красноградській міській (Красноградський район), Олексіївській сільській (Лозівський район), Височанській селищній, Солоницівській селищній (Харківський район) громадах, тоді як у минулому навчальному році у них не було учасників змагань.

По місту Харків. В *Обласному фестивалі ораторського мистецтва* взяли участь **6** учнів закладів загальної середньої освіти районів міста Харкова, кожен з яких представляв свій район.

Зверніть увагу! Порівняно з попереднім навчальним роком (**9** учасників) кількість учасників фестивалю зменшилася на **33,33 %** (таблиця 2).

Результати Обласного фестивалю ораторського мистецтва по місту Харкову

№	Район	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
		Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
1	Індустріальний	1	1	-	-
2	Київський	1	1	1	1
3	Немишлянський	1	1	1	1
4	Новобаварський	1	-	-	-
5	Основянський	1	1	-	-
6	Салтівський	1	1	1	1
7	Слобідський	1	1	1	1
8	Холодногірський	1	1	1	1
9	Шевченківський	1	1	1	1
Разом		9	8	6	6

Переможцями *Обласного фестивалю ораторського мистецтва* стали **6** учасників. Протягом двох останніх років переможцями та лауреатами фестивалю стають учні Київського, Немишлянського, Салтівського, Слобідського, Холодногірського, Шевченківського районів міста Харкова.

Порівняно з минулим навчальним роком, у 2022/2023 навчальному році не взяли участь у фестивалі учні трьох районів міста (Індустріального, Новобаварського, Основянського).

По ЗЗСО державного та обласного підпорядкування. В *Обласному фестивалі ораторського мистецтва* є лише один учасник із ЗЗСО державного та обласного підпорядкування (*таблиця 3*).

Зверніть увагу! Порівняно з попереднім навчальним роком кількість учасників обласного етапу *Обласного фестивалю ораторського мистецтва* зменшилася більше ніж удвічі. У 2021/2022 навчальному році участь у фестивалі взяли **5** школярів із **5** закладів освіти, два учні стали переможцями.

Таблиця 3

Результати Обласного фестивалю ораторського мистецтва ЗЗСО державного та обласного підпорядкування

Назва закладу освіти	2021/2022 н. р.		2022/2023 н. р.	
	Кількість учасників	Кількість переможців	Кількість учасників	Кількість переможців
КЗ «Харківський науковий ліцей «Обдарованість» Харківської обласної ради	1	1	1	1
КЗ «Харківська санаторна школа № 1» Харківської обласної ради	1	-	-	-
КЗ «Харківська санаторна школа № 9» Харківської обласної ради	1	-	-	-
Комунальний заклад «Харківська спеціальна школа № 8» Харківської обласної ради	1	-	-	-
КЗ «Харківська спеціальна школа ім. В.Г. Короленка» Харківської обласної ради	1	1	-	-
КЗ «Нововодолазька санаторна школа» Харківської обласної ради	-	-	1	-
Разом	5	2	2	1

Два роки поспіль є переможці фестивалю в Комунальному закладі «Харківський науковий ліцей «Обдарованість» Харківської обласної ради.

У Комунальному закладі «Нововодолазька санаторна школа» Харківської обласної ради у 2022/2023 навчальному році був учасник фестивалю, тоді як у минулому навчальному році їх не було зовсім.

Аналіз підготовки промови учасниками Обласного фестивалю ораторського мистецтва

Обласний фестиваль ораторського мистецтва у 2022/2023 році проходив у дистанційній формі. Учні подавали свої відеовиступи за темою «Пізнай себе, свій рід, свій нарід, свою землю – і ти побачиш шлях у життя» (Григорій Сковорода) для їх перевірки уповноваженими членами журі.

Більшість відеовиступів учнів були візуально привабливими, цікавими за змістом, відповідали таким критеріям оцінювання:

- емоційний вплив на глядача;
- культура мовлення та красномовність;
- оригінальність тексту виступу;
- дотримання встановленого регламенту (3 хвилини).

Проаналізувавши якість виступів учасників фестивалю, слід відзначити, що учні, які посіли I-III місця, змогли глибоко розкрити тему фестивалю, у повній мірі реалізували власні ораторські здібності, підготували переконливий виступ, змогли викласти свої думки в переконливій і аргументованій формі, проявили високі патріотичні почуття. Учні, які посіли перші місця, найбільше зацікавили членів журі своїми думками та творчими ідеями.

Однак виступи учнів мали й певні недоліки, причиною чого можна визначити недостатню підготовку дітей до участі у фестивалі та нерозуміння мети і завдань промови, яку треба було підготувати.

Типові помилки

Значна частина учасників фестивалю не звернули достатню увагу на техніку підготовки промови як демонстрацію культури оратора (26%). У такому разі замість виступу оратора слухачам був запропонований емоційний виступ, більше схожий на артистичний номер. І навпаки: окремі виступи мали дуже низький рівень елементів художності в тексті, що робило текст занадто «сухим», учасники фестивалю іноді захоплювалися загальними словами або використовували в тексті занадто довгі фрази, що знижувало логіку доказовості проблеми, яку розглядали учасники.

Можна звернути увагу й на те, що частина учасників сплутала жанр промови і художнє читання (17%).

Знижували якість виступу і деякі мовленнєві помилки, неправильні наголоси у словах, окремі тавтологічні звороти, «зайві» слова, нечітка дикція тощо (14% промов). Наприклад:

- зупинимося на цьому *більш детальноше* (треба – більш детально);
- я отримав у школі корисні навички (а що у школі учні здобувають ще й інші навички?);
- це відіграло значення в моєму житті тощо.

Оскільки учасники фестивалю надавали відеовиступи, то незначна їх частина мала технічні недоліки, пов'язані зі звуком, чіткістю зображення (8%).

Також частині виступів були притаманні такі недоліки, як невміння виявляти харизму та наповнювати свій виступ додатковими матеріалами (3%), уміння добирати найточніші і найбільш вдалі слова, аргументи для переконання у своїх думках (2%), доречно задіювати жестикуляцію (2%).

Відповідно до зазначеного учителям необхідно **звернути увагу**, що **сучасна риторика** – це не лише технології мовлення за вузьким розумінням слова. Дослідники поряд з питаннями вербальної комунікації приділяють значну увагу проблемам невербальної комунікації. Наприклад, важливими складниками сучасного ораторського мистецтва вважають такі як:

проксемика – використання знання просторів чи територій у процесі комунікації;

кінестетика – використання жестів, рухів, виразів обличчя, зокрема зоровий контакт у процесі комунікації;

хронеміка – спосіб використання часу та його зв'язок із цінностями;

парамова – невербальні елементи голосу, такі як інтенсивність і немовні висловлювання (типу «ех», «гм»); мовчання.

При підготовці учня до створення **промови** необхідно розрізнити їх види:

- *інформаційні* (пізнавальні), мета яких проінформувати про щось нове, невідоме, тема їх завжди актуальна й цікава;
- *агітаційні* (мітингові) промови, які завжди закликають аудиторію до певних дій чи до їх припинення;
- *переконувальні* промови мають містити логічні засоби доказовості (часом цей вид розглядають як підвид агітаційної);
- *розважальні* мають на меті викликати насолоду в аудиторії від її сприйняття, розважити слухачів;
- *повчальні* промови наповнені духовними чи моральними настановами, а також можуть містити певні практичні поради;
- *політичні* промови стосуються актуальних проблем суспільного життя, а також можуть містити рекомендації щодо вирішення поставлених завдань;
- *урочисті* промови містять позитивну оцінку певної особи чи події, серед інших видів промов цей вид відрізняється піднесеною емоційністю.

Також промовець має чітко усвідомлювати, із якою метою він проголошує промову, якої реакції слухачів він очікує. Із цією метою зібраний для промови матеріал необхідно проаналізувати, систематизувати, осмислити, визначити, які саме відомості необхідно обов'язково використати.

Рекомендації

Фахівцям ЦПРПП та ЦОТ:

1. Проаналізувати результати участі представника від територіальної громади в *Обласному фестивалі ораторського мистецтва* у порівнянні з результатами по області.
2. Забезпечити системність роботи з обдарованими учнями.
3. Спільно з керівниками ТМО вчителів української мови та літератури у межах роботи методичних об'єднань ретельно спланувати на наступний навчальний рік заходи з обдарованими учнями.

Керівникам ТМО вчителів української мови та літератури:

1. Проаналізувати результати виступу учнів на *Обласному фестивалі ораторського мистецтва* в порівнянні з результатами по області.
2. Ознайомити членів ТМО із представленим аналізом результатів *Обласного фестивалю ораторського мистецтва* у Харківській області.
3. Ретельно спланувати в межах роботи територіальних методичних об'єднань заходи з інтелектуально обдарованими учнями на наступний навчальний рік.

Учителям української мови та літератури:

1. При підготовці учнів до участі в *Обласному фестивалі ораторського мистецтва* особливу увагу приділяти удосконаленню прийомів ораторського мистецтва, розвитку умінь спілкування, підвищенню рівня загальної мовленнєвої культури школярів.

2. При підготовці учнів до участі в *Обласному фестивалі ораторського мистецтва* використовувати матеріал науково-методичних посібників:

- Коваленко С. М. Сучасна риторика : [навч.-практ. посіб. для учнів, учителівфілологів, студ. філол., пед., юрид. ф-тів вищ. навч. закл.] / С. М. Коваленко. – Тернопіль : Мандрівець, 2007. – 184 с.
- Нищета В. Методика навчання риторики у школі : навчальний посібник. Київ, 2014. 194 с.
- Онуфрієнко Г. Риторика. Навчальний посібник : <http://uchebniks.net/book/186-ritorikanavchalnij-posibnik-onufriyenko-gs.html>
- Ораторське мистецтво для вчителів: методи, які варто знати кожному. – Режим доступу: <https://osvitoria.media/experience/oratorske-mystetstvo-dlya-vchyteliv-metody-yaki-varto-znaty-kozhnomu/>
- Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування: навч. посібник / Я. Радевич-Винницький. – К. : Знання, 2006. – 291 с.
- Томан Іржі. Мистецтво говорити. – К., 2000.- 293 с.

3.5. Результати участі учнів закладів загальної середньої освіти Харківської області у Всеукраїнських учнівських турнірах у 2022-2023 навчальному році

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 01.12.2022 № 1079 у січні 2023 року відбулися фінальні етапи Всеукраїнських учнівських турнірів у 2022/2023 навчальному році: *турнір юних винахідників і раціоналізаторів* (14.01.2023 – 19.01.2023), *турнір юних інформатиків* (10.01.2023 – 15.01.2023), *турнір юних хіміків* (13.01.2023 – 18.01.2023), *турнір юних фізиків* (24.01.2023 – 29.01.2023).

У фінальних змаганнях взяли участь **64** учня, які увійшли до складу команд закладів загальної середньої освіти м. Харкова та Харківської області, збірних команд м. Харкова. З них стали переможцями **60** здобувачів освіти.

Команди переможців і призерів ЗЗСО Харківської області та м. Харків та учителі, які підготували переможців фінальних етапів турнірів, представлені у таблиці 1.

XXIII Всеукраїнський турнір юних винахідників і раціоналізаторів

1. Комунального закладу «Харківський ліцей № 47 Харківської міської ради» (I місце).
2. Збірні команди м. Харків (II, III місця).

XIX Всеукраїнський турнір юних інформатиків

1. Команда Комунального закладу «Харківський академічний ліцей № 45 Харківської міської ради» (I місце).
2. Команда Комунального закладу «Харківський фізико-математичний ліцей № 27 Харківської міської ради Харківської області» (II місце).
3. Команда Комунального закладу «Харківський науковий ліцей «Обдарованість» Харківської обласної ради (III місце).

XXIX Всеукраїнський турнір юних фізиків

1. Збірна команда м. Харків (I місце).
2. Збірна команда Новобаварського району Харківської міської громади (II місце).
3. Збірна команда Холодногірського району Харківської міської громади (III місце).

XXVIII Всеукраїнський турнір юних хіміків

1. Збірна команда Салтівського району Харківської міської громади (I місце).
2. Команда Харківської гімназії № 14 Харківської міської ради Харківської області (II місце).
3. Збірна команда Новобаварського району Харківської міської громади (II місце).

**Переможці фінальних етапів Всеукраїнських турнірів
Харківської області та м. Харків у 2022/2023 навчальному році**

№ з/п	Назва турніру	ПІБ учасника	Клас	Назва закладу освіти	Місце	Учитель/лі, який/які підготував/ли переможця	
1	XXIII Всеукраїнський турнір юних винахідників і раціоналізаторів	<i>Команда Комунального закладу «Харківський ліцей № 47 Харківської міської ради»</i>			Комунальний заклад «Харківський ліцей № 47 Харківської міської ради»	I	Соболева І. М., Цигулева О. В., учителі Комунального закладу «Харківський ліцей № 47 Харківської міської ради»
		Годованець Єгор	11	I			
		Даншин Максим	11	I			
		Любота Роман	11	I			
		Сірик Артем	7	I			
5	Шестірко Федір	10	I				
6		<i>Збірна команда м. Харків</i>			Харківська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 122 Харківської міської ради Харківської області	II	Курносова Н. Ф., учитель Харківської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 122 Харківської міської ради Харківської області;
		Безвесільний Ярослав	11				
		Дзюбін Володимир	10	II			
8		Кашуба Юрій	11	Комунальний заклад «Харківський	II		

				ліцей № 144 Харківської міської ради»		
9		Махортов Рустам- Михайл	10	Харківська загальноосвітн я школа І-ІІІ ступенів № 122 Харківської міської ради Харківської області	ІІ	
10		Яценко Костянтин	11	Комунальний заклад «Харківський ліцей № 144 Харківської міської ради»	ІІ	
11		<i>Збірна команда № 1 м. Харків</i>				Рудая А. Б., Ростовська С.В., учителі Харківської гімназії № 152 Харківської міської ради Харківської області; Бородкіна Т.М., учитель Харківської спеціалізованої школи І-ІІІ ступенів № 87 Харківської міської ради Харківської області; Ткаченко О.М., учитель Харківської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 126 Харківської міської ради Харківської області; Мартинова О.А., учитель Комунального закладу «Харківська гімназія
		Іванченко Данило	9	Харківська спеціалізована школа І-ІІІ ступенів № 87 Харківської міської ради Харківської області	ІІІ	
12		Медовкін Михайло	10	Харківська загальноосвітн я школа І-ІІІ ступенів № 126 Харківської міської ради Харківської області	ІІІ	
13		Мікаїлов Михайло	11	Комунальний заклад «Харківський ліцей № 13 Харківської міської ради»	ІІІ	
14		Росляков Данило	9	Харківська гімназія № 152 Харківської міської ради	ІІІ	

				Харківської області		№ 13 Харківської міської ради Харківської області»
15		Яворовський Дмитро	10	Харківська гімназія № 152 Харківської міської ради Харківської області	III	
16		<i>Збірна команда № 2 м. Харків</i>			III	Савченко В. М., учитель Харківської спеціалізованої школи I-III ступенів № 162 Харківської міської ради Харківської області; Щербань Д.І., учитель Харківської гімназії № 39 Харківської міської ради Харківської області; Ваганова О.О., учитель Харківської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 153 Харківської міської ради Харківської області; Колесник І.Л., Харківської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 137 Харківської міської ради Харківської області
	Ковальова Анастасія	11	Харківська гімназія № 39 Харківської міської ради Харківської області			
17	Конопля Владислав	9	Харківська загальноосвітня школа I-III ступенів № 153 Харківської міської ради Харківської області			
18		Орленко Ігор	11	Харківська спеціалізована школа I-III ступенів № 162 Харківської міської ради Харківської області	III	
19		Семеняга Ігор	11	Харківська спеціалізована школа I-III ступенів № 162 Харківської міської ради Харківської області	III	
	XIX Всеукраїнський	<i>Команда Комунального закладу «Харківський академічний ліцей № 45 Харківської міської ради»</i>			I	Арзубов М.О., учитель Комунального

20	турнір юних інформатиків	Галіба Меліса	11	Комунальний заклад «Харківський академічний ліцей № 45 Харківської міської ради»	I	закладу «Харківський академічний ліцей № 45 Харківської міської ради», керівник молодіжного наукового товариства «Q-bit»
21		Шведченко Максим	8			
22		Чуб Володимир	11			
23		Большаков Михайло	8			
24		Голясова Дар'я	11			
25	<i>Команда Комунального закладу «Харківський фізико-математичний ліцей № 27 Харківської міської ради Харківської області»</i>			Комунальний заклад «Харківський фізико-математичний ліцей № 27 Харківської міської ради Харківської області»	II	Арзубов М.О., керівник молодіжного наукового товариства «Q-bit»
26	Гончаров Денис	11				
27	Васконян Єгор	10				
28	Матяш Антон	10				
29	Белінський Олександр	9				
30	<i>Команда Комунального закладу «Харківський науковий ліцей «Обдарованість» Харківської обласної ради</i>			Комунальний заклад «Харківський науковий ліцей «Обдарованість» Харківської обласної ради	III	Єфімова Я.В., учитель Комунального закладу «Харківський науковий ліцей «Обдарованість» Харківської обласної ради
31	Однороб Ян	9				
32	Балабай Іван	10				
33	Грабар Володимир	9				
33		Коцофан Артур	9		III	

34		Черненко Іван	9		III		
35	XXIX Всеукраїнський турнір юних фізиків	<i>Збірна команда м. Харків</i>			I	Майзеліс З.О., старший науковий співробітник Інституту радіофізики та електроніки імені О.Я.Усикова НАН України, учитель фізики Харківського ліцею № 161 «Імпульс» Харківської міської ради Харківської області	
36		Бортновський Іван	11	Харківський ліцей № 161 «Імпульс» Харківської міської ради Харківської області			
37		Беляєва Анна	10	Харківської міської ради Харківської області			
38		Бухтатий Антон	10	Харківської області			
39		Владико Кирило	8	Комунальний заклад «Харківський фізико- математичний ліцей № 27 Харківської міської ради Харківської області»			
40		<i>Збірна команда Новобаварського району Харківської міської громади</i>					II
41		Ковальова Анастасія	11	Харківська гімназія № 139 Харківської міської ради Харківської області			
42		Бондаренко Віталій	9	Харківської міської ради Харківської області			
43		Попов Артур	9	Харківська загальноосвітн я школа I-III ступенів № 54 Харківської міської ради Харківської області			
43	Карбовська Ангеліна	10	Харківська спеціалізована школа I-III ступенів № 162 Харківської міської ради	II	Щербань Д.І., учитель Харківської гімназії № 39 Харківської міської ради Харківської області		

				Харківської області		
44		Рудичева Олена	11	Харківська загальноосвітня школа I-III ступенів № 28 Харківської міської ради Харківської області	II	
45		<i>Збірна команда Холодногірського району Харківської міської громади</i>			III	Бородкіна Т.М., учитель Харківської спеціалізованої школи I-III ступенів № 87 Харківської міської ради Харківської області; Ткаченко О.М., учитель Харківської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 126 Харківської міської ради Харківської області; Рудая А. Б., учитель Харківської гімназії № 152 Харківської міської ради Харківської області; Мартинова О.А., учитель Комунального закладу «Харківська гімназія»
		Дзьомбак Анастасія	10	Харківська гімназія № 152 Харківської міської ради Харківської області		
46		Солдатенко Тимур	10	Харківська загальноосвітня школа I-III ступенів № 126 Харківської міської ради Харківської області	III	
47		Рапій Рустам	9	Харківська спеціалізована школа I-III ступенів № 87 Харківської міської ради Харківської області	III	

48		Корнієнко Андрій	11	Харківський ліцей № 13 Харківської міської ради Харківської області	III	№ 13 Харківської міської ради Харківської області» Бурдін С.В., учитель Харківської спеціалізованої школи I-III ступенів № 108 Харківської міської ради Харківської області
49	XXVIII Всеукраїнський турнір юних хіміків	<i>Збірна команда Салтівського району Харківської міської громади</i>			I	Лашина С.Є., учитель Комунального закладу «Харківський ліцей № 144 Харківської міської ради»
50		Камалова Еліна	11	Комунальний заклад «Харківський ліцей № 144 Харківської міської ради»		
51		Симоненко Марія	11			
52		Ванян Каріна	11			
53		<i>Команда Харківської гімназії № 14 Харківської міської ради Харківської області</i>				
54	Ісаєв Нікіта	10	Харківська гімназія № 14 Харківської міської ради Харківської області			
55	Краснокутський Борис	10				
	Іванова Владислава	10				

56	<i>Збірна команда Новобаварського району Харківської міської громади</i>			II	Дігавцова Л. Ю., учитель хімії Харківської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 28 Харківської міської ради Харківської області	
	Волошко Денис	11	Харківська спеціалізована школа І-ІІІ ступенів № 162 Харківської міської ради Харківської області			
	57	Карбовська Ангеліна	10	Харківська загальноосвітн я школа І-ІІІ ступенів № 153 Харківської міської ради Харківської області		II
	58	Сльота Дар'я	10	Харківська гімназія № 65 Харківської міської ради Харківської області		II
	59	Гарагуля Артем	10	Харківська загальноосвітн я школа І-ІІІ ступенів № 28 Харківської міської ради Харківської області		II
60	Рудичева Олена	11				

**Аналіз результатів участі учнів ЗЗСО Харківської області
у всеукраїнських учнівських олімпіадах, конкурсах, турнірах
у 2022-2023 навчальному році**

Відповідальний за випуск: *Посмітна Ю.А.*

Редактори: *Посмітна Ю.А., Писаренко Т.І.*

Технічне редагування: *Семисошенко С.В.*

Електронне видання

Харківська академія неперервної освіти
61057, м. Харків, вул. Пушкінська, 24,
тел. / факс (057) 731-21-31,
E-mail: kvnz.hano@gmail.com
Web-сайт: edu-post-diploma.kharkov.ua